

Ymatebion/Responses: PG-201-PG-250

Cyfeirnod/Reference	Enw/Name	Tudalen/Page
PG-201	Colegau Cymru / Colleges Wales	3
PG-202	Dienw/Anonymous	21
PG-203	Dienw/Anonymous	34
PG-204	Dienw/Anonymous	48
PG-205	Lisabeth McLean	60
PG-206	N Morris	74
PG-207	Clybiau Plant Cymru / Cymru Kids' Clubs	87
PG-208	Un Llais Cymru/One VoiceWales	102
PG-209	Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru / NHS Wales Shared Services Partnership	104
PG-210	Nia Davies	123
PG-211	Cymdeithas yr Iaith Gymraeg, Cell Wrecsam / Cymdeithas yr Iaith Gymraeg, Wrexham branch	137
PG-212	Menter Iaith Caerffili	141
PG-213	Osian Rhys	152
PG-214	Menter Bro Dinefwr	165
PG-215	Cyngor Cymuned Llanengan / Llanengan Community Council	169
PG-216	Scottish Power	171
PG-217*	Owen Howell	182
PG-218	Iolo Jones	183
PG-219	Gwenllian Llwyd	189
PG-220	Manon Elin James	195
PG-221	Elfed Wyn James	201
PG-222	Heledd Llwyd	207
PG-223	Mabli Jones	213
PG-224	Tamsin Cathan Davies	219
PG-225	Gareth Cliff	226
PG-226	Cen Llwyd	237
PG-227	Aaron Wynne	248
PG-228	Enfys Llwyd	254
PG-229	John Lewis Cullwick	265
PG-230	Siân Cwper	276
PG-231	Meirian Morgan	287
PG-232	Dienw/Anonymous	298
PG-233	Gofal Cymdeithasol Cymru/ Social Care Wales	313
PG-234	Cyngor Iechyd Cymuned Gogledd Cymru / North Wales Community Health Council	326
PG-235	Cyngor Fferyllol Cyffredinol / General Pharmaceutical Council	337

PG-236	Osian Roberts	341
PG-237	Cyngor Sir Ddinbych / Denbighshire County Council	342
PG-238	Rhieni Dros Addysg Gymraeg / Parents for Welsh Medium Education	345
PG-239	Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru / Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Wales	361
PG-240	Dienw/Anonymous	387
PG-241	Dienw/Anonymous	401
PG-242	Cyfoeth Naturiol Cymru / Natural Resources Wales	413
PG-243	Agored Cymru	444
PG-244	Asiantaeth Sicrwydd Ansawdd Addysg Uwch / Quality Assurance Agency for Higher Education	449
PG-245	Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan / Aneurin Bevan University Health Board	464
PG-246	Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru	479
PG-247	nPower	496
PG-248	Ffederasiwn Busnesau Bach / Federation of Small Businesses	511
PG-249	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy / Conwy County Borough Council	513
PG-250	Dienw/Anonymous	518

Mae'r seren “*” yn dynodi ymateb a ddaeth i law fel rhan o ymgyrch Cymdeithas yr Iaith Gymraeg. Ceir copi o'r ymateb ar ddiwedd pecyn ymatebion rhifau 251-505.

The asterisk “*” denotes a response which was received as part of a campaign by Cymdeithas yr Iaith Gymraeg. A copy of the response is available at the end of the bundle of responses numbered 251-505.

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

Er mwyn hybu'r Gymraeg fel sgil gwaith a bywyd yn effeithiol mae angen cydgysylltu'r gwaith da sydd eisoes ar waith (gan y Llywodraeth, Comisiynydd y Gymraeg a'r cyrff hyrwyddo arall) a chynyddu'r gwaith ymgyrchu yn sylweddol i wireddu uchelgais Cymraeg2050.

Os y bwriad yw cael un corff fydd yn bennaf gyfrifol am reoleiddio a hybu a hyrwyddo'r Gymraeg, nid yw hi felly yn well i'r meysydd cyfrifoldeb a nodwyd i'r Llywodraeth eistedd o fewn y corff hynny (boed yn y Comisiynydd y Gymraeg neu'r Comisiwn)?

Dylid y gwaith monitro perfformiad cyrff sy'n helpu i weithredu'r strategaeth ddigwydd ar y cyd â gwaith y Comisiynydd/Comisiwn. Dylid hefyd leoli'r meysydd a nodwyd ym mhwynt 53, datblygu rôl y Gymraeg mewn technoleg, goruchwyllo corpws y Gymraeg ac ariannu sefydliadau cenedlaethol allweddol eistedd o fewn dyletswyddau'r Comisiwn (corff hybu). Mae rhannu'r dyletswyddau yn creu aneglurder a dryswch i'r defnyddiwr.

Os yw'r penderfyniad i rannu cyfrifoldebau rhwng cyrff, boed hynny yn y Comisiynydd, y Comisiwn a/neu Lywodraeth Cymru mae angen canllawiau clir ar gyfrifoldebau'r sefydliadau. Mae angen sicrhau fod cydweithio clos a dim datblygu er mwyn cyrraedd yr un nod o greu miliwn o siaradwyr erbyn 2050.

Os yw corff rheoleiddio ar wahan yn anibynnol, fydd angen sicrhau fod cyfarfodydd cyson ar y gwaith sy'n mynd mlaen. Mae'r cyrff sy'n ddarostyngedig i'r safonau hefyd yn edrych am gyfleodd hybu a hyrwyddo ar y cyd, fydd angen sicrwydd fod y cymorth yma ar gael iddyn nhw.

Doedd dim sylw at rôl na chyfraniad allweddol addysg oedolion i Gymru ym mharagraff 50.

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Dyma rhestr o swyddogaethau presenol a rhai newydd (llinell gyswllt y Gymraeg) y ddau gorff sydd â chyfrifoldeb am hybu'r Gymraeg heddiw. Os am newid mae angen cynnwys yr holl adnoddau, gan gynnwys gwaith cyrff ehangach sy'n hyrwyddo'r Gymraeg o fewn addysg, maes ieuenctid ac oedolion.

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

Sefydlwyd Comisiynydd y Gymraeg i reoli a monitro cydymffurfiaeth o dan y drefn safonau, yn ogystal â'i dyletswyddau hybu'r Gymraeg. Heb ots ac oni bai mae'r Comisiynydd wedi llwyddo i reoleiddio gweithdrefnau cydymffurfio yn rhesymol a chymesur ers 2012. Sefydlwyd y Comisiynydd fel corff hyd fraich sy'n annibynol o'r Llywodraeth er mwyn galluogi y Comisiynydd i osod seilwaith cadarn i dyfu gwasanaethau Cymraeg yng Nghymru.

Lleihawyd cyllid y Comisiynydd ac o ganlyniad yr adnoddau, mae hynny wedi cael effaith ar y gwaith hybu a hyrwyddo. Os am wneud mwy o'r gwaith hybu mae angen buddsoddi yn y gwaith.

Ydy'r Comisiynydd efallai wedi profi fod hyrwyddo a rheoleiddio gyda'i gilydd yn swyddogaethau sydd ddim yn plethu? O ystyried erthygl Emyr Lewis yn Golwg, am yr angen i greu dau gorff – un sy'n rheoleiddio ac un sy'n hyrwyddo, gan fod naws y gwaith yn gwbl wahanol, mae wir angen ystyried yr opsiwn yma.

Os yw y Llywodraeth o'r farn fod y Comisiynydd wedi methu hybu a rheoleiddio yn llwyddiannus, sut mae'r Comisiwn newydd a gynigiwyd yn mynd i lwyddo.

Faint o fuddsoddiad ychwanegol sydd angen i sefydlu Comiswin? Mae'n gwneud fwy o synwyr ac yn rhoi gwell gwerth am arian i roi'r arian i'r Comisiynydd i ehangu'r adran a'r rôl hybu.

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Nid ydym yn teimlo bod digon o dystiolaeth i awgrymu y byddai cyllido a chreu corff newydd yn werth chweil, yn gost effeithiol neu'n effeithlon. Mae diffyg manylion ar yr amserlen a'r cyllid sydd ei angen ar gyfer y broses hon.

Ein cynnig yw, yn hytrach na chyllido corff newydd sbon, sef y Comisiwn, yw cynyddu cyllid Comisiynydd y Gymraeg yn ddigonol. Bydd angen gosod targedau hybu a hyrwyddo penodol gyda chynulleidfaoedd hen a newydd i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yng Nghymru. Dylid sicrhau fod dwy flaenoriaeth gan y Comisiynydd, sef rheoleiddio a hybu. Ond mae angen buddsoddiad ac adnoddau digonol i gynyddu gweithgareddau hybu a hyrwyddo i wneud gwir wahaniaeth. Wrth ystyried y gwaith hybu, y defnyddiwr sy'n ganolog i'r holl weithgareddau. Mae'r strategaeth Cymraeg2050 yn gosod arweiniad a chyfeiriad i'r hyn sydd ei angen dros y blynyddoedd nesaf.

Beth sy'n bwysig yw sicrhau fod y rheoleiddio yn ddigon annibynol ac yn lled braich o'r Llwyodraeth er mwyn tegwch a pharhad o'r statws sydd gan y Comisiynydd?

Yn y bôn mae'r gymdeithas eisiau sicrwydd a thystiolaeth fodd bynnag y penderfyniad, fod y gwaith rheoleiddio a hybu'n effeithiol yn rhoi gwerth am arian ac yn creu mwy o ddefnyddwyr o'r Gymraeg.

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Angen sicrwydd fod cynlluniau pendant am rôl y corff/cyrff newydd i gefnogi strategaeth Cymraeg 2050 a chyrraedd miliwn o siaradwyr. Mae angen ystyried effeithiolrwydd y cyrff hyrwyddo presenol ac annog partneriaethau newydd er mwyn ehangu cyfleodd i gynulleidfaoedd newydd. Nid rôl i'r corff yn unig yw hwn ond cymdeithas Cymru yn ehangach. Mae colegau AB a dysgu cymunedol yn ganolog i gymunedau Cymru ac yn barod a bodlon i gydweithio ar wireddu'r weledigaeth.

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Mae rhai pryderon o ran gweithredu ac amseru'r newidiadau. Beth yw effaith ar y gwaith presenol.

Mae'r safonau wedi llwyddo'i godi statws ac ymwybyddiaeth ehangach o'r Gymraeg, ac mae rôl y Comisiynydd a'r adran Gymraeg yn y Llywodraeth yn ganolog i hyn.

Rhaid cofio does dim llawer o farn gan mwyafrif y cyhoedd ar pa ddarparwr sydd

orau, cael y gefnogaeth, arweiniad a'r atebion ar sut i weithredu sy'n bwysig.

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Rydym yn gytun gyda’r gofynion a nodwyd. Os oes dau gorff fydd angen sicrhau fod cydweithio clos.

Cwestiwn 8 – A ydych chi’n cytuno â’r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â’r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Yn teimlo fel a nodwyd yn gynt fod yn well ehangu cyfrifoldebau hybu y Comisiynydd y Gymraeg na chreu Comisiwn y Gymraeg newydd.

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi’i ddarparu sy’n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Fel nodwyd yn Cwestiwn 3 sylwadau ategol.

Cwestiwn 10 – A ydych chi’n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â’r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	✓
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	---

Sylwadau ategol

Fel nodwyd eisoes mae corff lled braich o’r Llywodraeth yn fanteisiol i’r Gymraeg. Mae unrhyw newidiadau angen sicrhau tyfiant a chynladwyedd yr iaith Gymraeg. Cymunedau sy’n gaonlig i ddefnydd o’r Gymraeg ac mae angen ehagnu’r neges fod y Gymraeg yn ased a sgil sy’n cyfoethogi bywyd.

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i’r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	✓	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Ydy hi'n amserol i wneud y newidiadau? Os yw'r newidiadau am atgyfnerthu a chefnogi'r gwaith hybu mae lle i wneud hynny.

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Hoffwn barhau i weld y Llywodraeth yn adrodd yn flynyddol i'r Cynulliad ar cyflawniadau'r strategaeth.

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Mi dylsa fod y cynllun a gyhoeddwyd gan y Llywodraeth yn nodi gweithrediadau tymor byr- blynyddol, tymor canolig – 3 mlynedd a'r tymor hir – 5 mlynedd.

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Mantais y Cyngor Partneriaeth bresenol yw'r aelodaeth annibynol arbenigol mewn busnes, addysg, yr economi ac ym maes ieuenctid.

Mae angen ystyried ydy'r arbenigedd yma yn bodoli yn y corff newydd ac os oes unrhyw ddatblygiad mewn gwaith y Comisiynydd/Comisiwn/Llywodraeth yna mae gwerth ystyried diddymu'r Cyngor yn y dyfodol.

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Dim i ychwanegu.

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opswn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Mae'r Safonau'n gyfreithiol rwymol ac mae'n rhaid i **gyrff** eu dilyn. Mae safonau wedi llwyddo ennyn diddordeb a sylw yn ein colegau AB ac mae cynllunio a gwaith paratoi helaeth wedi bod o ganlyniad. Mae Colegau Cymru yn gweithredu o dan y drefn safonau ers Ionawr 2017 ac mae colegau AB yn ymrwymedig i gydymffurfiaeth o 2018 'mlaen. Bydd gormod o newid yn cael effaith negyddol ar y gwaith hyrwyddo a paratoi hyd yma.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opswn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

Prif gwyn a phryder y colegau a Colegau Cymru yw y drefn cwynion bresenol. Fel cynigwyd, mae angen symud i drefn ble mae'r achwynydd yn cysylltu gyda'r corff cyn mynd at y Comisiynydd neu gorff rheoleiddio. Mae hyn yn rhoi cyfle i ddatrys y broblem heb ddechrau ymchwiliad swyddogol sy'n ddefnydd gwastraffus o adnoddau ac amser.

--

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Mae angen sicrhad fod unrhyw newid yn ddealladwy, beth yw'r rhesymeg sy'n gyrru'r newidau? Mae'r drefn bresennol wedi'i wreiddio yn y sefydliadau eisoes. Fydd unrhyw newid nawr yn achosi aflonyddwch gyda'r cyrff sy'n cydymffurfio heblaw fod cyfathrebu clir am y bwriad a'r nod.

Ond croesewir unrhyw bwyslais a chyingor/cymorth ar dyletswyddau cynllunio ieithyddol.

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	☒
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Mae adolygiad annibynol o'r Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg wedi nodi nifer o argymhellion am newid. Un sy'n berthnasol i'r colegau AB yw nad yw darpariaeth addysg bellach wedi ei gynnwys yn y CSGAau ar hyn o bryd ac mae angen trafodaeth ar sut i sicrhau fod cynlluniau'r sector yn cael eu gyrru yn fwy effeithiol yn y gyfundrefn bresennol gan ystyried statws cyfreithiol y colegau. Mae angen sicrhau fod cynrychiolaeth strategol o'r sector addysg bellach ar y fforymau sirol.

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☒	Nac oes	☐	Ansicr	☐
------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Wrth feddwl am hanes y Gymraeg mewn AB, mae angen cefnogaeth i newid yr arfer dewis iaith ein myfyrwyr. Croesewir y sylw sylweddol ar sut i gefnogi'r sector i wella er mwyn rhoi sicrwydd fod dilyniant ieithyddol academiaidd a galwedigaethol ar gael i bobl, phlant a phobl ifanc Cymru. (mae eisoes cynllun prosiect ar y gweill gyda'r Ganolfan Dysgu Cymraeg, a chroesewir yr argymhellion i ehangu rôl y Coleg Cymraeg Cenedlaethol i gefnogi addysg bellach).

Mae'r rhan fwyaf o fyfyrwyr dwyieithog yn ymwybodol iawn bod y farchnad lafur yn gystadleuol, a bod rhuglder yn y Gymraeg yn gymhwysedd gwerthfawr. Fodd bynnag, mae canfyddiad yn parhau ymysg rhai myfyrwyr bod rhygllder sylfaenol yn y Gymraeg yn ddigon, ac nad yw astudio drwy gyfrwng y Gymraeg ôl-16 (y tu hwnt i rai sectorau galwedigaethol sefydledig) yn gwneud llawer i wella eu cyflogadwyedd. Mae ymchwil yn dangos y bydd myfyrwyr yn fwy tebygol o astudio yn y Gymraeg pan fo modd gweld cysylltiad clir â chyflogadwyedd posibl. Felly mae cefnogaeth o ran adnabod llwybrau dilyniant ieithyddol clir drwy addysg ac yna i'r gweithle i'w groesawu.

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Heb gytuno gyda'r syniad o Gomisiwn.

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Os am lwyddo mi fydd angen gwneud y ddau. Os yw Llywodraeth Cymru am wireddu'r strategaeth o 'Filiwn o Siaradwyr' erbyn 2050 mi fydd angen newid o fewn gwahanol adrannau yn Llywodraeth Cymru ynghylch sut maent yn gweld ac yn rhannu'r weledigaeth. Mae arweiniad clir cenedlaethol a sirol yn angenrheidiol er mwyn sicrhau fod y strategaeth yn cael ei gwireddu ar draws Cymru.

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Gan fod Llywodraeth Cymru ei hunain yn gweithredu o dan y drefn safonau, mae'i

weld yn drefn anarferol. Sut wedyn mae'r Llywodraeth yn gallu gosod safonau ar ei hun.

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Proses biwrocrataidd tu hwnt.

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Nid oes angen ei ddiddymu, ond ystyried ail edrych ar y broses ymchwil. Beth yw'r nod ac ydy casgliadau'r ymchwil yn rhoi ystyriaeth gref i barn y sefydliad.

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Mae angen codau ymarfer i gefnogi dealltwriaeth a'r broses cydymffurfio a'r safonau ond mae angen i'r codau ymarfer ddod gan gorff lled braich ac annibynol, nid Llywodraeth Cymru. (er bod lle i Lywodraeth Cymru ac eraill roi barn/bwydo syniadau i'r codau ymarfer).

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai gyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Fel uchod, mae angen corff annibynol lled braich i gael cyfrifoldeb am osod a gwerthuso'r safonau.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Yr un broses a sydd eisoes yn bodoli, gyda man newidiadau i'r broses ymchwil a chwynion.

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Fel yn Cwestiwn 22 – mae angen cwyno wrth y corff perthnasol cyn y caiff y Comisiynydd y Gymraeg ymchwilio i fethiant honedig.

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	---	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Fel 22, meddwl mae rôl y Comisiynydd yw hwn. Pam fod unigolyn mewn sefyllfa bregys ac wedi teimlo o dan fygythiad neu mae'r weithred wedi mynd yn erbyn hawliau dynol unigolyn sy'n byw yng Nghymru.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Fel yn 22, mae'r hawl i gynnal ymchwil yn gyfrifoldeb ar y corff sy'n gosod a rheoleiddio'r safonau.

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	---	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	---	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	---	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Neu i'r corff sy'n gyfrifol am osod safonau ar gorff.

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Fel 22 yr un perthynas a sdydd eioes yn bodoli gyda rol y Tribiwnlys.

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	☒
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Y Comisiynydd i osod safonau ar gorff – cadw'r drefn presenol.

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Dim i ychwanegu.

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Angen sicrhau fod y cyfrifoldeb yn eistedd gyda corff annibynol a lled braich o'r Llywodraeth o ran tryloywder.

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Mae rôl allweddol i'r gwaith hybu yma, wrth weithio a chynghori busnes ar ddefnydd o ddwyieithrwydd a cynnig cenfnogaeth (Llinell Gyswllt) ac anogaeth mi fydd twf mewn gwasanaethau busnes yn Gymraeg. Mae'r bwriad i meithrin ewyllus da tuag at y Gymraeg er mwyn helpu i gyflawni Cymraeg2050 yn allweddol.

Mae angen sicrhau fod mwy o bwyslais ar sgiliau Cymraeg i'r gwaith a fod y Gymraeg fel sgil yn weledol fel rhan o'r Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol. Mae perthnasau cryf gydag AB a'r gweithle i hwyluso y broses o alw am sgiliau Cymraeg i'r gwaith.

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Amser addengys. Fel y mae nawr mae hybu a hyrwyddo a gweithio gyda busnesau yn le da i ddechrau. Ond gyda twf mewn addysg Cymraeg, a niferoedd sy'n medru'r Gymraeg yn cynyddu, ac o ystyried ffocws Cymru ar cynllunio gweithleoedd fydd angen cadw golwg ac ail ystyried y safonau mewn perthynas a busnes preifat yn flynyddol. Fydd angen monitro twf mewn gwasanaethau Cymraeg gan edrych yw'r tyfiant organig o wirfodd yn ddigon neu oes angen anogaeth fwy llym.

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwrmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
------------	--------------------------	----------------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae'r drefn presenol yn ddigonol ar hyn o bryd, ond mae lle i asesu effaith yn

rheolaidd.

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Dim i ychwanegu.

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Mae Colegau Cymru yn darostynedig i'r safonau ac yn gweithredu o dan y drefn safonau ers Ionawr 2017. Derbyniwyd colegau addysg bellach eu hysbysiad cydymffurfiaeth yn Hydref 2017. Mae cyfleon ehangach i'r staff ddefnyddio a cael eu gwasanaethau yn Gymraeg.

Ond mae'r mesur di cael fawr o effaith ar y cynnig cwricwlwm ac o annog a hyrwyddo'r iaith i'n dysgwyr. Mae'n hanfodol felly mewn coleg fod Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg Lleol yn cryfhau cyfleon Cymraeg i dysgwyr a staff. Croesewir argymhellion adroddiad ar adolygiad y Coleg Cymraeg Cenedlaethol o ehangu'u cyfrifoldebau i gynnwys AB.

Ond fel sector sy'n addysgu ac yn hyfforddi dros 224,410 o fyfyrwyr ôl-16 ar draws cymunedau Cymru, mae'n gyfle i'r colegau chwarae rhan allweddol mewn gwireddu'r uchelgais o miliwn o siaradwyr. Er mwyn gwneud hyn mae angen hybu cyfleon a gweithio mewn partneriaeth i agor drysau ar ffordd gwahanol o fyw, drwy gymdeithasu yn Gymraeg.

Hoffai'r colegau gydweithio a phartneru gyda mudiadau hyrwyddo'r Gymraeg er mwyn sicrhau fod cyfleon o'r fath ar gael led led Cymru.

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Mae'r gwaith hybu yn allweddol i sicrhau y nod o gynnig cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ac mae angen anogaeth sylweddol o ran y manteision a cyngor ar sut i'w wneud.

Mae y safonau wedi llwyddo i gymryd camau sylweddol ymlaen o ran peidio a thrin y Gymraeg yn llai ffafriol ond mae dal angen mwy o hyrwyddo o'r gwasanaethau sydd ar gael a'r anogaeth i'w ddefnyddio.

Mae'r rhan fwyaf o fyfyrwyr dwyieithog yn ymwybodol iawn bod y farchnad lafur yn gystadleuol, a bod rhuglder yn y Gymraeg yn gymhwysedd gwerthfawr. Fodd bynnag, mae canfyddiad yn parhau ymysg rhai myfyrwyr bod rhygllder sylfaenol yn y Gymraeg yn ddigon, ac nad yw astudio drwy gyfrwng y Gymraeg ôl-16 (y tu hwnt i rai sectorau galwedigaethol sefydledig) yn gwneud llawer i wella eu cyflogadwyedd.

Mae ymchwil yn dangos y bydd myfyrwyr yn fwy tebygol o astudio yn y Gymraeg pan fo modd gweld cysylltiad clir â chyflogadwyedd posibl. Felly mae cefnogaeth o ran adnabod llwybrau dilyniant ieithyddol clir drwy addysg ac yna i'r gweithle i'w groesawu.

Mae ymgyrch marchnata yn gyfle i dynnu sylw at y manteision a'r cyfleon sydd eisoes yn bodoli, ac mae'r colegau AB yn fwy na barod i gynnal, cefnogi a chydweithio ar ymgyrchoedd marchnata sy'n hybu gwasanaethau Cymraeg i oedolion, plant a phobl ifanc yn y colegau a sefydliadau cymunedol led led Cymru.

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i) fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii) fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Ein cenhadaeth yw codi proffil addysg bellach ymysg y rhai sy'n gwneud penderfyniadau allweddol er mwyn gwella cyfleoedd i ddysgwyr yng Nghymru. Mewn ymateb i Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg, cyhoeddodd Colegau Cymru eu strategaeth sy'n amlinellu tair elfen gweithgarwch y gallai sefydliadau AB eu datblygu i hyrwyddo dwyieithrwydd sef:

Elfen 1 – Datblygu ethos Cymraeg yn y coleg

Elfen 2 – Datblygu Sgiliau cyfathrebu dwyieithog i ychwanegu darpariaeth cyfrwng Saesneg

Elfen 3 – Datblygu darpariaeth cyfrwng Cymraeg neu ddwyieithog ar gyfer dysgwr ôl-14

Nid yw AB wedi gweld twf cyflym yng nghyfran y dysgwr sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg o'r gymharu â'r sector addysg statudol yn ystod y degawdau diweddar, oherwydd diffyg adnoddau a chyllido.

Mae cyfran uwch o ddarparu drwy gyfrwng y Gymraeg mewn Lleoliadau AB yn digwydd yn ddwyieithog, yn hytrach nag yn y Gymraeg yn unig. Mae sefydliadau AB wedi datblygu a gweithredu eu helfennau o arfer da eu hunain wrth annog myfyrwyr addysg bellach i barhau â'u haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Byddai'r gallu i gynnig rhannau o gymwysterau trwy gyfrwng y Gymraeg, fel yn achos Addysg Uwch, yn hynod o ddefnyddiol. Byddai hyn yn caniatáu i'r dysgwyr gael cyfle i gwblhau astudiaeth addysg bellach yn y Gymraeg os dymunant, yn hytrach na dewis Cymraeg neu Saesneg syth fel y mae'r achos yn bennaf ar hyn o bryd. Dylid

datblygu a hyrwyddo cynnig o'r fath.

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae'r Opsiynau a nodir yn y Papur Gwyn eisoes yn cymryd hi'n ganiataol bod y penderfyniad wedi'i wneud i ffurfio un corff sy'n ceisio cydbwysu hyrwyddo'r Iaith Gymraeg yn gyffredinol gyda monitro cydymffurfiaeth â Safonau Iaith Gymraeg; ac nid yw'n ystyried yr opsiynau os na fydd hyn yn digwydd. Gyda hyn mewn golwg, mae ymateb i'r opsiynau llywodraethu hyn yn ymwneud yn unig â hyn os oedd hyn yn wir.

Edrychwn ymlaen at weithio mewn partneriaeth i ddatblygu darpariaeth a chyfelon i'n myfyrwyr a staff. Cydnabyddir y gallai newidiadau i'r mecanwaith ariannu wneud hyn yn anoddach ar lefel lleol yn y dyfodol, ond mae'r egwyddor i gydweithio'n strategol i gynhyrchu llwybrau trwy gyfrwng y Gymraeg yn elfen bwysig o arfer da.

Hoffai ColegauCymru gadarnhau ein ymrwymiad parhaol at unrhyw welliannau mewn perthynas â hybu defnydd o'r Gymraeg ledled Cymru; yn enwedig wrth gynnig mwy o gyfleoedd dysgu a llwybrau dilyniant i weithleoedd dwyieithog.

Croesewir ColegauCymru y cyfle i gyfrannu at unrhyw ymchwiliadau a / neu ymgynghoriadau yn y dyfodol ar y pwnc hwn.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngwrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

☐

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

Ddim yn cytuno y dylai'r Llywodraeth fod yn gosod safonau – Comisiynydd mewn gwell sefyllfa i fod yn gwneud hynny. Comisiynydd fydd yn rheoleiddio ac yn ymwneud yn uniongyrchol efo'r sefydliadau felly yn debygol o fod â syniad gwell o ran eu gallu, ac ymateb yn ôl y galw i hynny. Comisiynydd hefyd yn sefydliad annibynnol sy'n gweithredu gyda buddiannau'r Gymraeg mewn golwg. Gall hynny amrywio o Weinidog i Weinidog o fewn y Llywodraeth. Maent eisoes yn mynd trwy broses ddemocrataidd drwy fod yn cael eu cymeradwyo gan y Cynulliad. Gweler sylwadau cwestiwn 3 hefyd.

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Nid yw tabl 1 yn adlewyrchu'r cwestiwn. Dynodi yr arferion presennol y mae'r tabl hwnnw. Byddwn yn dadlau y bydd angen rhagor o adnoddau ar unrhyw gorff er mwyn gallu cynnig mwy o waith hybu'r Gymraeg na sy'n cael ei gynnis ar hyn o bryd.

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

Mae hyn i raddau yn debyg i'r trefniant presennol gan bod gan y Comisiynydd

swyddogaeth o “hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg”. Hyd y gwelaf, mae'r cynnig yn golygu ymestyn ar y ddyletswydd hon yn hytrach na newid llwyr. Er hynny, aneglur pam nad yw'r holl elfennau hybu yn trosglwyddo i'r un corff a pam bod y Llywodraeth yn cadw rhai swyddogaethau hybu yn ôl.

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cytuno ond dylai'r egwyddor yma fod yn sail i bob rhan o'r cynigion eraill o fewn y papur – er enghraifft llywodraethiant.

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Angen sefydlu a'i gwneud yn glir yr hyn a olygir gan y term “hybu”. Yn naturiol bydd rhai sefydliadau Cymreig yn gwneud hynny fel rhan o'u swyddogaethau beth bynnag (megis Mudiad Meithrin, S4C ayyb). Ni ddylid disgwyl i unrhyw un gorff penodol fod yn gyfrifol am gymryd y cyfrifoldeb yn llwyr – derbyn y byddai cael un corff yn helpu i fod yn ganolbwynt a man i fynd iddo am gymorth ond dylai pob sefydliad yng Nghymru fod â rhywfaint o berchnogaeth a chyfrifoldeb dros y Gymraeg yn eu ffyrdd eu hunain.

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

--

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Ddim yn cytuno y dylai'r Llywodraeth gymeradwyo'r cynllun strategol. Dylai'r corff fod yn un sy'n annibynnol o'r Llywodraeth ac mae hynny'n cynnwys y gallu i bennu ei gynllun a'i flaenoriaethau strategol ei hun.

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Hyn yn mynd yn groes i'r egwyddor y cyfeirir ato yng nghwestiwn 4 o ran “un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian.” Byddai cadw'r Comisiynydd presennol yn ffordd well o sicrhau hynny heb yr angen i fynd i sefydlu corff o'r newydd yn llwyr. Yn gyntaf, mae'r cyhoedd a sefydliadau wedi dechrau dod i arfer ac adnabod y Comisiynydd a'i swyddfa ac, yn ail, mae rhesymau amlwg dros gadw sefydliad sydd eisoes wedi'i sefydlu o'i gymharu â'r costau fyddai ynghlwm â sefydlu corff newydd o'r newydd yn llwyr.

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Nid wy'n gweld y manteision o gael Comisiwn dros y cynnig o gael Comisiynydd ar ei ffurf bresennol gyda bwrdd llywodraethu. Y prif reswm am newid a roddir yw gwell atebolrwydd, dwi ddim yn gweld gwahaniaeth rhwng y ddau heblaw bod mwy o gostau a mwy o ansicrwydd yn mynd i fod ynghlwm â sefydlu Comisiwn o'i gymharu â newid rhywfaint ar sefydliad sy'n bodoli eisoes.

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
------------	--------------------------	----------------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Gweler sylwadau blaenorol o ran y cynnig i'r Llywodraeth yn gorfod cymeradwyo cynllun strategol y corff. Hefyd, gweler sylwadau isod am y cynnig i'r Llywodraeth yn gosod safonau – hynny eto ddim yn sicrhau annibyniaeth y corff gan bod yr agenda a'r amserlen gosod safonau ar gyrff yn llwyr ddibynnol ar y Llywodraeth. Nid oes unrhyw gynnig wedi'i roi o gynnwys y Comisiwn yn rhan o'r trafodaethau hynny.

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☒	Nac oes	☐	Ansicr	☐
------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Nid oes unrhyw beth yn cael ei nodi am yr adnoddau fyddai gan y corff hwn. Os bydd disgwyl i'r corff fod yn gwneud mwy o weithgareddau hybu, mae'n hanfodol bod y corff yn cael mwy o adnoddau na'r Comisiynydd presennol er mwyn adlewyrchu'r gofynion a'r disgwyliadau hynny yn llwyr.

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Anghytuno yn gryf – mae'n hanfodol bod modd monitro'r cyrhaeddiad yn agos – nid yw bob 5 mlynedd yn ddigonol ar gyfer sicrhau hynny.

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Os yw'r Llywodraeth o ddifrif ynghylch cyrraedd y miliwn o siaradwyr erbyn 2050 mae angen sicrhau bod cynlluniau yn dynn ac yn cael eu gweithredu arnynt yn flynyddol. Mae angen gallu ymateb a newid i unrhyw newidiadau fel maent yn codi yn flynyddol nid disgwyl i ystyried bob pum mlynedd.

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

--

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsw 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Anghytuno i raddau. Derbyd bod modd symleiddio'r safonau drwy fod yn cyfuno a symleiddio geiriau rhai ohonynt ond ddim yn credu y dylai hynny arwain at wanhau neu ddileu safonau. Mae'r safonau yn gwneud gwahaniaeth, mae hynny'n amlwg i ni fel y cyhoedd a'r sefydliadau a byddai newid hynny yn gallu tanseilio'r holl drefn sydd wedi dechrau cael ei gweithredu ac sy'n dangos llwyddiant cychwynnol.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsw 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

Anghytuno i raddau. Eto, mae'r dadansoddiad yn amlygu y bydd costau ynghlwm ag unrhyw newid. Nid oes unrhyw ystyriaeth wedi'i roi i'r opsiwn o beidio â newid, er mai hwnnw sy'n debygol o achosi'r costau lleiaf. Mae sefydliadau eisoes wedi dechrau gweithredu Safonau felly mae'r cynnig o fod yn eu newid maes o law yn mynd yn groes i'r egwyddor o geisio lleihau biwrocratiaeth a chostau os oes angen iddynt fod yn newid unwaith eto.

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Ymddangos bod y cynnig yn golygu na fyddai'r dyletswyddau corfforaethol yn rhai gorfodadwy ac nid yw hynny'n dderbyniol. Er yn derbyn bod angen mwy o gymorth ar y sefydliadau, mae angen iddynt gymryd cyfrifoldeb dros y gofynion a dim ond trwy eu cadw ar ffurf dyletswyddau gorfodadwy mae modd gwneud hynny. Mae risg hefyd y bydd y dyletswyddau corfforaethol yn rhai arwynebol a chyffredinol os byddant yn rhai sy'n berthnasol i bawb.

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	☒
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Ddim yn teimlo bod digon o wybodaeth wedi'i roi o fewn y papur gwyn ynghylch hyn i ddod i ateb.

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☒	Nac oes	☐	Ansicr	☐
------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Pwysleisio eto y dylai eu bod yn rhai y gellid eu gorfodi – dim ond drwy wneud hynny y gellir sicrhau eu bod yn cael eu gweithredu. Mae'r ffordd yr oedd cynlluniau iaith yn cael eu gweithredu (neu ddiffyg gweithredu yn y cyswllt hyn) yn brawf o'r angen am hynny.

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cytuno ond mae'r cwestiwn yn gamarweiniol ac yn rhagdybio fy mod yn cytuno i sefydlu Comisiwn a'r newid o ran dyletswyddau cynllunio ieithyddol. Cytuno ydw i i'r egwyddor y dylai'r corff fod â'r pŵer i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg – ar ffurf safonau.

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae'r ddau beth yn mynd ochr yn ochr. Mae'n rhaid iddynt fod yn rhai y gellir eu gorfodi neu mae'n gam yn ôl o'r safonau presennol ac yn ein gosod yn ôl i'r un sefyllfa ag oedd o dan y cynlluniau iaith. Nid oes rhaid i'r ochr gorfodi gael ei gweld fel rhywbeth negyddol – yn hytrach fel arf i'w defnyddio yn y pen draw pan fo pethau wedi mynd i'r eithaf. Mae'r Comisiynydd ei hun wedi dweud ei bod yn rheoleiddio er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth nid er mwyn cosbi.

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Ymddangos bod y Llywodraeth eisoes yn cymryd amser i gyflwyno rheoliadau i sefydliadau. Pryderon felly y bydd trosglwyddo'r holl waith yn golygu y bydd rhagor o oedi yn y broses. Pe byddai'r cynnig yn mynd yn ei flaen byddai angen sicrhau bod y Llywodraeth yn buddsoddi mewn rhagor o adnoddau i sicrhau bod y gwaith yn mynd yn ei flaen yn effeithiol. Risg na fydd y Llywodraeth yn annibynnol yn y broses o osod safonau ar sefydliadau eraill ac hefyd wrth osod safonau ar ei hun. Comisiynydd fydd yn parhau i reoleiddio ac ymwneud â'r sefydliadau o ddydd i ddydd felly hi fydd yn y sefyllfa orau i fod yn gwybod beth yw gallu o fewn sefydliadau. Ymddangos yn ddryslyd os oes angen i sefydliadau fod yn trafod efo dau sefydliad ac yn mynd yn groes i'r hyn y mae'r papur hwn yn ceisio ei gyflawni.

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Anghytuno ar sail yr ymateb i gwestiwn 24 gan bod y ddau yn cydfynd â'i gilydd.

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai gyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Hyn yn ymddangos yn mynd i fod yn golygu cyffredinol i'r gofynion fel eu bod yn addas i bawb ac ddim yn cydnabod bod rhai sefydliadau yn debygol o allu cyrraedd safonau uwch na'i gilydd.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Dylid ceisio gwrthio'r sefydliadau i fod yn gwneud mwy yn hytrach na bod yn gam yn ôl o'r cynlluniau iaith neu aros yn yr unfan. Ymddangos bod sefydliadau ar hyn o bryd yn cael sawl cyfle i herio eu gofynion a dyw hynny ddim yn deg. Mae angen ystyried

a oes gwir angen l sefydliadau fod â chymaint o gyfleoedd i apelio? Hynny i weld yn wahanol iawn i lot o ddeddfwriaeth arall y mae'n rhaid i sefydliadau fod yn eu gweithredu. Mae'r cynnig i fod yn ymgynghori yn gyhoeddus ar bob rheoliadau yn golygu y bydd gan y cyhoedd fwy o ddweud hefyd ac mae hynny i'w groesawu.

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Dylai bod hawl gael aelod o'r cyhoedd i gwno i'r Comisiynydd yn syth fel rhywun sy'n eiriol dros y Gymraeg. Digon anodd i rhywun gwyno beth bynnag a byddai gorfodi iddynt fynd at y sefydliad yn gwneud pethau'n anodd ac yn cynyddu'r tebygolrwydd na fyddant yn cwyno o gwbl. Mae angen gwneud pethau yn haws i'r cyhoedd nid anoddach.

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Dylid ystyried y posibilrwydd o fod yn cynyddu'r uchafswm fodd bynnag gan nad yw £5,000 yn swm mawr o gwbl o gymharu â'r symiau o ddirwyon y gall rheoleiddwyr megis y Comisiynydd Gwybodaeth eu rhoi.

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Gweler fy sylwadau blaenorol ynghylch a oes angen i sefydliadau gael cymaint o gyfleon i apelio. Credu bod proses ymgynghori cyn rhoi y gofynion arnynt yn ddigonol.

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Gweler fy sylwadau blaenorol ynghylch a oes angen i sefydliadau gael cymaint o gyfleon i apelio. Credu bod proses ymgynghori cyn rhoi y gofynion arnynt yn ddigonol.

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Gweler uchod

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	☒
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Dylai eu bod ar gael beth bynnag.

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	✓	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	---	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i) fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii) fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

Mae'r ymdrech o gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 yn uchelgeisiol ac mae angen sicrhau fod gan yr Adran a fydd yn arwain ar y Gymraeg y statws a'r gallu i ddarparu arbenigedd i sicrhau arweiniad awdurdodol ar draws holl adrannau'r Llywodraeth ac ar gyfer sefydliadau allanol yn ogystal. Dylid sicrhau fod y mesur newydd yn nodi'r glir ddiffuniadau hybu a hyrwyddo. Sylwn nad yw Mentrau Iaith Cymru na'r Mentrau Iaith wedi eu cynnwys ym mharagraff 53 fel "sefydliad cenedlaethol allweddol". Mae'n hanfodol ein bod yn sicrhau d alltwriaeth o'r cyfraniad y mae'r Mentrau Iaith wedi ei wneud i ddatblygu nifer o'r agweddau a nodir yn 53.3. O gryfhau'n presenoldeb ar hyd a lled Cymru, mae'r effaith potensial y gellid ei gael i gyrraedd y miliwn yn bellgyrhaeddol. Os yw Llywodraeth Cymru am symud tuag at gorff hyrwyddo newydd, nid ydym am i'r pellter newydd rhyngom wanhau'r berthynas weithredol sydd wedi datblygu rhyngom dros gyfnod y mesur presennol. Y mae'n hanfodol bod gwaith y Mentrau Iaith yn parhau yn rhan graidd o waith hyrwyddo cymunedol Llywodraeth Cymru. Sylwn nad yw'r maes datblygu cymunedol wedi ei gynnwys, maes sydd yn hanfodol i newid agweddau ar lefel lleol. Wrth gryfhau mesur o'r math hwn mae angen sicrhau effaith ar holl haenau cymdeithas. Os taw bwriad Llywodraeth Cymru yw l sefydlu corff ar wahân i fod yn gyfrifol am hybu a hyrwyddo, dymunwn wybod mwy am eich bwriad i sicrhau sut fydd y partneriaid hybu'n cydweithio a beth fydd cyfrifoldebau hyrwyddo a hybu pob corff. Y mae Hybu a Hyrwyddo yn feysydd eang iawn ac felly pwysig fyddai deall y cyfrifoldebau hyn yn eglurach.

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Nid oes llawer o wybodaeth yn cael ei gyflwyno yn y ddogfen hon am y gyllideb sydd ar gael ar gyfer sicrhau'r hinsawdd orau ar gyfer gweithredu Strategaeth 2050. Nid oes sôn yma am y canolfannau Cymraeg newydd sydd wedi agor ar hyd a lled Cymru nac ymateb chwaith i argymhellion adroddiad Canolfannau Cymraeg a

Rhwydweithiau Cymdeithasol Oedolion sy'n Dysgu'r Gymraeg: Ymdrechion I Wrthdroi Shifft leithyddol mewn Cymunedau cymharol ddi- Gymraeg gan Heini Gruffudd a Steve Morris (2012) i ehangu ar y rhwydwaith sydd eisoes yn bodoli. Yr ydym yn ymwybodol o'r angen sydd mewn sectorau penodol am adnoddau ychwanegol i sicrhau gweithlu yn y meysydd addysg blyneddoddd cynnar a'r maes chwarae a hamdden, dysgu gyrru, addysg gynradd, uwchradd, pellach ac uwch a'r gwasanaeth sifil lleol. Y mae angen diffunio'n glir beth yw cyfran cyllideb pob adran o fewn Llywodraeth Cymru os am normaleiddio'r iaith drwy bob adran.

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

Nid wyf o'r farn bod cael un corff i reoleiddio ac i hybu yn gam ymlaen. Y mae perygl y bydd swyddogaeth y corff yn cael ei gamddeall ac y byddai tensiynau yn codi wrth i un adran reoleiddio a disgwyl i un adran arall ymgymryd â'r gwaith hybu. Y mae angen pellter rhwng y ddau. A oes ystyriaeth wedi ei roi i fodelau presennol er enghraifft Estyn o ran rheoleiddio? Y mae gan Estyn set o ddeilliannau (safonau) amserlen weithredu sydd yn cael eu hasesu'n barhaus o fewn ysgolion (Cynlluniau Datblygu Ysgol ac Hunanarfarniadau) a system arolygu strwythuredig. Maent hefyd yn hybu o fewn y sector rheoleiddio drwy rannu arfer dda y sector a pharatoi adroddiadau thematig sydd yn bwrpasol ac o fudd i ddatblygiad parhau y sector. Yr un hefyd yw'r AGGCC ar gyfer y maes gofal. Y peth pennaf yw gweld datblygiad gwirioneddol yn ymrwymiad unrhyw gorff tuag at gryfhau'r gallu i ddefnyddio'r Gymraeg ar gyfer y gweithiwr a'r defnyddiwr ac mae system y siaradwr ddylai hyn fod. Y mae engreiffitiau hefyd o gyrff rheoleiddio yn gweithio'n effeithiol iawn ochr yn ochr â chyrff hybu e.e. AGGCC a Chwarae Cymru neu Clybiau Plant Cymru sydd yn gwrthbrofi bwled 3 tud 23. Ac felly yr ydym yn ffafrio'r pellter sydd yn opsiynau 2 a 3 yn hytrach na 4. Tra bod yr ystyriaeth gwerth am arian yn bwysig iawn, o beidio â chyllido mesur gwydnach na'r ddiwethaf – a hyn ar draws pob adran o'r Llywodraeth, a yw hyn yn rhoi'r weledigaeth o filiwn o siaradwyr yn y fantol cyn i ni gychwyn?

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Gweler yr ymateb i gwestiwn 3

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Gweler yr ymateb i gwestiwn 3

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Gweler yr ymateb i gwestiwn 3

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Pryderwn fod rhan 2 wedi ei selio ar ddewis opsiwn 4 o'r rhan 1. Nid oes cyfle i wyntyllu datblygiad ar fodolau arall rhan 1. Yr ydym wedi nodi'n barod am ein pryderon o gael un corff sydd yn rheoli ac yn hybu.
A yw'r system bresennol o Gomisiynydd wedi cael digon o amser i sefydlu a gwneud gwahaniaeth gwirioneddol?
Y mae sefydlu swyddfa Comisiynydd y Gymraeg wedi ei dderbyn yn ein cymunedau. A'i doeth yw newid system yn llwyr? Pa adwaith bosibl y bydd hyn yn ei gael ar yr ewyllys da sydd wedi deillio o osod y safonau? A'i gwell yw addasu a datblygu ar y system bresennol?
Y mae'n rhaid i unhryw newid hefyd fedru gwrthsefyll newid gwleidyddol neu ddiwedd cyfnod strategaeth fel nad oes oedi yn y datblygu yn ystod y cyfnod hwn.

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Gweler yr ymateb i gwestiwn 7

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Gweler yr ymateb i gwestiwn 7

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
------------	--------------------------	----------------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Gweler yr ymateb i gwestiwn 7

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☒	Ansicr	☐
------------	--------------------------	----------------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Gweler yr ymateb i gwestiwn 7

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Yn amlwg y mae adrodd ar gyfnod y strategaeth yn ei llawnder yn hanfodol ond ein barn fyddai rhyddhau adroddiad blynyddol ar yr hyn sydd wedi ei gwblhau yn ystod y flwyddyn fel y bod modd ymateb i unhryw agweddau sydd angen gweithredu arnynt yn sgil datblygiadau yn ystod y flwyddyn honno ac ymateb yn flynyddol i anghenion drwy gynlluniau gweithredu.

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Dylai'r cynllun gweithredu fod yn ddogfen fyw ac felly dylid fod yn barod i adweithio i unrhyw ddatblygiadau. Cytunwn bod angen rhaglenni hirach fel bod modd cynnal gweithgarwch o gyfnodau hirach i weld newid gwirioneddol o gychwyn cyfnod i'r nesaf. Os y byddai cynllun 5 mlynedd yn galluogi hyn i ddigwydd yna rydym o'i blaid ond gydag hyblygrwydd i addasu yn ôl anghenion sy'n ymddangos.

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Y mae'n holl bwysig bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau cyngor pellach o dŷ arbenigwyr a chynghorwyr eraill. Os na fydd Cyngor Partneriaeth yn bodoli yna mae angen sicrhau cyngor arbenigol. Bydd angen meithrin corff eang o arbenigwyr mewn polisi a chynllunio iaith ac os taw'r model fydd y Comisiwn arfaethedig yna byddai dyletswydd ar Lywodraeth Cymru i geisio cyngor ganddynt.

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsiw 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Mae angen dybryd i symleiddio'r safonau ond nid eu gwanhau. O'n profiad ar lawr

gwlad y mae'r safonau wedi gwneud camau breision I godi ymwybyddiaeth o'r angen am wella gwasanaethau mewnol awdurdodau lleol er enghraifft. Beth sydd heb ddigwydd yn gyson dros Gymru, yw'r gwelliant mewnol hynny yn cyrraedd y defnyddiwr ac yn treiddio i gynyddu'r capasiti i gynllunio'n wybodus o fewn maes polisi a chynllunio iaith. Mae angen gweithdrefnau sydd yn galluogi'r berthynas gefnogol ac anogol (swyddogaeth hybu'r rheoleiddiwr efallai?). Yr ydym eioes wedi nodi ein pryder i newid y system yn ormodol neu mae perygl i ni golli hygredd.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsw 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

Gweler yr ymateb i gwestiwn 17

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

A fyddant yr un mor gryf â'r safonau?

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cytuno heb os nag onibai ond iddynt fod yn wydn

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Er mwyn i iaith fod yn hyfyw mewn cymuned y mae angen mesurau gwahanol i wahanol ardaloedd â gwahanol ddwysedd o siaradwyr. Er mwyn grymuso iaith yn ei chadarnle mae angen medru cynllunio'n wahanol i ardal lle mae'r iaith yn llai amlwg. Dylai'r uchelgais o gael defnyddio'r iaith yn hawdd fod yr un ar draws Cymru ond a oes angen ystyried camau i nodi'r cymorth y dylid ei glustnodi yn y mesur? Buasai hyn yn dangos hefyd yr adnoddau ychwanegol sydd angen i rymuso ac i ymateb i'r gwahaniaethu yn ôl angen ardal?

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Dylai bod monitro, cefnogi a gorfodi

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Symleiddio ie ond dylai'r drefn barhau lle mae'r comisiynydd/comisiwn yn gosod, Llywodraeth Cymru yn gosod y safonau mewn deddf ac yna cydsyniad y Cynulliad. Bydd hyn y sicrhau tryloywder.

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

A yw'r systemau'n yn rhy llafurus? Oes modd canfod ffordd well at y safonau?

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Mae'n ddibynnod ar yr amgylchiadau - Mae angen system syml ond effeithiol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

A ddylai'r codau ymarfer fod yn rhan o'r broses llunio yn y lle cyntaf?

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai gyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Eto er mwyn sicrhau tryloywder dylid sefydlu pwyllgor o fewn y Cynulliad sydd yn gynrychioliadol o bob plaid.

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Dylai fod modd mynd at y ddau ond yn llawer hwylusach a chyflymach.

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Ond heb i'r broses fod yn un lafurus

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chŵyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

A yw dirwy o £5,000 yn ddigon i gyrff sydd â chyllidebau mawrion yn ddigon o gymhelliant i sicrhau cydymffurfiaeth? Dylai fod llawer mwy.

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi

Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

O ddileu'r cyfyngiadau a fydd hyn yn gwanhau'r gallu i osod safonau ar unrhyw gorff? Mae ehangu ystod y cyrff yn bwysig iawn er mwyn sicrhau bod y meysydd ehangaf yn sicrhau gwasanaethau Cymraeg yn enwedig yn y sector preifat. Bydd rhaid i Lywodraeth Cymru ymateb yn gadarnhaol ac yn rhagweithiol i anghenion y defnyddiwr o'r Gymraeg ac ymateb i unrhyw wrthsefyll o fewn y sector breifat er mwyn i'r newid hwn weithio'n effeithiol ac yng ngwir ysbryd Strategaeth 2050.

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Anghytuno Mae'n hynod bwysig bod hawliau'r gweithwyr yn ogystal yn cael eu diogelu o fewn system safonau yn enwedig yr hawl i sicrhau amgylchedd lle gellid siarad Cymraeg. Sut bydd y busnesau yn sicrhau gwasanaeth Cymraeg heb y gweithlu Cymraeg?

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwrdd deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cytuno Mae'n hanfodol bod yr egwyddor craidd o alluogi unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad ddarparu gwasanaeth dwyieithog yn parhau ar hyd a lled Cymru. Er mwyn adlewyrchu realiti bywyd bob dydd trigolion Cymru, nid yw poblogaeth Cymru yn defnyddio gwasanaethau sydd ond yn cael eu darparu gan gyrff o fewn cymhwysedd y Cynulliad. Rhaid felly i Lywodraeth Cymru estyn tu hwnt i'r rhain er mwyn dylanwadu ar sector y tu hwnt i'r cwrdd deddfwriaethol bresennol.

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Pryderwn fod y Gymraeg yn parhau i gael ei gweld fel cost ychwanegol ar hyd a lled Cymru ac mewn hinsawdd economaidd dynn, mae'r Gymraeg yn cael ei beio am "wastraffu" arian cyhoeddus o hyd. Dylai'r bil newydd osod yn glir, ar bob cyfle posibl, fod gwariant ar wasanaethau yn wariant ar wasanaethau dwyieithog yng Nghymru ac nid yn wariant ar wasanaeth Saesneg gyda chyfieithu ar gyfer y Gymraeg fel ychwanegiad.

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Ydy Llywodraeth Cymru yn hapus fod uchelgais y Strategaeth Miliwn o Siaradwyr yn cael ei adlewyrchu yn y papur gwyn hwn? Pryderwn fod yna wahaniaethau mawr o ran y disgwyliad a'r dyhead am filiwn o siaradwyr. Roedd Strategaeth Miliwn o siaradwyr wedi ein cyffroi a'n sbarduno ond nid yw cynigion y papur hwn yn gwneud cyfiawnhad â'r welediageth glir sydd yn y Strategaeth. Pa waith sydd wedi mynd i ymgynghori gyda gwahanol gynulleidfaoedd megis plant a phobl ifanc? Oes fersiynau addas wedi eu creu a gwaith casglu barn wedi ei wneud ar gyfer gwahanol gynulleidfaoedd er mwyn casglu ystod o safbwyntiau?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Gweler yr ymateb i gwestiwn 46

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i) fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii) fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Gweler yr ymateb i gwestiwn 46

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Gweler yr ymateb i gwestiwn 46

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

Part 1: Promoting the Welsh language

Question 1 – In paragraphs 49–54, we have set out the role we propose the Welsh Government should play in promoting the Welsh language, i.e. the Government promotional functions. Do you agree with our proposal?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments, including whether any fields should be added or taken away from the list in paragraph 53.

• Very important to develop Welsh medium education and to support early years policy and provision – the work done by organisations such as Mudiad Meithrin is vital to achieving Cymraeg 2050. • More partnership working needed, especially drawing on the expertise of the third sector. • The work outlined in point 53 (developing role of Welsh language in technology; oversight of the Welsh corpus; and funding of key national organisations) would best fit under one organisation. • If responsibilities (regulation and promotion) are to be shared between the bodies, clear direction and partnership working will be crucial.

Question 2 – In Table 1 we have outlined the resources related to general promotional functions which we think should be available to any body or bodies involved in promoting the Welsh language and monitoring and enforcing compliance with Standards. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 3 – Do you agree with our preferred option (Option 4) to have a single body responsible for promoting the Welsh language as well as monitoring and enforcing compliance with Standards?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

If not, please state which option (including options we have not discussed in the White Paper) you believe we should consider.

Supporting comments

• Perhaps two bodies would be more appropriate, to keep the regulatory and promotional functions separate? This was noted by Emyr Lewis in Golwg magazine in August. • The Commissioner's budget has been cut, and investment is needed in

promotional work.

Question 4 – We have based our preference for a single body on the grounds of clarity, synergy and value for money. Do you agree with our rationale?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

- What is important is that regulation of duties/standards is independent of government.

Question 5 – What other relevant issues should we consider in making our final proposal as to which body or bodies should carry out work to promote the Welsh language and monitor and enforce compliance with Standards?

Supporting comments

- The work of the third sector and its reach into communities is important, especially to support Cymraeg 2050.

Question 6 – Do you have any further comments on Part 1 of the White Paper?

- We believe that the work of both the Commissioner and the Welsh Language Unit within Welsh Government, has made a positive impact on the status of the Welsh language.
- Clarity needed, in the interim, regarding current arrangements.

Part 2: Governance and accountability

Question 7 – In paragraphs 93–95 we have set out some general requirements regarding the body's governance and accountability arrangements. What are your views on these general requirements, and are there other checks and balances you believe should apply to the proposed body?

Supporting comments

- Clear proposals and work plan for monitoring and for promotion would be welcomed.
- Clear policy in relation to monitoring and enforcing compliance, to ensure that the public and organisations are clear on expectations.

Question 8 – Do you agree with our preferred option (Option 3), to establish a Welsh Language Commission to promote and facilitate the use of the Welsh language and monitor and enforce bodies' compliance with Standards?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

Question 9 – What are your thoughts on the analysis we have provided which supports our preference for Option 3? Are there any other considerations we should take into account in making any final proposal?

See Q3

Question 10 – Do you believe Option 3 provides sufficient safeguards in relation to the independence of the proposed Commission in exercising its functions in monitoring and enforcing bodies' compliance with Standards?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

Question 11 – Are there any additional matters to those listed in paragraphs 121–122 that we should consider regarding arrangements to establish the proposed Commission?

Yes	☐	No	☒	Unsure	☐
------------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

Question 12 – Do you agree with our proposal to move the requirement on the Welsh Government to produce a Welsh language strategy from the Government of Wales Act 2006 to the new Welsh Language Bill?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Current is sufficient.

Question 13 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should report to the Assembly on the Welsh language strategy every five years instead of annually?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Would prefer and annual report.

Question 14 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should publish a plan setting out how it will implement the strategy every five years instead of annually?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Better to have short, mid and long term actions.

Question 15 – Do you agree with our proposal to abolish the Welsh Language Partnership Council and provide the Welsh Government with a power to request advice from the proposed Welsh Language Commission?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

The Welsh Language Partnership Council is independent, with expertise, and from different backgrounds.

Question 16 – Do you have any further comments on Part 2 of the White Paper?

No

Part 3: The Welsh Language Standards

Question 17 – We propose that a reformed model of the Standards (Option 2) should be adopted as the best way to ensure people's rights to receive Welsh language services. Do you agree with this proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any further reforms you would like to see made to the current system, or any alternative approaches you think we should consider.

Question 18 – We have based our preferred proposal for reformed Standards (Option 2) on the grounds of the clarity, capacity for improvement and the costs of change associated with each option (paragraphs 163–165). Do you agree with our analysis?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any other factors we should take into account in making any final proposals.

Question 19 – Do you agree with the proposal to abolish the current classes of Standards and differentiate between ‘Standards’ (which would relate to services) and ‘language planning duties’ (which would relate to corporate duties)?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

Question 20 – Are you of the opinion that provisions relating to the Welsh in Education Strategic Plans should be included within the new legislation as language planning duties?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

Question 21 – Are there any other matters which you believe should be included in the new legislation as language planning duties?

Yes	☐	No	☒	Unsure	☐
------------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

Question 22 – Do you agree that the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies meet their Welsh language duties, which would include both the Standards and the language planning duties?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

				disagree	
--	--	--	--	-----------------	--

Supporting comments

--

Question 23 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should monitor and support bodies in relation to their language planning duties, rather than enforce them?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 24 – Do you agree with our proposal for the Welsh Government to be responsible for imposing Standards on bodies either through a compliance notice or other mechanism?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 25 – Do you agree with our proposal that all regulations to make Standards should be subject to a full public consultation before seeking the approval of the Assembly?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 26 – Do you agree with our proposal to abolish Standards Investigations?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Useful but need to revisit the process
--

Question 27 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should be given powers to issue codes of practice or guidance relating to the Standards?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

An arms-length body should do this. There is a clear need for codes of practice and guidance.

Question 28 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should have a power to impose Standards on all the bodies in a sector directly through regulations without the need for a compliance notice or other such mechanism?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including your views on the factors we should take into account in drafting Standards to be imposed directly on bodies within a sector, whether individual bodies should retain the right to challenge the imposition of a Standard, and whether there should be an enhanced consultation process.

Question 29 – What factors should we take into account or what procedure should we follow in order to ensure the process for imposing Standards on the Welsh Government is fair and transparent?

Supporting comments

Same process as is current.

Question 30 – Do you agree with our proposal that complaints should have to be dealt with through the relevant body's complaints procedure first before the proposed Welsh Language Commission can investigate an alleged failure?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Strong support for this.

Question 31 – Do you agree with our proposal that bodies must adhere to an approved complaints procedure, such as the Model Concerns and Complaints Policy?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

				disagree	
--	--	--	--	-----------------	--

Supporting comments

This would ensure consistency.

Question 32 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should only take further action regarding a complaint if it believes the alleged breach of a Standard or complaints procedure is serious?

Agree	✓	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	---	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on our definition of a ‘serious breach’ in paragraph 219.

Question 33 – Do you agree with our proposal to allow the proposed Commission to conduct an investigation of its own initiative?

Agree	✓	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	---	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 34 – Do you agree that the actions set out in paragraph 225 provide an effective range of enforcement action?

Agree	✓	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	---	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any thoughts on alternative enforcement actions that have been rejected or not considered in the White Paper.

Question 35 – Currently, the Commissioner has powers to impose a civil fine of up to £5,000 and in some circumstances to request a court order to require a body to comply. Do you agree with our proposal that these powers should be retained?

Agree	✓	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	---	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on the maximum civil fine that the proposed Commission should be able to impose (if at all).

--

Question 36 – Do you agree with our proposal to retain the Tribunal’s role in relation to the proposed Commission’s decisions regarding enforcing bodies’ compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 37 – Do you agree with our proposal that the Tribunal should also deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 38 – We propose to introduce a mandatory first stage for the Tribunal in relation to appeals against the proposed Commission’s decisions concerning enforcing Standards. The first stage would require the Tribunal to give permission on the grounds that an application has a reasonable chance of success or another compelling reason why the application should be heard. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 39 – Do you believe that the proposed mandatory first stage should apply to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

--

--

Question 40 – Do you have any further comments on Part 3 of the White Paper?

No

Part 4: The scope of bodies covered by Welsh language legislation

Question 41 – Do you agree with our proposal to remove the constraints in the Measure so that the Welsh Government has the power to make Standards applicable to any body within the Assembly's legislative competence?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

This should be within the role of an arm'slength body.
--

Question 42 – Do you agree with our proposal that private sector businesses should only be liable to comply with Standards that relate to the services they provide to their customers?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including your views on any limits that should be placed on the powers to impose Standards on private businesses.

--

Question 43 – Do you agree with our proposal that Standards should only be imposed on private businesses as part of a wider package of promotional and awareness raising initiatives?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 44 – If the Welsh Government is given powers to impose Standards on any body within the Assembly's competence, do you believe that Standards should be imposed on any body or sector that is not currently within the scope of Welsh language legislation?

Yes	☐	No	☒	Unsure	☐
------------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

Current system is satisfactory.

Question 45 – Do you have any further comments on Part 4 of the White Paper?

No

Part 5: Assessing the impact of our proposals

Question 46 – We have assessed the impact of our proposals on equality, children, young people and their families, and the Welsh language. Do you have comments on any of these assessments?

We have been subject to the standards since January 2017, and prior to this, worked towards our Welsh Language Scheme approved by the Welsh Language Board in 1998. We have continued to provide a high standard of bilingual service to our members, staff, and other key stakeholders.

Question 47 – We would like to know your views on the effects that the proposals in our White Paper would have on the Welsh language, specifically on:

- i) opportunities for people to use Welsh
- ii) treating the Welsh language no less favourably than the English language.

What effects do you think there would be? How could positive effects be increased, or negative effects be mitigated?

Supporting comments

- i) The promotion of the Welsh language is crucial to ensuring that people have opportunities to speak Welsh. Assistance would be welcome in terms of how to promote more effectively.
- ii) The current system is doing well in this respect.

Question 48 – Please also explain how you believe the proposed options could be formulated or changed so as to have:

- i) positive effects or increased positive effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language
- ii) no adverse effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language.

Supporting comments

Question 49 – We have asked a number of specific questions. If you have any related issues which we have not specifically addressed, please use this space to report them.

No

Responses to consultations are likely to be made public, on the internet or in a report. If you would prefer your response to remain anonymous, please tick here:

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

Y mae angen i'r ymdrech o wireddu Cymraeg 2050 fod yn rhan greiddiol o raglenni gwaith pob adran o fewn y Llywodraeth Cymru ac felly mae'n hanfodol fod gan yr Adran a fydd yn arwain ar y Gymraeg y statws a'r gallu i ddarparu arbenigedd i sicrhau arweiniad medrus ac awdurdodol ar draws holl adrannau'r Llywodraeth ac ar gyfer sefydliadau allanol yn ogystal. Dylid sicrhau fod y mesur newydd yn nodi'r glir ddiffuniadau hybu a hyrwyddo gan nodi'r ystod eang o agweddau y gellid cyflawni. Sylwn nad yw Mentrau Iaith Cymru na'r Mentrau Iaith wedi eu cynnwys ym mharagraff 53 fel "sefydliad cenedlaethol allweddol". Mae'n hanfodol ein bod yn sicrhau dealltwriaeth o'r cyfraniad y mae'r Mentrau Iaith wedi ei wneud i ddatblygu nifer o'r agweddau a nodir yn 53.3 yn enwedig o ran polisi datblygu economaidd lleol. O gryfhau'n presenoldeb ar hyd a lled Cymru, mae'r effaith potensial y gellid ei gael i gyrraedd y miliwn yn bellgyrhaeddol. Fel endidau lleol, wedi tyfu o'r cymunedau, y mae'r cryfhau'r Mentrau'n gyfle gwirioneddol i fynd at galon y genedl i newid agweddau a newid arferion defnyddio'r Gymraeg er gwell. Os yw Llywodraeth Cymru am symud tuag at gorff hyrwyddo newydd, nid ydym am i'r pellter newydd rhyngom wanhau'r berthynas weithredol sydd wedi datblygu rhyngom dros gyfnod y mesur presennol. Y mae'n hanfodol bod gwaith y Mentrau Iaith yn parhau yn rhan graidd o waith hyrwyddo cymunedol Llywodraeth Cymru. Sylwn nad yw'r maes datblygu cymunedol wedi ei gynnwys, maes sydd yn hanfodol i newid agweddau ar lefel lleol. Wrth gryfhau mesur o'r math hwn mae angen sicrhau effaith ar holl haenau cymdeithas. Os taw bwriad Llywodraeth Cymru yw i sefydlu corff ar wahân i fod yn gyfrifol am hybu a hyrwyddo, dymunwn wybod mwy am eich bwriad i sicrhau sut fydd y partneriaid hybu'n cydweithio a beth fydd cyfrifoldebau hyrwyddo a hybu pob corff. Y mae Hybu a Hyrwyddo yn feysydd eang iawn ac felly pwysig fyddai deall y cyfrifoldebau hyn yn eglurach. Y mae cyfleoedd hybu a hyrwyddo ar gael ym mhob maes ond nid oes digon o eglurder yn y ddogfen hon.

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Nid oes llawer o wybodaeth yn cael ei gyflwyno yn y ddogfen hon am y gyllideb sydd ar gael ar gyfer sicrhau'r hinsawdd orau ar gyfer gweithredu Strategaeth 2050. Nid oes sôn yma am y canolfannau Cymraeg newydd sydd wedi agor ar hyd a lled Cymru nac ymateb chwaith i argymhellion adroddiad Canolfannau Cymraeg a Rhwydweithiau Cymdeithasol Oedolion sy'n Dysgu'r Gymraeg: Ymdrechion I Wrthdroi Shifft leithyddol mewn Cymunedau cymharol ddi-Gymraeg gan Heini Gruffudd a Steve Morris (2012) i ehangu ar y rhwydwaith sydd eisoes yn bodoli. Bu Mentrau Iaith Cymru'n cydweithio hefyd gyda Phrifysgol Aberystwyth ar edrych ar gynllun gweithlu Cymraeg. Yr ydym yn ymwybodol o'r angen sydd mewn sectorau penodol am adnoddau ychwanegol i sicrhau gweithlu yn y meysydd Addysg blyneddododd cynnar a'r maes chwarae a hamdden, dysgu gyrru, addysg gynradd, uwchradd, pellach ac uwch a'r gwasanaeth sifil lleol. Y mae angen diffunio'n glir beth yw cyfran cyllideb pob adran o fewn Llywodraeth Cymru os am normaleiddio'r iaith drwy bob adran. 20 Menter Iaith sydd wedi ei nodi yn Nhabl 1. Mae 22 o Fentrau Iaith yn bresennol.

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

Nid ydym o'r farn bod cael un corff i reoleiddio ac i hybu yn gam ymlaen. Y mae perygl y bydd swyddogaeth y corff yn cael ei gamddeall ac y byddai tensiynau yn codi wrth i un adran reoleiddio a disgwyl i un adran arall ymgymryd â'r gwaith hybu. Y mae angen pellter rhwng y ddau.

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Tra bod yr ystyriaeth gwerth am arian yn bwysig iawn, o beidio â chyllido mesur gwydnach na'r ddiwethaf – a hyn ar draws pob adran o'r Llywodraeth, a yw hyn yn rhoi'r weledigaeth o filiwn o siaradwyr yn y fantol cyn i ni gychwyn?

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

A oes ystyriaeth wedi ei roi i fodelau presennol er enghraifft Estyn o ran rheoleiddio? Y mae gan Estyn set o ddeilliannau (safonau) amserlen weithredu sydd yn cael eu hasesu'n barhaus o fewn ysgolion (Cynlluniau Datblygu Ysgol ac Hunanarfarniadau) a system arolygu strwythuredig. Maent hefyd yn hybu o fewn y sector rheoleiddio drwy rannu arfer dda y sector a pharatoi adroddiadau thematig sydd yn bwrpasol ac o fudd i ddatblygiad parhau y sector. Yr un hefyd yw'r AGGCC ar gyfer y maes gofal. Y peth pennaf yw gweld datblygiad gwirioneddol yn ymrwymiad unrhyw gorff tuag at gryfhau'r gallu i ddefnyddio'r Gymraeg ar gyfer y gweithiwr a'r defnyddiwr ac mae system y siaradwr ddylai hyn fod.

Y mae engreiffiau hefyd o gyrff rheoleiddio yn gweithio'n effeithiol iawn ochr yn ochr â chyrff hybu e.e. AGGCC a Chwarae Cymru neu Clybiau Plant Cymru sydd yn gwrthbrofi bwled 3 tud 23. Ac felly yr ydym yn ffafrio'r pellter sydd yn opsiynau 2 a 3 yn hytrach na 4.

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Ymateb Cwestiwn 7-11:

Pryderwn fod rhan 2 wedi ei selio ar ddewis opsiwn 4 o'r rhan 1. Nid oes cyfle i wyntyllu datblygiad ar fodelau arall rhan 1. Yr ydym wedi nodi'n barod am ein pryderon o gael un corff sydd yn rheoli ac yn hybu.

A yw'r system bresennol o Gomisiynydd wedi cael digon o amser i sefydlu a gwneud gwahaniaeth gwirioneddol?

Y mae sefydlu swyddfa Comisiynydd y Gymraeg wedi ei dderbyn yn ein cymunedau. A'i doeth yw newid system yn llwyr? Pa adwaith bosibl y bydd hyn yn ei gael ar yr ewyllys da sydd wedi deillio o osod y safonau? A'i gwell yw addasu a datblygu ar y system bresennol? Y mae'n rhaid i unhryw newid hefyd fedru gwrthsefyll newid gwleidyddol neu ddiwedd cyfnod strategaeth fel nad oes oedi yn y datblygu yn ystod y cyfnod hwn.

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Yn amlwg y mae adrodd ar gyfnod y strategaeth yn ei llawnder yn hanfodol ond ein barn fyddai rhyddhau adroddiad blynyddol ar yr hyn sydd wedi ei gwblhau yn ystod y flwyddyn fel y bod modd ymateb i unhryw agweddau sydd angen gweithredu arnynt yn sgil datblygiadau yn ystod y flwyddyn honno ac ymateb yn flynyddol i anghenion drwy gynlluniau gweithredu.

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Dylai'r cynllun gweithredu fod yn ddogfen fyw ac felly dylid fod yn barod i adweithio i unrhyw ddatblygiadau. Cytunwn bod angen rhaglenni hirach fel bod modd cynnal gweithgarwch o gyfnodau hirach i weld newid gwirioneddol o gychwyn cyfnod i'r nesaf. Os y byddai cynllun 5 mlynedd yn galluogi hyn i ddigwydd yna rydym o'i blaid ond gydag hyblygrwydd i addasu yn ôl anghenion sy'n ymddangos.

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Y mae'n holl bwysig bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau cyngor pellach o du arbenigwyr a chynghorwyr eraill. Os na fydd Cyngor Partneriaeth yn bodoli yna mae angen sicrhau cyngor arbenigol. Bydd angen meithrin corff eang o arbenigwyr mewn polisi a chynllunio iaith ac os taw'r model fydd y Comisiwn arfaethedig yna byddai dyletswydd ar Lywodraeth Cymru i geisio cyngor ganddynt. Dylid cael gwared o'r Partneriaeth presenol a sefydlu corff eang o arbenigwyr mewn polisi a chynllunio iaith.

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsiw 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Ymateb 17-18: Mae angen dybryd i symleiddio'r safonau ond nid eu gwanhau. O'n profiad ar lawr gwlad y mae'r safonau wedi gwneud camau breision i godi ymwybyddiaeth o'r angen am wella gwasanaethau mewnol awdurdodau lleol er enghraifft. Beth sydd heb ddigwydd yn gyson dros Gymru, yw'r gwelliant mewnol hynny yn cyrraedd y defnyddiwr ac yn treiddio i gynyddu'r capasiti i gynllunio'n wybodus o fewn maes polisi a chynllunio iaith. Mae angen gweithdrefnau sydd yn galluogi'r berthynas gefnogol ac anogol (swyddogaeth hybu'r rheoleiddiwr efallai?). Yr ydym eioes wedi nodi ein pryder i newid y system yn ormodol neu mae perygl i ni golli hygrededd.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsiw 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

A fyddant yr un mor gryf â'r safonau?

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cytuno heb os nag onibai ond iddynt fod yn wydn

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☒	Nac oes	☐	Ansicr	☐
------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Er mwyn i iaith fod yn hyfyw mewn cymuned y mae angen mesurau gwahanol i wahanol ardaloedd â gwahanol ddwysedd o siaradwyr. Er mwyn grymuso iaith yn ei chadarnle mae angen medru cynllunio'n wahanol i ardal lle mae'r iaith yn llai amlwg. Dylai'r uchelgais o gael defnyddio'r iaith yn hawdd fod yr un ar draws Cymru ond a oes angen ystyried camau i nodi'r cymorth y dylid ei glustnodi yn y mesur? Buasai hyn yn dangos hefyd yr adnoddau ychwanegol sydd angen i rymuso ac i ymateb i'r gwahaniaethu yn ôl angen ardal?

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Dylai bod monitro, cefnogi a gorfodi

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Symleiddio ie ond dylai'r drefn barhau lle mae'r comisiynydd/comisiwn yn gosod, Llywodraeth Cymru yn gosod y safonau mewn deddf ac yna cydsyniad y Cynulliad. Bydd hyn y sicrhau tryloywder.

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol

A yw'r systemau'n yn rhy llafurus? Oes modd canfod ffordd well at y safonau?

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Y mae'n fater sydd wedi codi ei ben. A ddylai'r codau ymarfer fod yn rhan o'r broses llunio yn y lle cyntaf?

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai gyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Eto er mwyn sicrhau tryloywder dylid sefydlu pwyllgor o fewn y Cynulliad sydd yn gynrychioliadol o bob plaid.

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Dylai fod modd mynd at y ddau ond yn llawer hwylusach a chyflymach.

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Ond heb i'r broses fod yn un lafurus

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o ‘achos difrifol’ ym mharagraff 219.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

A yw dirwy o £5,000 yn ddigon i gyrff sydd â chyllidebau mawrion yn ddigon o gymhelliant i sicrhau cydymffurfiaeth? Dylai fod llawer mwy. Mae'n bwysig bod y cyllideb am y Gymraeg sydd gan cyngorau a phrifysgolion ddim yn cael ei neilltuo i dalu dirwy - mae hyn yn digwydd ar hyn o bryd.

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

O ddileu'r cyfyngiadau a fydd hyn yn gwanhau'r gallu i osod safonau ar unrhyw gorff? Mae ehangu ystod y cyrff yn bwysig iawn er mwyn sicrhau bod y meysydd ehangaf yn sicrhau gwasanaethau Cymraeg yn enwedig yn y sector preifat. Bydd rhaid i Lywodraeth Cymru ymateb yn gadarnhaol ac yn rhagweithiol i anghenion y defnyddiwr o'r Gymraeg ac ymateb i unrhyw wrthsefyll o fewn y sector breifat er mwyn i'r newid hwn weithio'n effeithiol ac yng ngwir ysbryd Strategaeth 2050.

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Mae'n hynod bwysig bod hawliau'r gweithwyr yn ogystal yn cael eu diogelu o fewn system safonau yn enwedig yr hawl i sicrhau amgylchedd lle gellid siarad Cymraeg. Sut bydd y busnesau yn sicrhau gwasanaeth Cymraeg heb y gweithlu Cymraeg?

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae'n hanfodol bod yr egwyddor craidd o alluogi unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad ddarparu gwasanaeth dwyieithog yn parhau ar hyd a lled Cymru. Er mwyn adlewyrchu realiti bywyd bob dydd trigolion Cymru, nid yw poblogaeth Cymru yn defnyddio gwasanaethau sydd ond yn cael eu darparu gan gyrff o fewn cymhwysedd y Cynulliad. Rhaid felly i Lywodraeth Cymru estyn tu hwnt i'r rhain er mwyn dylanwadu ar sector y tu hwnt i'r cwrpas deddfwiraethol bresennol.

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Pryderwn fod y Gymraeg yn parhau i gael ei gweld fel cost ychwanegol ar hyd a lled Cymru ac mewn hinsawdd economaidd dynn, mae'r Gymraeg yn cael ei beio am "wastraffu" arian cyhoeddus o hyd. Dylai'r bil newydd osod yn glir, ar bob cyfle posibl, fod gwariant ar wasanaethau yn wariant ar wasanaethau dwyieithog yng Nghymru ac nid yn wariant ar wasanaeth Saesneg gyda chyfieithu ar gyfer y Gymraeg fel ychwanegiad.

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Ymateb Cwestiwn 46-48:

Ydy Llywodraeth Cymru yn hapus for uchelgais y Strategaeth Miliwn o Siaradwyr yn cael ei adlewyrchu yn y papur gwyn hwn? Pryderwn fod yna wahaniaethau mawr o ran y disgwyliad a'r dyhead am filiwn o siaradwyr. Roedd Strategaeth Miliwn o siaradwyr wedi ein cyffroi a'n sbarduno ond nid yw cynigion y papur hwn yn gwneud cyfiawnhad â'r welediageth glir sydd yn y Strategaeth. Pa waith sydd wedi mynd i ymgynghori gyda gwahanol gynulleidfaoedd megis plant a phobl ifanc? Oes fersiynau addas wedi eu creu a gwaith casglu barn wedi ei wneud ar gyfer gwahanol gynulleidfaoedd er mwyn casglu ystod o safbwyntiau?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i) fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd

- ii) pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

☐

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

Rydym yn cytuno'n gyffredinol gyda'r cynnig. Ein hunig bryder yw os (fel a gynigir yn Adran 3), y bydd Llywodraeth Cymru yn cymeryd cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff, yna sut all hynny weithio yn ymarferol? h.y. Llywodraeth Cymru yn gosod Safonau arnynt eu hunain.

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Credwn yn gryf, wrth anelu at y miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050, bod ariannu gweithgareddau hyrywddo, fel y rhai a nodir yn Tabl 1, yn hanfodol ac yn allweddol at lwyddiant yr ymgyrch. Rydym yn croesau'r ariannu ychwanegol ar gyfer 2017-18.

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

Tra ein bod yn cytuno'n gyffredinol gyda nodau'r cynnig, ac ein bod yn cefnogi'n benodol yr angen am ddatblygu a chryfhau gweithgareddau fel y rhai a nodir ym mhwyntiau 78 a 79 o'r ddogfen ymgynghori, mae gennym un pryder ar lefel ymarferol bob-dydd; sef, sut i oresgyn y broblem o

sefydlu perthynas-waith lle mae rhywun yn derbyn cefnogaeth, cymorth ac arweiniad wrth gorff, 'mond iddynt wedyn gael eu monitro ynghylch cydymffurfiaeth gan y 'run corff, gyda'r posibilrwydd o rai trafodaethau anodd a chadarn yn dymchwel y berthynas dda oedd wedi'i sefydlu. Os penderfynnir ar yr opsiwn hwn, efalli y bydd yn werth cysidro dethol Swyddog Cefnogi penodol i bob sefydliad sy'n gweithio tuag at y Safonau. Gallai'r Swyddog Cefnogi gynorthwyo i gynrychioli safbwynt y sefydliad i weddill y grwp o fewn y corff, gan y byddai wedi gweithio'n agos gyda'r sefydliad ac wedi magu dealltwriaeth dda o unrhyw heriau penodol i'r sefydliad hwnnw.

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Fel uchod. Rydym yn cytuno'n llwyr gyda'r angen am ddatblygu mwy o gefnogaeth a chymorth i sefydliadau wrth geisio cwrdd a gofynion y Safonau. Serch hynny, mae'n hanfodol bod y drefn o fonitro a sicrhau cydymffurfiaeth yn parhau i fod 'run mor drylwyr a manwl ag y meant ar hyn o bryd, gyda Swyddfa'r Comisiynydd.

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Eto, mae'n fater o fesur pa weithdrefn fydd yn gwasanaethu cymunedau Cymru orau. Teimlwn, wrth edrych ymlaen, a pha bynnag opsiwn a ddewisir, y byddai'n fanteisiol i bob sefydliad pe byddai uwch-swyddogion yn rhan o'r corff, a rhyngddynt yn meddu ar bhrofiad a dealltwriaeth gref o fywyd bob-dydd a gweithgareddau bob sector a math o sefydliad sydd yn gweithio tuag at gyflawni'r Safonau, ac hefyd yr amrywiaeth o heriau a rhwystrau penodol sy'n wynebu'r gwahanol fathau o sefydliadau.

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Mae sefydlu Swyddfa'r Comisiynydd a chyflwyno'r Safonau wedi sicrhau bod sefydliadau cyhoeddus wedi cymeryd camau breision wrth ddatblygu a chryfhau'r sefyllfa ar gyfer y Gymraeg. Tra ein bod yn cytuno'n gyffredinol gyda'r mwyafrif o gynigion yn y Bil, efallai bod yr amseru braidd yn gynnar? h.y. dim ond dechrau ymsefydlu y mae'r drefn bresennol, a gallai fod yn sefyllfa o 'newid gormod yn rhy fuan', a bod hynny'n cael effaith niweidiol ar y camau positif sydd eisoes wedi'i cymeryd.

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Rydym yn cytuno gyda'r holl sylwadau.
Os gwneir y penderfyniad i gael mwy nag un corff yn cyflawni'r dyletswyddau hyn, yna bydd rhaid sicrhau cyfathrebu a chydweithio agos, a hynny yn hanfodol.

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Tra ein bod yn cytuno mewn egwyddor i'r holl ddatblygiadau a awgrymir, nid ydym yn hollol sicr os mai'r ffordd orau ymlaen yw i greu Comisiwn newydd, neu i gadw ac ymestyn rol bresennol y Comisiynydd a Swyddfa'r Comisiynydd, i gyflawni mwy o'r gweithgareddau cefnogi a hrywddyo a nodir. Byddai cyflwyno Uwch Ymgynghorwyr, gyda phrofiad a dealltwriaeth o bob math o sefydliad sy'n gweithiotuag at gyflawni'r Safonau, yn ychwanegu dyfnder i weithlu'r Comisiynydd.

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Fel a nodwyd eisoes.

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☒	Ansicr	☐
------------	--------------------------	----------------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Byddai'n sicrhau gogwydd gliriach gyda ffocws penodol ar hyrywddo gwasanaethau a gweithgareddau cyfrwng-Cymraeg, gydag amserlen a disgwyliadau pendant ar gyfer datblygiad.

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Tra bod adrodd-nol blynyddol yn gallu bod yn llafurus ac yn cymeryd llawer o amser, dylid parhau i adrodd ar Strategaeth y Gymraeg i Lywodraeth Cymru, o leia unwaith bob 3 mlynedd, er mwyn cynnal y momentwm a ffocws clir ar unrhyw fentrau neu ymgyrchoedd.

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Fel uchod. Dylid gosod, monitro a gwerthuso nodau penodol tymor-byr, tymor-canol a hir-dymor.

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Pe sefydlwyd Comisiwn, byddai yn dibynnu ar gyfansoddiad y grwp. Pa bynnag fodel a ddefnyddir, bydd sicrhau cymrychiolaeth ac arbenigedd ym meysydd busnes, ieuenctid, addysg, yr economi a'r gymuned ehangach, yn hollol allweddol.

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Dim sylwadau pellach.

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsiw 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	---	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Rydym yn croesawu'r model diwygiedig, yn benodol mewn perthynas a "capasiti ar gyfer gwelliant", gan ganiatau i sefydliadau a cymdeithas, yn gyffredinol, i allu gwneud datblygiadau realistig, pwrpasol a graddol mewn perthynas a'r defnydd a'r hyrwyddiad o wasanaethau a chyfleoedd Cymraeg.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsiw 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	---	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae hyn yn gwneud pethau'n fwy realistig a mwy posib i'w cyflawni - er, fel rydym eisoes wedi nodi, ni ddylai dynnu sylw oddiwrth yr angen i ddangos cynnyd, ac nid ddylid gweld hyn fel modd i osgoi cyflawni targedau, neu fel rhywbeth 'haws' i'w gyflawni..

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	☒
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Mae'r CSGA yn dechrau cynyddu momentwm yn eu hawl ei hunain - er bod anghysondeb yn y rol y mae colegau AB yn chwarae, a'r mewnbwn a'r dylanwad y mae nhw yn cael, ar lefel sirol, ar draws siroedd Cymru.

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	☒	Ansicr	☐
------------	--------------------------	----------------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Yn bendant - i greu system gydlynol a chadarn ble mae sefydliadau yn atebol, a bod angen iddynt ddangos datblygiad a gwelliant.

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Mae angen defnydd o'r ddau dechneg - byddai cefnogaeth, yn y lle cyntaf, yn derbyn croeso mawr; ond byddai'r awdurdod i fynnu, pe na byddai digon o welliant a datblygiad o fewn amserlen benodol, hefyd yn hanfodol.

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Yr un pwnc llosg ac a godwyd eisoes - mae'n ddelfrydol mewn egwyddor, ond sut gall Llywodraeth Cymru greu system deg a thryloyw pan eu bod yn gosod Safonau arnynt eu hunain?

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Llawer rhy fiwrocrataidd ac yn llafurus o ran amser.

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Dylai'r system gael ei haddasu i fod yn fwy ystyrlon i sefydliadau unigol, ac i roi llwyfan iddynt lle gellir esbonio a thrafod ei safbwynt mwn mwy o fanylder.

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Oni ddylai'r codau ymarfer hyn, neu'r arweiniad, ddod oddiwrth y Comisiwn, os ydym yn derbyn y bydd Comisiwn yn cael ei sefydlu?

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai cyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Gweler yr ymateb i g26.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Dyma'r ffactor unigol mwyaf anodd, o bell, sy'n ymwneud a'r Bil arfaethedig. O dderbyn hynny, mae'n gwneud synnwyr, o bosib, y dylai'r cyfrifoldeb am osod y Safonau aros gyda'r corff di-duedd (y Comisiwn) y byddai hefyd yn gyfrifol am fonitro cydymffurfiaeth a'r Safonau.

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	---	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Yn bendant. Mae hyn yn rhoi cyfle i'r sefydliad unigol i gymeryd cyfrifoldeb a pherchnogaeth, yn y lle cyntaf, o'r ffordd y mae'n delio gyda'r Safonau, ac unrwy fethiannau canfyddedig, o allu gwneud hynny'n ddigonol.

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chŵyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Fel ag i g30 - byddai'r cynnig hwn yn caniatáu i sefydliadau unigol gael cyfle i ymateb yn aeddfed a chyfrifol i unrhyw dramgwydd o Safon, neu unrhyw gwyn a wneir yn eu herbyn.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Byddai hwn yn gyfrifoldeb angenrheidiol a disgwyliadwy o'r corff gyda chyfrifoldeb dros fonitro (ac, o bosib, i osod) Safonau ar sefydliadau unigol.

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Rydym yn cytuno'n gryf gyda'r ystod a'r amrywiaeth o gamau gorfodi psobol, sy'n cefnogi'r egwyddor o fod yn "rhesymol a chymesur".

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	---	---------------------------------	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Byddai unrhyw newidiadau i'r pwerau hyn yn cael eu dehongli fel "gwanhau" yn y system, yn bendant.

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	---	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Fel uchod.

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	---	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	---	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Dim sylwadau pellach.

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Er mwyn sicrhau tryloywder, oni ddylid rhoi'r pwerau hyn i gorff annibynol, di-duedd?

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Mae cyfle gwyh yma i feithrin cefnogaeth busnesau yn y sector preifat tuag at y Gymraeg, ac hefyd y modd y gall y Gymraeg a dwyieithrwydd fod yn ddeniadol oddi-mewn i'w busnes, ac i'w busnes. Mae cynghori a hyrwyddo ffyrdd positif o gyflawni cynlluniau, mentrau a datblygiadau, yn allweddol; mae'n hanfodol bwysig i feithrin ewyllys da tuag at y Gymraeg a'i manteision, ymysg y sector preifat.

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Fel uchod, o leiaf yn y cychwyn. Efallai y bydd angen i ail-ystyried hyn, yn dibynnu ar y cynnydd mewn cynllunio-ieithyddol ac Addysg cyfrwng-Cymraeg ac, o ganlyniad, y twf yn y nifer o siaradwyr Cymraeg. Yn y tymor hirach, os na fydd busnesau preifat yn ymateb 'yn wirfoddol' i'r cynnydd arfaethedig yn y defnydd o'r Gymraeg a'r angen arfaethedig am gynnydd mewn gwasanaethau cyfrwng-Cymraeg, yna efallai y bydd galw am gymeryd camau mwy penodol a chadarn.

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwrmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
------------	--------------------------	----------------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae'r drefn bresennol yn ddigonol, ar hyn o bryd.

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Dim sylwadau pellach.

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Rydym yn croesawu'r cynigion hyn fel cynigion teg.
Fel unigolion sy'n gweithio yn y sector Addysg Bellach, rydym yn ymwybodol bod y sector hwn newydd dderbyn eu Hysbysiad Cydymffurfio, ac mae'n amlwg y bydd hyn yn arwain at gynnydd mewn cyfleoedd i'r gweithlu, y myfyrwyr a'u teuluoedd i gael hygyrchedd l wasanaethau cyfrwng-Cymraeg. Ochr-yn-ochr a hyn, mae colegau AB yn ymdrechu i gynyddu eu darpariaeth cwricwlaidd Cymraeg a dwyieithog. Teimlwn bod cyfraniad pwysig gan golegau AB i'w gynnig, er mwyn helpu cyrraedd y nod o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050, a hynny drwy'r llwybrau addysg cyffredinol, galwediagaethol a phrentisiaethau, ynghyd a chreu cyfleoedd i'r bobl ifanc ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol.

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Byddai cynnydd amlwg yn y cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg. Mae'r Safonau wedi cael, ac yn parhau i gael effaith bositif o ran peidio trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Mae angen, nawr, am fwy o hyrwyddo ac annogaeth mewn perthynas a hyder unigolion yn eu gallu i ddefnyddio'r Gymraeg, ac yn eu cred bod eu Cymraeg 'yn ddigon da', er enghraifft. Gallai fod yn llesol i gael cynnydd yn y marchnata o'r cysyniad o normaleiddio a rhyngblethu'r Gymraeg yn naturiol i weithgareddau a gwasanaethau bob-dydd.

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i) fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii) fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Fel uchod. 'Dyw pethau ddim yn mynd i newid yn sylweddol dros-nos, er bod y camau cywir yn cael eu rhoi mewn-lle i sicrhau cynnydd a newid graddol yn y meddylfryd ar draws Cymru.

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Dim sylwadau pellach.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngwrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

Part 1: Promoting the Welsh language

Question 1 – In paragraphs 49–54, we have set out the role we propose the Welsh Government should play in promoting the Welsh language, i.e. the Government promotional functions. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including whether any fields should be added or taken away from the list in paragraph 53.

Clarification needed on what standardisation means.

Teaching welsh language as a second language is different to speaking welsh as a first language so this needs to be made clear.

What do you mean by “standardise usage”

Question 2 – In Table 1 we have outlined the resources related to general promotional functions which we think should be available to any body or bodies involved in promoting the Welsh language and monitoring and enforcing compliance with Standards. Do you agree with our proposal?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Organisation listed already have funding *****

Support for parents is need as they chose the educational route. English speaking parents will be reluctant to put children into welsh education as they cannot support children with learning.

Question 3 – Do you agree with our preferred option (Option 4) to have a single body responsible for promoting the Welsh language as well as monitoring and enforcing compliance with Standards?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

If not, please state which option (including options we have not discussed in the White Paper) you believe we should consider.

Supporting comments

We prefer option 2, we feel it is something that cannot b enforced. There needs to be choice if people are forced into something they will rebel against i. We need to unite nation and bring people together.

Question 4 – We have based our preference for a single body on the grounds of clarity, synergy and value for money. Do you agree with our rationale?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

We can understand it but do not feel it fits with our demographic country we feel this is a little “language police”.
People move around from country to country and the diversity of Wales needs to be understood and celebrated if we get this right and make it attractive to all people will want to take part in it.

Question 5 – What other relevant issues should we consider in making our final proposal as to which body or bodies should carry out work to promote the Welsh language and monitor and enforce compliance with Standards?

Supporting comments

Who is best for it, who is capable of doing. Has this ever been done before. Just because companies are doing it now does not mean they are right for the contract. A fresh new approach is needed.

Question 6 – Do you have any further comments on Part 1 of the White Paper?

None

Part 2: Governance and accountability

Question 7 – In paragraphs 93–95 we have set out some general requirements regarding the body’s governance and accountability arrangements. What are your views on these general requirements, and are there other checks and balances you believe should apply to the proposed body?

Supporting comments

Policy, monitoring, enforcement & regulator – a lot of negative wording. It needs to be encouraging and aspirational.
What we need is an assessment approach and toolkit to support development rather than enforcement.
“Ensure freedom to use Welsh is protected” Should we not give freedom to use any language they choose. There are so many different languages it is difficult to enforce. If we focus on schools and children coming through and put more resources into education surely this would have more of an impact on the welsh language than enforcing it on all.

Question 8 – Do you agree with our preferred option (Option 3), to establish a Welsh Language Commission to promote and facilitate the use of the Welsh language and monitor and enforce bodies’ compliance with Standards?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

As long as there is representation from all language levels from non welsh to fluent, second language to fluent first language.

Question 9 – What are your thoughts on the analysis we have provided which supports our preference for Option 3? Are there any other considerations we should take into account in making any final proposal?

Same as above.

Question 10 – Do you believe Option 3 provides sufficient safeguards in relation to the independence of the proposed Commission in exercising its functions in monitoring and enforcing bodies’ compliance with Standards?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

Question 11 – Are there any additional matters to those listed in paragraphs 121–122 that we should consider regarding arrangements to establish the proposed Commission?

Yes	☐	No	☒	Unsure	☐
-----	--------------------------	----	-------------------------------------	--------	--------------------------

Supporting comments

Question 12 – Do you agree with our proposal to move the requirement on the Welsh Government to produce a Welsh language strategy from the Government of Wales Act 2006 to the new Welsh Language Bill?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
-------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 13 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should report to the Assembly on the Welsh language strategy every five years instead of annually?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
-------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 14 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should publish a plan setting out how it will implement the strategy every five years instead of annually?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
-------	--------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

Progress takes time.
This will mean they only meet with Government once as elections are every 4 years.
Also they will only have to report 6 times by 2050.

Question 15 – Do you agree with our proposal to abolish the Welsh Language Partnership Council and provide the Welsh Government with a power to request advice from the proposed Welsh Language Commission?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
-------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 16 – Do you have any further comments on Part 2 of the White Paper?

Part 3: The Welsh Language Standards

Question 17 – We propose that a reformed model of the Standards (Option 2) should be adopted as the best way to ensure people’s rights to receive Welsh language services. Do you agree with this proposal?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any further reforms you would like to see made to the current system, or any alternative approaches you think we should consider.

Sounds like the standards that are in place currently are not working. Is there evidence to suggest and if so is this the best approach to take.

Question 18 – We have based our preferred proposal for reformed Standards (Option 2) on the grounds of the clarity, capacity for improvement and the costs of change associated with each option (paragraphs 163–165). Do you agree with our analysis?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any other factors we should take into account in making any final proposals.

--

Question 19 – Do you agree with the proposal to abolish the current classes of Standards and differentiate between ‘Standards’ (which would relate to services) and ‘language planning duties’ (which would relate to corporate duties)?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 20 – Are you of the opinion that provisions relating to the Welsh in Education Strategic Plans should be included within the new legislation as language planning duties?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

If its happening it should include all parties.

Question 21 – Are there any other matters which you believe should be included in the new legislation as language planning duties?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

What about media – newspapers & magazines

Question 22 – Do you agree that the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies meet their Welsh language duties, which would include both the Standards and the language planning duties?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 23 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should monitor and support bodies in relation to their language planning duties, rather than enforce them?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 24 – Do you agree with our proposal for the Welsh Government to be responsible for imposing Standards on bodies either through a compliance notice or other mechanism?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 25 – Do you agree with our proposal that all regulations to make Standards should be subject to a full public consultation before seeking the approval of the Assembly?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 26 – Do you agree with our proposal to abolish Standards Investigations?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 27 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should be given powers to issue codes of practice or guidance relating to the Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

People are going to need support.

Question 28 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should have a power to impose Standards on all the bodies in a sector directly through regulations without the need for a compliance notice or other such mechanism?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including your views on the factors we should take into account in drafting Standards to be imposed directly on bodies within a sector, whether individual bodies should retain the right to challenge the imposition of a Standard, and whether there should be an enhanced consultation process.

If it is going to be enforced there is no come back for anyone, services need to be able to challenge and respond.
--

Question 29 – What factors should we take into account or what procedure should we follow in order to ensure the process for imposing Standards on the Welsh Government is fair and transparent?

Supporting comments

We feel this would sit with the welsh ombudsman

Question 30 – Do you agree with our proposal that complaints should have to be dealt with through the relevant body’s complaints procedure first before the proposed Welsh Language Commission can investigate an alleged failure?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 31 – Do you agree with our proposal that bodies must adhere to an approved complaints procedure, such as the Model Concerns and Complaints Policy?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

Does everyone know what this is? We will need to make sure it is fit for all organisations.

Question 32 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should only take further action regarding a complaint if it believes the alleged breach of a Standard or complaints procedure is serious?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on our definition of a ‘serious breach’ in paragraph 219.

But who would class what is serious? There would need to be clear guidelines as this is ambiguous.

Question 33 – Do you agree with our proposal to allow the proposed Commission to conduct an investigation of its own initiative?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Needs to be guidance in place.

Question 34 – Do you agree that the actions set out in paragraph 225 provide an effective range of enforcement action?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any thoughts on alternative enforcement actions that have been rejected or not considered in the White Paper.

Question 35 – Currently, the Commissioner has powers to impose a civil fine of up to £5,000 and in some circumstances to request a court order to require a body to comply. Do you agree with our proposal that these powers should be retained?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on the maximum civil fine that the proposed Commission should be able to impose (if at all).

Fines should be proportionate to the size of the business.

Question 36 – Do you agree with our proposal to retain the Tribunal’s role in relation to the proposed Commission’s decisions regarding enforcing bodies’ compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 37 – Do you agree with our proposal that the Tribunal should also deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 38 – We propose to introduce a mandatory first stage for the Tribunal in relation to appeals against the proposed Commission’s decisions concerning enforcing Standards. The first stage would require the Tribunal to give permission on the grounds that an application has a reasonable chance of success or another compelling reason why the application should be heard. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 39 – Do you believe that the proposed mandatory first stage should apply to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

Consistency is key.

Question 40 – Do you have any further comments on Part 3 of the White Paper?

Part 4: The scope of bodies covered by Welsh language legislation

Question 41 – Do you agree with our proposal to remove the constraints in the Measure so that the Welsh Government has the power to make Standards applicable to any body within the Assembly’s legislative competence?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 42 – Do you agree with our proposal that private sector businesses should only be liable to comply with Standards that relate to the services they provide to their customers?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including your views on any limits that should be placed on the powers to impose Standards on private businesses.

Question 43 – Do you agree with our proposal that Standards should only be imposed on private businesses as part of a wider package of promotional and awareness raising initiatives?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 44 – If the Welsh Government is given powers to impose Standards on any body within the Assembly’s competence, do you believe that Standards should be imposed on any body or sector that is not currently within the scope of Welsh language legislation?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

Needs to be fair for everyone.

Question 45 – Do you have any further comments on Part 4 of the White Paper?

Part 5: Assessing the impact of our proposals

Question 46 – We have assessed the impact of our proposals on equality, children, young people and their families, and the Welsh language. Do you have comments on any of these assessments?

No comments.

Question 47 – We would like to know your views on the effects that the proposals in our White Paper would have on the Welsh language, specifically on:

- i) opportunities for people to use Welsh
- ii) treating the Welsh language no less favourably than the English language.

What effects do you think there would be? How could positive effects be increased, or negative effects be mitigated?

Supporting comments

Funding for translations, support and training.
Promotion needs to be key, enforcing will scare and drive people away.
Need to build and sense of pride and the benefits of bilingualism.

Question 48 – Please also explain how you believe the proposed options could be formulated or changed so as to have:

- i) positive effects or increased positive effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language
- ii) no adverse effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language.

Supporting comments

How you sell it needs to be fun, interactive and encouraging.

Question 49 – We have asked a number of specific questions. If you have any related issues which we have not specifically addressed, please use this space to report them.

Impact on small businesses
Help and guidance
Funding and support grants

Responses to consultations are likely to be made public, on the internet or in a report. If you would prefer your response to remain anonymous, please tick here:

☐

One Voice Wales is recognised by the Welsh Government as the national representative body for community and town councils in Wales. It represents the sector on the Local Government Partnership Council and over three-quarters of the 735 community and town councils are already in membership, with numbers growing year on year. As well as our representative role, we also provide support and advice to councils on an individual basis and have previously launched, with Welsh Government support, a modular training programme for councillors, which continues to deliver effectively. We believe strongly that community councils are well-placed to develop the economic, social and environmental well-being of the areas they serve and, as such, are active and proactive in debating key issues such as energy policies, environmental issues, strategic planning and key social aspects. Our sector will support and wish to participate in much of the locally based aspects of this field of work, and it is hoped that our members will increasingly be enabled to do so with the help and support of the Welsh Government and in particular with the guidance and direction that should emerge following this consultation. The communities served by our member councils represent the entire spectrum of linguistic patterns found in Wales, and members will wish to do what they can to assist the Welsh Government in its drive to achieve its ambitious strategic target.

Sector councillors have very wide ranging views in relation to the Welsh Language and how it should be dealt with in the future. These views range from a small minority who are hostile to the promotion of the language to those who are passionate about it and who are actively dedicated to its survival and growth. This means that it would be impossible for One Voice Wales as a sector representative organisation to present the Welsh Government with a coherent view in respect of any of the specific questions posed by the consultation. However, there has been a progressive shift in views supportive of the Welsh Language across the sector in general over recent years, and it is felt right and proper that One Voice Wales responds briefly and generally to the consultation in order to present a voice from the first tier of government in the country.

The balance of views within the community and town council sector would appear to lean towards being generally supportive of what the Welsh Government is aiming to achieve with its strategy to increase the number of Welsh speakers to one million by 2050. Members are quick to add the rider that appropriate funding and other supportive mechanisms would need to be committed before any such ambitions stand a realistic chance of succeeding. A workforce within the education and other public sectors will need to be upskilled sufficiently before any significant movement can be expected, and other bodies (such as Local Education Authorities) will need to make a serious commitment to these developments in addition to the Welsh government.

The suggestion that a single body (a Welsh Language Commission) should be established in order to steer this initiative appears on face value to be a logical approach. However, members are not sure if this would necessarily mean that there would be a need to remove the Welsh Language Commissioner from the equation entirely. The statement that it should be the Welsh Government that takes ultimate responsibility for Welsh Language strategy appears to be a sound proposition.

The continuation and development of Welsh Language standards is also a proposition that would appear to have the support of most sector members, despite this being a relatively new approach and one that to date has only been applicable to the larger public bodies. One Voice Wales has already called for clarity in respect of what community and town councils should (or should not) be obliged to do in respect of their use of the Welsh and English languages and how they should be guided in response to the various demands and requests that come their way from third parties and from members of the public. If a set of reasonable and proportionate standards was to be published for all local councils, this would be a significant step towards gaining a better understanding by all concerned.

Dr. Del Morgan
October, 2017

Tuesday, 31st of October 2017

For the attention of:

The Welsh Language Unit
Welsh Government

To whom it may concern,

**NHS Wales Shared Services Partnership Welsh Language Officer's
Response to a public consultation:**

"Striking the Right Balance – Proposals for a Welsh Language Bill"

At a public meeting at the National Eisteddfod on the 9th of August 2017 a white paper detailing the proposed changes to the Welsh Language (Wales) measure was launched. Changes to the measure in relation to the post of the Welsh Language Commissioner and the Welsh Language Standards could have significant impact on the NWSSP in regard to its ability to provide a bilingual service for its clients, service users, the public and most importantly, patients.

The White Paper Consultation Document proposes the following points:

1. The establishment of a new body (A Commission) with responsibility for promoting the Welsh Language;
2. To abolish the post of the Welsh Language Commissioner;
3. To retain the Welsh Language Standards but to make significant changes to the Standards, although the changes are not outlined in the Consultation Document.

The Welsh Language Commissioner's role is of utmost importance to the Welsh agenda in Wales and would assist the delivery of the strategy for a million Welsh speakers by 2050, and not be detrimental to it.

Evidence shows a significant increase in awareness of the Welsh language, and a positive shift in attitude of the need to deliver quality services in Welsh during the first 5 years the Commissioner has been in office.

In the Welsh Language Commissioner's recent Assurance Report for

2016/17, Welsh speakers' experiences of public services are improving:

- Welsh language or bilingual greeting given to 90% of phone calls. An increase of 31% since 2015/16;
- 54% of reception areas clearly display that people are welcome to use the Welsh language – an increase of 28% since 2015/16;
- Welsh skills essential for a quarter of the jobs advertised – an increase of 9% since 2015/16;
- 98% of Welsh speakers aware that they have rights to use the Welsh language;
- 67% of reception areas able to respond to an enquiry in Welsh;
- 76% of Welsh speakers agree that public organisations' Welsh language services are improving.

In summary, the Welsh Language Officer at NWSSP proposes the following recommendations in the response to the consultation document:

1. Retain the role of the Welsh Language Commissioner to ensure the compliance of the Welsh Language Standards;
2. Establish a new department with the Welsh Language Commissioner's office to undertake promotional aspects of delivering the Welsh language agenda and offer clarity to the public;
3. Make changes to the Welsh Language standards to further clarify what is expected of organisations and bodies when delivering the standards, and in particular, the Service Delivery Standards;
4. The Welsh Government to retain its duties in providing direct financial assistance to specific bodies e.g the Urdd, Mentrau Iaith etc..

A full and detailed response to the consultation can be found in Appendix 1 which accompanies this letter as part of the consultation.

Striking the Right Balance: Proposals for a Welsh Language Bill

RESPONSE FROM THE NHS WALES SHARED SERVICES PARTNERSHIP WELSH LANGUAGE OFFICER

The NHS Wales Shared Services Partnership [NWSSP] welcomes the opportunity to comment on the proposals for a new Welsh Language Bill.

NWSSP has not yet received a compliance notice for a set of Welsh Language Standards to date. However, as an organisation NWSSP thrives to achieve the targets as outlined in the Velindre NHS Trust Welsh Language Scheme and continues to prepare to position itself to be able to meet the requirements of the Standards whilst monitoring the procedures, opportunities and challenges faced by other public sector bodies who have been implementing a specific set of Welsh Language Standards during the past 12 months, since the NWSSP responded to the consultation on the proposed Welsh Language Standards [Health Sector] 2016 Regulations in October 2016. The NWSSP has participated in a number of organised meetings, conferences and workshops led by Welsh Government and the Welsh Language Commissioner.

As a public sector organisation, the NWSSP agrees with the Minister's foreword which outlines the vision for a "country where the Welsh language is strong and sustainable...with bilingualism threaded through communities and workplaces across the country". The NWSSP also agrees that the an overarching approach is required in order to achieve the vision and aims of the Cymraeg 2050 Strategy.

The Welsh Government, in its Open Consultation Document presented forty nine specific questions in relation to the proposals within the document, which are in relation to arrangements to promote and facilitate the use of the Welsh language, and make improvements to the Welsh Language Standards system.

The NWSSP Welsh Language Officer has responded to each question listed in the following parts:

Part 1: Promoting the Welsh language

Part 2: Governance and accountability

Part 3: The Welsh Language Standards

Part 4: The scope of bodies covered by Welsh language legislation

Part 5: Assessing the impact of Welsh Government proposals

PART 1: Promoting the Welsh Language

Q1. *In paragraphs 49 – 54, we have set out the role we propose the Welsh Government should play in promoting the Welsh language, i.e the Government promotional functions. Do you agree with our proposal?*

NWSSP Welsh Language Officer Response: Agree

The NWSSP recognises that Welsh Government has a central role and a responsibility in providing a clear direction in setting National strategy and policy. In addition, the Welsh Government is best placed to ensure that the correct level of funding is allocated to key organisations, such as those detailed in Table 1 of the Consultation Document.

National policy is delivered locally at grass roots level and has a vital role to play in ensuring that , encouraging and supporting the vitality of the Welsh Language across Wales.

Q2. *In Table 1, we have outlined the resources related to general promotional functions which we think should be available to any body or bodies involved in promoting the Welsh language and monitoring and enforcing compliance with standards. Do you agree with our proposal?*

NWSSP Welsh Language Officer Response: Disagree

Table 1 leads us to believe that the budget would be made available to the Welsh Government and the proposed Welsh Language Commission.

It is crucial to allocate dedicated financial support in order to protect organisations that have proved to be leaders in the field of providing opportunities for the development, growth and opportunities for the Welsh Language.

Organisations such as the organisations listed in Table 1 provide a solid platform for opportunities to 'normalise' the language and can demonstrate that the use of the language can be integrated and celebrated across Wales.

Furthermore, the NWSSP Welsh Language Officer is of the view that extra funding should also be allocated to the bodies that will be required to implement the Standards. Whilst there is recognition that it can be difficult to estimate a budget in order to achieve long term Welsh language objectives, the NWSSP

Welsh Language Officer has concerns that £7.75million may not be sufficient to fund the Welsh Government and a newly established Commission in the promotion of the Welsh and that the true cost of the additional resources and support that would be required by the bodies actually implementing the Standards, specifically around recruiting staff, staff development and training, the development of translation facilities would not be sufficient in order to achieve the aspiration of the Cymraeg 2050 and the impending requirements of the Welsh Language Standards for the Health Sector.

Q3. Do you agree with our preferred option (Option 4) to have a single body responsible for promoting the Welsh language as well as monitoring and enforcing compliance with Standards?

NWSSP Welsh Language Officer Response: Disagree

NWSSP Welsh Language Officer believes that a preferred option would be:

1. A Welsh Language Commissioner in order to ensure the delivery and enforcement of The Welsh Language Standards;
2. An independent 'arm', as part of the Welsh Language Commissioner's office for all other National promotional activities.
3. A central role for Welsh Government in providing legislative, policy and strategic direction at a National level; and

Keeping the Welsh Language Commissioner and duties of enforcement would be our preferred option. The position of the Welsh Language Commissioner gives the Welsh Language agenda a higher priority across NWSSP and supports compliance which in turn enables us to provide greater support to our service users, the public and patients in Wales.

The Ambassadorial role of the Welsh Language Commissioner has been extremely successful during the last 5 years since the Commissioner's office was established.

Due to the success of the Commissioner's work, NWSSP's Welsh Language Officer believes that rather than re-structuring for the sake of re-structuring – the best option would be establish a promotional arm of the Welsh Commissioner's Office to undertake the work that has been outlined in the consultation paper.

Q4. We have based our preference for a single body on the grounds of clarity, synergy and value for money. Do you agree with our rationale?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

and for this to be consolidated to the Commissioner's Office.

Q5. What other relevant issues should we consider in making our final proposal as to which body or bodies should carry out work to promote the Welsh language and monitor and enforce compliance with Standards?

The NWSSP Welsh Language Officer wishes to raise the question; **Why this proposal has been issued and the rationale behind the post of the Welsh Language Commissioner being seen as less of a success than the proposed establishment of a 'corporate body' that would be known as a 'Commission'?**

Whilst the consultation paper provides options, we would question why the role of this particular Commissioner is seen as less of a political requirement by comparison to the role of other Commissioners?

To lose the Welsh Language Commissioner's role and the strength this brings would be detrimental to the work already achieved in changing the hearts and minds within public organisations.

Welsh Language Schemes, in their own right do not offer consistency in the quality and consistency of service delivery and do not carry sufficient regulatory obligations to the extent that the Welsh Language Commissioner offer in ensuring compliance with the proposed standards and other Welsh Government policies, such as More Than Just Words. It is important that this robust foundation is utilised and built upon rather being diminished.

Q6. Do you have any further comments on Part 1 of the White Paper?

The NWSSP Welsh Language Officer is unclear why the Welsh Government believes that the Welsh Commissioner model is ineffective, given the new proposal of devising a new Commission to replace the model. The role of the Commissioner provides a figure-head and plays a critical Ambassadorial role in the promotion and holding to account in relation to the development, delivery and implementation of the Welsh Language across Wales. By abolishing this role, the impetus will be diluted by a 'corporate body'.

Are there any best practice methods or lessons that can be taken from other Commissioners in Wales (i.e Children's, Older Persons, Wales Future Generations) who's status are not being called to question, to build and strengthen the Welsh Language Commissioner?

By abolishing the Welsh Language Commissioner's role and retaining other Commissioner roles, this may well convey a message that is contradictory to key

messages with regard to the Welsh language and de-value the importance and commitment Wales is willing to afford to the Welsh language.

As an organisation, the NWSSP has found the Welsh Language Commissioner (and her office) to be extremely helpful and supportive in giving guidance and advice, whilst retaining autonomy and independence.

PART 2: Governance and Accountability

Q7. In paragraphs 93-95 we have set out some general requirements regarding the body's governance and accountability arrangements. What are your views on these general requirements, and are there other checks and balances you believe should apply to the proposed body?

NWSSP Welsh Language Officer's Response:

In line with our comments in Part 1 of the White Paper, NWSSP supports option 1, to transfer additional resources for promotion to the Commissioner within existing governance arrangements.

The role of the Commissioner has been successful in the first 5 years and the inclusion of promotion into the remit of the Commissioner will strengthen the role and giving the Welsh language more prominence and importance in Wales.

In our view, the Welsh Government's preferred option (3) would result in an additional Board being established in Wales, which brings additional bureaucracy in decision and policy making and in the longer term would cost the public purse more money, not less.

By aligning the promotional activity and support with the monitoring and implementation of the Welsh language in the role of the Commissioner, resourced by the Commissioner's Office, a re-directing of existing resources should be sufficient to see significant progress in due course.

The Welsh Government appears to indicate that it may have concerns regarding performance management of the Commissioner. Paragraph 117 states that the Welsh Government would have powers to direct the Commissioner, but it's unclear why that would not also be the case for Option 1.

Q8. Do you agree with our preferred option (Option 3) to establish a Welsh Language Commission to promote and facilitate the use of Welsh language and monitor and enforce bodies' compliance with Standards?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Disagree

The preferred option would be to retaining the role of the Commissioner. Retaining the role of the Commissioner and the Commissioner's Office will give a consistent and strong, clear message of what is expected of public sector organisations in Wales whilst maintaining independence. By introducing a Commission, this becomes a corporate functioning body, which would lack the Ambassadorial role of a Commissioner acting on behalf of the Welsh citizen.

The Commissioner and her office, whilst retaining the role of 'holding to account' would also be able to have a promotional arm within the Commissioner's office to manage, support and promote Welsh language and culture and clearly link performance to the standards, being able to clearly set expectation and to monitor performance and sanction relevant organisations as required.

Q9. What are your thoughts on the analysis we have provided which supports our preference for Option 3? Are there any other considerations we should take into account in making any final proposal?

NWSSP Welsh Language Officer's Response:

The analysis given is not clear. The separation of functions don't seem to be any clearer or different should the role of the Commissioner be retained. To this end the rationale of a Commission as opposed to a 'Commissioner' with an extended 'arm' to undertake the promotional elements of the use of the Welsh language in Wales.

10. Do you believe that Option 3 provides sufficient safeguards in relation to the independence of the proposed Commission in exercising its functions in monitoring and enforcing bodies' compliance with the Standards?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: No

NWSSP's main concern with this proposal is that it would lead to further bureaucratic challenges to decision making. It isn't clear in the document what the issues are with current safeguarding policies and procedures under the Welsh Language Commissioner.

11. Are there any additional matters to those listed in paragraphs 121 – 122 that we should consider regarding arrangements to establish the proposed Commission?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: No

12. Do you agree with our proposal to move the requirement on the Welsh Government to produce a Welsh Language Strategy from the Government of Wales Act 2006 to the new Welsh Language Bill?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Yes

The partnership between the Welsh Government's Strategy and the delivery of priorities by a 'Commissioner' or 'Commission' needs to be cohesive, clear and focused.

13. Do you agree with our proposal that the Welsh Government should report to the Assembly on the Welsh language strategy every five years instead of annually?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: No

An annual reporting mechanism is vital in order to monitor performance year on year and to be transparent and held to account.

Reporting annually will also enable Welsh Government to remain focussed on the outcomes required from the strategy and at the same time to address any shortfalls in performance on an annual basis.

However, there needs to be an agreement as to the exact criteria/aims and objectives of this reporting in order to take into account the longevity, success and legacy of the 2050 strategy.

14. Do you agree with our proposal that the Welsh Government should publish a plan setting out how it will implement the strategy every five years instead of annually?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: No

As noted in the answer to Q13, above.

15. Do you agree with our proposal to abolish the Welsh Language Partnership Council and provide the Welsh Government with a power to request advice from the proposed Welsh Language Commission?

NWSSP Welsh Language Officer's Response:

The Welsh Government should be able to request advice and guidance from the Commissioner.

The NWSSP Welsh Language Officer wishes to ask, what is the evidence that the current Welsh Language Partnership Council is not fit for purpose? The partnership members have a range of expertise proposed for the suggested Commission. It is unclear as to how it would be different and why there is a need for change.

16. Do you have any further comments on Part 2 of the White Paper?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: No

PART 3: Welsh Language Standards

Q17. We propose that a reformed model of the Standards (Option2) should be adopted as the best way to ensure people's rights to receive Welsh language services. Do you agree with this proposal?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

Current Standards are complex and difficult for individuals to understand what is relevant to them / the organisation.

We acknowledge fully that Standards need to be set, but they need to be realistic and achievable with an aim to improve services and rights to individuals and not set a standard for its sake alone.

Q18. We have based our preferred proposal for reformed Standards (Option 2) on the grounds of clarity, capacity for improvement and the costs of change associated with each option (paragraphs 163 – 165). Do you agree with our analysis?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

Q19. Do you agree with the proposal to abolish the current classes of Standards and differentiate between 'Standards' (which would relate to services) and 'language planning duties' (which would relate to corporate duties)?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

Q20. Are you of the opinion that provisions relating to the Welsh in Education Strategic Plan should be included within the new legislation as language planning duties?

NWSSP Welsh Language Officer Response: Agree

Q21. Are there any other matters which you believe should be included in the new legislation as language planning duties?

NWSSP Welsh Language Response: Unsure

22. Do you agree that the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies meet their Welsh language duties, which would include both the Standards and the language planning duties?

NWSSP Welsh Language Officer Response: Agree

As previously mentioned in our response, and for the purpose of clarity our preferred option would be to retain a Welsh Language Commissioner.

If the Commissioner role is retained further to this consultation, the NWSSP agrees that the Commissioner should have general powers to conduct examinations into how bodies meet their Welsh language duties which would include both the Standards and the language planning duties.

Paragraph 183 seems achievable but in practice only enforcement actually achieves the delivery of making real change for the Welsh citizen. This has been proven from current and previous Welsh Language Schemes. There now needs to be a consistent and clear approach to 'support' and to 'enforce'.

Q23. Do you agree with our proposal that the proposed Commission should monitor and support bodies in relation to their language planning duties, rather than enforce them?

NWSSP Welsh Language Officer Response: Agree

Q24. Do you agree with our proposal for the Welsh Government to be responsible for imposing Standards on bodies either through a compliance notice or other mechanism?

NWSSP Welsh Language Officer Response: Agree

Q25. Do you agree with our proposal that all regulations to make standards should be subject to a full public consultation before seeking the approval of the Assembly?

NWSSP Welsh Language Officer Response: Agree

Q26. Do you agree with our proposal to abolish Standards Investigations?

NWSSP Welsh Language Officer Response: Disagree

The Commissioner should be responsible for monitoring and enforcing standards and therefore the enforcement of an investigation is needed.

Q27. Do you agree with our proposal that the Welsh Government should be given powers to issue codes of practice or guidance relating to the standards?

NWSSP Welsh Language Officer Response: Agree

Q28. Do you agree with our proposal that Welsh Government should have a power to impose Standards on all the bodies in a sector directly through the regulations without the need for a compliance notice or other such mechanism?

NWSSP Welsh Language Officer Response: Disagree

However, the current time scales for compliance notices may need to be addressed. The approach to this system means the notice periods are very long but an organisation should have the opportunity to use this time to address a possible response to the notice.

A body should have the ability and right to challenge a standard and provide evidence to prove the need for a change or amendment to the standard.

Q29. What factors should we take into account or what procedure should we follow in order to ensure the process for imposing Standards on the Welsh Government is fair and transparent?

Standards for the Welsh Government should be written by an external and independent body from the Welsh Government itself. The body could be the Welsh Assembly, and the standards would need to be monitored externally in order to ensure a fair monitoring and compliance process.

Q30. Do you agree with our proposal that complaints should have to be dealt with through the relevant body's complaints procedure first, before the proposed Welsh Language Commission can investigate an alleged failure?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

It seems impractical / time consuming to use another method of complaint investigation for Welsh Language issues.

Complaints should be directed to the relevant body in the first instance in order for the complaint to be considered and addressed accordingly, without delay.

More serious complaints or failure to act on recommendations made by the Welsh Language Commissioner should be escalated to the Welsh Language Commissioner.

Q31. Do you agree with our proposal that bodies must adhere to an approved complaints procedure, such as the Model Concerns and Complaints Policy?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

NWSSP Currently has a Complaints Policy and Procedure which includes and encompasses the Welsh Language. The Welsh Language Officer leads on investigations to complaints and takes appropriate action wherever necessary.

Q32. Do you agree with our proposal that the proposed Commission should only take further action regarding a complaint if it believes the alleged breach of a Standard or complaints procedure is serious?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

Yes, as would the Welsh Language Commissioner

Q33. Do you agree with our proposal to allow the proposed Commission to conduct an investigation of its own initiative?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

Q34. Do you agree that the actions set out in paragraph 225 provide an effective range of enforcement action?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

Q35. Currently, the Commissioner has powers to impose a civil fine of up to £5,000 and in some circumstances to request a court order to require a body to comply. Do you agree with our proposal that these powers should be retained?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

Whilst the amount could be irrelevant, a fine is seen as a deterrent and ineffective use of public funds as is having a report published to highlight failures in complying as a public sector organisation.

Q36. Do you agree with our proposal to retain the Tribunal's role in relation to the proposed Commission's decisions regarding enforcing bodies' compliance with Standards?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

Q37. Do you agree with our proposal that the Tribunal should also deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

There would need to be a nominated organisation selected in terms of ensuring impartiality, transparency, fairness and accountability.

Q38. We propose to introduce a mandatory first stage for the Tribunal in relation to appeals against the proposed Commission's decisions concerning enforcing Standards. The first stage would require the Tribunal to give permission on the grounds that an application has a reasonable chance of success or another compelling reason why the application should be heard. Do you agree with our proposal?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

Q39. Do you believe that the proposed mandatory first stage should apply to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

Q40. Do you have any further comments on Part 3 of the White Paper?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: No

PART 4: The scope of bodies covered by Welsh language legislation

Q41. Do you agree with our proposal to remove the constraints in the Measure so that the Welsh Government has the power to make Standards applicable to any body within the Assembly's legislative competence?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

Q42. Do you agree with our proposal that private sector business should only be liable to comply with Standards that relate to the services they provide to their customers?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: Agree

Q43. Do you agree with our proposal that Standards should only be imposed on private businesses as part of a wider package of promotional and awareness raising initiatives?

NWSSP Welsh Language Officer Response: Agree

Q44. If the Welsh Government is given powers to impose Standards on any body within the Assembly's competence, do you believe that Standards should be imposed on any body or sector that is not currently within the scope of Welsh language legislation?

NWSSP Welsh Language Officer Response: Unsure

Q45. Do you have any further comments on Part 4 of the White Paper?

NWSSP Welsh Language Officer Response: No

PART 5: Assessing the impact of our proposals

Q46. We have assessed the impact of our proposals on equality, children, young people and their families, and the Welsh language. Do you have any comments on any of these assessments?

NWSSP Welsh Language Officer's Response: No

Q47. We would like to know your views on the effects that the proposals in our White Paper would have on the Welsh language, specifically on:

i) Opportunities for people to use Welsh:

NWSSP Welsh Language Officer's Response:

The proposals in the White Paper will offer people further opportunity to use Welsh in everyday situations and to further 'normalise' and 'acceptance' of the use of the Welsh language across Wales.

The Welsh Language Commissioner's Assurance Report has shown a positive increase in the use of Welsh by public sector organisations since the Welsh Language Commissioner was established, and a significant increase since the Welsh Language Standards 2015 came into force.

The NWSSP has noted that:

- Welsh language or bilingual greeting given to 90% of phone calls – an increase of 31% since 2015/16;
- 54% of reception areas clearly display that people are welcome to use the Welsh language – an increase of 28% since 2015-16;
- Welsh skills essential for a quarter of the jobs advertised – an increase of 9% since 2015/16;
- 98% of Welsh speakers aware that they have rights to use the Welsh language;
- 67% of reception areas are able to respond to an enquiry in Welsh;
- 76% of Welsh speakers agree that public organisations' Welsh language services are improving

This sets the NWSSP a clear benchmark in terms of positioning the NWSSP to meet with and comply fully with the expected Health Sector Standards in 2018.

ii) Treating the Welsh language no less favourably than the English language:

NWSSP Welsh Language Officer's Response:

Increasing the prominence of the 'active offer' is highly likely to increase Welsh speakers' awareness of the opportunities to use the language in their everyday lives, and this expectation is a driving force for the NWSSP to rise to the challenge of improving its provision of services in Welsh as well as English. Whilst this presents us with challenges, we recognise the need and embrace the challenge to improve and increase our provision of services in both languages.

What effects do you think there would be? How could positive effects be increased, or negative effects be mitigated?

As an organisation, the NWSSP wishes to work more effectively through the medium of Welsh and English. There is opportunity to look at the way the current processes with the Welsh language standards impact on organisations and make them more productive, resourceful and less bureaucratic. The NWSSP would welcome a more streamlined approach to the standards, for the standards to be clearer and more manageable in terms of implementation.

The NWSSP is not certain at this stage whether the preferred 'option 3' within the White Paper consultation is the best opportunity to facilitate a more standard and focused method of achieving the standards. Having a Commission rather than a Commissioner could in our opinion present more bureaucracy. The Commission model doesn't seem to have been thought through thoroughly in terms of cost, efficiencies, effectiveness and its purpose for us to be able to support this option.

There needs to be more opportunities to share best practice models between public sector organisations and for workshops and mentors to be available to facilitate the sharing of this best practice, and to look at the practicalities of putting policies into practice. This would be a positive step forward for all organisations.

The NWSSP would request that Welsh Government, The National Assembly and Welsh Language Commissioner/Commission to thoroughly consider and acknowledge the true cost and resources that are required to support and enable public sector organisations to fulfil their obligations and ambitions to become fully bilingual organisations. The Welsh Government / Welsh Language Commissioner or Commission need to recognise this as being a critical area that needs to be addressed in order for us to achieve our targets, and consideration should be given to this in relation to the delivery of the Welsh Language Standards. At a time of deep and significant austerity in the provision of public services, the right balance of investment must be considered for a measured and proportionate level of service provided.

There is an opportunity, too good to be missed, to develop a robust Welsh language education system in Wales and to focus on FE and HE courses to aid confidence in students in working through the medium of Welsh as well as using the language in social situations.

Q48. Please explain how you believe the proposed options could be formulated or changed so as to have:

- i) Positive effects or increased positive effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language:***

NWSSP Welsh Language Officer's Response:

The Welsh Language Commissioner's role in enforcing standards is a positive way forward to ensure that people have the opportunity to use the Welsh language;

To have a robust marketing, communications, promotional and engagement strategy for the Welsh Language Commissioner to engage with the people of Wales would be detrimental to the success of offering further opportunities to the people of Wales to speak Welsh and normalise the Welsh language from day to day and to increase awareness of the Welsh language and offer further opportunities for the people who live in Wales to become new speakers of the language.

The strategy should encompass normalising the language on other media channels in Wales, to include the BBC Channels and ITV as well as S4C. Hosting the Welsh language on S4C alone doesn't normalise the language, it needs to be heard and seen on other channels whilst retaining S4C and investing further in Welsh language radio and tv channels.

Normalising the Welsh language in social media will also be crucial for the Welsh language to grow in popularity, normalisation of the language and use of the language.

The Welsh Language Standards are important to the success of offering opportunities to speak and live through the medium of Welsh in Wales.

Q49. We have asked a number of specific questions in this White Paper. If you have any related issues which we have not specifically addressed, please use this space to report them.

NWSSP Welsh Language Officer's Response: No additional comments to be made.

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

Anghytuno â para. 60 ii – ni ddylid trosglwyddo gwaith gosod safonau i Lywodraeth Cymru

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

Nid oes modd mynd nôl i sefyllfa corff fel Bwrdd yr Iaith fu'n gyfrifol am hybu defnydd ar y raddfa y sonnir amdani yma ynghyd â monitro cydymffurfiaeth oherwydd mae'r Mesur a'r gyfundrefn safonau wedi symud yr agenda yn ei blaen erbyn hyn. Rhaid diogelu cadernid a hygyrdd rheoleiddio'r Comisiynydd.

Mae'n wir i ddweud bod y 2 gyfrifoldeb o hybu a rheoleiddio yn gofyn am arbenigeddau gwahanol iawn ond rhai sy'n ategu ei gilydd ac yn cyfoethogi'r gwaith o gynyddu defnydd ar sawl lefel. Mae'r Comisiynydd wedi cael budd o

alluoedd o'r ddau faes arbenigedd hwn a dylid parhau i ganolbwyntio ar orfodi safonau a monitro cydymffurfiaeth, casglu'r data a thystiolaeth gysylltiedig, darparu cyngor (codau ymarfer ac yn y blaen) i gyrff perthnasol ar holl agweddau'r safonau (angen ystyried yr adnoddau sydd ar gael i'r Comisiynydd yn fan hyn), heb anghofio cynrychioli fy hawliau ac eiriol ar fy rhan fel siaradwr Cymraeg. Ni ddylid diddymu rôl Comisiynydd y Gymraeg oherwydd mae'n bwysig cael ffigwr y gall siaradwyr Cymraeg droi ato fel rhywun o gig a gwaed sy'n eiriol drostynt, ac nid Comisiwn heb wyneb.

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

--

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

--

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsiw 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Cytuno bod angen edrych ar rai safonau o ran geiriad ac eglurder ond ni ddylid gwanhau dyletswyddau cyrff mewn unrhyw ffordd.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsiw 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

--

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Dylid cadw'r dyletswyddau hyn yn orfodadwy ar yr un lefel â safonau. Maen nhw'n gyd-ddibynnol, rhaid cael y seilwaith cadarn i gyflenwi'r gwasanaethau yn y pen draw, nid oes modd cael man gwan yn y gadwyn. Mae hyn yn ychwanegu haen arall i'r system – nid yw hyn yn sicrhau eglurder na chydnewydd yn fy marn i gan fod safonau amrywiol yn cydblethu â'i gilydd ar draws y categorïau yn y pen draw – byddai hyn yn peri dryswch i gyrff.

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	☒
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Grym gorfodi, atebolrwydd a chydymffurfio yw'r cwestiwn...

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☒
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

O ran safonau/dyletswyddau hybu, dwi'n credu y gallai fwy o gyrff gael eu hystyried yn allweddol yn hyn o beth, mae'r gwasanaeth iechyd yng Nghymru yn gyflogwr enfawr ac yn cyrraedd bob haen o gymdeithas.

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae gyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi gyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Anghytuno'n gryf â gwanhau'r gofynion hyn ar gyrff – mae modd darparu cefnogaeth heb wneud hyn.

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae perygl y gall hepgor cam fel hwn sy'n cynnwys gwaith manwl paratoadol ar y dechrau agor y drws i fwy o heriau/apeliadau a diffyg cydymffurfio yn y pen draw.

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Angen gweld mwy o'r rhain gan y Comisiynydd.

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai gyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Byddai hyn yn dilyn yr hyn sy'n arferol mewn meysydd eraill wrth gwrs, ond teimlaf fel grŵp lleiafrifol mewn cymdeithas ei bod hi'n beth braf cael eiriolwr y gallwn droi ato pan yn teimlo ein bod yn wynebu triniaeth/gwasanaeth eilradd

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chŵyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Mae'r swm yn rhy fach.

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Dylid cadw'r rhain ar wahân

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

--

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i) fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii) fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Diolch am y cyfle i ymateb i'r papur gwyn – croesawaf fanylder yr ystyriaethau a'r ewyllys i wella darn o ddeddfwriaeth ddyrys a hirwyntog.

Hawliau siaradwyr Cymraeg sy'n bwysig yn y pen draw, hwyluso ein ffordd o ddefnyddio'r iaith mewn cynifer o sefyllfaoedd bob dydd – hyn ddylai fod yn ganolog i'r drafodaeth ac ni ddylid ildio i ddylanwad cyrff a'u bygythiadau o golli ewyllys da, gyda'u hanecdodau sy'n dyddio nol i oes y cynlluniau iaith fel y nodir ym mharagraff 38. Gwell cyfathrebu a chefnogaeth sydd eu hangen felly ac nid gwanhau y safonau. Buan y daw pobl i arfer gyda newid diwylliant – mae ewyllys da tuag at yr iaith ar gynnydd heb os.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

☐

Atodiad i Ymateb Aled Powell**Cymdeithas yr Iaith Gymraeg, Wrexham branch**

Cytunaf gyda'r Gweinidog ei fod "yn bwysig i'r drefn unioni arwain at gynydd a gwelliant."¹ Mae'n bwysig hefyd yn y lle cyntaf bod y drefn unioni yn gwneud yn union hynny pan fo'n bosib – sef cywiro'r camgymeriadau dan sylw.

Mae'r Gweinidog yn cynnig newid yn y drefn fel bod pobol yn rhoi gwybod am fethiannau i'r sefydliadau eu hunain yn y lle cyntaf yn hytrach na chyfeirio methiannau yn uniongyrchol at sylw Comisiynydd y Gymraeg er mwyn unioni camgymeriadau.

Yn fy rôl fel Cadeirydd Cell Wrecsam o Gymdeithas yr Iaith Gymraeg, mae aelodau a chefnogwyr o bryd i'w gilydd yn rhoi gwybod imi am fethiannau y maen nhw wedi dod ar ei draws gan Gyngor Wrecsam. Er eu bod yn awyddus i weld methiannau yn cael eu hunioni, dydyn nhw ddim bob tro yn fodlon gwneud cwyn eu hunain. Yn y fath achosion, dw i'n aml yn gwneud cwyn yn eu lle nhw er mwyn unioni'r sefyllfa. O'm mhrofiad i yn dwyn nifer sylweddol o gwynion at sylw Comisiynydd y Gymraeg a hefyd rhai yn uniongyrchol at sylw gwahanol sefydliadau, credaf ei bod yn hanfodol cadw'r drefn bresennol o fedru cwyno yn uniongyrchol at y Comisiynydd pan fo fethiant i gydymffurfio a safonau'r Gymraeg neu barchu hawliau siaradwyr Cymraeg.

Mae'r enghreifftiau isod yn dangos fel nad yw camgymeriadau yn cael eu hunioni na chynnydd a gwelliant yn digwydd o ganlyniad i roi gwybod neu gwyno yn uniongyrchol i sefydliad, hyd yn oed pan maen nhw yn cydnabod eu methiannau eu hunain.

Mae'r enghreifftiau hefyd yn adlewyrchu'r amser a'r ymdrech sydd angen gan bobol os ydyn nhw am geisio eu hunain i gael sefydliadau i unioni eu methiannau. Nid yw'n deg nac yn rhesymol gosod y fath baich ar siaradwyr Cymraeg. Mae'n anghyfiawn a byddai'r fath drefn ynddo'i hun yn golygu bod siaradwyr Cymraeg yn cael eu trin yn llai ffafriol yn ein gwlad ein hunain. Dim ond siaradwyr Cymraeg byddai'n gorfod mynd trwy'r fath drefn. Mae'n hanfodol felly cadw'r drefn bresennol o fedru cwyno yn uniongyrchol at y Comisiynydd ac i'r Comisiynydd delio gyda'r mater ar ran yr achwynydd er mwyn cyflawni dyheadau'r Gweinidog, sef cynnydd a gwelliant.

Cyngor Wrecsam – Hysbysiadau Talu'r Dreth Cyngor

Rhoddais wybod i'r Cyngor am Gymraeg gwallus ar bil y dreth cyngor yn 2014. Roedd yr un gwallau yn bodoli yn 2015 (er i'r cyngor cynnig eu cywiro), yn 2016 (er imi gwyno am y methiant i'w cywiro), ac eto yn 2017 (er i'r safonau cael eu cyflwyno).

Rhoddais wybod i'r awdurdod am wallau yn y Gymraeg ar eu biliau treth cyngor ym Mawrth 2014 a chefais wybod y byddan nhw'n cael eu cywiro. Ond roedd y camgymeriadau yn dal i fodoli yn 2015 ac felly cyflwynais gŵyn. Cefais wybod bod camddealltwriaeth wedi bod a byddai'r biliau yn gywir o 2016. Ond roedd yr un camgymeriadau yn dal i fodoli ym Mawrth 2016. Yn hytrach na chwyno eto, arhosais gan ddisgwyl y byddai'r biliau yn cael eu haddasu erbyn 2017 er mwyn cydymffurfio â safonau Cymraeg yr awdurdod. Ond doedd biliau 2017 dim gwahanol i filiau 2014. Cyfeiriais y mater at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru am y rheswm nad oedd swyddogion y Cyngor wedi gweithredu ar eu haddewidion. O ganlyniad, cefais ymddiheuriad gan yr awdurdod ac esboniad am y methiannau yn ogystal â siec am £50 am fy amser. Rwyf wedi dychwelyd y siec gan iddo fod yn uniaith Saesneg, yn groes i safonau Cymraeg yr awdurdod.

Er ei bod wedi honni i unioni'r sefyllfa, parhau i ail-greu'r un camgymeriadau blwyddyn ar ôl blwyddyn gwnaeth yr awdurdod. Byddai wedi bod yn llawer haws a mwy effeithiol medru cyfeirio'r methiant yn uniongyrchol at sylw Comisiynydd y Gymraeg.

Cyngor Wrecsam - Arwydd ym Mharc Rhosddu

Gosododd y cyngor arwydd yn groes i'w safonau yn Ebrill 2016 ac ym Mai 2016 cytuno newid yr arwydd ar ôl cael gwybod am y methiannau. Nodwyd mewn adroddiad cyhoeddus ym Mehefin 2017 bod yr arwydd wedi ei newid, ond doedd hynny ddim yn wir.

Gosododd yr awdurdod arwydd yn Ebrill 2016 a oedd yn groes i safonau Cymraeg 62 (trefn ieithoedd) a 63 (cywirdeb Cymraeg). Rhoddais wybod i'r awdurdod am y methiannau, ond cefais esgusodion gan yr awdurdod. Cysylltais unwaith eto a'r tro hwn dywedodd Rheolwr Parciau'r awdurdod y byddai'r arwydd yn cael ei newid. Yn Awst 2016 cadarnhaodd ei bod yn "dal i ddisgwyl i'r arwydd gael ei wneud". Yn Ionawr 2017 rhoddais wybod i'r Aelod Arweiniol dros y Gymraeg bod yr arwydd yn dal heb ei newid. Ym Mehefin 2017 cymeradwyodd Bwrdd Gweithredol yr awdurdod adroddiad blynyddol monitro'r Gymraeg 2016-17, a oedd yn

1 <http://gov.wales/about/cabinet/cabinetstatements/2017/welshlanguagebill/?lang=cy>

nodi'r cwyn a bod "arwydd newydd wedi'i osod" fel datrysiad. Ym Medi 2017 sylwais nad oedd arwydd newydd wedi ei osod a chyflwynais gŵyn i'r awdurdod am nad oedd swyddogion wedi gweithredu ar eu haddewidion a bod yr awdurdod yn camarwain fi a'r cyhoedd gyda gwybodaeth anwir. [Cadarnhaodd Comisiynydd y Gymraeg: "nid oes darpariaeth benodol yn y Mesur na'r Rheoliadau ynghylch sicrhau cywirdeb adroddiadau blynyddol".] Gwrthododd yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ymchwilio gan nad yw'n credu bod camweinyddu wedi bod gan yr awdurdod ac nad oes neb wedi dioddef caledi. Gosododd yr Awdurdod arwydd newydd yn Hydref 2017 ond mae'r arwydd newydd hefyd yn methu â chydymffurfio â'r safonau ac felly bydd cwyn yn cael ei gyflwyno i Gomisiynydd y Gymraeg.

Yr Aelod Arweiniol gyda chyfrifoldeb dros y Gymraeg ar Gyngor Wrecsam (chwith) yn sefyll yn falch wrth arwydd a osodwyd yn Ebrill 2016 gyda'r Saesneg uwchlaw'r Gymraeg, yn groes i'r safonau.

Yn yr achos hwn, ceisiodd yr awdurdod yn gyntaf i guddio'r ffaith bod methiant wedi bod cyn parhau i gamarwain yr achwynydd a'r cyhoedd gan ailadrodd datrysiad na chafodd ei wireddu. Mae hyn eto yn dangos yr angen i fedru cyfeirio methiannau at y Comisiynydd er mwyn sicrhau bod camgymeriadau yn cael eu hunioni.

Cyngor Wrecsam - Blychau ail-gylchu

18 mis ar ôl cael gwybod bod miloedd o flychau ail-gylchu newydd yn methu â chydymffurfio â'r Gymraeg mae Cyngor Wrecsam wedi datgan yn gyhoeddus ond yn anwir eu bod nhw wedi cywiro'r camgymeriad.

Dosbarthodd Cyngor Wrecsam blychau ail-gylchu newydd i filoedd o gartrefi ym Mai 2016. Roedd y Gymraeg arnynt yn methu â chydymffurfio â safonau'r Gymraeg o ran cywirdeb a threfn. Rhoddwyd gwybod i'r Cyngor a chyhoeddodd y Cyngor ymddiheuriad. Yn adroddiad monitro'r Gymraeg 2016-17 nododd y Cyngor bod y methiant wedi ei unioni wrth fod y cartrefi hynny gyda'r blychau gwallus wedi derbyn sticeri er mwyn cywiro camgymeriad. Mewn gwirionedd dyw'r sticeri heb gael eu dosbarthu ond yn hytrach ond yn cael eu hanfon at bobol sy'n cysylltu i gwyno neu ofyn amdanynt nhw. Prin iawn fydd y niferodd hyn gan nad yw'r Cyngor wedi rhoi gwybod i neb bod y sticeri ar gael, ond am y cyfeiriad atynt yn yr adroddiad. Yn Hydref 2017 ystyriodd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus a oedd y Cyngor wedi camweinyddu gan gynnwys gwybodaeth anghywir mewn adroddiad cyhoeddus yn monitro perfformiad yr awdurdod a methu ag unioni camgymeriad yn y modd yr oedden nhw wedi datgan. Penderfynodd peidio ag ymchwilio na chymryd unrhyw gamau gan nad oedd neb wedi dioddef caledi. Er i'r Cyngor cael gwybod am y methiant, mae'r Gymraeg yn parhau i fod yn anghywir ar y blychau a bydd y mater nawr yn cael ei gyfeirio at sylw Comisiynydd y Gymraeg.

Er ei bod wedi cydnabod ei methiant, dyw'r awdurdod heb unioni'r camgymeriadau ac mae'n rhaid, yn y diwedd, ei gyfeirio at Gomisiynydd y Gymraeg er mwyn iddi sicrhau datrysiad priodol.

Coleg Cambria – Hysbysebion Uniaith Saesneg

Ar dri achlysur dros gyfnod o bron dwy flynedd, mae Coleg Cambria wedi gorfod cywiro'r un methiant i gydymffurfio â'i chynllun iaith Gymraeg.

Ymddangosodd hysbysebion uniaith Saesneg ar wefan newyddion lleol yn Hydref 2015 a chafwyd cadarnhad gan y Coleg y byddai'r hysbysebion yn cael eu newid er mwyn cydymffurfio â chynllun iaith Gymraeg y sefydliad. Yn Nhachwedd 2016, cafwyd ymateb debyg wedi i hysbysebion uniaith Saesneg ymddangos unwaith eto ar yr un wefan. Yn Awst 2017, pan ymddangosodd hysbysebion uniaith Saesneg ar y wefan unwaith eto, cyfeiriwyd y mater at Gomisiynydd y Gymraeg.

Mae cwyno i'r sefydliad wedi cymryd ymdrech ac amser sylweddol heb unioni'r methiant. Rhaid cadw'r drefn o gwyno yn uniongyrchol i Gomisiynydd y Gymraeg.

Prifysgol Glyndŵr – Hysbysebion a Logo Uniaith Saesneg

Rydym wedi gorfod ail-adrodd yr un cwynion am i'r Brifysgol ail-adrodd yr un methiannau tro ar ôl tro.

Cyhoeddodd y Brifysgol logo newydd yn 2016 a chafwyd wybod na fyddai logo uniaith Saesneg yn cael ei ddefnyddio yng Nghymru. Ond yng Ngorffennaf 2016, cyflwynwyd cwyn i'r sefydliad am i fersiwn uniaith Saesneg cael ei ddefnyddio gan y Brifysgol. Ymddangosodd logo uniaith Saesneg eto a chyflwynwyd cwyn yn Nhachwedd 2016 am fod hysbyseb hefyd yn uniaith Saesneg ac yn groes i gynllun iaith Gymraeg y sefydliad.

Eto, dyw cwyno i'r sefydliad ddim yn ymddangos i fod yn effeithiol o ran cyflawni'r hyn mae'r Gweinidog am i ddigwydd, sef "arwain at gynydd a gwelliant".

Ysbyty Maelor, Wrecsam

Mae Adroddiad Blyneddol 2015-16 Comisiynydd y Gymraeg – h.y. ei hunig adroddiad ers cyflwyno'r safonau ac adroddiad na arhosodd Llywodraeth Cymru i'w weld cyn cynnig cael gwared â'r Comisiynydd – yn cynnwys:

"Un enghraifft o achos a ddatryswyd yn foddhaol oedd lle cysylltodd unigolion â'r Comisiynydd i gwyno nad oedd modd i gleifion wyllo S4C ar wardiau yn Ysbyty Maelor Wrecsam. Ar ôl gohebu â'r Bwrdd Iechyd, cafwyd cadarnhad bod y sefyllfa bellach wedi ei datrys ac y gall cleifion yn awr wyllo S4C yn yr ysbyty."

Yn anffodus, gallaf gadarnhau o fod yno fy hun ym mis Mai 2017 nad yw hyn yn wir am yr ystafelloedd fues i ynddynt yn ward plant yr ysbyty. Mae'n ymddangos felly bod sefydliadau yn barod hefyd i gamarwain Comisiynydd yr iaith a bod dadl dros roi mwy o bwerau iddi. Mae'r mater hon yn ymddangos fel achos sydd angen i'r Comisiynydd ymchwilio iddi yn fanylach.

Cyngor Wrecsam – Peiriannau Parcio

Er ei bod yn ymwybodol o'r safonau iaith, penderfynodd Cyngor Wrecsam osod peiriannau parcio newydd yn groes i'w dyletswyddau cyfreithiol gan roi rhesymeg chwerthinllyd i'r Comisiynydd.

Dan y safonau, rhaid peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg ar beiriannau hunanwasanaeth. Ystyriodd Cyngor Wrecsam hyn yn ofalus ond penderfynu rhagosod peiriannau parcio i Saesneg beth bynnag. Eu rhesymeg oedd y gallai swyddog osod dirwyon ar geir pobol yn yr amser ychwanegol yr oedd yn cymryd iddyn nhw wasgu un botwm i newid iaith y peiriant ac y byddai delio a nifer fwy o ddirwyon yn ychwanegu at gostau'r Cyngor.

Mae'r Comisiynydd wedi gorfodi'r awdurdod i unioni'r camgymeriad, ond credaf fod rhaid bod mwy o rym ac opsiynau ar gael i'r Comisiynydd mewn achosion ble mae ymdrechion ymwybodol i anwybyddu'r safonau, hawliau siaradwyr Cymraeg, ac ymdrechion i hybu a hwyluso defnydd o'r Gymraeg.

Cyngor Wrecsam – Cynnwys ar-lein

Mae gan Gyngor Wrecsam hanes o wadu bod bai arnynt am wallau ar eu gwefan Cymraeg a hefyd yn ymddangos yn barod i newid neu ddileu cynnwys yn gyfan gwbl er mwyn osgoi ymchwiliad i fethiant i gydymffurfio â safonau.

Dyw Cyngor Wrecsam ddim yn cydnabod bod unrhyw fai arnynt pan mae cynnwys eu gwefan Cymraeg yn wallus neu'n ddiffygiol ac felly ddim yn cofnodi'r fath methiannau dan eu trefn cwynion. Yn hytrach, mae rheolwr cwynion yr awdurdod wedi rhoi gwybod imi fod "problemau" ar eu gwefan yn debyg i dyllau yn y ffordd; hynny yw, eu bod nhw'n bethau sy'n digwydd yn naturiol, yn y Gymraeg a'r Saesneg, a bod cael gwybod amdanynt a'u cywiro yn rhan o waith cynnal a chadw gwefan, yn yr un modd a chynnal a chadw ffordd. Ond wrth gwrs, mae tyllau mewn ffordd yn datblygu dros amser, nid yn cael eu gadael yno gan y gweithwyr sy'n gosod y ffordd yn newydd. Nid yn unig yw'r awdurdod yn gwrthod cyfrifoldeb am Gymraeg gwallus, diffyg gwybodaeth a phroblemau technegol sy'n unigryw i'r gwefan Cymraeg, ond mae'r awdurdod hefyd yn ymddangos i fod yn fodlon addasu a dileu cynnwys er mwyn osgoi delio gyda chwynion. Yn Rhagfyr 2016 rhoddais wybod i'r Comisiynydd am fethiant yn ymwneud â phresenoldeb ar-lein y Cyngor, gan gynnwys dolen at dudalen ar wefan yr awdurdod. Allan o gwrteisi, copiâs y Cyngor mewn i'r gwyn. Yn anffodus, mae'n ymddangos i'r Awdurdod fod wedi dileu'r dudalen roeddwn wedi cynnwys dolen iddi – sef yr unig dystiolaeth a oedd yn rhan o fy nghwyn – cyn i'r Comisiynydd ystyried fy nghwyn. O ganlyniad, ni welodd y Comisiynydd felly unrhyw awgrym o fethiant a ni chynhaliwyd ymchwiliad.

Methiannau cyson, cwynion niferus ac ymddygiad blinderus

Rheswm arall am gadw'r drefn bresennol o fedru adrodd methiannau yn uniongyrchol at Gomisiynydd y Gymraeg yw osgoi'r posibilrwydd o sefydliad yn gwrthod cwyn neu gwynion am eu bod yn ystyried bod rhywun yn flinderus wrth eu cyflwyno. Yn fy rôl fel aelod Cell Wrecsam, rwy'n aml yn cyflwyno cwynion mewn achosion ble mae aelodau a chefnogwyr y Gymdeithas wedi rhoi gwybod imi am fethiannau ac sydd, am ba bynnag rhesymau, ddim yn fodlon neu'n gallu cyflwyno cwynion eu hunain. Mae Cyngor Wrecsam a Chomisiynydd y Gymraeg felly yn dueddol o dderbyn nifer o gwynion gennyf. Yn anffodus, mae rhai o swyddogion ac aelodau etholedig Cyngor Wrecsam yn ymddangos i fod yn camddeall y sefyllfa gan gredu mai fi sydd yn achosi trafferth iddyn nhw a'r awdurdod yn hytrach na gweld mai'r awdurdod sy'n creu trafferth i mi, i siaradwyr Cymraeg, i Gomisiynydd y Gymraeg, ac i'w hunain gan fethu i gydymffurfio efo cynifer o safonau sylfaenol. Mae medru cyfeirio methiannau honedig at sylw'r Comisiynydd yn y lle cyntaf yn golygu bod sefydliadau ond yn gorfod ymateb pan mae'r Comisiynydd o'r farn bod methiant wedi bod. Mae hyn yn beth da ac mae'n bwysig cadw'r drefn hyn.

Camddealltwriaeth o'r safonau

Rheswm amlwg arall am gadw'r drefn o fedru cwyno yn uniongyrchol i'r Comisiynydd yw bod gryn dipyn o gamddealltwriaeth ac anghytuno o ran union ystyr a phwrrpas nifer o'r safonau. Pe bai'n rhaid cwyno yn y lle cyntaf at sefydliadau am eu methiannau, mae'n debyg iawn y bydd nifer o achosion ble mae'r sefydliad yn anghytuno gyda dehongliad achwynydd o safon(nau), pa safon(nau) sy'n berthnasol, neu os oes safon yn berthnasol o gwbl. Mae'n anheg i roi'r baich o ddeall a dehongli pob un o'r safonau yn gywir ar siaradwyr Cymraeg ac yn hanfodol felly cadw'r drefn presennol, sef ein bod yn rhoi gwybod am faterion i'r Comisiynydd a'i bod hi yn penderfynu ar y cam nesaf yn ôl ei dehongliad a'i dealltwriaeth hi o'r sefyllfa a'r safon neu safonau perthnasol.

Rhaid cadw'r drefn presennol o fedru troi yn uniongyrchol ac yn y lle cyntaf at Gomisiynydd y Gymraeg i warchod hawliau siaradwyr Cymraeg ac i unioni sefyllfaoedd ble mae methiannau dan y safonau er mwyn sicrhau cynnydd a gwelliant yn y Gymraeg mewn modd sydd ddim yn rhoi siaradwyr Cymraeg dan anfantais.

Aled Powell
Cadeirydd Cell Wrecsam, Cymdeithas yr Iaith Gymraeg

31 Hydref 2017

mentercaerffili.cymru

Ymateb Menter Iaith Sir Caerffili i Ymgynghoriad Papur Gwyn ar gyfer Bil y Gymraeg

Hydref 2017

Dymuna Menter Iaith Sir Caerffili ddiolch am y cyfle i ymateb i ymgynghoriad Papur Gwyn ar gyfer Bil y Gymraeg. Yr ydym yn awyddus iawn i gyfrannu at y broses o ddiwygio'r mesur a gobeithiwn y bydd ein sylwadau yn cyfrannu'n gadarnhaol at y broses honno. Cryfder pennaf Menter Iaith Sir Caerffili yw bod gennym ddealltwriaeth a gorolwg manwl o'r sefyllfa ar lawr gwlad ac wedi datblygu arbenigedd o fewn cynllunio ieithyddol ar gyfer cymunedau penodol. Rydym yn awyddus i gydweithio a chydweithredu gyda Llywodraeth Cymru a'n holl bartneriaid, wrth i ni gyd gyrraedd y nod o filiwn o siaradwyr.

Cefndir

Sefydlwyd Menter Iaith Sir Caerffili ym 1999 gan bobl lleol a oedd yn byw neu'n gweithio o fewn Bwrdeistref Sirol Caerffili ac yn teimlo fod angen sefydliad cymunedol i gynyddu'r cyfleoedd i siarad a defnyddio'r iaith Gymraeg ar lefel cymunedol. Erbyn hyn mae gennym dros 4000 o gefnogwyr a defnyddwyr. Prif amcan y Fenter yw hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg ar lefel gymunedol ymysg pobl o bob oedran a chefnidir. Prif ffocws ein gwaith yw datblygu cymunedol ac arfogi cymunedau, nifer ohonynt yn ddifreintiedig, i ddatblygu prosiectau newydd er mwyn cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg. Mae'r gwaith hwn yn ymestyn i sawl maes gan gynnwys gwaith ieuenctid, cynlluniau gofal plant, gweithgareddau i ddysgwyr y Gymraeg, gweithgareddau diwylliannol a celfyddydol, gweithgareddau chwaraeon, cyfleoedd dysgu trwy gyfrwng y Gymraeg i oedolion, hyfforddiant a chynnig amrywiaeth o wybodaeth a chefnogaeth i siaradwyr a dysgwyr y Gymraeg. Rydym yn ymgynghori'n gyson a'n cymunedau ac yn ceisio sicrhau fod cymaint o bobl a phosib yn derbyn cyfle i leisio barn am eu hanghenion o safbwynt pa gyfleusterau, gweithgareddau a gwasanaethau sydd eu hangen. Wrth wraidd gwaith y Fenter mae'r amcan clir i symbylu datblygiad cymunedol trwy arfogi cymunedau i arwain prosiectau eu hunain.

Yn y gorffennol, mae siaradwyr a dysgwyr y Gymraeg, yn blant ac yn oedolion, wedi gwynebu prinder difrifol o wasanaethau a chyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg o fewn y gymuned. Yn ystod y 17 mlynedd diwethaf, mae Menter Caerffili wedi ymateb i'r prinder hwn drwy ddatblygu a darparu prosiectau sy'n cynnig y cyfleoedd hyn. Mae ein prosiectau i gyd wedi datblygu trwy partneriaethau gyda mudiadau eraill gan gynnwys ysgolion a meithrinfeydd, GAVO, Cyngor B.S.Caerffili, Canolfan Cymraeg i Oedolion Gwent, busnesau lleol, mudiadau gwirfoddol, Mudiad Meithrin, Yr Urdd,

Cymraeg i Blant ac amrywiaeth eang o sefydliadau eraill. Rydym yn gweithio gyda cymunedau ar draws Sir Caerffili ac yn awyddus erbyn hyn i ddenu nifer uwch o wirfoddolwyr at ein gwaith ni. Mae Menter Caerffili yn elusen gofrestredig ac yn gwmni cyfyngedig trwy warrant.

Cyd-destun

Er mwyn gwireddu'r uchelgais o wlad ddwyieithog, lle mae'r Gymraeg a'r Saesneg yn medru cael eu defnyddio'n hwylus a hawdd ym mhob cymuned ar draws Cymru, mae angen i'r Gymraeg gael cyfle i gynyddu ei statws mewn llawer maes ac ar draws Cymru. Mae angen iddi fod yn iaith sydd yn dod yn naturiol, mae angen iddi fod yn briod iaith, ni ddylai fod unrhyw rwystrau o gwbl rhag ei defnyddio bedair awr ar hugain y dydd a dylai fod yn rhan o wead arferol bywyd gan drigolion o bob oed a chefnidir.

Mae angen strwythurau sy'n meithrin agweddau cadarnhaol tuag at ei bodolaeth, fel bod ei defnydd yn cynyddu'n naturiol a chadarn, gyda'r seilwaith ddeddfwriaethol yn gadarn, yn gytbwys a theg ac yn cynnal amgylchedd weithredol ieithyddol naturiol ddwyieithog.

Cymunedau

Fel Menter iaith Sir Caerffili, rydym yn gweithio ar draws cymunedau'r Sir ac yn dyst dyddiol i'r her o alluogi ac annog mwy o drigolion yn lleol i ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol rannau o'u bywydau.

Mae'n hanfodol bod y mesur newydd yn galluogi trigolion **pob** ardal o Gymru i fedru defnyddio'r Gymraeg heb rwystr.

Yn Ne ddwyrain Cymru, mae sicrhau'r dilyniant ieithyddol y tu allan i addysg ac o fewn cymunedau lleol yn parhau i fod yn her sylweddol. Gan nad yw'r iaith bob amser yn amlwg yn y gymuned mae cynnig cyfleoedd i blant, pobl ifanc ac oedolion, i ddefnyddio'r Gymraeg mewn modd naturiol o fewn eu bywydau dyddiol yn angenrheidiol. Os nad oes cyfleoedd digonol ar gael, yn hygyrch ac o ansawdd uchel, byddwn yn parhau i weld yr arfer o siaradwyr Cymraeg ifanc yn colli hyder wrth ddefnyddio'r Gymraeg a dewis i beidio trosglwyddo'r Gymraeg i'w plant neu defnyddio'r Gymraeg o fewn meysydd amrywiol eu bywydau. Er llwyddiant ysgubol addysg cyfrwng Cymraeg yng Nghaerffili, yn ogystal â llwyddiant miloedd o oedolion i ddysgu Cymraeg, nid yw'r cyfleoedd sy'n cefnogi a chyfoethogi'r buddsoddiad hwn yn ddigonol ar hyn o bryd. Credwn yn gryf felly, fod angen cyfleoedd newydd ac arloesol yng ngwyneb yr her hwn ac y dylai datblygu gwasanaethau cymunedol i gefnogi'r twf hwn fod yn flaenoriaeth i'r Fenter a'i phartneriaid.

Hanfodol hefyd yw cydnabod pwysigrwydd y cymunedau hynny ble mae'r Gymraeg yn parhau yn iaith fyw a ddefnyddir yn rheolaidd gan dros 50% o'r trigolion lleol, ac mae angen cynllunio arbennig i'r ardaloedd hyn i sicrhau fod y canran yma ddim yn gostwng, y canran o fewn pob cymuned a chanran o gymunedau o'r fath, ac yn wir y mae angen i'r cynllunio yma gael yr amcan o

godi nifer y cymunedau hyn ar draws Cymru a chanran y siaradwyr Cymraeg o fewn y cymunedau.

Mae cymunedau fel hyn yn hanfodol i'r nod o gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg, a dim ond drwy gael yr iaith yn iaith fyw ble'r defnyddir yn ddyddiol gan y mwyafrif o'r trigolion mewn sawl ardal, y mae modd dangos pwysigrwydd yr iaith a gosod nod i weddill y wlad i anelu ato.

Ymateb i'r cwestiynau

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1

Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Ymateb

Y mae angen i'r ymdrech o wireddu Cymraeg 2050 fod yn rhan greiddiol o raglenni gwaith pob adran o fewn y Llywodraeth Cymru ac felly mae'n hanfodol fod gan yr Adran a fydd yn arwain ar y Gymraeg y statws a'r gallu i ddarparu arbenigedd i sicrhau arweiniad medrus ac awdurdodol ar draws holl adrannau'r Llywodraeth ac ar gyfer sefydliadau allanol yn ogystal.

Dylid sicrhau fod y mesur newydd yn nodi'n glir ddiffiniadau hybu a hyrwyddo gan nodi'r ystod eang o agweddau y gellid cyflenwi.

Sylwn nad yw Mentrau Iaith Cymru na'r Mentrau Iaith wedi eu cynnwys ym mharagraff 53 fel "sefydliad cenedlaethol allweddol". Mae'n hanfodol ein bod yn sicrhau dealltwriaeth o'r cyfraniad y mae'r Mentrau Iaith wedi ei wneud i ddatblygu nifer o'r agweddau a nodir yn 53.3 yn enwedig o ran polisi datblygu economaidd lleol. O gryfhau'n presenoldeb ar hyd a lled Cymru, mae'r effaith potensial y gellid ei gael i gyrraedd y miliwn yn bellgyrhaeddol. Fel endidau lleol, wedi tyfu o'r cymunedau, y mae cryfhau'r Mentrau'n gyfle gwirioneddol i fynd at gwreiddiau cymunedau i newid agweddau a newid arferion defnyddio'r Gymraeg er gwell. Os yw Llywodraeth Cymru am symud tuag at gorff hyrwyddo newydd, nid ydym am i'r pellter newydd rhyngom wanhau'r berthynas weithredol sydd wedi datblygu rhyngom dros gyfnod y mesur presennol.

Y mae'n hanfodol bod gwaith y Mentrau Iaith yn parhau yn rhan graidd o waith hyrwyddo cymunedol Llywodraeth Cymru. Sylwn nad yw'r maes datblygu cymunedol wedi ei gynnwys, maes sydd yn hanfodol i newid agweddau ar lefel lleol. Wrth gryfhau mesur o'r math hwn mae angen sicrhau effaith ar holl haenau cymdeithas.

Os taw bwriad Llywodraeth Cymru yw i sefydlu corff ar wahân i fod yn gyfrifol am hybu a hyrwyddo, dymunwn wybod mwy am eich bwriad i sicrhau sut fydd y partneriaid hybu'n cydweithio a beth fydd cyfrifoldebau hyrwyddo a hybu pob corff. Y mae Hybu a Hyrwyddo yn feysydd eang iawn ac felly pwysig fyddai deall y cyfrifoldebau hyn yn eglurach. Y mae cyfleoedd hybu a hyrwyddo ar gael ym mhob maes ond nid oes digon o eglurder yn y ddogfen hon.

Cwestiwn 2

Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Ymateb

Nid oes llawer o wybodaeth yn cael ei gyflwyno yn y ddogfen hon am y gyllideb sydd ar gael ar gyfer sicrhau'r hinsawdd orau ar gyfer gweithredu Strategaeth 2050. Nid oes sôn yma am y canolfannau Cymraeg newydd sydd wedi agor ar hyd a lled Cymru nac ymateb chwaith i argymhellion adroddiad Canolfannau Cymraeg a Rhwydweithiau Cymdeithasol Oedolion sy'n Dysgu'r Gymraeg: Ymdrechion i Wrthdroi Shifft Ieithyddol mewn Cymunedau cymharol ddi-Gymraeg gan Heini Gruffudd a Steve Morris (2012) i ehangu ar y rhwydwaith sydd eisoes yn bodoli. Bu Mentrau Iaith Cymru'n cydweithio hefyd gyda Phrifysgol Aberystwyth ar edrych ar gynllun gweithlu Cymraeg. Yr ydym yn ymwybodol o'r angen sydd mewn sectorau penodol am adnoddau ychwanegol i sicrhau gweithlu yn y meysydd addysg blynnyddoedd cynnar a'r maes chwarae a hamdden, dysgu gyrru, addysg gynradd, uwchradd, pellach ac uwch a'r gwasanaeth sifil lleol.

Y mae angen diffinio'n glir beth yw cyfran cyllideb **pob** adran o fewn Llywodraeth Cymru os am normaleiddio'r iaith drwy bob adran.

20 Menter Iaith sydd wedi ei nodi yn Nhabl 1. Mae 22 o Fentrau Iaith yn bresennol.

Cwestiynau 3-6

(3. A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

4. Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

5. Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

6. A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?)

Ymateb

Nid ydym o'r farn bod cael un corff i reoleiddio ac i hybu yn gam ymlaen.

Y mae perygl y bydd swyddogaeth y corff yn cael ei gamddeall ac y byddai tensiynau yn codi wrth i un adran reoleiddio a disgwyl i un adran arall ymgymryd â'r gwaith hybu. Y mae angen pellter rhwng y ddau.

A oes ystyriaeth wedi ei roi i fodelau presennol er enghraifft Estyn o ran rheoleiddio? Y mae gan Estyn set o ddeilliannau (safonau) amserlen

weithredu sydd yn cael eu hasesu'n barhaus o fewn ysgolion (Cynlluniau Datblygu Ysgol ac Hunanarfarniadau) a system arolygu strwythuredig. Maent hefyd yn hybu o fewn y sector rheoleiddio drwy rannu arfer dda y sector a pharatoi adroddiadau thematig sydd yn bwrpasol ac o fudd i ddatblygiad parhau y sector. Yr un hefyd yw'r AGGCC ar gyfer y maes gofal. Y peth pennaf yw gweld datblygiad gwirioneddol yn ymrwymiad unrhyw gorff tuag at gryfhau'r gallu i ddefnyddio'r Gymraeg ar gyfer y gweithiwr a'r defnyddiwr ac mae system y siaradwr ddylai hyn fod.

Y mae engreiffitiai hefyd o gyrff rheoleiddio yn gweithio'n effeithiol iawn ochr yn ochr â chyrff hybu e.e. AGGCC a Chwarae Cymru neu Clybiau Plant Cymru sydd yn gwrthbrofi pwynt bwled 3 tud 23. Ac felly yr ydym yn ffafrio'r pellter sydd yn opsiynau 2 a 3 yn hytrach na 4.

Tra bod yr ystyriaeth gwerth am arian yn bwysig iawn, o beidio â chyllido mesur gwydnach na'r ddiwethaf – a hyn ar draws pob adran o'r Llywodraeth, a yw hyn yn rhoi'r weledigaeth o filiwn o siaradwyr yn y fantol cyn i ni gychwyn?

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiynau 7-11

(7. Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig? 8. A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeifir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau? 9. Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol? 10. A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau? 11. A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?)

Ymateb

Pryderwn fod rhan 2 wedi ei selio ar ddewis opsiwn 4 o'r rhan 1. Nid oes cyfle i wyntyllu datblygiad ar fodelau arall rhan 1. Yr ydym wedi nodi'n barod ein pryderon o gael un corff sydd yn rheoleiddio ac yn hybu.

A yw'r system bresennol o Gomisiynydd wedi cael digon o amser i sefydlu a gwneud gwahaniaeth gwirioneddol?

Y mae sefydlu swyddfa Comisiynydd y Gymraeg wedi ei dderbyn yn ein cymunedau. Ai doeth yw newid system yn llwyr? Pa adwaith bosibl y bydd

hyn yn ei gael ar yr ewyllys da sydd wedi deillio o osod y safonau? Ai gwell yw addasu a datblygu ar y system bresennol?

Y mae'n rhaid i unhryw newid hefyd fedru gwrthsefyll newid gwleidyddol neu ddiwedd cyfnod strategaeth fel nad oes oedi yn y datblygu yn ystod y cyfnod hwn.

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Ymateb
Cytuno

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Ymateb

Yn amlwg y mae adrodd ar gyfnod y strategaeth yn ei llawnder yn hanfodol ond ein barn fyddai rhyddhau adroddiad blynyddol ar yr hyn sydd wedi ei gwblhau yn ystdod y flwyddyn fel y bod modd ymateb i unhryw agweddau sydd angen gweithredu arnynt yn sgil datblygiadau yn ystod y flwyddyn honno ac ymateb yn flynyddol i anghenion drwy gynlluniau gweithredu.

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Ymateb

Dylai'r cynllun gweithredu fod yn ddogfen fyw ac felly dylid fod yn barod i adweithio i unrhyw ddatblygiadau. Cytunwn bod angen rhaglenni hirach fel bod modd cynnal gweithgarwch o gyfnodau hirach i weld newid gwirioneddol o gychwyn cyfnod i'r nesaf. Os y byddai cynllun 5 mlynedd yn galluogi hyn i ddigwydd yna rydym o'i blaid ond gydag hyblygrwydd i addasu yn ôl anghenion sy'n ymddangos.

Cwestiwn 15 - A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Ymateb

Y mae'n holl bwysig bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau cyngor pellach o du arbenigwyr a chynghorwyr eraill. Os na fydd Cyngor Partneriaeth yn bodoli yna mae angen sicrhau cyngor arbenigol. Bydd angen meithrin corff eang o arbenigwyr mewn polisi a chynllunio iaith ac os taw'r model fydd y Comisiwn arfaethedig yna byddai dyletswydd ar Lywodraeth Cymru i geisio cyngor ganddynt.

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiynau 17–18 - 17. *Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opswn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?* 18. *Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opswn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?*

Ymateb

Mae angen difrifol i symleiddio'r safonau ond nid eu gwanhau. O'n profiad ar lawr gwlad y mae'r safonau wedi gwneud camau cadarnhaol i godi ymwybyddiaeth o'r angen am wella gwasanaethau mewnol awdurdodau lleol er enghraifft. Beth sydd heb ddigwydd yn gyson dros Gymru, yw'r gwelliant mewnol hynny yn cyrraedd y defnyddiwr ac yn treiddio i gynyddu'r capasiti i gynllunio'n wybodus o fewn maes polisi a chynllunio iaith. Mae angen gweithdrefnau sydd yn galluogi'r berthynas gefnogol ac anogol (swyddogaeth hybu'r rheoleiddiwr efallai?).

Yr ydym eioes wedi nodi ein pryder i newid y system yn ormodol neu mae perygl i ni golli hygrededd.

Cwestiwn 19 - *A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?*

Ymateb

A fyddant yr un mor gryf â'r safonau?

Cwestiwn 20 - *A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?*

Ymateb

Cytuno yn sicr ond iddynt fod yn wyd

Cwestiwn 21 – *Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?*

Ymateb

Er mwyn i iaith fod yn hyfyw mewn cymuned y mae angen mesurau gwahanol i wahanol ardaloedd â gwahanol ddwysedd o siaradwyr. Er mwyn grymuso iaith yn ei chadarnle mae angen medru cynllunio'n wahanol i ardal lle mae'r iaith yn llai amlwg. Dylai'r uchelgais o gael defnyddio'r iaith yn hawdd fod yr un ar draws Cymru ond a oes angen ystyried camau i nodi'r cymorth y dylid ei glustnodi yn y mesur? Buasai hyn yn dangos hefyd yr adnoddau ychwanegol sydd angen i rymuso ac i ymateb i'r gwahaniaethu yn ôl angen ardal?

Cwestiwn 22 - *A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?*

Ymateb

Cytuno

Cwestiwn 23 - *A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?*

Ymateb

Dylai bod monitro, cefnogi a gorfodi

Cwestiwn 24 - *A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?*

Ymateb

Symleiddio ie ond dylai'r drefn barhau lle mae'r comisiynydd/comisiwn yn gosod, Llywodraeth Cymru yn gosod y safonau mewn deddf ac yna cydsyniad y Cynulliad. Bydd hyn y sicrhau tryloywder.

Cwestiynau 25 a 26 – *25. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad? 26. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?*

Ymateb

A yw'r systemau'n rhy llafurus? Oes modd canfod ffordd well at y safonau?

Cwestiwn 27 - *A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?*

Ymateb

Y mae'n fater sydd wedi codi ei ben. A ddylai'r codau ymarfer fod yn rhan o'r broses llunio yn y lle cyntaf?

Cwestiwn 28 - *A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?*

Ymateb

Cytuno

Cwestiwn 29 - *Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?*

Ymateb

Eto er mwyn sicrhau tryloywder dylid sefydlu pwyllgor o fewn y Cynulliad sydd yn gynrychioliadol o bob plaid.

Cwestiwn 30 – *A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?*

Anghytuno

Dylai fod modd mynd at y ddau ond yn llawer hwylusach a chyflymach.

Cwestiwn 31 – *A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?*

Cytuno

Ond heb i'r broses fod yn un lafurus

Cwestiwn 32 - *A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?*

Ymateb

Cytuno

Cwestiwn 33 - *A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?*

Ymateb

Cytuno

Cwestiwn 34 - *A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?*

Ymateb

Cytuno

Cwestiwn 35 - *Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?*

Ymateb

A yw dirwy o £5,000 yn ddigon i gyrff sydd â chyllidebau mawrion ac yn ddigon o gymhellant i sicrhau cydymffurfiaeth? Dylai fod llawer mwy.

Cwestiynau 36-39 – *36. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau? 37. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff? 38. Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau*

yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig? 39. A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ymateb

Cytuno

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 - A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Ymateb

O ddileu'r cyfyngiadau a fydd hyn yn gwanhau'r gallu i osod safonau ar unrhyw gorff? Mae ehangu ystod y cyrff yn bwysig iawn er mwyn sicrhau bod y meysydd ehangaf yn sicrhau gwasanaethau Cymraeg yn enwedig yn y sector preifat. Bydd rhaid i Lywodraeth Cymru ymateb yn gadarnhaol ac yn rhagweithiol i anghenion y defnyddiwr o'r Gymraeg ac ymateb i unrhyw wrthsefyll o fewn y sector breifat er mwyn i'r newid hwn weithio'n effeithiol ac yng ngwir ysbryd Strategaeth 2050.

Cwestiwn 42 - A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Ymateb

Anghytuno- Mae'n hynod bwysig bod hawliau'r gweithwyr yn ogystal yn cael eu diogelu o fewn system safonau yn enwedig yr hawl i sicrhau amgylchedd lle gellid siarad Cymraeg. Sut bydd y busnesau yn sicrhau gwasanaeth Cymraeg heb y gweithlu Cymraeg?

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Ymateb

Cytuno

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ymateb

Cytuno- Mae'n hanfodol bod yr egwyddor craidd o alluogi unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad ddarparu gwasanaeth dwyieithog yn parhau ar hyd a lled Cymru. Er mwyn adlewyrchu realiti bywyd bob dydd trigolion Cymru, nid

yw poblogaeth Cymru yn defnyddio gwasanaethau sydd ond yn cael eu darparu gan gyrff o fewn cymhwysedd y Cynulliad. Rhaid felly i Lywodraeth Cymru estyn tu hwnt i'r rhain er mwyn dylanwadu ar sector y tu hwnt i'r cwmpas deddfwiraethol bresennol.

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Ymateb

Pryderwn fod y Gymraeg yn parhau i gael ei gweld fel cost ychwanegol ar hyd a lled Cymru ac mewn hinsawdd economaidd dynn, mae'r Gymraeg yn cael ei beio am "wastraffu" arian cyhoeddus o hyd. Dylai'r bil newydd osod yn glir, ar bob cyfle posibl, fod gwariant ar wasanaethau yn wariant ar wasanaethau dwyieithog yng Nghymru ac nid yn wariant ar wasanaeth Saesneg gyda chyfieithu ar gyfer y Gymraeg fel ychwanegiad.

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiynau 46 – 48 46. Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn? 47. Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol? 48. Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i.) fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii.) fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

Ymateb

Ydy Llywodraeth Cymru yn hapus fod uchelgais y Strategaeth Miliwn o Siaradwyr yn cael ei adlewyrchu yn y papur gwyn hwn? Pryderwn fod yna wahaniaethau mawr o ran y disgwyliad a'r dyhead am filiwn o siaradwyr. Roedd Strategaeth Miliwn o siaradwyr wedi ein cyffroi a'n sbarduno ond nid yw cynigion y papur hwn yn gwneud cyfiawnhad â'r welediageth glir sydd yn y Strategaeth.

Pa waith sydd wedi mynd i ymgynghori gyda gwahanol gynulleidfaoedd megis plant a phobl ifanc? Oes fersiynau addas wedi eu creu a gwaith casglu barn wedi ei wneud ar gyfer gwahanol gynulleidfaoedd er mwyn casglu ystod o safbwyntiau?

Byddwn yn yn hapus i'n hymateb ymddangos yn gyhoeddus

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

Dydw i ddim yn cytuno y dylai'r Llywodraeth fod yn gyfrifol am osod Safonau ar gyrff. Dylid cadw hyn gyda Chomisiynydd y Gymraeg.

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cytunaf â galwadau Cymdeithas yr Iaith Gymraeg sydd wedi galw am gynyddu gwariant ar y Gymraeg i 1% o gyllideb Llywodraeth Cymru.

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

Credaf y dylid cadw monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau ar wahân i hybu'r Gymraeg. Dylai gwaith rheoleiddio aros gyda Chomisiynydd y Gymraeg.

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Llawer mwy eglur a chydawns yn fy marn i fyddai un corff rheoleiddio, a chorff arall i hybu.

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Dylid cadw Comisiynydd y Gymraeg yn gyfrifol am reoleiddio.

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Mae'r gyfundrefn bresennol wedi cael effaith eisoes ar lawr gwlad, a hynny mewn byr amser.

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Credaf mai'r Cynulliad ddylai benodi Comisiynydd y Gymraeg a hefyd unrhyw gorff newydd i hybu'r Gymraeg.

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Rhan 3: Safonau’r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsiw 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Mae awgrymu bod y cynigion hyn yn 'ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg' yn chwerthinllyd. Ni ddylid gwanhau'r Safonau, ond yn hytrach eu cadw ac ychwanegu hawliau cyffredinol ar wyneb y Mesur fel mae Cymdeithas yr Iaith ac eraill wedi'i awgrymu.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsiw 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai’n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai’n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae hyn yn gwneud y gyfundrefn yn fwy cymhleth, ac mae'n disodli Safonau gyda chyfundrefn newydd ddi-rym a fydd yn arwain at gamu'n ôl.

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Byddai hyn yn disodli'r system ddi-rym bresennol gyda system ddi-rym arall.

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	✓	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Gan nad yw'n fwrriad gorfodi'r dyletswyddau hyn, mae eu sefydlu yn wastraff amser ac adnoddau. Gwell fyddai cadw at gyfundrefn y Safonau.

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Dylid cadw'r cyfrifoldeb hwn gyda Chomisiynydd y Gymraeg.

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Yn sicr ddim. Dylid rhoi adnoddau digonol i Gomisiynydd y Gymraeg i wneud y gwaith hwn.

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai cyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Dylid rhoi'r pŵer hwn i Gomisiynydd y Gymraeg.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae hyn yn llawer gwannach na'r gyfundrefn bresennol o safbwynt siaradwyr Cymraeg sy'n methu cael gwasanaethau Cymraeg.

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o ‘achos difrifol’ ym mharagraff 219.

Anghytuno'n bendant iawn ag unrhyw beth sy'n cyfyngu ar allu'r Comisiynydd i ymdrin â chwynion yn ôl eu disgrisiwn eu hunain.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Gyda Chomisiynydd y Gymraeg y dylai'r pwerau hyn fod.

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

--

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

**Bydd llai o gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
Drwy ddechrau eto gyda phapur gwyn newydd**

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i) fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii) fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngwrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

Ymgynghoriad ar y Papur Gwyn
ar gyfer Bil y Gymraeg

YMATEB MENTER BRO DINEFWR

31 Hydref 2017

Cyflwyniad

Mae Menter Bro Dinefwr yn ddiolchgar am y cyfle i ymateb i ymgynghoriad y Papur Gwyn ar gyfer Bil y Gymraeg ac rydym yn awyddus i gyfrannu'n gadarnhaol at y broses o ddiwygio'r mesur. Fel Menter iaith sy'n gweithredu ar lawr gwlad, rydym yn awyddus iawn i gydweithio gyda Llywodraeth Cymru a phartneriaid eraill i gyrraedd y nod o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Cefndir

Mudiad cymunedol gwirfoddol yw Menter Bro Dinefwr sy'n gweithredu yn nwyrain Sir Gaerfyrddin i hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg, a hyrwyddo datblygiad cymunedol ac economaidd.

Cyd-destun

Er mwyn gwireddu'r uchelgais o wlad ddwyieithog, lle mae'r Gymraeg a'r Saesneg yn medru cael eu defnyddio'n hwylus a hawdd ym mhob cymuned ar draws Cymru, mae angen i'r Gymraeg gael cyfle i gynyddu ei statws mewn llawer maes ac ardal. Mae angen iddi fod yn iaith naturiol, heb unrhyw rwystrau i'w defnyddio ym mhob agwedd ar fywyd.

Mae angen strwythurau sy'n meithrin agweddau cadarnhaol tuag at ei bodolaeth, gan arwain at fwy o bobl yn ei dysgu, a rhagor yn ei defnyddio'n ddyddiol, gyda'r seilwaith ddeddfwriaethol yn gadarn, cytbwys a theg ac yn cynnal amgylchedd weithredol ieithyddol naturiol ddwyieithog.

Cymunedau

Yn ogystal â'r nod o gynyddu'r nifer sy'n medru siarad yr iaith i filiwn erbyn 2050, un o'r prif heriau eraill yw sicrhau bod rhagor o drigolion Cymru yn ddefnyddio'r Gymraeg yn gyson yn eu bywydau pob-dydd. Mae'n hanfodol felly bod y mesur newydd yn galluogi trigolion pob ardal o Gymru i fedru defnyddio'r Gymraeg heb rwystr.

Fel Menter iaith sy'n gweithredu yn rhai o'r cymunedau sydd â'r canran uchaf o siaradwyr Cymraeg y tu allan i Wynedd a Môn, mae'n hanfodol cydnabod pwysigrwydd y cymunedau hynny ble mae'r Gymraeg yn parhau yn iaith fyw a glywir yn ddyddiol ym mhob rhan o'r gymuned.

Mae angen cynllunio arbennig i'r ardaloedd hyn i sicrhau fod y canrannau yn parhau dros 50%, a chynllunio hefyd i godi nifer y cymunedau hyn ar draws Cymru yn ogystal â chanran y siaradwyr Cymraeg o fewn y cymunedau.

Mae cymunedau lle mae dros hanner y boblogaeth yn medru'r Gymraeg yn hanfodol i'r nod o gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg, a dim ond drwy gael yr iaith yn iaith fyw sy'n cael ei defnyddio yn ddyddiol gan fwyafrif y trigolion mewn sawl ardal, y mae modd dangos pwysigrwydd yr iaith a gosod nod i weddill y wlad i anelu ato.

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Y mae angen i'r ymdrech o wireddu Cymraeg 2050 fod yn rhan greiddiol o raglenni gwaith pob adran o fewn Llywodraeth Cymru ac felly mae'n hanfodol fod gan yr Adran a fydd yn arwain ar y Gymraeg y statws a'r gallu i ddarparu arbenigedd i sicrhau arweiniad medrus ac awdurdodol ar draws holl adrannau'r Llywodraeth ac ar gyfer sefydliadau allanol yn ogystal.

Dylid sicrhau fod y mesur newydd yn nodi'n glir ddiffuniadau hybu a hyrwyddo gan nodi'r ystod eang o agweddau y gellid eu cyflwyno.

Byddem yn gwerthfawrogi trafodaeth bellach am lle caiff y Mentrau Iaith cynnwys mewn unrhyw strwythur newydd, gan nad ydynt wedi cael eu cynnwys ym mharagraff 53 fel "sefydliad cenedlaethol allweddol". Credwn fod gennym gyfraniad allweddol at gyrraedd y miliwn fel un o'r sefydliadau sy'n gweithredu'n lleol, ond drwy strwythur cydweithio cenedlaethol. Fel endidau lleol, wedi tyfu o'r cymunedau, y mae cryfhau'r Mentrau'n gyfle gwirioneddol i fynd at galon y genedl i newid agweddau a newid arferion defnyddio'r Gymraeg er gwell. Os yw Llywodraeth Cymru am symud tuag at gorff hyrwyddo newydd, nid ydym am i'r pellter newydd rhyngom wanhau'r berthynas weithredol sydd wedi datblygu rhyngom â Llywodraeth Cymru ers i Fwrdd yr Iaith Gymraeg ddod i ben.

Y mae'n hanfodol bod gwaith y Mentrau Iaith yn parhau yn rhan graidd o waith hyrwyddo cymunedol Llywodraeth Cymru. Sylwn nad yw'r maes datblygu cymunedol wedi ei gynnwys, maes sydd yn hanfodol i newid agweddau ar lefel lleol. Wrth gryfhau mesur o'r math hwn mae angen sicrhau effaith ar holl haenau cymdeithas.

Os taw bwriad Llywodraeth Cymru yw sefydlu corff ar wahân i fod yn gyfrifol am hybu a hyrwyddo, dymunwn wybod mwy am eich bwriad i sicrhau sut fydd y partneriaid hybu'n cydweithio a beth fydd cyfrifoldebau hyrwyddo a hybu pob corff. Y mae Hybu a Hyrwyddo yn feysydd eang iawn ac felly pwysig fyddai deall y cyfrifoldebau hyn yn eglurach.

Credwn fod gwahaniaeth sylfaenol hefyd rhwng hybu'r Gymraeg ar lawr gwlad, boed yn annog rhagor i ddysgu neu ddefnyddio'r iaith, a'r hybu sydd angen i gefnogi'r cyrff sy'n dod o dan y mesur presennol. Credwn hefyd bod angen rhoi rhagor o sylw i'r canolfannau Cymraeg newydd ar hyd a lled Cymru a datblygu marchnad lafur a gweithlu Cymraeg.

O ran cywirdeb hefyd, dylid nodi bod 22 Menter Iaith yn bodoli, yn hytrach na'r 20 a nodir yn y Papur Gwyn.

Nid ydym o'r farn bod cael un corff i reoleiddio ac i hybu yn gam ymlaen. Fel y nodwyd eisoes, wrth 'hybu', golygwn y gwaith y tu allan i'r rhai sy'n ddarostyngedig i'r safonau. Y mae perygl y bydd swyddogaeth y corff yn cael ei gamddeall ac y byddai tensiynau yn codi wrth i un adran reoleiddio a disgwyl i un adran arall ymgymryd â'r gwaith hybu. Y mae angen pellter rhwng y ddau. Gellid edrych ar enghreifftiau presennol eraill hefyd, megis Estyn ac AGGCC.

Mae engreifftiau hefyd o gyrff rheoleiddio yn gweithio'n effeithiol iawn ochr yn ochr â chyrrff hybu e.e. AGGCC a Chwarae Cymru neu Clybiau Plant Cymru, ac felly rydym yn ffafrio'r pellter sydd yn opsiynau 2 a 3 yn hytrach na 4.

Tra bod yr ystyriaeth gwerth am arian yn bwysig iawn, o beidio â chyllido mesur gwydnach na'r ddiwethaf, a hyn ar draws pob adran o'r Llywodraeth, mae perygl o roi'r weledigaeth o filiwn o siaradwyr yn y fantol cyn dechrau.

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Mae llawer o ran 2 wedi ei seilio ar ddewis opsiwn 4 yn Rhan 1 ac felly nid oes cyfle i wyntyllu datblygiad ar fodolau eraill Rhan 1. Rydym eisoes wedi nodi ein pryderon o gael un corff sydd yn rheoleiddio ac yn hybu ac mae angen gofyn ymhellach os yw'r system bresennol o Gomisiynydd wedi cael digon o amser i sefydlu a dangos effaith yn llawn.

Mae sefydlu swyddfa Comisiynydd y Gymraeg wedi ei dderbyn yn gyffredinol, a'i doeth felly yw newid system yn llwyr neu a'i gwell fyddai addasu a datblygu ar y system bresennol? Hefyd, mae'n rhaid i unhryw newid hefyd fedru gwrthsefyll newid gwleidyddol neu ddiwedd cyfnod strategaeth fel nad oes oedi yn y datblygu yn ystod y cyfnod hwn.

Dylai'r cynllun gweithredu fod yn ddogfen fyw ac felly dylid fod yn barod i adweithio i unrhyw ddatblygiadau. Dylid edrych hefyd ar raglenni hirach fel bod modd cynnal gweithgarwch o gyfnodau hirach i weld newid gwirioneddol o gychwyn cyfnod i'r nesaf, a byddai cynllun 5 mlynedd yn galluogi hyn i ddigwydd.

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Mae angen dybryd i symleiddio'r safonau ond nid eu gwanhau. O'n profiad ar lawr gwlad y mae'r safonau wedi gwneud camau breision i godi ymwybyddiaeth o'r angen am wella gwasanaethau mewnol awdurdodau lleol er enghraifft. Beth sydd heb ddigwydd yn gyson dros Gymru, yw bod y gwelliant mewnol hynny yn cyrraedd y defnyddiwr ac yn treiddio i gynyddu'r capasiti i gynllunio'n wybodus o fewn maes polisi a chynllunio iaith.

Mae angen gweithdrefnau sydd yn galluogi'r berthynas gefnogol ac anogol (swyddogaeth hybu'r rheoleiddiwr efallai, fel rhan o'r cyfrifoldeb at y cyrff sy'n ddarostyngedig i'r safonau). Rydym eisoes wedi nodi ein pryder i newid y system yn ormodol neu mae perygl i ni golli hygredd.

Rydym o'r farn yn gryf hefyd y dylid cynnwys darpariaethau Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol.

Er mwyn i iaith fod yn hyfyw mewn cymued y mae angen mesurau gwahanol i wahanol ardaloedd â gwahanol ddwyseidd o siaradwyr. Er mwyn grymuso iaith yn ei chadarnle mae angen medru cynllunio'n wahanol i ardal lle mae'r iaith yn llai amlwg. Dylai'r uchelgais o gael defnyddio'r iaith yn hawdd fod yr un ar draws Cymru ond mae angen ystyried camau bwriadol a phenodol i gefnogi hyn yn y mesur, yn ogystal â dangos yr adnoddau ychwanegol sydd angen i rymuso ac i ymateb i'r gwahaniaethu yn ôl angen ardal.

Credwn y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn ogystal â gorfodi lle bod angen.

Credwn ymhellach y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

O safbwynt delio â chwynion, dylai fod modd gwneud hynny drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol a/neu yn uniongyrchol at y Comisiwn arfaethedig neu'r Comisiynydd, ond yn llawer hwylusach a chyflymach na'r drefn bresennol. Credwn hefyd y dylai fod gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o fwy na £5,000, ac mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio.

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Mae angen ehangu ystod y cyrff y gall Llywodraeth Cymru osod safonau arnynt er mwyn sicrhau bod y meysydd ehangaf yn sicrhau gwasanaethau Cymraeg yn enwedig yn y sector preifat. Bydd rhaid i Lywodraeth Cymru ymateb yn gadarnhaol ac yn rhagweithiol i anghenion y defnyddiwr o'r Gymraeg ac ymateb i unrhyw wrthsefyll o fewn y sector breifat er mwyn i'r newid hwn weithio'n effeithiol ac yng ngwir ysbryd Strategaeth 2050.

Mae'n hynod bwysig hefyd bod hawliau'r gweithwyr yn cael eu diogelu o fewn system safonau yn enwedig yr hawl i sicrhau amgylchedd lle gellid siarad Cymraeg, yn ogystal â'r gwasanaethau a'r darpariaethau a gynigir i'r cyhoedd.

Mae'n hanfodol bod yr egwyddor craidd o alluogi unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad ddarparu gwasanaeth dwyieithog yn parhau ar hyd a lled Cymru. Er mwyn adlewyrchu realiti bywyd bob dydd trigolion Cymru, nid yw poblogaeth Cymru yn defnyddio gwasanaethau sydd ond yn cael eu darparu gan gyrff o fewn cymhwysedd y Cynulliad. Rhaid felly i Lywodraeth Cymru estyn tu hwnt i'r rhain er mwyn dylanwadu ar sector y tu hwnt i'r cwmpas deddfwriaethol bresennol.

Pryderwn fod y Gymraeg yn parhau i gael ei gweld fel cost ychwanegol ar hyd a lled Cymru ac mewn hinsawdd economaidd dynn, mae'r Gymraeg yn cael ei beio am "wastraffu" arian cyhoeddus o hyd. Dylai'r bil newydd osod yn glir, ar bob cyfle posibl, fod gwariant ar wasanaethau yn wariant ar wasanaethau dwyieithog yng Nghymru ac nid yn wariant ar wasanaeth Saesneg gyda chyfieithu ar gyfer y Gymraeg fel ychwanegiad.

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Mae angen i Lywodraeth Cymru fod yn hollol fodlon bod uchelgais y Strategaeth Miliwn o Siaradwyr yn cael ei adlewyrchu yn y Papur Gwyn. Pryderwn fod yna wahaniaethau mawr o ran y disgwyliad a'r dyhead am filiwn o siaradwyr. Tra bod y Strategaeth yn ein cyffroi a'n sbarduno, nid yw cynigion y papur hwn yn gwneud cyfiawnhad llawn â'r welediageth glir sydd yn y Strategaeth.

Byddwn yn barod i drafod unrhyw agweddau o gynnwys yr ymateb hwn ymhellach gyda'r Gweinidog neu gynrychiolwyr perthnasol petai hynny o fudd i'r ymgynghoriad.

Byddwn yn hapus i'n hymateb ymddangos yn gyhoeddus

Menter Bro Dinefwr

CYNGOR CYMUNED LLANENGAN

Clerc – Einir Wyn – Clerk
Fferm Cae Du, Aber-soch, PWLLHELI, Gwynedd. LL53 7HT
Ffôn: (01758) 712434

Gwefan: www.cyngorcymunedllanengan.cymru

Hydref 30ain, 2017

Tîm Bil y Gymraeg
Is-adran y Gymraeg
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

Annwyl Syr/Fadam,

Ymgynghoriad Papur Gwyn y Gymraeg

Hoffwn gyflwyno'r sylwadau a ganlyn ar yr uchod ar ran Cyngor Cymuned Llanengan, un sy'n gweinyddu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Cred yr aelodau na ddylid diddymu swydd Comisiynydd y Gymraeg, gan ei bod yn hanfodol bwysig i ddyfodol yr iaith. Dylai, hefyd, fod yn gyfochrog o ran statws â Chomisiynwyr eraill Cymru, sef Pobl Hŷn, Plant a Chenedlaethau'r Dyfodol. Cam positif ymlaen oedd sefydlu swydd Comisiynydd y Gymraeg ac mae angen ei chadw oherwydd gall unrhyw newid effeithio ar argaeledd gwybodaeth a chymorth i'r rhai sydd ei angen yn y frwydr ddyddiol dros ei hawliau.

Yn yr un modd, mae Safonau'r Gymraeg ar gyfer llywodraeth leol, cwmnïau ynni, trafniadaeth a thelathrebu yn hanfodol bwysig. Mae gan Gymry Cymraeg hawl defnyddio eu hiaith gynhenid a dylid ei chryfhau â mwy o hawliau, yn arbennig â'r trafferthion a wynebier yng nghefn gwlad o ran y banciau pan maent yn cau a dim dewis iaith trwy fancio ar y we. Dylid sicrhau deddfwriaeth gryfach neu greu safon newydd ar gyfer hyn, yn arbennig i'r sector preifat.

A fyddai gan y cyhoedd hawl cysylltu â'r Comisiwn, pe sefydlid un, i leisio cwyn fel a wneir â Chomisiynydd y Gymraeg ar hyn o bryd? Ni nodir hynny yn y Papur Gwyn ac, o ganlyniad, teimlir mai cam yn ôl a fuasai hyn, gan y bodola trefn a system dda ar hyn o bryd. Dechreuodd y gwaith o sefydlu Safonau y Gymraeg ddwyn ffrwyth a thalu ar ei ganfed mewn llywodraeth leol ac mai gwella a pharhau â'r rheiny sydd ei angen; cefnogir y bwriad hwnnw gant y cant.

Hyderir y cyrhaeddir y nod o gael miliwn o bobl yn siarad y Gymraeg erbyn 2050 ond, rhaid cael hawliau digonol a chryfach i'r rhai sy'n byw eu bywydau drwyddi ar hyn o bryd, ynghyd ag ymrwymiad pendant gan y sector breifat i ddarparu ei wasanaeth yn hytrach na dilorni y rhai sydd â'r hawl a byw eu bywydau drwy'r iaith.

Gan obeithio y caiff yr iaith Gymraeg y gefnogaeth deilwng a haedda gennych.

Yn gywir,

Einir Wyn

EINIR WYN
Clerc

Welsh Language Bill Team
Welsh Government
Cathays Park
Cardiff
CF10 3NQ

31 October 2017

Dear Team,

Striking the right balance: proposals for a Welsh Language Bill

We welcome the opportunity to comment on the Welsh Government's proposals for a new Welsh Language Bill. ScottishPower is a major UK energy company with retail supply, networks, renewables and generation interests and I am responding on behalf of all our businesses. We provide more than 5 million electricity and gas supply services to customers throughout Great Britain, including a significant presence in Wales. Through SP Energy Networks, our regulated networks operation, we serve 3.5 million connected customers, including approximately 130,000 Welsh speaking households in the Manweb area. Our renewables business has a number of operational sites in Wales.

Having worked in Wales for many years, we understand the cultural importance of promoting the Welsh language in public life. We are willing to play our part in supporting the Welsh Government work towards its ambition of one million Welsh speakers by 2050, as set out in its Welsh language strategy, Cymraeg 2050.

We understand that the provision of a Welsh language service is desired by some energy customers in Wales. Responding to customer needs is one of the reasons why ScottishPower has developed our Welsh language service over many years. Our service includes a commitment to respond to a customer in the language by which they contacted ScottishPower, be that English or Welsh, as well as dedicated Welsh speaking customer support advisers.

Whilst the electricity and gas industry is not currently subject to Welsh Language Standards, we have considered their potential impact and participated in the Welsh language Commissioner's Language Standards Investigation into the electricity and gas industry in Wales. We have therefore focused our response on Parts 3 and 4 of the White Paper, concerning Standards and the scope of the legislation, as these are the consultation questions we are best placed to answer. Our responses are set out in the enclosed Annex and we highlight some of our key perspectives below.

Welsh Language Standards

We agree with the Welsh Government's view that the current Standards system is administratively burdensome and disproportionate, given the current level of public demand for Welsh language services. We are therefore supportive of the Welsh Government in its efforts to improve and streamline the current Standards system, as set out in this White Paper.

We accept that Standards are the Welsh Government's preferred tool for encouraging the promotion and use of the Welsh language. We share the view that service delivery providers have a responsibility to provide an adequate level of Welsh language provisions to those customers who wish to converse in Welsh. For this reason, we agree with the White Paper's proposals to retain Standards for service delivery providers, such as ourselves. In developing a revised Standards system, there are two important principles which we encourage the Welsh Government to bear in mind:

(i) Proportionality

The revised Standards system should be effective and proportionate to the level of customer demand for Welsh services. Given the importance of energy to consumers, it is important that the implementation of the Service Delivery Standards does not result in unnecessary costs being added to consumers' bills.

(ii) A level playing field

It is important to note that energy retail is a highly competitive and rapidly changing market with a number of new, smaller players now offering energy supply services in Wales. When introducing Standards into the energy retail industry, it will be important to ensure that a level playing field is promoted across the sector, and that all suppliers are subject to the same Standards in order to ensure a fair and competitive environment. If the Standards are introduced fairly, we are of the view that suppliers competing for Welsh speaking customers, by offering high quality Welsh language services, could further stimulate competition in the Welsh energy supply market.

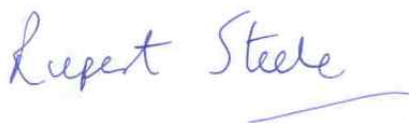
Scope of bodies covered by Welsh Language Legislation

We agree with the proposal to provide the Welsh Government with the appropriate legislative powers to amend the scope of bodies covered by the new Welsh Language Bill, as considered appropriate. As we pointed out in our submission to the Welsh Language Standards Investigations, electricity distributors are not currently required to comply with Standards under the Welsh Language (Wales) Measure 2011. As electricity distribution is currently only mentioned in Schedule 7, and not in Schedule 8, of the Measure this means electricity distributors are not currently subject to Standards unless an order is made to include electricity distribution in Section 8. Allowing the Welsh Government the powers to make Standards applicable to bodies not currently covered by the Measure would deal with the issue highlighted above and would offer regulatory certainty to electricity distributors as to what is expected of them in the future.

As the Welsh Government intends to conclude the outstanding Standards Investigations, including that of the electricity and gas industry, we would be happy to offer officials a detailed insight into the energy sector as they look to prepare relevant and proportionate Standards for our industry.

Should you have any questions in relation to this response, please do not hesitate to contact me.

Yours sincerely,

Rupert Steele
Director of Regulation

Striking the right balance: Proposals for a Welsh Language Bill
ScottishPower consultation response

Part 3: The Welsh Language Standards

Weighing up the options

- 17. We propose that a reformed model of the Standards (Option 2) should be adopted as the best way to ensure people's rights to receive Welsh language services. Do you agree with this proposal?**

We agree with the White Paper that that the current Standards system is difficult to understand, implement and monitor. The Standards can be ambiguous which makes it difficult for bodies to be confident that they have implemented them as intended.

The current Standards system also lacks clarity and set timescales which we would like to see addressed to bring greater certainty to those bodies working with the revised Standards model. Having recently participated in the Welsh Language Commissioner's Standards Investigation into the electricity and gas industry, we found the process complex and unclear as to the timing of next steps in the process.

We therefore welcome the Welsh Government's proposal to reform the current Standards system to provide greater clarity on the Standards to be implemented, to address uncertainty around the interpretation of some of the existing Standards and to reduce the complexity of the current system. In particular, we believe that the process of imposing Standards on bodies must be more transparent and predictable. This should include clear opportunities for dialogue between the relevant bodies and Welsh Government officials as well as a set timeline of deliverable milestones throughout the process of setting and implementing Standards.

- 18. We have based our preferred proposal for reformed Standards (Option 2) on the grounds of clarity, capacity for improvement and the costs of change associated with each option (paragraphs 163-165). Do you agree with our analysis?**

Yes, as mentioned in response to question 17, we welcome the Welsh Government's proposal to reform the current Standards system to provide greater clarity on the Standards to be implemented, to address uncertainty around the interpretation of some of the existing Standards and to reduce the complexity of the current system. Given the importance of energy to consumers, it is important that the implementation of the Service Delivery Standards does not result in unnecessary costs being added to consumers' bills.

The classes of Welsh Language Standards

- 19. Do you agree with the proposal to abolish the current classes of Standards and differentiate between 'Standards' (which would relate to services) and 'language planning duties' (which would relate to corporate duties)?**

It appears sensible to abolish the current classes of Standards, focusing on Service Delivery as the sole Standard, whilst re-categorising the remaining Standards as language planning duties. We would agree that the Service Delivery Standards, which define service users' and customers' rights to Welsh Language Standards, have the greatest impact on the public in terms of accessing and improving the use of the Welsh language in the delivery of services.

In terms of the Standards currently relevant to energy providers, we support the decision to remove Record Keeping as a Standard. In our opinion, there is significant overlap between the responsibilities under the Service Delivery and Record Keeping Standards. We would therefore question whether Record Keeping is even necessary as a language planning duty, given the extensive overlap in scope with the existing Service Delivery Standards.

- 20. Are you of the opinion that provisions relating to the Welsh in Education Strategic Plans should be included within the new legislation as language planning duties?**

Other parties are better placed to answer this question.

- 21. Are there any other matters which you believe should be included in the new legislation as language planning duties?**

Other parties are better placed to answer this question.

- 22. Do you agree that the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies meet their Welsh language duties, which would include both the Standards and the language planning duties?**

Given the statutory nature of the Standards and proposed language planning duties, it appears sensible to allow the proposed Welsh Language Commission to undertake examinations as to how bodies are meeting the Standards and language planning duties applicable to them.

- 23. Do you agree with our proposal that the proposed Commission should monitor and support bodies in relation to their language planning duties, rather than enforce them?**

Yes, we would welcome an approach which offers support and guidance to bodies in the implementation and delivery of language planning duties, as opposed to enforcement. We believe such an approach will lead to more effective Welsh Language services for the public, which in turn may encourage

more of the Welsh speaking public to access services in Welsh. Given the complexity of Standards and language planning duties, we would expect the Commission to offer support to bodies, not only in implementing and delivering their statutory language planning duties, but also in the execution of Service Delivery Standards.

Procedures for making, imposing, implementing and enforcing Standards

24. Do you agree with our proposal for the Welsh Government to be responsible for imposing Standards on bodies either through a compliance notice or other mechanism?

We consider that the Welsh Government is best placed to draft and impose Standards on the appropriate bodies. The Welsh Government will have sectoral expertise that it can draw upon across its Departments, which the Welsh Language Commissioner does not have access to. In our opinion, detailed knowledge of each sector is important when drafting regulations for imposing Standards, to ensure they are effective and not overly prescriptive or costly.

25. Do you agree with our proposal that all regulations to make Standards should be subject to a full public consultation before seeking the approval of the Assembly?

Given the importance of the regulations in making Standards, we would expect the Welsh Government to undertake a full public consultation exercise in advance of laying the regulations before the Assembly for approval.

26. Do you agree with our proposal to abolish Standards Investigations?

As mentioned above, ScottishPower recently participated in the Welsh Language Commissioner's Standards Investigation into the electricity and gas industry. While we agree that the current consultation process is cumbersome and could be made more focussed, it will be important that companies potentially affected by these obligations are able to explain the likely impacts (and have those explanations properly considered) at all stages in the process.

It will, for example, be important to share our understanding of how a Standards implementation would require care to avoid the risk of higher costs for consumers or distortion of competition in the retail supply market in Wales.

If, as the White Paper proposes, the Standards Investigation is to be abolished, we would expect the Welsh Government to make provisions for detailed consultation with the relevant bodies within a sector, both at an early stage of policy formulation and when specific proposals for imposing Standards on bodies (and the draft legal instruments) were available.

27. Do you agree with our proposal that the Welsh Government should be given powers to issue codes of practice or guidance relating to Standards?

We would welcome the Welsh Government being given powers to issues codes of practice or guidance relating to Standards. As mentioned earlier in this response, we consider the existing Standards to be complex and unclear as to their implementation. Codes of practice or guidance on the implementation and delivery of these Standards to the public would be very helpful and would provide bodies with confidence that they were interpreting and delivering the Standards as intended.

Given the importance of such guidance, we would expect the Welsh Government to consult with the future practitioners of such guidance, to ensure the guidance is relevant and fit for purpose.

28. Do you agree with our proposal that the Welsh Government should have a power to impose Standards on all the bodies in a sector directly through regulations without the need for a compliance notice or other such mechanism?

We accept that benefits in terms of resource efficiency and cost effectiveness would be delivered by the Welsh Government being able to impose Standards on all bodies within a sector. In terms of ScottishPower's own sector, the electricity and gas industry, it is important to note that energy retail is a highly competitive and rapidly changing market with a number of new, smaller players now offering energy services in Wales. When introducing Standards into the energy retail industry, it will be important to ensure that a level playing field is promoted across the sector, and that all suppliers, are subject to the same Standards in order to ensure a fair and competitive environment. If the Standards are introduced fairly and are set at an appropriate level, we are of the view that suppliers competing for Welsh speaking customers, by offering high quality Welsh language services, could further stimulate competition in the Welsh energy market.

29. What factors should we take into account or what procedure should we follow in order to ensure the process for imposing Standards on the Welsh Government is fair and transparent?

Others are better placed to answer this question.

Complaints to bodies

30. Do you agree with our proposal that complaints should have to be dealt with through the relevant body's complaints procedure first before the proposed Welsh Language Commission can investigate the alleged failure?

We agree that complaints should first be dealt with through the relevant body's complaints procedure. This gives the body an opportunity to respond to a complaint / alleged failure in the first instance, which may result in the complainant being satisfied with the explanation and/or resolution of the

complaint. In these instances, this will avoid the resource and costs involved in an investigation by the proposed Commission.

However, the safeguard for the complainant should be that, if they are not satisfied with the response, then they could 'escalate' their complaint to the proposed Commission. This is similar to the process used with Ombudsman Services: Energy (the approved Alternative Dispute Resolution (ADR) service for the energy retail industry).

It is important that the proposed Commission's complaints process provides for clear timescales which will sufficiently allow for full investigation of the complaint and a subsequent response to the complainant. We would propose a timeline of 8 weeks which mirrors the Ombudsman Services timelines. We would stress that complaints taken up by the proposed Commission should only relate to Welsh language service issues as there are separate routes laid down for complaints about customer service or network issues.

31. Do you agree with our proposal that bodies must adhere to an approved complaints procedure, such as the Model Concerns and Complaints Policy?

We focus on ScottishPower's energy retail complaints procedure in answering this question as it is of most relevance. Our energy retail complaints procedure is tailored for dealing specifically with energy retail complaints. It is well-established, effective and contains common features with the complaints procedures of most other energy retail companies.

As we operate a UK-wide complaints procedure, as will most other energy companies, we wish to avoid having to operate a different complaints procedure for complaints in relation to the Welsh language, in order to meet a specific Welsh Government policy. It could well be the case that a complainant raises a complaint about their bill and also that they weren't spoken with in Welsh. In such instances, we could have the same complaint being managed concurrently by two different procedures. This could lead to uncertainty and confusion for our customers as to how their complaint was being managed by ScottishPower.

We are of the view that given the high level of scrutiny from the Ombudsman Services: Energy on energy retail suppliers, there is no need for the complaints procedures of energy companies to have to follow any other procedures, such as the Model Concerns and Complaints Policy.

32. Do you agree with our proposal that the proposed Commission should only take further action regarding a complaint if it believes the alleged breach of a Standard or complaints procedure is serious?

Yes, we agree that the proposed Commission should only take action if a complaint or breach is deemed serious. We would suggest that the proposed Commission should operate an approach which is supportive – working with companies to understand the breach, focusing on improvement with appropriate and realistic timescales for delivery – as opposed to a punitive approach. We welcome an approach which shifts the emphasis to offering bodies support for remedy and improvement in the implementation and delivery of language planning

duties, as opposed to enforcement. We therefore support the approach set out in paragraph 137 of the White Paper.

In terms of what kind of breach might be considered to be a serious breach, due consideration should be given to the practicalities of large scale customer service systems. So, for example, if a policy does not (possibly for some good reason) fully meet a Standard, that failure is likely to be replicated over many customers. Similarly, the statistics make it inevitable that a handful of cases will go badly wrong, denying the affected customers the substance of the rights conferred by the standard. Neither of these cases would in our opinion mean that the breach was necessarily serious.

It may be that a good indicators of seriousness are (a) whether the company makes a serious effort at Welsh language provision and (b) whether the company takes appropriate steps to remedy a breach once the problem has been identified and any issues about proportionality and systems limitations have been adequately explored.

33. Do you agree with our proposal to allow the proposed Commission to conduct an investigation of its own initiative?

We agree that the proposed Commission should have the right to conduct an investigation of its own initiative. However, responding to such investigations inevitably carries a cost. Accordingly, we would suggest that the proposed power should be used as an exception and where the proposed Commission considers there is a good reason to investigate.

Enforcement action following an investigation

34. Do you agree that the actions set out in paragraph 225 provide an effective range of enforcement action?

The proposed actions in paragraph 225 cover what we would consider to be an appropriate and wide range of enforcement actions.

35. Currently, the Commissioner has powers to impose a civil fine of up to £5,000 and in some circumstances to request a court order to require a body to comply. Do you agree with our proposal that these powers should be retained?

We consider the penalties are broadly appropriate and see no reason why these powers shouldn't be retained. However, it should be borne in mind that for larger organisations, such as ScottishPower, the reputational damage from a fine will magnify the potential costs of any financial penalty.

It is also worth noting that for large companies, with large systems, to comply in the precise manner that an enforcement body would like compliance to be achieved, is not always practicable. In such instances, flexibility and pragmatism is needed, to allow such companies to identify other ways in which to achieve compliance.

Appeal to the Welsh Language Tribunal

- 36. Do you agree with our proposal to retain the Tribunal's role in relation to the proposed Commission's decisions regarding enforcing bodies' compliance with Standards?**

It seems appropriate to retain the Tribunal's role concerning the proposed Commission's decisions regarding enforcing bodies' compliance with Standards.

- 37. Do you agree with our proposal that the Tribunal should also deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?**

It seems appropriate that the Tribunal will also deal with appeals against the Welsh Ministers' decisions in imposing Standards. It is important that bodies and the public have a route to challenge decisions without having to take the route of a judicial review.

- 38. We propose to introduce a mandatory first stage for the Tribunal in relation to appeals against the proposed Commission's decisions concerning enforcing Standards. The first stage would require the Tribunal to be given permission on the grounds that an application has a reasonable chance of success or another compelling reason why the application should be heard. Do you agree with our proposal?**

In order to ensure that the Tribunal only manages those cases of substance which are best placed to be considered by the Tribunal, a first stage where the Tribunal expresses its view on the likelihood of success of the case, should be introduced. This will help to manage the workload of the Tribunal.

- 39. Do you believe that the proposed mandatory first stage should apply to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?**

As there is no equivalent of a second tier of appeal to the Commission in the case of appeals against a decision of Welsh Ministers', we would agree with the proposal in the consultation document that the mandatory first stage relating to applications for appeal to the Tribunal should not apply in these circumstances.

- 40. Do you have any further comments on Part 3 of the White Paper?**

We have no further comments on Part 3 of the White Paper.

Part 4: The scope of bodies covered by Welsh language legislation

- 41. Do you agree with our proposal to remove the constraints in the Measure so that the Welsh Government has the power to make Standards applicable to any body within the Assembly's legislative competence?**

Given the Welsh Government's ambitions for the Welsh language as set out in its Cymraeg 2050 strategy, and the extension of the Welsh Assembly's devolved powers since the Measure was introduced, it would be appropriate to remove the current legislative constraints in the Measure. This would provide the Welsh Government with the powers to make Standards applicable to new, relevant bodies which may not currently be included in Schedules 5 and 7 of the current Measure. We accept that this in turn will also remove the requirement to be listed in Schedules 6 and 8 of the Measure.

This reform will deal with the discrepancy we highlighted in our submission of 1 November 2016 to the Welsh Language Standards Investigation into the electricity and gas industry in relation to electricity distributors. As electricity distribution is currently only mentioned in Schedule 7, and not in Schedule 8, of the Measure this means electricity distributors are not currently subject to Standards unless an order is made to include electricity distribution in Section 8. Allowing the Welsh Government the powers to make Standards applicable to bodies not currently covered by the Measure would deal with the issue highlighted above and would offer regulatory certainty to electricity distributors as to what is expected of them in the future.

- 42. Do you agree with our proposal that private sector businesses should only be liable to comply with the Standards that relate to the services they provide to their customers?**

It is right that private sector businesses should only comply with Standards in relation to the interaction they have with the public when executing their service delivery responsibilities.

- 43. Do you agree with our proposal that Standards should only be imposed on private businesses as part of a wider package of promotional and awareness raising initiatives?**

We welcome the shift in focus of the proposed Commission from enforcement to a monitoring and support role. This new focus will allow the proposed Commission, through its promotional and awareness raising initiatives, to offer greater support to private businesses in implementing and delivering Standards than is currently available.

- 44. If the Welsh Government is given powers to impose Standards on any body within the Assembly's competence, do you believe that Standards should be imposed on any body or sector that is not currently within the scope of Welsh language legislation?**

As per our response to question 41 above, we agree that the Welsh Government should have the powers to impose Standards on appropriate

bodies. At this stage, we have no suggestions for any new bodies where Standards should be imposed.

45. Do you have any further comments on Part 4 of the White Paper?

We have no further comments on Part 4 of the White Paper.

ScottishPower
October 2017

Derbyniwyd yr ymateb hwn fel rhan o ymgyrch Cymdeithas yr Iaith Gymraeg.
Ceir copi o'r ymateb ar ddiwedd pecyn ymatebion rhifau 251-505.

This response was received as part of a campaign by Cymdeithas yr Iaith Gymraeg.
A copy of the response is available at the end of the bundle of responses numbered 251-505.

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa goffi neu gyff ddyiai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 6 – A oes gennyh unrhwy sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyr?

--

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93-95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y goffi. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyro eraill a ddyiai fod yn weithredol ar y goffi arfaethedig?

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth gyff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n sefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynbig terfynol?

--

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn ddiogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth gyff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121-122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bili y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cynnig gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

--

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig i ddiid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsion 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

--

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafio i ddiwygio'r Safonau (Opsion 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

--

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwrtaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwrtaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffediniol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau ar dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyffwrdddeb am osod Safonau ar gyrrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrrff o fewn sector, p'un a ddylai cyrrff unigol barhau â'r hawf i herio Safon sydd wedi'i gosod amrynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cynryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gofod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r cofi perffnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r hwn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyrno yn un ddiifolol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chi'n?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mhagraff 219.

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei llyst ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mhagraff 225 yn ddarparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gortf gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dyfod cadw'r bwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys helpu ymdrin ag apelau yn eiddyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gortf?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodi ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn eiddyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cas yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cas gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodi arfaethedig fod yn gynnwys i apelau yn eiddyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gortf?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 40 – A oes genych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

--	--	--	--	--	--

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwr...ith y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwrhaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi llw cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pŵer i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarnwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pŵer i Llywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwrhaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, ar Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniau effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaeliedig:

I fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg i fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydynt wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni andanyn.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngwyd neu mewn adroddiad. Os byddain well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticwch yma:

☐

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

--

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeifir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a fflefir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwylyso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyffwrdd â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynntg terfynol?

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn dlogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyffwrdd â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dyfod mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsïwn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilïo'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsïwn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gyrnigion terfynol.

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwasanaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ielthyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dyfod cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dyfod, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dyfod fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dyfod i Comisiwn arfaethedig fonïto a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ielthyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoleb am osod Safonau ar gyrf i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrf mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyfelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hysgryd wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrf o fewn sector, p'un a ddylai cyrf unigol bartau â'r haw i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cynmyd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thrïolow?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gofod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyrddor corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i feithiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrf gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cynnwyd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei lwyt ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn ddarparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorfï gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r bwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig ailu ei gosod (os o gwbl).

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rol y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymddin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorfï?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodi ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodi arfaethedig fod yn gynnwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorfï?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw goff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn pertynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflwyni i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i ofod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gymwys eich barn ynghylch unrhyw gyfngiadau y dylid eu rhoi ar y pŵer i osod Safonau ar fusnesau preifat.

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pŵerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw goff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw goff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

--	--

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, ar Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

--	--

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniau effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

--	--

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

i fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
ii fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

--	--

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y bwlch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

--	--

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhifynau neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticwch yma:

☐

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

--

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilïo ein dewis, sef un corff, ar sail egiurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghyd pa gorff neu gyff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gofodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharaograffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffinwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gofodi cydymffurfiaeth cyff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gofodi cydymffurfiaeth cyff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharaograffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Lywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Lywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Lywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Paluwrfaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cynnig gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsion 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsion 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth iunio unrhyw gynigion terfynol.

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyfetswyddau cynllunio ielthyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyfetswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwrfaeth newydd fel dyfetswyddau cynllunio ielthyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwrfaeth newydd fel dyfetswyddau cynllunio ielthyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiladau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyfetswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyfetswyddau cynllunio ielthyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chetnogi cyrff mewn perthynas â'u dyfetswyddau cynllunio ielthyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoleb am osod Safonau ar gyrf i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu dreth arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwilwadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perffyrnas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrf mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu dreth arall gyfelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol gan gynnwys eich baram y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrf o fewn sector, p'un a ddylai cyrf unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnyn, a pŵer a ddylid cael proses ymgynghori fwy llwyrddi.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cynryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thrilow?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gofod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fedhant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrf gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dori Safon neu welltddrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' yn mharagraff 219.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei llwyth ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn ddarparu amrwydd eiddoedd o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hysgrifed yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gortf gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r bwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddilwys sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig ailu ei gosod (os o gwbl).

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymddin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gortf?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodi ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatad ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodi arfaethedig fod yn gynnwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gortf?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Rian 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwedd yn y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw goffi o fewn cynhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi llw cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o welliagarwch sy'n hyburt Gymraeg ac yn cynyddu ymrwyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw goffi o fewn cynhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw goffi neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Rhan 5: Asesu effaith ein cynnig

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynnig ar gydraddoleb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynnig yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- gylleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniau effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut geflid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

i fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gylleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
ii fel nad ydynt yn cael effeithiau andwylol ar gylleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydynt wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y bwlch isod i roi gwybod i ni andanyn.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhwyngwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddianw, ticiwch yma:

☐

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

--

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghyd pa gorff neu gyrf ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyrn?

--

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyro eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso deinyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrf â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynng terfynol?

--

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-desun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrf â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Lywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Lywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Lywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cynnig gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

--

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsiwn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw dduliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

--

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilïo'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsiwn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

--

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwasanaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ielthyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwrnaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw falenion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwrnaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig forito a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ielthyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfribideb am osod Safonau ar gyrfi i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu dreth arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dyfai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiladau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dyfai rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dyfai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrfi mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu dreth arall gyfeilyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrfi o fewn sector, p'un a dyfai cyrfi unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dyfai eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dyfai ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thrïoloyw?

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dyfai gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gyrraeg, ymchwilio i feihiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrfi gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cynmyd canau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

--

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ynochwiliad ar ei llyst ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y canau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn ddarparu amgylchedd effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw slywadau ynghylch canau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hysilyried yn y Papur Gwyn.

--

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy siffl o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymryn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorfif gymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r bwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy siffl uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig ailu ei gosod (os o gwbl).

--

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys helpu ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gynnwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

--

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw goff o fewn cynhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn pethynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflwyni i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i ofod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghydch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o beyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth o'r honi y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw goff o fewn cynhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw goff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghydch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoleb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- gyfleoedd i bobi ddefnyddio'r Gymraeg
- peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniau effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaelddig:

i fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. I fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydynt wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanyn.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddiennw, ticwch yma: ☐

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

--

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

--

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwygo eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opswn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein deis ni, sef Opswn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynneg terfynol?

--

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opswn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bll y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Parhariaeth y Gymraeg a rhoir pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cynnig gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

--

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsiwn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig iawn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyned yn eich barn chi.

--

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsiwn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyned wrth iuno unrhyw gynigion terfynol.

--

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ielthyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwrnaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwrnaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiladau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ielthyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoledeb am osod Safonau ar gyrfi i Llywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dyfai pob un o'r rheoladau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiladau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dyfai rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Llywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dyfai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoladau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyfeilyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hysbysied with lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyff o fewn sector, p'un a ddylai cyff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod amynf, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dyfai eu cynnyd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dyfai ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Llywodraeth Cymru yn deg a thrïloyw?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dyfai gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i feithiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Engreifftio?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyrno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cynnryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chyw'n?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei llwt ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn ddarparu amrywiath effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd dwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymryn llys i'w gwneud yn ofynnol i goffi gymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymddin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar goffi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyniat gofodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyniat yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatad ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyniat gofodol arfaethedig fod yn gynnwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar goffi?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw goffi o fewn cynhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydyntfurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pŵerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pŵerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw goffi o fewn cynhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw goffi neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoleb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, â'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

i fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
ii fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y bwlch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhwyngwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticwch yma: ☐

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

--

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 5 – Pa faterion perffnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghyd pa gortf neu gyrtf ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gortfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai golynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y gortf. Beth yw eich barn chi am y golynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyro eraill a ddylai fod yn weithredol ar y gortf arfaethedig?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeitr gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gortfodi cydymffurfiaeth gyrtf â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gortfodi cydymffurfiaeth gyrtf â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried treiniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y golyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob bliwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob bliwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a thio'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, set Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

--

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsiwn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygliadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

--

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsiwn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion teifynol.

--

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwehaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ielthyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ielthyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfifoledd am osod Safonau ar gyrf i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiladau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrf mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyfeilyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrf o fewn sector, p'un a ddylai cyrf unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori i'w trwyadi.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cynryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r cofft perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrf gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dori Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

--

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei lliw ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn ddarparu amlywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

--

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy siffl o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorf gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r bwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy siffl uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

--

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hysbys ymddin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorf?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodi ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodi arfaethedig fod yn gynnwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorf?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

--

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw goff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

DYLLID GALLU GOSOD AR UNRHYW GORFF, AID MAE ANGEN RHESTR AC AYSERLEN AR WYNEB Y DEDDF

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i ofod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghyd unrhyw gyfyngiadau y dydil eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgariach sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dydil gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 44 – Os rhoddi'r pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw goff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw goff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghyd y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

ANGEN SAFONAU AR YR HOLL SECTOR BEEIFAT

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

--	--

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gyfraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, ar Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

--	--

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu linianu effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

--	--

Cwestiwn 48 – Eglunwch hefyd sut gallid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

i fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
ii fel nad ydynt yn cael effeithiau andwylol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

--	--

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol i'ddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybodaeth ni andanynt.

--	--

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhwyngwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

☐

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

--

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

Mae llyn yn creu gwrthdaro buddiannau.

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Nac ydych chi'n cytuno â'r gwrthdaro buddiannau byddai un corff yn eu creu. Dim llyn ddinod yn eidd na

Cwestiwn 5 – Pa faterïon perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa goff neu gyff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gofodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

RHAID ystyried gwrthdaro buddiannau + y model a astyngar gan wtegydd eraill.

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharaograffau 93-95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffurwyo eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cylluno â'r opsiwn a ffleitr gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwylyso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gofodi cydymffurfiaeth cyff â'r Safonau?

Cylluno	☐	Anghylluno	☒	Ddim yn cylluno nac yn anghylluno	☐
---------	--------------------------	------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Nac ydw - dyli'd gwahamu hybu a gofodi oluwysa gwrthdaro buddiannau.

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynllun terfynol?

Gweler uchod.

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gofodi cydymffurfiaeth cyff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterïon ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharaograffau 121-122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar l. 1, o'r ddeddf Llywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

--

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsiwn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich bann chi.

--

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei fafro i ddiwygio'r Safonau (Opsiwn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gweithredu a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163-165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

--

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwanhataethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ielthyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ielfthyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffwrddol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ielfthyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ielfthyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfifoldeb am osod Safonau ar gyrrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu dreth arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Lywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu dreth arall gyfeilyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrrff o fewn sector, p'un a ddylai cyrrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod amynt, a p'i'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

--

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cynmyd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thrïloyw?

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r coarf perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymnaeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrfi gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftio?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dori Sâton neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cynnyd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei llwyd ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn ddarparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hysgrifed yn y Papur Gwyn.

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofn am orchymyn llws i'w gwneud yn ofynnol i goffi gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r bwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwb).

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrfi â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorf?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodi ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns ffeisymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo ffeiswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim y... yltuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

--

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maeni yn eu cyflenwi llw cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gymwys eich barn ynghyd unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pŵerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

--

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pŵerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghyd y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4, apur Gwyn?

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, ar Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu iiniau effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opelynuau arfaethedig:

i fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
ii fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni andanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhwyngwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsiw 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsiw 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai gyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	X	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

--

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

--

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opswn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

--

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opswn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

--

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai gyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

--

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r fam y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddiennw, ticiwch yma:

☐

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

--

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

--

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffwrdd eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyffwrdd â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynniig terfynol?

--

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyffwrdd â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob biwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob biwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Parthwriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyr?

--

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsïwn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

--

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsïwn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

--

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ielthyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ielthyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ielthyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiladau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyfeilyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barm ar y materion y dylem eu hysbried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyff o fewn sector, p'un a ddylai cyff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod amynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori twy twyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i yetyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thrïolow?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethredig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cynnryd carrau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y carrau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amgyliaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch carrau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i goff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r bwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y dirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyffwrdd Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymddin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar goff?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cas yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cas gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gynnwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar goff?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--	--	--	--	--

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

--	--	--	--	--	--

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfngladdau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Andrew Cusack MP AM
SECTOR SAESNEG

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflennu i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gymwys eich barn ynghylch unrhyw gyfngladdau y dylid eu rhoi ar y pŵer i osod Safonau ar fusnesau preifat.

--	--

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarnwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pŵerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--	--

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

--

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

--

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg. yn benodol ar:

- gyfnewid i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniau effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

i fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfnewid pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
ii fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfnewid pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydynt wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

--

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhifynau neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticwch yma:

☐

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

--

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opswn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opswn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai gyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chŵyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwillad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	X	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

--

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddiennw, ticiwch yma:

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

--

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opswn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opswn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai gyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chŵyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Dwi isio iddy- nhw gynnwys y holl sector preifat
--

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

--

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	X	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	---	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Ro man bancia farchnadodd a siopau sbayd fawr
--

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngwrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

--

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opswn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opswn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai gyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chŵyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae angen ymestyn y Safonau i bob rhan o'r Sector preifat ep amserlen a rhestr clir o gategoriadau gyffwrdd ar wneud y Bil sy'n golygu bod amserlen pendant i osod Safonau arnynt yn fform - Dylai fed hml oen y

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r canlynig gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

--

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

hwy'n credu y dylid osod safonau ar holl gynnydd sector preifat, megis lanciau, cuni, teleffônau a sŵpau'r stryd fawr.

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngwrdd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddiennw, ticiwch yma:

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

--

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsiwn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsiwn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai gyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	X
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☐	Nac ydw	X	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	---	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Dwr am i'r holl sector breifat
gael eu rhestru dan yr un ~~amodau~~ safonau

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

--

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Achfarchnadoedd banciau a siopau
siopau stryd fawr.

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngwrdd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

Part 1: Promoting the Welsh language

Question 1 – In paragraphs 49–54, we have set out the role we propose the Welsh Government should play in promoting the Welsh language, i.e. the Government promotional functions. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including whether any fields should be added or taken away from the list in paragraph 53.

--

Question 2 – In Table 1 we have outlined the resources related to general promotional functions which we think should be available to any body or bodies involved in promoting the Welsh language and monitoring and enforcing compliance with Standards. Do you agree with our proposal?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 3 – Do you agree with our preferred option (Option 4) to have a single body responsible for promoting the Welsh language as well as monitoring and enforcing compliance with Standards?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

If not, please state which option (including options we have not discussed in the White Paper) you believe we should consider.

Supporting comments

The [Di-enw/Anonymous] recognises and acknowledges the value in Option 2, which would see an Executive Government Agency being established to help organisations with the promotion of the Welsh language whilst also retaining the Welsh Language Commissioner to monitor and enforce compliance with the Standards. However, there are benefits to maintaining the role of the Welsh Language Commissioner. The Welsh Language Commissioner has given the Welsh Language a status within Wales that it hasn't previously had and large organisations have taken notice of the legal requirements. It is widely recognised that the current system needs to be amended in order to be less complicated.

Question 4 – We have based our preference for a single body on the grounds of clarity, synergy and value for money. Do you agree with our rationale?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐ ✓
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	----------------------------

Supporting comments

Where Welsh language regulations are concerned, the past 5 years have been very uncertain, unclear and complicated. Whereas the [Di-enw/Anonymous] appreciates Welsh Government's efforts to address the current complexities of the Welsh Language Measure within this White Paper, we still feel that the matter of Welsh language regulations is still complex and unclear in parts. The [Di-enw/Anonymous] is hopeful that the outcome of this exercise will lead to a more efficient model for Welsh language regulations which will offer more clarity, synergy and better value for money than the current situation.

Question 5 – What other relevant issues should we consider in making our final proposal as to which body or bodies should carry out work to promote the Welsh language and monitor and enforce compliance with Standards?

Supporting comments

The [Di-enw/Anonymous] is hopeful that the outcome of this exercise will lead to a more efficient model for Welsh language regulations which will offer more clarity, synergy and better value for money than the current situation. The [Di-enw/Anonymous] also urges Welsh Government not to underestimate the status that has been given to the Welsh Language since the formation of the Welsh Language Commissioner's office and Standards.

Question 6 – Do you have any further comments on Part 1 of the White Paper?

--

Part 2: Governance and accountability

Question 7 – In paragraphs 93–95 we have set out some general requirements regarding the body's governance and accountability arrangements. What are your views on these general requirements, and are there other checks and balances you believe should apply to the proposed body?

Supporting comments

The general requirements listed in paragraphs 93-95 are crucial to the success of a new Welsh Language Commission. [Di-enw/Anonymous] will need assurances from Welsh Government and the Commission that the correct plans and procedures are put in place to ensure robust governance and accountability which should, in turn, assure all organisations who are working collectively to achieve the wider Welsh language goals within Cymraeg 2050.

Question 8 – Do you agree with our preferred option (Option 3), to establish a Welsh Language Commission to promote and facilitate the use of the Welsh language and monitor and enforce bodies' compliance with Standards?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

The [Di-enw/Anonymous] wishes to note that the current system has not yet properly been given a chance. The Standards were new to everyone and the processes were also new and understandably onerous. It seems that the current system has not yet been given a long enough period to flourish as it should. Changing the current system, during a time when finances are extremely burdened could be criticised by members of the public. Option 3 could be seen to be taking a step back and establishing a body similar to the Welsh Language Board.

Question 9 – What are your thoughts on the analysis we have provided which supports our preference for Option 3? Are there any other considerations we should take into account in making any final proposal?

The biggest concern is that the status of the Welsh Language could be compromised if option 2 or 3 were chosen.

Question 10 – Do you believe Option 3 provides sufficient safeguards in relation to the independence of the proposed Commission in exercising its functions in monitoring and enforcing bodies' compliance with Standards?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

The [Di-enw/Anonymous] hopes that any new organisation will provide leadership and open and honest discussion, whilst supporting organisations to implement the Standards.

Question 11 – Are there any additional matters to those listed in paragraphs 121–122 that we should consider regarding arrangements to establish the proposed Commission?

Yes	☐	No	☒	Unsure	☐
------------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 12 – Do you agree with our proposal to move the requirement on the Welsh Government to produce a Welsh language strategy from the Government of Wales Act 2006 to the new Welsh Language Bill?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

The [Di-enw/Anonymous] trusts that Welsh Government will act in the best interest of the population and will make the appropriate decisions for the new proposals for a Welsh Language Commission and the Cymraeg 2050 Strategy.

Question 13 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should report to the Assembly on the Welsh language strategy every five years instead of annually?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

[Di-enw/Anonymous] strongly believes that reporting to the Assembly every 5 years is not sufficient in order for the Assembly to gain proper assurances that the Strategy is being progressed as it should be. Some form of annual reporting process is needed to ensure a continuous approach is being undertaken to meet short term goals which will help to achieve the long term objectives. Perhaps, less detailed annual summary reports would be sufficient with more detailed progress reports every 5 years. Organisations are required to report annually on progress made against Welsh Government's More Than Just Words Strategy, and are required to report annually on the progress made against the Standards / Welsh Language Schemes. It would seem right that the information from these reports are summarised and included in an annual progress report for the Assembly. Five years is a long time without any sort of report. If objectives and targets are not being met it may be impossible to rectify the situation if reports are only made every 5 years.

Question 14 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should publish a plan setting out how it will implement the strategy every five years instead of annually?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

A five year plan is acceptable with short, medium and long term targets. However, progress against the plan needs to be reported annually.

Question 15 – Do you agree with our proposal to abolish the Welsh Language Partnership Council and provide the Welsh Government with a power to request advice from the proposed Welsh Language Commission?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 16 – Do you have any further comments on Part 2 of the White Paper?

--

Part 3: The Welsh Language Standards

Question 17 – We propose that a reformed model of the Standards (Option 2) should be adopted as the best way to ensure people's rights to receive Welsh language services. Do you agree with this proposal?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any further reforms you would like to see made to the current system, or any alternative approaches you think we should consider.

The [Di-enw/Anonymous] has already expressed its concerns regarding the complexity and impracticality of some of the proposed Standards for Healthcare organisations within Wales. After careful consideration of the 5 options presented in this White Paper, the [Di-enw/Anonymous] would reluctantly agree that Option 2 would appear the most feasible under the current circumstances. We do not believe that any of the 5 options would provide clarity to servicer users or to organisations, as we are still of the opinion that the current Standards are too numerous and too complex.

Question 18 – We have based our preferred proposal for reformed Standards (Option 2) on the grounds of the clarity, capacity for improvement and the costs of change associated with each option (paragraphs 163–165). Do you agree with our analysis?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any other factors we should take into account in making any final proposals.

--

Question 19 – Do you agree with the proposal to abolish the current classes of Standards and differentiate between 'Standards' (which would relate to services) and 'language planning duties' (which would relate to corporate duties)?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

In this current period of financial hardship any change needs to be cost neutral.

Question 20 – Are you of the opinion that provisions relating to the Welsh in Education Strategic Plans should be included within the new legislation as language planning duties?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

Our knowledge of this is limited and feel it inappropriate to comment.

Question 21 – Are there any other matters which you believe should be included in the new legislation as language planning duties?

Yes	☐	No	☒	Unsure	☐
------------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

Question 22 – Do you agree that the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies meet their Welsh language duties, which would include both the Standards and the language planning duties?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The proposed Commission must have general powers to conduct examinations in order for there to be an accountability process for organisations. The proposed Commission needs to be fit for purpose and strike the correct balance between being a promoter/facilitator of the Welsh language, an advisor to organisations and individuals, a regulator and an investigator.

Question 23 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should monitor and support bodies in relation to their language planning duties, rather than enforce them?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

There needs to be an element of enforcement in order to avoid complacency. As previously stated it is imperative that the balance is correct. The Welsh language's status cannot be allowed to take a step backwards.

Question 24 – Do you agree with our proposal for the Welsh Government to be responsible for imposing Standards on bodies either through a compliance notice or other mechanism?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 25 – Do you agree with our proposal that all regulations to make Standards should be subject to a full public consultation before seeking the approval of the Assembly?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

A thorough consultation process is necessary so that each organisation can make a proper representation.
--

Question 26 – Do you agree with our proposal to abolish Standards Investigations?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

This could potentially reduce the bureaucracy involved in the whole process.
--

Question 27 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should be given powers to issue codes of practice or guidance relating to the Standards?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

It doesn't really matter whether it is the Welsh Government or the proposed Commission that should issue codes of practice or guidance relating to the Standard. The most important factor is that codes of practice or guidance is issued in a timely manner in order to support organisations to implement the Standards.

Question 28 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should have a power to impose Standards on all the bodies in a sector directly through regulations without the need for a compliance notice or other such mechanism?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments, including your views on the factors we should take into account in drafting Standards to be imposed directly on bodies within a sector, whether individual

bodies should retain the right to challenge the imposition of a Standard, and whether there should be an enhanced consultation process.

Even though this may offer less bureaucracy, the need for individual bodies to retain the right to challenge the imposition of a Standard is essential. One size doesn't fit all and a compliance notice for each individual organisation allows for a two way discussion for each organisation regarding their individual needs.

Question 29 – What factors should we take into account or what procedure should we follow in order to ensure the process for imposing Standards on the Welsh Government is fair and transparent?

Supporting comments

This process would need to be completed in an open and transparent way. Certainly there is a role for the National Assembly to play if this process was to be agreed.

Question 30 – Do you agree with our proposal that complaints should have to be dealt with through the relevant body's complaints procedure first before the proposed Welsh Language Commission can investigate an alleged failure?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The [Di-enw/Anonymous] already has a robust complaints system in place. This is the process with any complaints that are made against the [Di-enw/Anonymous]. It would seem practical and sensible to follow the same process.

Question 31 – Do you agree with our proposal that bodies must adhere to an approved complaints procedure, such as the Model Concerns and Complaints Policy?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

[Di-enw/Anonymous] within NHS Wales already follow a national model for dealing with complaints and concerns. This system works well.

Question 32 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should only take further action regarding a complaint if it believes the alleged breach of a Standard or complaints procedure is serious?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on our definition of a ‘serious breach’ in paragraph 219.

Question 33 – Do you agree with our proposal to allow the proposed Commission to conduct an investigation of its own initiative?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 34 – Do you agree that the actions set out in paragraph 225 provide an effective range of enforcement action?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any thoughts on alternative enforcement actions that have been rejected or not considered in the White Paper.

Question 35 – Currently, the Commissioner has powers to impose a civil fine of up to £5,000 and in some circumstances to request a court order to require a body to comply. Do you agree with our proposal that these powers should be retained?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on the maximum civil fine that the proposed Commission should be able to impose (if at all).

Question 36 – Do you agree with our proposal to retain the Tribunal’s role in relation to the proposed Commission’s decisions regarding enforcing bodies’ compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 37 – Do you agree with our proposal that the Tribunal should also deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 38 – We propose to introduce a mandatory first stage for the Tribunal in relation to appeals against the proposed Commission's decisions concerning enforcing Standards. The first stage would require the Tribunal to give permission on the grounds that an application has a reasonable chance of success or another compelling reason why the application should be heard. Do you agree with our proposal?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 39 – Do you believe that the proposed mandatory first stage should apply to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

There needs to be clear impartiality between the Tribunal process and WG.

Question 40 – Do you have any further comments on Part 3 of the White Paper?

--

Part 4: The scope of bodies covered by Welsh language legislation

Question 41 – Do you agree with our proposal to remove the constraints in the Measure so that the Welsh Government has the power to make Standards applicable to any body within the Assembly’s legislative competence?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 42 – Do you agree with our proposal that private sector businesses should only be liable to comply with Standards that relate to the services they provide to their customers?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments, including your views on any limits that should be placed on the powers to impose Standards on private businesses.

--

Question 43 – Do you agree with our proposal that Standards should only be imposed on private businesses as part of a wider package of promotional and awareness raising initiatives?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 44 – If the Welsh Government is given powers to impose Standards on any body within the Assembly’s competence, do you believe that Standards should be imposed on any body or sector that is not currently within the scope of Welsh language legislation?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 45 – Do you have any further comments on Part 4 of the White Paper?

Part 5: Assessing the impact of our proposals

Question 46 – We have assessed the impact of our proposals on equality, children, young people and their families, and the Welsh language. Do you have comments on any of these assessments?

Question 47 – We would like to know your views on the effects that the proposals in our White Paper would have on the Welsh language, specifically on:

- i) opportunities for people to use Welsh
- ii) treating the Welsh language no less favourably than the English language.

What effects do you think there would be? How could positive effects be increased, or negative effects be mitigated?

Supporting comments

The [Di-enw/Anonymous] continues to believe that both the Standards and the objectives set out in Cymraeg 2050 will result in positive change for Welsh speakers. Both the Standards and Cymraeg 2050 are ambitious, however they need to be ambitious in order to bring about change. Being ambitious needs to go hand in hand with being practical.

Question 48 – Please also explain how you believe the proposed options could be formulated or changed so as to have:

- i) positive effects or increased positive effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language
- ii) no adverse effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language.

Supporting comments

Question 49 – We have asked a number of specific questions. If you have any related issues which we have not specifically addressed, please use this space to report them.

Responses to consultations are likely to be made public, on the internet or in a report. If you would prefer your response to remain anonymous, please tick here:

☐

Part 1: Promoting the Welsh language

About us

Social Care Wales is a Welsh Government sponsored body. Our purpose is to build confidence in the social care workforce and to lead and support improvement in the sector.

Social Care Wales is a member of the Welsh Government's Implementation Group and the Welsh Language in Health and Social Services Task Group.

Question 1 – In paragraphs 49–54, we have set out the role we propose the Welsh Government should play in promoting the Welsh language, i.e. the Government promotional functions. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including whether any fields should be added or taken away from the list in paragraph 53.

Social Care Wales welcomes the Welsh Government's commitment to increasing the numbers of Welsh speakers. Individuals and families need to be able to access quality care and support in every community in Wales.

Leadership is critical to fostering an environment where the use of the Welsh language is actively encouraged at all levels. This encouragement needs to not just be considered at national level, but within communities, public services and the workplace. Strong leadership would also support driving the strategy and cultivate new partnerships as the new Government strategy for the Welsh language develops.

It is vital to ensure cooperation between officials responsible for the Welsh language across various departments in the Welsh Government, with a clear path from early years to post-16 learning and work. This will ensure a coordinated vision and joint planning and promotion at national and regional levels.

Question 2 – In Table 1 we have outlined the resources related to general promotional functions which we think should be available to any body or bodies involved in promoting the Welsh language and monitoring and enforcing compliance with Standards. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

We agree that this list accurately reflects the type of general promotional functions which should be available to any body promoting the Welsh language.

We trust this does not preclude the Welsh Government and other bodies undertaking specific activities promoting the use of the Welsh language. For example, the Welsh Government, the NHS and Social Care Wales are jointly responsible, alongside others, for promoting the use of Welsh by health and social care providers and staff. It is vitally important that this work continues, so that more staff speak Welsh and so that people can exercise their right to use Welsh when accessing health and social care services.

Question 3 – Do you agree with our preferred option (Option 4) to have a single body responsible for promoting the Welsh language as well as monitoring and enforcing compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

If not, please state which option (including options we have not discussed in the White Paper) you believe we should consider.

Supporting comments

It was generally acknowledged that the old Welsh Language Board was effective in both regulating and promoting the language, which suggests that a single body can do so effectively again in future.

It will be important that the proposed Commission has well designed governance structures which reflect the complexity of bringing such functions together (see our answer to question 7 below). The experience of creating Social Care Wales as a single body as a regulator and improvement body can also be drawn on in this regard.

Question 4 – We have based our preference for a single body on the grounds of clarity, synergy and value for money. Do you agree with our rationale?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 5 – What other relevant issues should we consider in making our final proposal as to which body or bodies should carry out work to promote the Welsh language and monitor and enforce compliance with Standards?

Supporting comments

It will be important that the allocation of functions for the general promotion of the Welsh language allow for the continued specialist areas. This is particularly important in the area of health and social services, where the Welsh Government, Social Care Wales and the NHS are committed to promoting the provision of Welsh language services in health and social care as part of the 'More Than Just Words: Strategic Framework for Welsh Language Services in Health, Social Services and Social Care'.

Question 6 – Do you have any further comments on Part 1 of the White Paper?

Part 2: Governance and accountability

Question 7 – In paragraphs 93–95 we have set out some general requirements regarding the body's governance and accountability arrangements. What are your views on these general requirements, and are there other checks and balances you believe should apply to the proposed body?

Supporting comments

Further detail will be required in order to specify the organisation's corporate governance arrangements in order to ensure accountability and transparency.

Social Care Wales has functions to both regulate and develop social care. These dual functions are similar to those proposed for the Commission. We have established specific governance arrangements in order to ensure separate scrutiny of these functions, with distinct committees dealing with different functions. The Welsh Government may wish to consider this framework in relation to the proposed Commission.

Question 8 – Do you agree with our preferred option (Option 3), to establish a Welsh Language Commission to promote and facilitate the use of the Welsh language and monitor and enforce bodies' compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

This is a similar governance model to Social Care Wales and other Welsh Government sponsored bodies. The model has the virtue of being well understood and provides the opportunity for scrutiny at a number of levels by a variety of organisations (i.e. the board, the Welsh Government and the National Assembly).

Question 9 – What are your thoughts on the analysis we have provided which supports our preference for Option 3? Are there any other considerations we should take into account in making any final proposal?

We note that the Government proposes to establish the Commission as a “corporation aggregate” where the functions and duties of the Welsh Language Commission would be vested in the members collectively, rather than as a “corporation sole” as at present.

We believe that it would be beneficial if greater consistency was sought with other existing arrangements between the Welsh Government and its sponsored bodies. In this context, it will be important to consider the findings of the current civil service review of the Welsh Government’s sponsoring arrangements with its arm’s length bodies.

Question 10 – Do you believe Option 3 provides sufficient safeguards in relation to the independence of the proposed Commission in exercising its functions in monitoring and enforcing bodies’ compliance with Standards?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
-----	--------------------------	----	--------------------------	--------	-------------------------------------

Supporting comments

In formal terms, the new arrangements will bring the Commission closer to the Welsh Government than the current Commissioner.

The extent of new organisation’s independence of the new organisation will depend upon the actions and decisions of the new board.

Question 11 – Are there any additional matters to those listed in paragraphs 121–122 that we should consider regarding arrangements to establish the proposed Commission?

Yes	☐	No	☒	Unsure	☐
-----	--------------------------	----	-------------------------------------	--------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 12 – Do you agree with our proposal to move the requirement on the Welsh Government to produce a Welsh language strategy from the Government of Wales Act 2006 to the new Welsh Language Bill?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
-------	--------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

--

Question 13 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should report to the Assembly on the Welsh language strategy every five years instead of annually?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Welsh Government may wish to consider the reporting cycles of its other arm's length bodies, most of which are required to report annually.

Another factor is the Public Accounts Committee's scrutiny cycle. We understand that they intend to scrutinise each of the Welsh Government's arm's length bodies every three years.

Question 14 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should publish a plan setting out how it will implement the strategy every five years instead of annually?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 15 – Do you agree with our proposal to abolish the Welsh Language Partnership Council and provide the Welsh Government with a power to request advice from the proposed Welsh Language Commission?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 16 – Do you have any further comments on Part 2 of the White Paper?

--

Part 3: The Welsh Language Standards

Question 17 – We propose that a reformed model of the Standards (Option 2) should be adopted as the best way to ensure people's rights to receive Welsh language services. Do you agree with this proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any further reforms you would like to see made to the current system, or any alternative approaches you think we should consider.

We support the principles behind the standards, which are to ensure providers of public services meet a specified level of quality, consistency and accessibility when providing Welsh language services to the public and employees.

It is important to strike the right balance between upholding people's rights to receive services in Welsh and the standards applied to a particular body being reasonable and proportionate. There is also a need to embed the Welsh language in services at a cultural level, and not to simply comply with standards.

We believe that Option 2 would provide a good compromise in simplifying the standards' process in terms of monitoring, and compliance. This would build on the progress already made in improving Welsh language services and would incorporate provision for improvement. The standards should support the vision of increasing the numbers of Welsh speakers as set out in Cymraeg 2050.

It is particularly important that the standards align with 'More Than Just Words: Strategic Framework for Welsh Language Services in Health, Social Services and Social Care'. The ability to receive Welsh language services in health and social care is not simply a choice, but a matter of necessity. Therefore it is vitally important that the standards support the provision of Welsh language services in this sector. Social Care Wales will continue to support employers to make the best use of their workforce's Welsh language skills and to recruit and retain more people with the rights skills.

Question 18 – We have based our preferred proposal for reformed Standards (Option 2) on the grounds of the clarity, capacity for improvement and the costs of change associated with each option (paragraphs 163–165). Do you agree with our analysis?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any other factors we should take into account in making any final proposals.

We welcome a simplified approach to standards in order to improve clarity for organisations. Although Social Care Wales has not received our compliance notices we understand that we would be subject to over a hundred standards. There are

some overlaps between some of the standards which could lead to uncertainties as to which apply in particular circumstances. From our experience we can see how the standards could be simplified or grouped together to ensure clarity and easier monitoring.

We note that the preferred option would require a further review of the draft standards regulations for health bodies, which includes Social Care Wales under the Welsh Language Commissioner's definition. We would welcome an opportunity to consider any changes to these regulations and to comment upon them.

Question 19 – Do you agree with the proposal to abolish the current classes of Standards and differentiate between 'Standards' (which would relate to services) and 'language planning duties' (which would relate to corporate duties)?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

It would be beneficial to have more information on how the proposed Commission would monitor language planning duties.

In social care, language planning duties in relation to training and workforce planning are important to ensuring the provision of Welsh language care services. It will be important that public bodies can be both supported and held to account on the effectiveness of their language planning in these areas.

Question 20 – Are you of the opinion that provisions relating to the Welsh in Education Strategic Plans should be included within the new legislation as language planning duties?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

Education is at the heart of the Welsh language strategy and therefore ensuring a suitable and robust planning framework is a priority. It should consider all aspects of education from early years to higher education and vocational training.

It is important for the social care and early years sectors that that Welsh in Education Strategic Plans are scrutinised at national level. If new legislation could strengthen this role, that would be welcome.

FE colleges and the Coleg Cymraeg Cenedlaethol play an important role in promoting opportunities to follow careers through the medium of Welsh in health and social care. Social Care Wales' work with the Coleg Cymraeg has led to an increase in the number of people taking social work training courses through the medium of Welsh.

In terms of the early years and childcare sector, the importance of working in partnership with childcare umbrella organisations in particular Mudiad Meithrin is vital for a holistic approach to supporting development of the Welsh language.

Question 21 – Are there any other matters which you believe should be included in the new legislation as language planning duties?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 22 – Do you agree that the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies meet their Welsh language duties, which would include both the Standards and the language planning duties?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Yes, this would be broadly consistent with the current situation. In our sector, it could provide an opportunity to assess whether public bodies are providing an adequate level of Welsh language services in social care.

Question 23 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should monitor and support bodies in relation to their language planning duties, rather than enforce them?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

It is important that organisations are monitored and supported to develop the capacity and capability they need to fulfil their duties in relation to Welsh Language provision.

It is important that organisations have are accountable in relation to their language planning duties. In social care, it would be beneficial if public bodies were answerable for their plans to increase the number of people able to provide care and support in Welsh to meet local demand.

Question 24 – Do you agree with our proposal for the Welsh Government to be responsible for imposing Standards on bodies either through a compliance notice or other mechanism?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Having one body responsible for imposing the Standards will hopefully make the system less bureaucratic and more effective than at present. Having an independent body responsible for monitoring and enforcing compliance will provide transparency and more clarity on the responsibilities.

Question 25 – Do you agree with our proposal that all regulations to make Standards should be subject to a full public consultation before seeking the approval of the Assembly?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 26 – Do you agree with our proposal to abolish Standards Investigations?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Yes, it will streamline the process of creating Standards if this stage in the process is abolished.

Question 27 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should be given powers to issue codes of practice or guidance relating to the Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Yes, codes of practice will be beneficial for all organisations to understand the standards at a practical level and support embedding of the standards.

Question 28 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should have a power to impose Standards on all the bodies in a sector directly through regulations without the need for a compliance notice or other such mechanism?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including your views on the factors we should take into account in drafting Standards to be imposed directly on bodies within a sector, whether individual bodies should retain the right to challenge the imposition of a Standard, and whether there should be an enhanced consultation process.

Yes, this is part of a package of changes which will make the Standards process less bureaucratic.

Question 29 – What factors should we take into account or what procedure should we follow in order to ensure the process for imposing Standards on the Welsh Government is fair and transparent?

Supporting comments

A full and transparent public consultation should take place when imposing Standards on the Welsh Government itself and support embedding of the standards.

Question 30 – Do you agree with our proposal that complaints should have to be dealt with through the relevant body's complaints procedure first before the proposed Welsh Language Commission can investigate an alleged failure?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

This is consistent with best practice in complaints handling across the public sector.

Question 31 – Do you agree with our proposal that bodies must adhere to an approved complaints procedure, such as the Model Concerns and Complaints Policy?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

It is essential that complainants have confidence that organisations will properly investigate failures to comply with the Standards. For example, Social Care Wales has a complaints procedure which clearly states time limits in which decisions must be reached regarding a complaint.

Question 32 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should only take further action regarding a complaint if it believes the alleged breach of a Standard or complaints procedure is serious?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on our definition of a 'serious breach' in paragraph 219.

It is important that the definition of a 'serious breach' is defined with the perspective of the person using the service in mind. In social care, it can make a great deal of difference to a person if they receive their care and support in Welsh. In that regard the new legislation needs to be consistent with the Social Services and Well-being Act (Wales) 2014, which places the onus on service providers to meet the needs of service users and carers and to reflect on what is important to them.

Question 33 – Do you agree with our proposal to allow the proposed Commission to conduct an investigation of its own initiative?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 34 – Do you agree that the actions set out in paragraph 225 provide an effective range of enforcement action?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any thoughts on alternative enforcement actions that have been rejected or not considered in the White Paper.

--

Question 35 – Currently, the Commissioner has powers to impose a civil fine of up to £5,000 and in some circumstances to request a court order to require a body to comply. Do you agree with our proposal that these powers should be retained?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on the maximum civil fine that the proposed Commission should be able to impose (if at all).

Question 36 – Do you agree with our proposal to retain the Tribunal’s role in relation to the proposed Commission’s decisions regarding enforcing bodies’ compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 37 – Do you agree with our proposal that the Tribunal should also deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

This will ensure a fair and transparent procedure.

Question 38 – We propose to introduce a mandatory first stage for the Tribunal in relation to appeals against the proposed Commission’s decisions concerning enforcing Standards. The first stage would require the Tribunal to give permission on the grounds that an application has a reasonable chance of success or another compelling reason why the application should be heard. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 39 – Do you believe that the proposed mandatory first stage should apply to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
-----	--------------------------	----	--------------------------	--------	-------------------------------------

Supporting comments

Question 40 – Do you have any further comments on Part 3 of the White Paper?

Responses to consultations are likely to be made public, on the internet or in a report. If you would prefer your response to remain anonymous, please tick here:

☐

Part 1: Promoting the Welsh language North Wales Community Health Council

Question 1 – In paragraphs 49–54, we have set out the role we propose the Welsh Government should play in promoting the Welsh language, i.e. the Government promotional functions. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including whether any fields should be added or taken away from the list in paragraph 53.

49 Bullet point 7: Change ‘with minority language concerns’ to ‘that are bilingual’. The current wording suggests being a bilingual country is a matter of concern.

The role of research is vital. Welsh Government will not itself undertake this research, but it has a vital role in promoting, supporting and coordinating research. Welsh Government also needs to support organisations to promote the Welsh Language in all parts of Wales.

Question 2 – In Table 1 we have outlined the resources related to general promotional functions which we think should be available to any body or bodies involved in promoting the Welsh language and monitoring and enforcing compliance with Standards. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None.

Question 3 – Do you agree with our preferred option (Option 4) to have a single body responsible for promoting the Welsh language as well as monitoring and enforcing compliance with Standards?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

If not, please state which option (including options we have not discussed in the White Paper) you believe we should consider.

Supporting comments

The Commissioner is a fairly new body (albeit with a strange title, since it monitors and enforces, but does not commission). It is vital that this body should be preserved, thus maintaining the relationships it has established with the bodies it monitors. We would not support the broadening of the Commissioner’s role to include promotion of the language. In our view, issues of clarity lend support to Option 3. Nevertheless, we recognise that issues of synergy (similar to the CHC’s productive combination of promoting, monitoring and challenging the quality of healthcare) and value for money give support for Option 4.

There is also value in Option 2, which would see an Executive Government Agency being established to help organisations with the promotion of the Welsh language whilst also retaining the Welsh Language Commissioner to monitor and enforce compliance with the Standards.

Question 4 – We have based our preference for a single body on the grounds of clarity, synergy and value for money. Do you agree with our rationale?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

While we have agreed with the choice of Option 4 in Question 3, we are aware of the dangers of combining roles of promotion and governance. The two functions require different skills, procedures and approaches. It would not be appropriate to combine Local Education Authorities with Estyn. There is a danger that Option 4 does something very similar for the Welsh language.

We agree with the rationale, however there needs to be a consistent approach across the whole of Wales. It also needs to bring clarity in respect of the Standards, which are quite complex.

Question 5 – What other relevant issues should we consider in making our final proposal as to which body or bodies should carry out work to promote the Welsh language and monitor and enforce compliance with Standards?

Supporting comments

See response to Question 4.

Question 6 – Do you have any further comments on Part 1 of the White Paper?

No.

Part 2: Governance and accountability

Question 7 – In paragraphs 93–95 we have set out some general requirements regarding the body’s governance and accountability arrangements. What are your views on these general requirements, and are there other checks and balances you believe should apply to the proposed body?

Supporting comments

Assurances will be required from Welsh Government and the Commission that there will be robust arrangements, plans and procedures in place in order to support legislation, and achieve the objectives of Cymraeg 2050.

Question 8 – Do you agree with our preferred option (Option 3), to establish a Welsh Language Commission to promote and facilitate the use of the Welsh language and monitor and enforce bodies’ compliance with Standards?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	✓
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	---

Supporting comments

Option 2 also offers many benefits – perhaps incorporating some aspects of both Option 2 and Option 3 might be a suggestion.

Question 9 – What are your thoughts on the analysis we have provided which supports our preference for Option 3? Are there any other considerations we should take into account in making any final proposal?

See response to Question 8.

Question 10 – Do you believe Option 3 provides sufficient safeguards in relation to the independence of the proposed Commission in exercising its functions in monitoring and enforcing bodies’ compliance with Standards?

Yes	☐	No	☐	Unsure	✓
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	---

Supporting comments

We would appreciate further assurances that the establishment of a new Welsh Language Commission will provide strong leadership and support to organisations.

Question 11 – Are there any additional matters to those listed in paragraphs 121–122 that we should consider regarding arrangements to establish the proposed Commission?

Yes	☐	No	☐	Unsure	✓
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	---

Supporting comments

Question 12 – Do you agree with our proposal to move the requirement on the Welsh Government to produce a Welsh language strategy from the Government of Wales Act 2006 to the new Welsh Language Bill?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

Question 13 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should report to the Assembly on the Welsh language strategy every five years instead of annually?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Welsh Government should report to the Assembly on the Welsh language strategy annually.

Question 14 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should publish a plan setting out how it will implement the strategy every five years instead of annually?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

See response to Question 13.

We appreciate that the strategy will take time to implement so it may not be helpful to report too frequently. 5 years is rather a long period; either every 2 or 3 years might be more appropriate.

Question 15 – Do you agree with our proposal to abolish the Welsh Language Partnership Council and provide the Welsh Government with a power to request advice from the proposed Welsh Language Commission?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None.

Question 16 – Do you have any further comments on Part 2 of the White Paper?

No.

Part 3: The Welsh Language Standards

Question 17 – We propose that a reformed model of the Standards (Option 2) should be adopted as the best way to ensure people’s rights to receive Welsh language services. Do you agree with this proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any further reforms you would like to see made to the current system, or any alternative approaches you think we should consider.

Simplicity of operation is vital if bodies are to engage conscientiously with requirements.

Question 18 – We have based our preferred proposal for reformed Standards (Option 2) on the grounds of the clarity, capacity for improvement and the costs of change associated with each option (paragraphs 163–165). Do you agree with our analysis?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any other factors we should take into account in making any final proposals.

None.

Question 19 – Do you agree with the proposal to abolish the current classes of Standards and differentiate between ‘Standards’ (which would relate to services) and ‘language planning duties’ (which would relate to corporate duties)?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

It is a simplification. It promotes the strategy of greater support of bodies to do things right, rather than condemnation for doing things wrong. More support – less enforcement.

The standards in their current form are too complex.

Question 20 – Are you of the opinion that provisions relating to the Welsh in Education Strategic Plans should be included within the new legislation as language planning duties?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

Welsh in education is key to the success of this strategy and should fall within the new legislation.

Question 21 – Are there any other matters which you believe should be included in the new legislation as language planning duties?

Yes	☐	No	☒	Unsure	☐
------------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

Question 22 – Do you agree that the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies meet their Welsh language duties, which would include both the Standards and the language planning duties?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Commission will need to be aware of best practice by bodies in meeting their Welsh language duties. However, we are aware that these powers have significant resourcing implications for the Commission.

Question 23 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should monitor and support bodies in relation to their language planning duties, rather than enforce them?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Support, rather than enforcement, is the right way to go. Such a strategy is far more likely to engender good-will and promote compliance.

Question 24 – Do you agree with our proposal for the Welsh Government to be responsible for imposing Standards on bodies either through a compliance notice or other mechanism?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None.

Question 25 – Do you agree with our proposal that all regulations to make Standards should be subject to a full public consultation before seeking the approval of the Assembly?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 26 – Do you agree with our proposal to abolish Standards Investigations?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Investigations were, or were seen to be, heavy handed and unproductive.

Question 27 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should be given powers to issue codes of practice or guidance relating to the Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None.

Question 28 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should have a power to impose Standards on all the bodies in a sector directly through regulations without the need for a compliance notice or other such mechanism?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including your views on the factors we should take into account in drafting Standards to be imposed directly on bodies within a sector, whether individual bodies should retain the right to challenge the imposition of a Standard, and whether there should be an enhanced consultation process.

The compliance notice procedure was an unnecessary complication. We note the inclusion of the sentence: 'The requirement for Standards to be reasonable and proportionate would still apply.' and emphasise that it should never be overlooked.

Question 29 – What factors should we take into account or what procedure should we follow in order to ensure the process for imposing Standards on the Welsh Government is fair and transparent?

Supporting comments

None.

Question 30 – Do you agree with our proposal that complaints should have to be dealt with through the relevant body's complaints procedure first before the proposed Welsh Language Commission can investigate an alleged failure?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Bodies must not be allowed to wash their hands of complaints and merely let the WLC investigate. No other type of complaint would be referred to another body before first being dealt with in-house.

Question 31 – Do you agree with our proposal that bodies must adhere to an approved complaints procedure, such as the Model Concerns and Complaints Policy?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None.

Question 32 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should only take further action regarding a complaint if it believes the alleged breach of a Standard or complaints procedure is serious?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on our definition of a ‘serious breach’ in paragraph 219.

It is ridiculously cumbersome for the Commission to be taking action on minor matters and of little help or reassurance to the complainant.

Question 33 – Do you agree with our proposal to allow the proposed Commission to conduct an investigation of its own initiative?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None.

Question 34 – Do you agree that the actions set out in paragraph 225 provide an effective range of enforcement action?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any thoughts on alternative enforcement actions that have been rejected or not considered in the White Paper.

The Commission needs to have teeth; it should hardly ever need to use them.

Question 35 – Currently, the Commissioner has powers to impose a civil fine of up to £5,000 and in some circumstances to request a court order to require a body to comply. Do you agree with our proposal that these powers should be retained?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on the maximum civil fine that the proposed Commission should be able to impose (if at all).

As a last resort. Bodies must know they ignore the findings of the Commission at their peril.

Question 36 – Do you agree with our proposal to retain the Tribunal's role in relation to the proposed Commission's decisions regarding enforcing bodies' compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None.

Question 37 – Do you agree with our proposal that the Tribunal should also deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None.

Question 38 – We propose to introduce a mandatory first stage for the Tribunal in relation to appeals against the proposed Commission's decisions concerning enforcing Standards. The first stage would require the Tribunal to give permission on the grounds that an application has a reasonable chance of success or another compelling reason why the application should be heard. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None.

Question 39 – Do you believe that the proposed mandatory first stage should apply to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Yes	☐	No	☒	Unsure	☐
------------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

There needs to be impartiality.

Question 40 – Do you have any further comments on Part 3 of the White Paper?

No.

Part 4: The scope of bodies covered by Welsh language legislation

Question 41 – Do you agree with our proposal to remove the constraints in the Measure so that the Welsh Government has the power to make Standards applicable to any body within the Assembly’s legislative competence?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None.

Question 42 – Do you agree with our proposal that private sector businesses should only be liable to comply with Standards that relate to the services they provide to their customers?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including your views on any limits that should be placed on the powers to impose Standards on private businesses.

The key words are ‘reasonable’ and ‘proportionate’.

Question 43 – Do you agree with our proposal that Standards should only be imposed on private businesses as part of a wider package of promotional and awareness raising initiatives?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

It is vital that Welsh is seen to be relevant and a natural component of the work of bodies. These legislative processes need to win hearts and minds. The imposition of standards can be counter-productive.

Question 44 – If the Welsh Government is given powers to impose Standards on any body within the Assembly’s competence, do you believe that Standards should be imposed on any body or sector that is not currently within the scope of Welsh language legislation?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

None.

Question 45 – Do you have any further comments on Part 4 of the White Paper?

No.

Part 5: Assessing the impact of our proposals

Question 46 – We have assessed the impact of our proposals on equality, children, young people and their families, and the Welsh language. Do you have comments on any of these assessments?

No.

Question 47 – We would like to know your views on the effects that the proposals in our White Paper would have on the Welsh language, specifically on:

- i) opportunities for people to use Welsh
- ii) treating the Welsh language no less favourably than the English language.

What effects do you think there would be? How could positive effects be increased, or negative effects be mitigated?

Supporting comments

Everyone should receive a safe, efficient, timely and equitable service from any organisation – and in their language of choice. The Welsh language should not be treated less favourably than the English language.

Question 48 – Please also explain how you believe the proposed options could be formulated or changed so as to have:

- i) positive effects or increased positive effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language
- ii) no adverse effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language.

Supporting comments

The Welsh language and culture should be respected and embraced by all organisations, and employees should be encouraged to learn the Welsh language and attend courses.

Question 49 – We have asked a number of specific questions. If you have any related issues which we have not specifically addressed, please use this space to report them.

This whole strategy will fail unless an increasing proportion of young people entering employment are able to speak, read (and preferably write) Welsh. At present, this is not happening. Most teachers and pupils in English-medium schools have little regard for the language. Worse still is that many pupils who have completed ten years (Reception to Year 9) of education in a bilingual setting are unable to carry on a simple conversation in Welsh. In the USA, many pupils who attend bilingual English/Spanish schools are fluent in both languages by the age of 6. We are getting things seriously wrong in Wales. Until we start to get things right, all the provisions of this proposed new legislation will have minimal effect.

PG-235 - Cyngor Fferyllol Cyffredinol/ General Pharmaceutical Council

Welsh Language Bill Team
Welsh Language Division
Welsh Government
Cathays Park
Cardiff
CF10 3NQ

By email

Monday, 30 October 2017

General Pharmaceutical Council response to Welsh Government consultation 'Striking the right balance: proposals for a Welsh Language Bill'

The General Pharmaceutical Council (GPhC) is the independent regulator for pharmacists, pharmacy technicians and pharmacy premises in Great Britain. It is our job to protect, promote and maintain the health, safety and wellbeing of members of the public by upholding standards and public trust in pharmacy.

Our principal functions include:

- approving qualifications for pharmacists and pharmacy technicians and accrediting education and training providers;
- maintaining a register of pharmacists, pharmacy technicians and pharmacy premises;
- setting standards for conduct, ethics, proficiency, education and training, and continuing professional development (CPD);
- establishing and promoting standards for the safe and effective practice of pharmacy at registered pharmacies;
- establishing fitness to practise requirements, monitoring pharmacy professionals' fitness to practise and dealing fairly and proportionately with complaints and concerns.

We are a statutory organisation set up by the UK and Scottish parliaments, and we are independent from government and those we regulate. Our role and functions are set out in legislation called the Pharmacy Order. We are funded by fees paid by the pharmacists, pharmacy technicians and pharmacies that register with us.

We are one of nine health professional regulators in Great Britain

We thought it would be helpful to provide the following information which gives context to our work in Wales;

- We regulate 749 pharmacies in Wales (14,424 across GB), 2,486 pharmacists whose registered address is in Wales (52,575 across GB) and 1,620 pharmacy technicians whose registered address is in Wales (23,392 across GB). These figures relate to the registrants' address rather than where they work.

- Our office is in London and as a consequence our service functions are delivered by staff that are not based in Wales. This has clear implications for the requirement of the use of translation services and the costs associated with this.
- Although our devolution policy is clear that we will take account of the different health delivery structures in each of the countries we regulate, we employ a single model of regulation across Wales, England and Scotland.
- Our funding comes principally from annual renewal fees (ARF) of our registrants approximately 5% of whom are Wales based.

We have had a Welsh Language Scheme since our establishment in 2010 and would like to reaffirm our commitment to improving the Welsh medium services we provide to Welsh speaking patients and members of the public in Wales. We look forward to building on this foundation when meeting the requirements of any future Welsh Language legislation.

We take seriously the commitment that when engaging with the public in Wales they should have an equal opportunity to communicate with us in the Welsh and English languages. We do ask, however, that the above information is taken into account when drafting legislation so that any future standards will be reasonably and proportionately applied to our organisation. The GPhC is committed to treating the Welsh and English languages on the basis of equality when engaging with the public in Wales.

The Minister has stated that the principle of setting standards will continue. We believe that this consultation provides an opportunity for Welsh Government to make improvements to the current standards which we feel are overly proscriptive in setting out the way that services are delivered rather than the level of service Welsh speakers can expect. They cannot be proportionately applied to such a large number of organisations with such different functions and structures.

The standards focus heavily on process and less on the outcomes that the regulators are expected to achieve, or their effectiveness in prompting the use of the Welsh language. We recommend that Welsh Government moves away from a prescriptive, process-heavy approach, towards one that is better suited to enabling organisations to deliver effective services to the public through the medium of Welsh.

The health professional regulators are all accountable to Parliament however all operate within different legislative and governance frameworks, with very different budgets and resources. By shifting the emphasis in the legislation from a proscriptive description of how services are delivered and focusing on outcomes, we believe that Welsh Government can enable regulators to exercise greater flexibility in how best to meet the needs of Welsh speakers without lowering standards. We have very much welcomed the positive engagement with colleagues in the Welsh Language Unit of Welsh Government.

We have limited our response to comments where we feel our work is directly impacted by proposals.

It seems sensible to separate the functions of the Welsh Government setting policy and imposing standards, and a separate body ensuring compliance. We do not have a view on

whether there should be a Welsh Language Commissioner or a new Welsh Language Commission so long as the standards they develop and apply are reasonable and proportionate.

We feel that there could be a conflict of interest if the same body that monitors and enforces standards is also responsible for promoting the use of Welsh language. Promotion work should sit within Welsh Government or a separate body so that advice can be sought and given without organisations fearing sanctions being taken against them. Therefore we would prefer options 2 or 3 in question 3 of the consultation rather than option 4 as currently proposed.

We agree that the concept of Welsh Language Standards be retained but it should be about outcomes and meeting the needs of service users rather than being prescriptive on the methods of deliver them, option 2 of question 17 is preferred and they should only apply to public facing services rather than internal administration as, similarly to the other health professional regulators we have no office in Wales. We believe the focus of the Standards should be service delivery for the public, and not on the internal workings of organisations and request that Standards which do not directly contribute to improving services for the public should be removed for organisations that do not have an office in Wales

It seems eminently sensible that bodies subject to the legislation should manage any complaints about their Welsh language services in the first instance and that the Commission (or Commissioner) should only become involved if the complainant is not satisfied with the organisations response.

We already have processes for deciding what we publish in relation to corporate complaints and do not think it is proportionate to publish complaints about our Welsh medium services when we do not do it for other types of complaint.

To help Welsh Government achieve its policy ambition of increasing the number of Welsh speakers we believe that the Commission or Welsh Government must have a supportive role that will enable bodies to improve and increase their Welsh language provision (question 23), rather than primarily enforcing compliance.

Due to our GB wide remit and the fact that our office and service delivery staff are not based in Wales we have serious concerns about potentially being subject to a 'convergence principle' over time rather than having standards applied to us that reflect our statutory responsibilities.

We are committed to ensuring that when members of the public engage with us that they are able to in both English and Welsh and look forward to building on the foundations built through our Welsh language scheme. We are also keen to contribute to future discussion and work in this area.

Yours Sincerely,

Darren Hughes
Director for Wales

Annwyl Syr

I make the following comments on the Welsh Government's Welsh Language Bill.

1. I disagree with the proposal that there should only be one body responsible for the promotion and development of the language and for the monitoring and enforcement of standards at the same time. My view is that Option three proposed in the White Paper is the most viable option.

There is an argument in the review section of the White Paper that one body exercising both development and monitoring functions would be more cost effective however there is no evidence of this by way of projected costs for both bodies v one body.

The White Paper suggests that having one body would make it easier for the public, business and institutions to have a single point of contact. However I do not think that it is desirable to have a Welsh Language Commission on one hand responsible for the promotion of the language whilst at the same time having to take monitoring and potentially enforcement action against bodies, bodies which it should also be encouraging to make use of the language. Looking for example at ourselves as a profession, there is much more clarity, in having a separated SRA and Law Society.

There is a current combined budget of £7.751 million for the Welsh Government (in its promotion function) and Welsh Language Commissioner (monitoring and enforcement). It is not clear if both functions come under one body whether this budget would be shared across the board or whether certain funds would be ring fenced for promotion and the remainder for enforcement / monitoring. I agree with the thrust of the White Paper in that the emphasis should be on promoting the use of the language and encouraging compliance however there is a risk that in one body there would be an overspending of funds on certain aspects and I again believe that this favours two separate bodies with different functions and separate budgets.

I am encouraged that the White Paper refers to an increase in the budget for 2017/18 on promotion of the Welsh language by £2 million.

2. There is an emphasis on the role of using the Welsh language within technology which I agree with (paragraph 53). However there is no mention of promoting and increasing the use of the language within sport. Our success as a nation in Rugby and more recently in Football should not be underestimated. Our Rugby Union and Football Association should lead the way so far as using the language is concerned and support should also be given at grass roots level. One of the most common complaints that I hear from friends are the lack of the use of social media by the WRU and the FAW in Welsh.

Osian Roberts
Solicitor

Ymateb gan Gyngor Sir Ddinbych

Adran 1: Hyrwyddo'r Gymraeg

Credwn yn gryf y dylai fod mwy o arweinyddiaeth o ran datblygu polisïau'r Gymraeg a fyddai'n cynorthwyo sefydliadau i hyrwyddo'r Gymraeg mewn modd cydlynol.

Rydym yn cefnogi'r cysyniad y dylai Llywodraeth Cymru fod yn cymryd rhan arweiniol, yn enwedig gan fod nifer o feysydd polisi allweddol ynghylch addysg, gofal plant, blynyddoedd cynnal ac addysg ôl-16 yn cael effaith uniongyrchol ar deuluoedd sy'n cyd-fynd â rhai o feysydd blaenoriaeth allweddol y Cyngor.

Rydym hefyd yn credu y bydd cael polisi cenedlaethol y gellir ei gyflwyno drwy ddeddfwriaeth yn cynorthwyo Llywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol yn eu hymdrechion i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg ym mywyd y gymuned, a chynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yng Nghymru.

Mae rhagor o reolaeth dros ddatblygiad y Gymraeg mewn technoleg yn sicr o fod yn eithriadol o fuddiol.

Mae cyllid grant hefyd yn bwysig iawn ar gyfer sefydliadau llai, a gall y sector gwirfoddol hefyd gael mynediad i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg drwy ddefnydd cymunedol.

Mae'r Cyngor yn cefnogi'r Opsiwn o gael Comisiwn, cyn belled nad ydym yn colli'r momentwm a grëwyd yn sgil Safonau'r Gymraeg.

Credwn y bydd cael Comisiwn ar waith gyda'r swydd o hyrwyddo'r Gymraeg yn llenwi'r bwlch a adawyd ar ôl dileu Bwrdd yr Iaith Gymraeg, ar amser pan oedd ei angen fwyaf.

Er ein bod yn cydnabod y gallai'r un corff fod yn gyfrifol am yr agweddau monitro / cydymffurfio, mae angen ystyriaeth i sicrhau bod gwahanol elfennau yn cael eu cadw ar wahân ac nid ydynt yn creu gwrthdaro buddiannau.

Byddem yn croesawu rôl y Comisiwn wrth greu canllawiau ar gyfer cynllunio ieithyddol.

Pa bynnag opsiwn a ddewisir, mae angen eglurder a chysondeb. Heb hynny, mae risg y bydd dirywiad pellach yn nifer y siaradwyr Cymraeg.

Adran 2: Llywodraethu ac Atebolrwydd

Mae'r Cyngor yn fodlon ar y cyfan gydag Opsiwn 3 fel yr opsiwn mwyaf ffafriol ac yn croesawu'r syniad o gael aelodau annibynnol yn eistedd ar gomisiwn gyda Chadeirydd. Mae hefyd yn cefnogi'r syniad o gael Prif Weithredwr a fyddai'n gyfrifol

am gyflogi staff a gwneud penderfyniadau o ddydd i ddydd, yn wahanol i Lywodraeth Cymru a fyddai'n gyfrifol am osod cyfeiriad strategol y corff.

Rydym o blaid y syniad fod Llywodraeth Cymru yn adrodd yn ôl ar gynnydd gyda'r strategaeth i'r Cynulliad bob pum mlynedd yn hytrach na'n flynyddol. Mae adrodd yn ôl bob blwyddyn yn swnio'n eithaf beichus.

Rydym hefyd yn cefnogi'r syniad fod Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi cynllun ar sut y bydd yn cyflawni'r strategaeth bob pum mlynedd.

Adran 3: Safonau'r Gymraeg

Mae cyflwyno Safonau'r Gymraeg wedi rhoi pwyslais sylweddol ar hyrwyddo a gwella'r gwasanaethau rydym yn eu cynnig i'r cyhoedd yn eu dewis iaith.

Yn Sir Ddinbych, rydym wedi cofleidio Safonau'r Gymraeg ac yn teimlo ein bod yn gwneud cynnydd gwirioneddol fel sefydliad i wella'r gwasanaethau rydym yn eu cynnig a sicrhau bod ein staff yn gallu datblygu eu sgiliau Cymraeg, er eu budd nhw ac er budd y cymunedau rydym yn eu gwasanaethu.

Rydym yn teimlo fod y Safonau yn fwy strwythuredig na'r Cynlluniau Iaith Gymraeg blaenorol ac yn llwyr gefnogi'r ymgais i sicrhau chwarae teg ar gyfer y Gymraeg ar draws Cymru. Teimlwn fod angen safoni'r Safonau, gan nad yw trigolion yn gweithredu o fewn ffiniau sirol a bydd y gwasanaeth y gallant ei ddisgwyl gan wahanol sefydliadau cyhoeddus yn amrywio, yn dibynnu ble maen nhw'n byw.

Nid yw nifer o'r Safonau yn rhai newydd yn Sir Ddinbych, fodd bynnag mae wedi bod yn anodd gweithredu rhai o'r Safonau mwy newydd. Y prif fater yw dehongli set o safonau, gyda sefydliadau yn diffinio'r Safonau mewn gwahanol ffordd. Mewn nifer o achosion, mae wedi bod angen i ni ddehongli'r Safonau yn sgil diffyg dehongliad gan Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg.

Mae rhai o'r safonau cadw cofnodion a gweinyddol yn anoddach cydymffurfio â nhw. Mae angen cryn dipyn o adnoddau nad oes gennym ar gyfer rhai ohonynt. Un esiampl yw'r modd rydym yn cofnodi dewis iaith y cwsmer. Mae'r wybodaeth yn cael ei chadw gan wasanaethau, gan nad oes system gorfforaethol i nodi'r wybodaeth. Byddai angen cryn dipyn o gyllid nad oes ar gael gennym er mwyn creu system newydd.

Credwn y byddai symleiddio'r prosesau presennol yn fantais amlwg i sefydliadau, er bod angen i ni fod yn eithriadol o ofalus nad ydym yn colli momentwm ac nad ydym yn cymryd cam yn ôl.

Wrth gofnodi cwynion, credwn yn gryf fod y dull presennol o bobl yn cwyno'n uniongyrchol i'r Comisiynydd a'u bod yna'n ymchwilio i'r gŵyn yn cymryd amser ac yn feichus. Gall y sefydliad eu hunain ddelio â rhai o'r materion yn fwy effeithiol ac effeithlon. Mae rhai ymchwiliadau wedi bod yn feichus o safbwynt yr wybodaeth sydd angen ei chasglu, yn aml o fewn amserlen dynn. Credwn, serch hynny, y dylai sefydliadau roi trosolwg o'r cwynion yn ymwneud â'r Gymraeg - gellir gwneud hyn drwy broses fonitro flynyddol.

Adran 4: Cwmpas y cyrff sydd wedi eu cynnwys dan ddeddfwriaeth y Gymraeg

Credwn y dylid croesawu dileu'r cyfyngiadau yn y Mesur i roi mwy o rym i Lywodraeth Cymru wneud y Safonau'n berthnasol i unrhyw sefydliad.

I wneud gwahaniaeth gwirioneddol i'r Gymraeg, mae angen i'r Safonau fynd y tu hwnt i'r sector cyhoeddus, er mwyn i'r Gymraeg ffynnu mewn sectorau eraill sy'n ymddangos nad ydynt yn rhoi fawr ystyriaeth i'r defnydd o'r Gymraeg.

Mae trigolion yn cael mynediad i wasanaethau a nwyddau a gynigir yn y sector preifat, yn ogystal â'r sector cyhoeddus. Er mwyn gwneud y Safonau i olygu mwy ym mhob agwedd o fywyd, mae angen cael rheolaeth fwy caeth ar sefydliadau fel banciau ac archfarchnadoedd i ddefnyddio rhagor ar y Gymraeg yn eu gweithrediadau o ddydd i ddydd. Rydym yn cydnabod na ellir disgwyl iddynt ddilyn yr holl Safonau fel y maent ar hyn o bryd, ond os oes cyfle i osod rhai Safonau penodol ar y cyrff hyn, yna bydd yn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol i'r targed o gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg i filiwn erbyn 2050.

Rhieni dros Addysg Gymraeg

Ymateb Rhieni dros Addysg Gymraeg

i

Dogfen Ymgynghori ar y Papur Gwyn

Taro'r cydbwysedd iawn: cynigion ar gyfer Bil y Gymraeg

At sylw:

Tîm Bil y Gymraeg

Is-adran y Gymraeg

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

1. Sylwadau Cyffredinol

1.1 Mudiad yw RhAG sy'n cynrychioli rhieni disgyblion mewn ysgolion Cymraeg a rhai sydd am weld twf ysgolion Cymraeg ac addysg Gymraeg.

1.2 Mae RhAG yn croesawu'r cyfle i gyflwyno tystiolaeth ysgrifenedig mewn perthynas â'r Papur Gwyn dan sylw. Rydym yn falch o weld cyhoeddi dogfen sy'n gwahodd awgrymiadau, sylwadau a barn y cyhoedd ar gynigion y Llywodraeth mewn perthynas â maes mor aruthrol o bwysig â'r iaith Gymraeg. Hyderwn mai cam cyntaf fydd hyn mewn proses dryloyw a chynhwysol, fydd yn tynnu'r genedl gyfan gyda'i gilydd ar y daith o ddeddfu mewn maes sy'n etifeddiaeth gyffredin i bawb sy'n byw yng Nghymru.

1.3 Nodwn bod llawer o'n sylwadau yn perthyn yn agos i'n hymateb i'r ymgynghoriad ar strategaeth ddrafft Llywodraeth Cymru: miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 (Hydref 2016). Mae'n sylwadau yn dod o safbwynt ein prif gylch gorchwyl, sef hyrwyddo addysg Gymraeg.

1.4 Mae RhAG yn cefnogi'n llwyr amcanion ac uchelgais y Llywodraeth i gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Mae rhagarweiniad y Gweinidog i'r Papur Gwyn hefyd yn ategu'r amcanion hynny'n ddiamwys, sef sicrhau ffyniant y Gymraeg a symud at genedl wirioneddol ddwyieithog trwy osod seiliau deddfwriaethol cadarn fydd yn diogelu hawliau siaradwyr Cymraeg.

1.5 Ond rhaid gofyn a yw'r Papur Gwyn yn cyflawni'r amcanion hynny? Yn ein barn ni, nid yw'r Papur Gwyn yn ei ffurf bresennol, yn addas at gyflawni'r dibenion hynny nac ychwaith yn gosod y seilwaith deddfwriaethol sy'n angenrheidiol.

1.6 Rydym yn dod i'r canlyniad hynny ar sail tri maen prawf:

- ydy o'n cryfhau'r sefyllfa bresennol?
- ydy o'n symleiddio dealltwriaeth cyffredinol y cyhoedd o ran eu hawliau mewn perthynas â'r Gymraeg ac yn eu grymuso ymhellach?
- ydy o'n gosod y seiliau angenrheidiol i gyrraedd y nod o filiwn o siaradwyr?

1.7 Credwn fod y Papur Gwyn yn disgyn yn brin ar y tri mesurydd uchod ac yn methu o safbwynt llwyddo mewn gwirionedd i 'daro'r cydbwysedd cywir', fel yr amcanir i'w gyflawni yn y teitl.

1.8 Mae'r amcanion yn glodwiw ond nid yw'r Papur Gwyn dan sylw yn llwyddo i ddatrys y bylchau yn y seilwaith deddfwriaethol presennol.

2. Cwestiwn 1: Rol Llywodraeth Cymru

2.1 Cyfeirir yma at swyddogaethau'r Llywodraeth wrth arfer y gwaith o hybu'r Gymraeg.

2.2 Mae dyfodiad Deddf Iaith newydd yn gyfle i asesu goblygiadau hynny ar ddatblygiad addysg cyfrwng Cymraeg.

2.3 Yn sylfaenol, hoffai RhAG esgor ar drafodaeth o ran sut y gall unrhyw fframwaith cyfreithiol newydd fod yn gerbyd i ganiatáu i addysg Gymraeg ddatblygu.

2.4 Mae Llywodraeth Cymru eisioes wedi cydnabod swyddogaeth hollbwysig addysg Gymraeg a'r system trochi ieithyddol yn y broses o gyfrannu tuag at gyrraedd targed Cymraeg 2050; mae'n anorfod mai'r sector addysg yw'r prif beiriant ar gyfer cynhyrchu siaradwyr yr iaith.

2.5 Felly mae'n gydnabyddedig fod dyfodol yr iaith Gymraeg yn ddibynnol ar sicrhau'r amodau gorau i addysg Gymraeg ffynnu a datblygu. Credwn yn gryf y dylai unrhyw Ddeddf Iaith newydd fod yn braeniaru'r tir ar gyfer pasio mesurau statudol a fydd yn cryfhau achos addysg Gymraeg.

2.6 Serch hynny mae'r union gerbyd fydd yn ein caniatáu i gyrraedd y nod yn cael ei hepgor o swmp a sylwedd unrhyw ddeddfwriaeth newydd.

2.7 Mynegwyd siom gan RhAG pan oedd Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn cael ei llunio, ynghylch diffyg unrhyw gyfeiriad at addysg Gymraeg o fewn y cwrmpawd y ddeddf.

2.8 Awgrymwyd ar y pryd gan Weinidogion Llywodraeth Cymru nad oedd angen deddfwriaeth ym maes addysg Gymraeg am fod yr holl bwerau yn bodoli yn barod. Ond mae anhawster sylfaenol yn bodoli ar hyn o bryd. Mae (t.15) yn nodi mai cyfrifoldeb LIC yw arwain ar bolisi addysg cenedlaethol. Ond yn nwylo'r ALI y mae'r cyfrifoldeb o weithredu, a dyma'r gwendid ar hyn o bryd. Mae'r cyswllt rhwng llywodraeth ganol a llywodraeth leol yn broblem barhaus. Hyd yn hyn, rydym wedi cael 6 mlynedd o Strategaeth Addysg Cyfrwng Gymraeg heb unrhyw ddannedd, a'r cynnydd a gafwyd o ganlyniad i hynny yn fach, os o gwbl. Ni allwn barhau i wneud cyn lleied o gynnydd os yw'r Llywodraeth o ddifrif am gyrraedd targed Gymraeg 2050.

2.9 Mae'r deddfwriaeth bresennol mewn perthynas ag addysg Gymraeg yn ddiffygiol iawn, nid oes unrhyw beth ar hyn o bryd sy'n sicrhau bod ALI yn gweithredu, yn dwyn ALI i gyfrif os nad ydynt yn gweithredu nac ychwaith yn rhoi hawliau penodol i rieni i herio'r drefn.

2.10 O ganlyniad i hynny, mae hawliau rhieni o safbwynt addysg Gymraeg o fewn darpariaethau'r deddfwriaeth bresennol yn parhau'n amwys ac aneglur. Nid yw cyfundrefn y Safonau, hyd yn hyn, wedi cyfrannu mewn modd ystyrlon at unioni'r sefyllfa honno, trwy osod dyletswyddau newydd ar ALI a sefydliadau addysg bellach ac uwch.

2.11 Mae'r Papur Gwyn 'yn cydnabod mai mater i awdurdodau lleol a byrddau llywodraethu ysgolion yw darparu addysg orfodol. Heb eu cydsyniad au hymrwymiad nhw, byddwn yn ei chael yn anodd cyflawni ein huchelgais.' (t.15).

2.12 Awgrymwn bod angen llawer mwy na 'chydsyniad' i gyrraedd y nod a bod angen nodi'n glir beth yw dyletswyddau cyfreithiol ALI a chyrrff perthnasol eraill mewn perthynas â hynny.

2.13 Mae'r CSGAau yn elfen annatod o'r Fframwaith cynllunio addysg Gymraeg. Ond mae'n glir nad yw'r mwyafrif o'r Cynlluniau hyn wedi cyrraedd y safon ddisgwyliedig gan fod aneglurder sylweddol ynglŷn â'r dulliau y bydd awdurdodau lleol yn eu mabwysiadu i gyflawni'r targedau sy'n ddisgwyliedig ohonynt.

2.14 Mae angen deddfwriaeth i sicrhau bo'r awdurdodau lleol yn ymateb yn briodol i'r galw am Addysg Gymraeg ac yn cynyddu'r ddarpariaeth.

2.15 Mae angen gwell eglurder am y modd y bydd unrhyw ddeddfwriaeth newydd yn cyd-fynd â chyfundrefn y CSGAau.

2.16 Mae RhAG eisoes wedi galw am lunio Bil Addysg Gymraeg (Maniffesto Etholiadau'r Cynulliad 2016). Rydym yn argymhell yn gryf y dylid hefyd fanteisio ar y cyfle i gynnwys addysg Gymraeg yng nghwmpawd unrhyw ddeddfwriaeth newydd. Rhaid osgoi sefyllfa lle mae deddfu ym maes yr iaith yn gorwedd ar wahân i addysg gan fod y naill yn ddibynnol iawn ar y llall.

2.17 Credwn y dylid cynnwys dyletswydd i ehangu Addysg Gymraeg ar wyneb y Bil ac y dylid atgyfnerthu hyn gydag adran benodol o Safonau neu Ddyletswyddau Cynllunio leithyddol, yn manylu ar y dyletswyddau hynny.

2.18 Gallai'r dyletswyddau gwmpasu'r meysydd canlynol:

- Os yw ALL yn methu cyflwyno Cynllun Addysg Gymraeg mewn da bryd;
- Yn methu gwireddu addewidion o ddatblygiadau cynhwysiedig mewn Cynllun;
- Yn methu cynnal arolwg o'r galw cyson neu o gwbl;
- Yn methu ymateb i arolwg sy'n dangos galw heb ei ddiwallu mewn cyfnod rhesymol;
- Cludiant;
- Mynediad i addysg feithrin;
- Dilyniant ieithyddol;
- Diffiniadau a therminoleg am addysg Gymraeg;
- Addysg Dysgu Ychwanegol;
- Darpariaeth a gwasanaethau atodol;
- Cydweithio traws-sirol a swyddogaeth y consortia rhanbarthol;
- Gweithlu;
- Cyrff a darparwyr addysgol e.e. ESTYN, CBAC, Cymwysterau Cymru

2.19 Mae angen model a fydd yn galluogi i'r Rheioleiddiwr feddu ar y gallu a'r parodrwydd i ymyrryd mewn achosion penodol ble mae'r Gymraeg ac addysg Gymraeg yn cael eu tramgwyddo.

2.20 Awgrymwn mai dyma un o'r prif wendidau presennol yw bod y Safonau, o safbwynt addysg, yn llawer rhy benagored. Mae angen gosod dyletswyddau penodol o ran addysg.

2.21 Bydd yn hanfodol i'r Adran Gymraeg o fewn LIC feddu ar:

- arweinyddiaeth gref na fydd yn ddarostyngedig i newidiadau gwleidyddol gan fod llwyddo ym maes adfywiad ieithyddol yn dibynnu ar ddilyn polisiau cyson dros gyfnod estynedig o amser
- arbenigedd o safon uchel ym maes Cynllunio Ieithyddol

2.22 Nodwn mai is-adran yw Adran y Gymraeg ar hyn o bryd ac y dylai feddu ar statws uchel a'r gallu i ddylanwadu ar benderfyniadau a rhaeadru y nod o wella a chryfhau statws y Gymraeg ar draws holl adrannau'r Llywodraeth.

2.23 Mae hyn yn arbennig o wir am Addysg, sy'n gwbl sylfaenol i lwyddiant Strategaeth y Gymraeg. Nid mynd ar ofyn Adran Addysg ddylai Adran y Gymraeg ei wneud ond cyd-drafod ar delerau cyfartal yr hyn sy'i angen er mwyn cynyddu'r nifer o siaradwyr Cymraeg hyfedr yn ôl strategaeth LIC o gael miliwn o siaradwyr erbyn 2050.

2.24 Bydd angen cadarnhau'r berthynas rhwng yr adran addysg, is-adran y Gymraeg ac unrhyw gorff newydd.

2.25 Un gwendid sy'n dod i'n sylw yn aml yw diffyg cyfathrebu ac unrhyw ddylanwad gan Uned y Gymraeg mewn Addysg ar adrannau eraill, e.e. cludiant, blynyddoedd cynnar, rhaglenni fel Dechrau'n Deg, cynllunio, cyllid cyfalaf ayb. Mae'r adrannau hyn yn gyfrifol am wneud penderfyniadau allweddol sy'n cael dylanwad pellgyrhaeddol ar dwf neu ddiffyg twf addysg Gymraeg. Mae angen unioni hyn.

2.26 Mae Rhan 1 hefyd yn son am '..nifer o bartneriaid addysg pwysig eraill, fel consortia addysg rhanbarthol, ysgolion, colegau a sefydliadau addysg uwch...' (t.15). Mae angen manylder pellach o ran natur a ffurf cyfraniad y sefydliadau hyn o ran cyflawni nod Cymraeg 2050 a dylid manylu ar hynny mewn unrhyw ddeddfwriaeth newydd.

3. Cwestiwn 2 Adnoddau Ariannol

3.1 Mae'r wybodaeth am adnoddau yn Nhabl 1 (t18), a'r symiau a grybwyllir yn ymddangos yn dra annigonol gan fod rhai meysydd gweithredu wedi'u hepgor o'r tabl.

e.e. darparu gweithlu ieithyddol addas ar gyfer ehangu'r sector addysg a gofal cyfrwng Cymraeg

3.2 Os yw'r bwriad i adfywio'r Gymraeg, gan greu miliwn o siaradwyr erbyn 2050 i'w gymryd o ddifrif, bydd rhaid wrth adnoddau ariannol sylweddol i ddatblygu'r gweithlu ym maes addysg statudol, addysg bellach ac uwch, mewn gwasanaethau cyhoeddus a phreifat ac yn ehangach ac i ddatblygu rhaglenni hyrwyddo effeithiol.

3.3 Byddai'n dda anelu i wireddu galwad a wnaed gan Dathlu'r Gymraeg o ran sicrhau bod 1% o gyllideb y Llywodraeth yn cael ei wario ar y Gymraeg. Byddai hynny'n gosod sylfaen llawer mwy cadarn er mwyn cyrraedd y nod.

3.4 Mae angen eglurder ar sut mae'r gwariant a ragwelir yn cyd-gysylltu â gwariant adrannau eraill y Llywodraeth gan gynnwys sut mae gwariant angenrheidiol yn cael ei brif-ffrydio drwy holl adrannau'r Llywodraeth.

3.5 Mae'n bwysig bod y Llywodraeth yn datgan ei fwriad yn glir dros y misoedd nesaf mewn perthynas a'r cyllid sy'n angenrheidiol i gyflawni gwahanol agweddau'r Strategaeth.

4. Cwestiynau 3–6 Swyddogaethau'r Corff hyd-braich

4.1 Nid ydym yn cytuno â'r cynnig i gyfuno hybu a rheoleiddio o fewn yr un corff. Rydym o'r farn y gallai hynny greu tensiynau sylfaenol wrth gyflawni amcanion y ddwy swyddogaeth, mewn modd sy'n ddidwyll ac ystyrlon.

4.2 Wrth reswm mae elfen o hybu a hyrwyddo ynghlwm â gweithredu'r Safonau, ac yn aml bydd gofyn am gynnig cymorth a chefnogaeth wrth eu gweithredu, ond mae'n rhwym y bydd angen gweithredu'n fwy llym ar adegau eraill. Mae natur y swyddogaethau hyn yn golygu nad oes modd iddynt gydorwedd.

4.3 O gadw rheoleiddio ar wahân i hybu, ni fyddai hynny'n atal sefydlu trefn o rannu gwybodaeth â'r corff hybu i alluogi hwnnw i estyn cymorth er mwyn galluogi sefydliadau i gydymffurfio â gofynion statudol.

4.4 Pe bai'n fwriad i weithredu ar y cynnig o gael un corff cyfunol yn cyflawni'r gwaith yna bydd angen mesurau arbennig i ofalu na fydd y gallu i orfodi cyrff i gydymffurfio â Safonau yn cael ei lastwreiddio mewn unrhyw fodd. Byddai angen i LIC ddangos yn glir sut y sicrheir hyn wrth i'r broses ddeddfu fynd rhagddo.

4.5 Awgrymwn fod ESTYN ac Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru yn fodelau sy'n cynnig eu hunain ar gyfer ystyriaeth pellach yn y cyswllt hwn.

4.6 Awgrymwn y byddai'n synhwyrol cyflwyno papur ychwanegol yn cyflwyno manteision ac anfanteision modelau o'r fath (ac unrhyw fodelau eraill posibl) a gwahodd sylwadau pellach arnynt cyn symud ymlaen gyda'r broses ddeddfu.

4.7 Rydyn ni hefyd yn anghytuno â'r argymhelliad (para 40 vi) mai 'LIC fydd yn gyfrifol am greu a gosod Safonau ar gyrff, ac am gyhoeddi canllawiau a chodau ymarfer.' Mae hyn yn gam yn ôl sy'n peri i'r Gymraeg golli llais cynrychioliadol annibynnol cryf.

4.8 Gan y Rheoleiddiwr a'r Comisiwn y bydd y wybodaeth a'r arbenigedd yn y meysydd hyn, mae'n debyg, a dylid nodi bod angen perthynas agos rhwng eu rôl hwy â'u dyletswydd i roi cyngor penodol i'r Llywodraeth ar osod Safonau ac am gyhoeddi canllawiau a chodau ymarfer. Awgrymwn y gallai'r Llywodraeth, mewn ymgynghoriad â'r Comisiynydd a / neu unrhyw Gorff Newydd, osod safonau a dyletswyddau.

4.9 Rydym yn gryf o'r farn y dylai Rheoleiddiwr y Gymraeg (boed hynny'n adran o fewn y Comisiwn awgrymedig neu i'r Comisiynydd ar wahân) feddu ar rymoedd statudol o ran cynllunio addysg Gymraeg gyda gorolwg strategol cenedlaethol ar y maes.

4.10 Mae effaith penderfyniadau ym maes Cynllunio Gwlad a Thref yn sicr yn rhai sy'n fawr eu dylanwad ar y Gymraeg. Mae cyfle drwy'r Ddeddf Iaith

newydd arfaethedig i greu strwythur mwy boddhaol yn y cyswllt hwn. Ein hargymhelliad ni yw y dylid rhoi i Reoleiddiwr y Gymraeg (naill ai adran o fewn y Comisiwn awgrymedig neu i'r Comisiynydd ar wahân) y pŵer i ddyfarnu ar effaith ieithyddol penderfyniadau Cynllunio, megis datblygiadau diwydiannol a chodi tai. Byddai'r pŵer yma yn gyffelyb i adran reoleiddiol Cyfoeth Naturiol Cymru ym maes yr amgylchedd naturiol.

4.11 Credwn fod hynny'n wir hefyd o safbwynt addysg Gymraeg a Chynlluniau Datblygu Lleol yr ALI. Mae diffyg cyfeiriad digonol ar hyn o bryd yn y Cynlluniau Datblygu Lleol a'r effaith tebygol ar y galw am addysg Gymraeg. Mae'n allweddol bod croesgyfeirio clir ac eglur rhwng y CSGAau a'r CDLI er mwyn dangos pa waith sydd wedi'i gynnal i asesu digonolrwydd lleoedd cyfrwng Cymraeg yn yr ardaloedd hynny gan ddefnyddio tystiolaeth ddiweddar o safleoedd tai arfaethedig yn ogystal â thystiolaeth bresennol o'r galw am addysg Gymraeg. Mae angen cyfarwyddyd clir o ran pennu cymeriad ieithyddol unrhyw ysgolion a ddaw yn sgil datblygiadau tai newydd.

5. Cwestiwn 7

Nodwn yr angen i sichrau annibyniaeth unrhyw gorff newydd, ac i ddiogelu'r broses penodi rhag unrhyw ymyrraeth gwleidyddol. Mae hynny'n hollbwysig o ran hygyrdd a thryloywder.

6. Cwestiynau 8–10 Llywodraethiant

6.1 Rydym eisoes wedi nodi nad ydym o'r farn y dylid cyfuno dyletswyddau hybu a rheoleiddio neu os cyfunir y dyletswyddau mewn un corff, fod gan y Rheoleiddiwr statws annibynnol.

6.2 Pa bynnag drywydd a ddewisir, byddai angen i unrhyw gorff neu gyrff sy'n gyfrifol am reoleiddio a hybu, fod â gorolwg cyffredinol, strategol gyda phwerau statudol eang ac yn bartner cydradd yn yr holl agweddau sy'n ymwneud â pholisïau'r Gymraeg.

6.3 Dylid diogelu annibyniaeth y corff hwnnw rhag unrhyw ymyrraeth gwleidyddol ac unrhyw newidiadau gwleidyddol.

6.4 I hwyluso'r newid i unrhyw drefn newydd o'r drefn bresennol, byddai'n llesol cadw at y Safonau sydd wedi'u derbyn gan awdurdodau lleol ac eraill, fel na fydd angen adolygu'r rhain yn y tymor byr. Mae'n hollbwysig nad ydym yn colli unrhyw dir a enillwyd hyd yn hyn ac yn achosi unrhyw ddryswch pellach i siaradwyr Cymraeg.

7. Cwestiwn 11

Un mater allweddol yw sicrhau bod unrhyw Gorff Newydd yn meddu ar yr arbenigedd a'r capasiti angenrheidiol i weithredu yn effeithiol yn y maes Cynllunio leithyddol. Mae'n allweddol adeiladu tîm gydag arbenigedd yn y maes. Mae hynny'n golygu crynhoi arbenigedd sydd eisoes ar gael a denu a recriwtio arbenigwyr ar hyd yr holl ystod o feysydd, gan gynnwys Addysg a'r Blynyddoedd Cynnar.

8. Cwestiwn 12 Bil y Gymraeg

Cytuno.

9. Cwestiwn 13 Adrodd i'r Cynulliad

9.1 Er ein bod yn gweld synnwyr mewn cyhoeddi adroddiad pum mlynedd ar gynnydd Strategaeth y Gymraeg, bydd angen adrodd ar yr hyn a wnaed i roi'r strategaeth ar waith bob blwyddyn yn ogystal. Fel gyda phob cynllun gweithredu manwl, mae angen adroddiadau blynyddol a fydd yn gallu esgor ar gynlluniau gwella, amrywio pwyslais a materion eraill y bydd angen rhoi sylw iddynt o fewn y pum mlynedd. Bydd aros am bum mlynedd cyn cael adroddiad yn rhoi bwlch gormodol rhwng adrodd a gweithredu.

Angen iddo fod yn gynllun byw, sy'n gallu ymateb yn ol y gofyn i amrywiol newidiadau.

9.2 Mae RhAG o'r farn ei bod yn bwysig dros ben cyhoeddi adroddiad blynyddol am addysg Gymraeg fel rhan o'r adroddiadau blynyddol hynny. Mae cyhoeddi ystadegau am y blynyddoedd cynnar yn benodol, yn gwbl hanfodol. Fel arall, fydd dim modd symud o'r targed sydd wedi ei osod ar gyfer plant 7 oed.

9.3 Nodwn fod StatsCymru yn fan lle ceir o hyd i lawer o'r data perthnasol ond ffynhonnell yn unig yw hi. Mae adroddiad yn rhoi ffocws ar yr hyn sydd yn yr adroddiad. Mae cyhoeddi ystadegau – yn yr ystyr o'u rhyddhau heb dynnu bron dim sylw atynt – fel y ceir ar hyn o bryd ar StatsCymru yn annigonol.

9.4 Credwn hefyd fod angen gosod targedau y bydd disgwyl i'r Llywodraeth adrodd arnynt. Heb hynny, byddai cynnwys adroddiad blynyddol heb orfod adrodd ar y targedau, yn caniatáu dewis a dethol pa ystadegau i'w cynnwys bob blwyddyn, er mwyn cyflwyno'r data yn y modd sydd fwyaf ffafriol i'r Llywodraeth.

9.5 Cyfeiriwn at y *Bwletin Ystadegol am y Gymraeg*, bwletin a dyfodd nes cael ei ymgorffori yn y diwedd fel pennod yn y compendium o ystadegau ysgolion. Roedd yr Adroddiad Blynyddol y Strategaeth Addysg Cyfrwng Gymraeg hefyd yn ffynhonnell werthfawr o ran data er mwyn mesur cynnydd. Bellach mae'r cyhoeddiadau hyn wedi diflannu. Rhaid sicrhau ffynhonnell gyson a dibynadwy o ran ystadegau mewn perthynas a'r Gymraeg, gyda phwyslais penodol ar addysg Gymraeg.

9.6 Pwyswn hefyd ar sicrhau fod strwythurau casglu data pwrpasol mewn lle ar gyfer sicrhau data gan ALL a chyrff a sefydliadau eraill perthnasol. Ar hyn o bryd, pryderwn nad yw'r data angenrheidiol yn cael ei gasglu a'i gadw.

10. Cwestiwn 14 Cynllun Pum Mlynedd

Cytunwn â'r angen am gynllun pum mlynedd, ond mae angen gwybod sut bydd adroddiadau blynyddol y Llywodraeth, Rheoleiddiwr y Gymraeg ac unrhyw gorff newydd yn bwydo i'r cynllun pum mlynedd. Gofynnwn am fwy o fanylion ynghylch union natur y Cynlluniau hyn. Uwchlaw popeth dylai fod sail gref o ran cyflwyno a dadansoddi ystadegol yn rhan o'r Cynllun, gweler ein sylwadau i gwestiwn 13. Awgrymwn bod angen dadansoddiad manwl o dueddiadau ieithyddol-gymdeithasol bob pum mlynedd, ond bod angen sylw blynyddol i gynnydd, yn enwedig ym myd Addysg.

11. Cwestiynau 15–16 Cyngor Partneriaeth y Gymraeg

Os yw Cyngor Partneriaeth y Gymraeg i gael ei ddiddymu, dylai fod **gofyn** ar LIC i gael cyngor gan unrhyw gorff newydd, nid dim ond **pŵer** i wneud hynny. Rhaid diogelu statws unrhyw endid newydd.

12. Cwestiynau 17–18 Diwygio'r Safonau

Ar y cyfan rydyn ni'n gefnogol i fodel diwygiedig y Safonau, gyda'r awgrym ei fod yn cael ei ddiwygio i gynnwys adran benodol o ddyletswyddau ar gyfer Addysg Gymraeg. Nid ydym am weld oedi cyn bod set newydd o Safonau'n cael eu datblygu dan unrhyw system newydd. Gan fod nifer helaeth o gyrff wedi derbyn y Safonau presennol, dylid cadw at y rhain rhag peri dryswch ac ansicrwydd i'r sefydliadau ond yn bwysicach byth, i'r cyhoedd.

13. Cwestiwn 19 'Safonau' a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol'

Gofynnwn beth fydd grym cyfreithiol y dyletswyddau cynllunio ieithyddol? Mae angen mwy o eglurder ar union natur a statws yr hyn sydd dan sylw yma cyn medru gwneud sylwadau pellach.

14. Cwestiwn 20 Addysg

Cytunwn, ond mae ein sylw dan Gwestiwn 1 a Chwestiwn 19 yn berthnasol

15. Cwestiwn 21 Dyletswydd Ychwanegol

Dim sylwadau ychwanegol.

16. Cwestiwn 22 Ymchwiliadau

Cytuno.

17. Cwestiwn 23 Monitro a chefnogi yn lle gorfodi

Anghytuno. Gweler y sylwadau uchod. Rhaid bod o leiaf bwysau os nad gorfodaeth i weithredu'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol.

18. Cwestiwn 24 LIC yn gosod Safonau

18.1 Rydyn ni'n cytuno â'r angen i leihau nifer y camau a symleiddio'r broses o wneud a gosod Safonau. Mae lleihau'r biwrocratiaeth yn llesol i'r sefydliad ac i'r cyhoedd o ran deall eu hawliau. Yn syml, mae angen symleiddio'r broses weithredu, a'i gwneud yn llawer mwy hylaw.

18.2 Ein barn ni serch hynny yw mai'r Comisiynydd / Adran Reoleiddio'r Comisiwn ddylai arwain ar hyn. Byddai hyn yn gwarchod annibyniaeth y broses ac yn manteisio ar arbenigedd y corff hwnnw. Ond ni ddylai unrhyw newidiadau wanhau hawliau presennol y defnyddiwr, yn wir, dylai unrhyw newid amcanu i gryfhau'r sefyllfa bresennol. Dylai hynny fod yn egwyddor sy'n gyrru unrhyw newidiadau posibl.

19. Cwestiwn 25 Ymgynghoriad Cyhoeddus

Gall ymgynghoriad cyhoeddus olygu proses hir a chymhleth, a allai gael ei gamddefnyddio. Dylai sylw pwyllgor craffu'r Cynulliad fod yn ddigonol.

20. Cwestiwn 26 Ymchwiliadau Safonau

Cytuno

21. Cwestiwn 27 Codau Ymarfer

Anghytuno. Gweler ateb i Gwestiwn 24

22. Cwestiwn 28 Sectorau cyfain

Cytuno

23. Cwestiwn 29 Gosod Safonau ar Lywodraeth Cymru

Ein hawgrym ni yw bod Rheoleiddiwr y Gymraeg yn llunio a gosod y Safonau a bod Pwyllgor perthnasol o'r Cynulliad yn eu trafod a'u cymeradwyo. Byddai hyn yn lleihau'r perygl (i) bod y Comisiwn yn ofn brathu'r llaw sy'n ei fwydo

(ii) bod plaid y Llywodraeth yn dylanwadu ar ei haelodau etholedig i wanhau'r gofynion.

24. Cwestiynau 30–31 Cwyno i'r Comisiwn

Mae'n briodol bod person yn cwyno'n uniongyrchol i gorff perthnasol, a mynd wedyn at y Rheoleiddiwr os na chaiff ei fodloni. Fodd bynnag, dylai hi hefyd fod yn bosibl cwyno at y Comisiwn, a dylai fod gan y Comisiwn y dewis o ddelio â'r gwyn trwy system gyflym, neu os na cheir bodlonrwydd, a bod y mater o arwyddocâd cyffredinol, dylai fod gan y Comisiwn hawl i gynnal ymchwiliad trylwyr. Yn yr achos olaf mae arbenigedd ynghylch hawliau a materion perthnasol yn fwy tebyg o fod i'w cael yn y Comisiwn nag mewn corff cyhoeddus neu breifat. Anghytunwn gydag unrhyw gynigion sy'n gwneud y broses cwyno'n fwy beichus ac yn fwy cymhleth o safbwynt yr achwynydd. Rhaid diogelu amcan y broses gwyno, sef i rymuso unigolion sydd gyda llawer llai o rym na chyrff.

25. Cwestiwn 32 Difrifoldeb Cwynion

Cytuno, ond bydd angen diffinio'n gadarn ystyr 'difrifol' ar linellau tebyg i'r hyn sydd ym mharagraff 219.

26. Cwestiwn 33 Y Comisiwn yn cynnal ymchwiliad

Cytuno. Mae hwn yn bŵer allweddol yn wyneb y ffaith fod cwyno gan ddinesydd yn broses drafferthus a chymhleth. Rhaid i'r Comisiwn fod yn rhagweithredol wrth fynnu bod Safonau yn cael eu parchu.

27. Cwestiwn 34 Camau gweithredu

Cytuno

28. Cwestiwn 35 Dirwyon

Mae dirwy o £5000 yn isel iawn yng nghyd-destun cyllidebau cyrff cyhoeddus, ac mae'n gwestiwn a yw'n ddigon o reswm i atal neu rwystro corff rhag tramgwyddo.

Rydym yn cytuno gyda'r awgrym a wnaed gan rai mudiadau eraill y dylid cynyddu hynny'n sylweddol i fwyafswm o £50,000, ac o'r farn bod hynny'n gymesur a rhesymol.

29. Cwestiynau 36–37 Y Tribiwnlys

Cytuno, yng ngoleuni'r angen i osgoi adolygiad barnwrol.

30. Cwestiynau 38–39 Rheswm dros wneud cais

Cytuno.

31. Cwestiwn 40 Rhan 3

Dim sylwadau ychwanegol.

32. Cwestiynau 41–43 Dileu'r cyfyngiadau

Rydym yn croesawu'r bwriad i alluogi LIC i estyn ei phŵer statudol i'r sector preifat. Mae grym a dylanwad y sector breifat yn cwmpasu bywydau pob un ohonom ac yn amlycach o brofiad dyddiol pobl nag yw hyd yn oed gyrff cyhoeddus. Mae hyn yn arbennig o wir pan fo ALI yn gynyddol is-gontractio mwy a mwy o wasanaethau i'r sector breifat. Mae angen sicrhau nad oes unrhyw fylchau yn y ddarpariaeth a fu unwaith yn gyfrifoldeb ALI yn unig, yn ogystal ag ymestyn i sectorau nas cyffyrddwyd o'r blaen.

33. Cwestiynau 46–48 Asesu effaith y cynigion

Prif linyn mesur gwireddu'r cynigion hyn fydd creu sefyllfa lle mae seilwaith gyfreithiol cadarn mewn lle er mwyn gweithredu cyfres o bolisiâu trawsnewidiol ar draws yr holl beuoedd cymdeithasol e.e. sicrhau twf addysg Gymraeg, cynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn y cartref, y gymuned a'r gweithle, yn ogystal â normaleiddio derbyn gwasanaethau Gymraeg yn y sectorau cyhoeddus a phreifat. Sylweddolwn nad trwy ddeddf yn unig y llwyddir i gyflawni hyn, ond cyfrifoldeb y Llywodraeth yw gosod yr amodau mwyaf ffafriol er mwyn cyrraedd y nod ac mae deddfu cryf a gwydn yn un elfen holl bwysig o'r cyfanwaith.

Fel sydd eisoes wedi'i nodi, un mater sy'n anorfod yw y bydd rhaid wrth adnoddau ariannol sylweddol yn gefn i wireddu amcanion clodwiw Llywodraeth Cymru.

**PG-239 - Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru/
Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Wales**

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

--

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

<p>Nid yw'n glir beth sy'n cael ei gynnig yma. Cytunwn fod y swyddogaethau a restrir yn angenrheidiol ond nid yw'n briodol gofyn i ymgynghoreion gytuno neu anghytuno ar yr adnoddau a allai fod yn briodol neu eu hangen i ymgymryd â swyddogaethau fel y rhai a restrir.</p>

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Mae'n bwysig bod cydbwysedd da rhwng hyrwyddo'r Gymraeg a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau.

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Mae'n hollbwysig bod rhywun annibynnol yn gosod ac yn monitro gorfodi Safonau Llywodraeth Cymru.

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Teimlwn yn gryf y byddai'n fwy effeithiol i'r holl rolau fod mewn un sefydliad, boed yn Gomisiynydd y Gymraeg neu'n Gomisiwn y Gymraeg.

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Rydym yn derbyn y dadansoddiad.

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☒
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Teimlwn y dylid adrodd bob blwyddyn.

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsiw 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsiw 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	☒
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☒
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae darparu arweiniad a chefnogaeth i sefydliadau yn hollbwysig er mwyn iddynt ddatblygu a gwella'n barhaus, yn enwedig o ran hyrwyddo'r Gymraeg.

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Byddai rhoi o leiaf un cyfle ymgynghori (er enghraifft, drwy gyhoeddi hysbysiad cydymffurfio drafft) yn sicrhau na fyddai apeliadau diangen yn mynd gerbron Tribiwnlys y Gymraeg.

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae darparu codau ymarfer a chanllawiau yn allweddol er mwyn rhoi gwerth am arian i'r cyhoedd yng Nghymru oherwydd y bydd yn osgoi dyblygu ymdrech ac adnoddau wrth ddatblygu systemau newydd a ffyrdd newydd o weithio. Bydd hefyd yn sicrhau bod sefydliadau'n cael cymorth i weithredu a chynnal y Safonau, ac i gynyddu neu wella gwasanaethau yn y Gymraeg.

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai gyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Teimlwn y dylai cyrff unigol gadw'r hawl i herio gosod Safon, gan nad yw pob corff o fewn yr un sector yr un maint a/neu gan nad yw'r un adnoddau ar gael iddynt.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Fel y nodwyd uchod, mae'n hollbwysig i rywun annibynnol osod a monitro gorfodi Safonau Llywodraeth Cymru. Gallai'r Cynulliad Cenedlaethol neu drydydd parti wneud hyn.

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Fel sefydliad byddem yn croesawu cael cyfle, pe bai angen, i gywiro methiant honedig cyn gynted â phosibl.

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Byddem yn croesawu unrhyw arweiniad neu arfer gorau.

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Rydym yn cytuno gan y byddai'n sicrhau defnydd effeithiol o adnoddau cyfyngedig, ac rydym yn cytuno â'r diffiniad o 'achos difrifol'.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	✓
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

--

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i) fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii) fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngwrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

☐

**PG-239 - Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru/
Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Wales**

Part 1: Promoting the Welsh language

Question 1 – In paragraphs 49–54, we have set out the role we propose the Welsh Government should play in promoting the Welsh language, i.e. the Government promotional functions. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including whether any fields should be added or taken away from the list in paragraph 53.

--

Question 2 – In Table 1 we have outlined the resources related to general promotional functions which we think should be available to any body or bodies involved in promoting the Welsh language and monitoring and enforcing compliance with Standards. Do you agree with our proposal?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

It is unclear as to what is being proposed here. We agree that the functions listed are necessary but it is not appropriate to ask consultees to agree or disagree on what resources might be appropriate or needed to undertake functions such as those listed.

Question 3 – Do you agree with our preferred option (Option 4) to have a single body responsible for promoting the Welsh language as well as monitoring and enforcing compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

If not, please state which option (including options we have not discussed in the White Paper) you believe we should consider.

Supporting comments

--

Question 4 – We have based our preference for a single body on the grounds of clarity, synergy and value for money. Do you agree with our rationale?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

				disagree	
--	--	--	--	-----------------	--

Supporting comments

--

Question 5 – What other relevant issues should we consider in making our final proposal as to which body or bodies should carry out work to promote the Welsh language and monitor and enforce compliance with Standards?

Supporting comments

It is important that there is a good balance between the promotion of the Welsh language and enforcing compliance with the Standards.
--

Question 6 – Do you have any further comments on Part 1 of the White Paper?

It is crucial that an independent party sets and monitors enforcements of the Welsh Government's Standards.
--

Part 2: Governance and accountability

Question 7 – In paragraphs 93–95 we have set out some general requirements regarding the body’s governance and accountability arrangements. What are your views on these general requirements, and are there other checks and balances you believe should apply to the proposed body?

Supporting comments

--

Question 8 – Do you agree with our preferred option (Option 3), to establish a Welsh Language Commission to promote and facilitate the use of the Welsh language and monitor and enforce bodies’ compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

We feel strongly that it would be more effective to have all roles within one organisation, whether this is the Welsh Language Commissioner or a Welsh Language Commission.
--

Question 9 – What are your thoughts on the analysis we have provided which supports our preference for Option 3? Are there any other considerations we should take into account in making any final proposal?

We accept the analysis.

Question 10 – Do you believe Option 3 provides sufficient safeguards in relation to the independence of the proposed Commission in exercising its functions in monitoring and enforcing bodies’ compliance with Standards?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

Yes but, as indicated above, it is crucial that an independent party sets and monitors enforcements of the Welsh Government’s Standards.

Question 11 – Are there any additional matters to those listed in paragraphs 121–122 that we should consider regarding arrangements to establish the proposed Commission?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 12 – Do you agree with our proposal to move the requirement on the Welsh Government to produce a Welsh language strategy from the Government of Wales Act 2006 to the new Welsh Language Bill?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 13 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should report to the Assembly on the Welsh language strategy every five years instead of annually?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

We feel that reporting should be annually.

Question 14 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should publish a plan setting out how it will implement the strategy every five years instead of annually?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 15 – Do you agree with our proposal to abolish the Welsh Language Partnership Council and provide the Welsh Government with a power to request advice from the proposed Welsh Language Commission?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

We feel that the Welsh Language Commission or Commissioner (depending on the outcome of the consultation) is the best person or organisation to provide advice to the Welsh Government.

Question 16 – Do you have any further comments on Part 2 of the White Paper?

Part 3: The Welsh Language Standards

Question 17 – We propose that a reformed model of the Standards (Option 2) should be adopted as the best way to ensure people's rights to receive Welsh language services. Do you agree with this proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any further reforms you would like to see made to the current system, or any alternative approaches you think we should consider.

--

Question 18 – We have based our preferred proposal for reformed Standards (Option 2) on the grounds of the clarity, capacity for improvement and the costs of change associated with each option (paragraphs 163–165). Do you agree with our analysis?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any other factors we should take into account in making any final proposals.

--

Question 19 – Do you agree with the proposal to abolish the current classes of Standards and differentiate between 'Standards' (which would relate to services) and 'language planning duties' (which would relate to corporate duties)?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 20 – Are you of the opinion that provisions relating to the Welsh in Education Strategic Plans should be included within the new legislation as language planning duties?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 21 – Are there any other matters which you believe should be included in the new legislation as language planning duties?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
-----	--------------------------	----	--------------------------	--------	-------------------------------------

Supporting comments

Question 22 – Do you agree that the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies meet their Welsh language duties, which would include both the Standards and the language planning duties?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
-------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 23 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should monitor and support bodies in relation to their language planning duties, rather than enforce them?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
-------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments

Providing guidance and support to organisations is crucial for their continuous development and improvement, especially in promoting the Welsh language.

Question 24 – Do you agree with our proposal for the Welsh Government to be responsible for imposing Standards on bodies either through a compliance notice or other mechanism?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
-------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments

A minimum of one consultation opportunity (for instance, by the issuing of a draft compliance notice) would prevent unnecessary appeals to go to the Welsh Language Tribunal.

Question 25 – Do you agree with our proposal that all regulations to make Standards should be subject to a full public consultation before seeking the approval of the Assembly?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
-------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 26 – Do you agree with our proposal to abolish Standards Investigations?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
-------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 27 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should be given powers to issue codes of practice or guidance relating to the Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
-------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments

Codes of practice and guidance are key to provide value for money for the Welsh public as it avoids duplication of effort and resources to develop new systems and ways of working. It also ensures that organisations are supported in implementing and maintaining the Standards, and in increasing or improving Welsh language services.

Question 28 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should have a power to impose Standards on all the bodies in a sector directly through regulations without the need for a compliance notice or other such mechanism?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
-------	--------------------------	----------	-------------------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments, including your views on the factors we should take into account in drafting Standards to be imposed directly on bodies within a sector, whether individual bodies should retain the right to challenge the imposition of a Standard, and whether there should be an enhanced consultation process.

We feel that individual bodies should retain the right to challenge the imposition of a Standard, as not all bodies within the same sector are of the same size and/or have the same available resources.

Question 29 – What factors should we take into account or what procedure should we follow in order to ensure the process for imposing Standards on the Welsh Government is fair and transparent?

Supporting comments

As we indicated above, it is crucial that an independent party sets and monitors enforcements of the Welsh Government's Standards. This could be

the National Assembly or a third party.

Question 30 – Do you agree with our proposal that complaints should have to be dealt with through the relevant body's complaints procedure first before the proposed Welsh Language Commission can investigate an alleged failure?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
-------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments

As an organisation we would welcome the opportunity, if required, to rectify any alleged failure as soon as possible.

Question 31 – Do you agree with our proposal that bodies must adhere to an approved complaints procedure, such as the Model Concerns and Complaints Policy?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
-------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments

We would welcome any guidance or best practice.

Question 32 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should only take further action regarding a complaint if it believes the alleged breach of a Standard or complaints procedure is serious?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
-------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on our definition of a 'serious breach' in paragraph 219.

We agree as this would ensure effective use of limited resources and we agree with the definition of a 'serious breach'.

Question 33 – Do you agree with our proposal to allow the proposed Commission to conduct an investigation of its own initiative?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
-------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 34 – Do you agree that the actions set out in paragraph 225 provide an effective range of enforcement action?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any thoughts on alternative enforcement actions that have been rejected or not considered in the White Paper.

Question 35 – Currently, the Commissioner has powers to impose a civil fine of up to £5,000 and in some circumstances to request a court order to require a body to comply. Do you agree with our proposal that these powers should be retained?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on the maximum civil fine that the proposed Commission should be able to impose (if at all).

Question 36 – Do you agree with our proposal to retain the Tribunal’s role in relation to the proposed Commission’s decisions regarding enforcing bodies’ compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 37 – Do you agree with our proposal that the Tribunal should also deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 38 – We propose to introduce a mandatory first stage for the Tribunal in relation to appeals against the proposed Commission’s decisions concerning enforcing Standards. The first stage would require the Tribunal to give permission on the grounds that an application has a reasonable chance of success or another compelling reason why the application should be heard. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 39 – Do you believe that the proposed mandatory first stage should apply to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

Question 40 – Do you have any further comments on Part 3 of the White Paper?

Part 4: The scope of bodies covered by Welsh language legislation

Question 41 – Do you agree with our proposal to remove the constraints in the Measure so that the Welsh Government has the power to make Standards applicable to any body within the Assembly’s legislative competence?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 42 – Do you agree with our proposal that private sector businesses should only be liable to comply with Standards that relate to the services they provide to their customers?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments, including your views on any limits that should be placed on the powers to impose Standards on private businesses.

--

Question 43 – Do you agree with our proposal that Standards should only be imposed on private businesses as part of a wider package of promotional and awareness raising initiatives?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 44 – If the Welsh Government is given powers to impose Standards on any body within the Assembly’s competence, do you believe that Standards should be imposed on any body or sector that is not currently within the scope of Welsh language legislation?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 45 – Do you have any further comments on Part 4 of the White Paper?

Part 5: Assessing the impact of our proposals

Question 46 – We have assessed the impact of our proposals on equality, children, young people and their families, and the Welsh language. Do you have comments on any of these assessments?

Question 47 – We would like to know your views on the effects that the proposals in our White Paper would have on the Welsh language, specifically on:

- i) opportunities for people to use Welsh
- ii) treating the Welsh language no less favourably than the English language.

What effects do you think there would be? How could positive effects be increased, or negative effects be mitigated?

Supporting comments

Question 48 – Please also explain how you believe the proposed options could be formulated or changed so as to have:

- iii) positive effects or increased positive effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language
- iv) no adverse effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language.

Supporting comments

Question 49 – We have asked a number of specific questions. If you have any related issues which we have not specifically addressed, please use this space to report them.

Responses to consultations are likely to be made public, on the internet or in a report. If you would prefer your response to remain anonymous, please tick here:

☐

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

Gweler ein ymateb isod.

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Dim i'w ychwanegu.

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeifir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Gweler ein ymateb isod

--

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Gweler ein ymateb isod

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Gweler ein ymateb isod

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Dim i'w ychwanegu

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cyn belled fod yr commisiynydd yn cadw cyfrifoldeb am fonitro a rheoleiddio

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Gweler uchod

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	☒
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Gweler ein sylwadau cyffredinol

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☒	Nac oes	☐	Ansicr	☐
------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Gweler ein sylwadau cyffredinol.

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Mae angen adroddiad blynyddol i wneud yn siwr fod pethe'n rhedeg yn esmwyth ac i'r drefn. Rydym yn cytuno y gall hwn fod yn adroddiad byr o'i gymharu a'r adroddiad pob pum mlynedd.

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Dylai bod gofyn i'r llywodraeth gael cyngor gan y Comisiwn.

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Gweler ein sylwadau cyffredinol.

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opswn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Dylid edrych ar opsiwn 5 o fewn y 5-10 mlynedd nesaf fel mae deddfau yn cael ei cyfundrefnu neu godeiddio.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opswn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

--

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Mae angen bod yn glir ar beth yw'r gwahaniaethau cyfreithiol rhwng safonau ac dyletswyddau.

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	✓	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
------------	---	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	✓
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Bydd rhaid i'r Comisiynydd/ rheoleiddiwr a'r Comisiwn gydweithio'n agos ac yn effeithiol.

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Yn bellach, dylid cadw gallu'r Comisiynydd i orfodi cydymffurfiaeth. Mi ddylid gwneud yn glir fod unrhyw bwerau i orfodi cydymffurfiaeth yn deillio o'r Comisiynydd ac o dan archwiliaeth hi neu fo.

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae'n rhaid cadw rheolaeth anibynol heb unrhwyw beryg o ymyrraeth gwleidyddol. Cefnogwn ymateb Dyfodol yr iaith i'r cwestiwn yma.

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	---	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cyfeiriwn at ein ymateb i gwestiwn 24.

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai gyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Cyfeiriwn at ein ymateb i gwestiwn 24.

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Fyddai hyn yn gwneud y drefn yn anweithredol. Rydym yn anghytuno'n gryf.

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cefnogwn y drefn a gynigir gan Dyfodol yr Iaith.

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chwyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

--

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae hyn yn bwysig iawn, ond mae'n rhaid i'r Comisiwn fod yn atebol i'r Comisiynydd ar faterion o reoleiddio.

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	---	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	---	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi

Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	✓	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	---	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Gweler ein sylwadau cyffredinol.

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy’n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	✓
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

--

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Dim i'w ychwanegu

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Bydd rhai o'r cynigion yn amharu ar y gwaith da sydd wedi'w gyflawni hyd yn hyn.

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i) fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii) fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Yn ein ymateb, rydym fel Barnwyr Cyswllt i'r laith wedi ceisio cyflwyno safiad wrthrychol ac niwtral o ran safbwynt gwleidyddol

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

Sylwadau Cyffredinol

Fel Barnwyr Cyswllt i'r iaith Gymraeg, credwn ei fod yn bwysig i ni ymateb yn ffurfiol i'r Papur Gwyn. Mae'r trefniadau presennol ac unrhyw newidiadau yn debygol o effeithio'n uniongyrchol ar ein gwaith a'r nôd o hyby'r iaith o fewn y gyfundrefn gyfiawnder.

Rydym wedi cael nifer o brofiadau calonnogol a chadarnhaol tra'n cyd-weithio gyda'r Comisiynydd. Mae rhain yn cynnwys :

- ei gwaith ar Garchar Berwyn a gwasanaeth "NOMS"
- y Cyngor Deddfrydy'n newid eu safiad am roi canllawiau yng Nghymraeg ar eu wefan
- cefnogaeth i unigolion sy'n ail-leoli i sicrhau fod hawliau iaith ddim yn cael eu hanwybyddu
- gwaith ar safoni termau cyfreithiol
- ymatebion i adroddiadau fel ymchwiliad Comisiwn y Gyfraith
- codi ymwybyddiaeth am hawliau iaith o fewn yr drefn gyfiawnder

Yn aml iawn, mae llwyddiant yn mynd heb glôd achos fod adnoddau mor brin o fewn y sector gyhoeddus. Yn ein profiad ni, mae swyddfa'r Comisiynydd yn cael ei weinyddu i safon uchel ac mae'r cefnogaeth a gynnigir wedi bod yn effeithiol ac heb oediant.

Mae bodolaeth y drefn bresennol wedi cael effaith uniongyrchol ar y ffordd mae'r weinyddiaeth gyfiawnder yn ymdrin a'r Gymraeg. Mae'n llawer haws cael cydnabyddiaeth i anghenion ieithyddol Cymru ers i'r Comisiynydd gael ei phenodi. Diolch i'r cyn Arglwydd Prif Ustus, Arglwydd Thomas o Gwmgiedd, roedd y weinyddiaeth yn Llundain yn ymwybodol iawn o bwerau'r Comisiynydd. D'oedd m'ond y ffaith bod ei swyddfa'n cymryd diddordeb yn ddigon i achosi trawsnewidiad mewn rhai agweddau yn Llundain, er budd y Gymraeg.

Tra ein bod yn gefnogol o unrhyw newid sy'n symleiddio'r drefn, rhaid cadw at yr egwyddorion sylfaenol. Ni ddyled cyfuno'r ddwy swyddogaeth o hyby'r iaith a rheoleiddio. Dylid cadw swydd y Comisiynydd ar ffurf debyg i'r model presennol ond creu corff ychwanegol i hyby'r iaith. Mae tensiwn rhwng y ddau gyfrifoldeb yma ac y perygl mawr fydd ein bod yn gweld pwerau gwleidyddol yn tanseilio'r naill neu'r llall. Mae modd creu corff newydd, boed hynny'n Gomisiwn, Fwrdd neu Bwyllgor i hyby'r iaith ac bydd disgwyl fod y Comisiynydd a'r corff newydd yn cydweithio'n glos. Bydd rhaid bod yn glîr beth yw grym a gallu'r bwrdd neu unrhyw bwyllgor newydd. Serch hynny, mae annibyniaeth y Comisiynydd yn holl bwysig. Mae hon yn rôl sy'n debyg iawn i swydd farnwrol ac rhaid gosod a mynnu ar y safonau uchaf gan y Comisiynydd. Mae'n allweddol fod y person hwn yn uniongyrchol atebol am eu hymddygiad a phenderfyniadau. D'oes dim modd gwneud hyn gyda "pwyllgor". Mae profiad mewn meysydd di-ri yn dangos hynny. Mi fyddai'n beryglus, ac yn gam yn ôl i geisio rheoleiddio drwy "bwyllgor" heb unrhyw unigol wrth y llyw sy'n atebol ac yn gyfrifol am benderfyniadau.

Ei Hanrhydedd y Barnwr Mererid Edwards
Barnwr Rhanbarth Hywel James

31^{ain} o Hydref 2017

Part 1: Promoting the Welsh language

Question 1 – In paragraphs 49–54, we have set out the role we propose the Welsh Government should play in promoting the Welsh language, i.e. the Government promotional functions. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including whether any fields should be added or taken away from the list in paragraph 53.

The Welsh Government does have certain responsibilities in relation to the Welsh language which only national government can undertake. It should prepare a national strategy and a clear plan to implement the strategy and set national policies for the Welsh language. As part of this responsibility it should put in place practical arrangements to deliver the national strategy and provide resources to support the Welsh language. The Welsh Government should continue to maintain strategic oversight of the Welsh language and bodies involved in its regulation, development and promotion.

Question 2 – In Table 1 we have outlined the resources related to general promotional functions which we think should be available to any body or bodies involved in promoting the Welsh language and monitoring and enforcing compliance with Standards. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

It is a matter for the Welsh Government to decide on the budgets for the bodies involved in promoting the Welsh language and monitoring and enforcing compliance with Standards. Consideration should also be given to providing financial assistance to organisations such as [Di-enw/Anonymous] to assist them with the costs involved when working to ensure compliance with the standards and when developing internal initiatives to promote more use of Welsh in the workplace.

Question 3 – Do you agree with our preferred option (Option 4) to have a single body responsible for promoting the Welsh language as well as monitoring and enforcing compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

If not, please state which option (including options we have not discussed in the White Paper) you believe we should consider.

Supporting comments

It would make the best use of resources and skills available to create one body responsible

for promoting the Welsh language as well as monitoring and enforcing bodies' compliance with Standards. There is a need for more practical assistance and guidance to be provided to bodies such as [Di-enw/Anonymous] to help them comply with their Standards. There is also a need for more practical advice, guidance and support to public bodies on the importance of language planning and developing bilingualism.

Question 4 – We have based our preference for a single body on the grounds of clarity, synergy and value for money. Do you agree with our rationale?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

As per question 3

Question 5 – What other relevant issues should we consider in making our final proposal as to which body or bodies should carry out work to promote the Welsh language and monitor and enforce compliance with Standards?

Supporting comments

Creating one single entity to have overview and responsibility for language promotion regulation and national language planning would help to create a more effective approach for the future. Other national bodies currently involved in language promotion, such as the National Centre for Learning Welsh could also be part of its responsibility.

Question 6 – Do you have any further comments on Part 1 of the White Paper?

No

Part 2: Governance and accountability

Question 7 – In paragraphs 93–95 we have set out some general requirements regarding the body’s governance and accountability arrangements. What are your views on these general requirements, and are there other checks and balances you believe should apply to the proposed body?

Supporting comments

Agree with these general requirements.

Question 8 – Do you agree with our preferred option (Option 3), to establish a Welsh Language Commission to promote and facilitate the use of the Welsh language and monitor and enforce bodies’ compliance with Standards?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Option 3 - “a Welsh Language Commission which would be made up of a chair and a number of members. The Commission would be a corporation aggregate, that is, the functions and duties of the Welsh Language Commission would be vested in the members collectively”. This is an option which could be considered.

However,

Option 2 – “would retain an individual Commissioner who would have functions to promote the Welsh language and monitor and enforce bodies’ compliance with Welsh language duties”. There is a benefit in having a figurehead who can be a spokesperson and advocate for the Welsh language and to have responsibility for both language promotion and regulation. The role of Welsh Language Commissioner is a new one and there is need for some stability.

Question 9 – What are your thoughts on the analysis we have provided which supports our preference for Option 3? Are there any other considerations we should take into account in making any final proposal?

See response to question 8.

Question 10 – Do you believe Option 3 provides sufficient safeguards in relation to the independence of the proposed Commission in exercising its functions in monitoring and enforcing bodies’ compliance with Standards?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

Yes, if this option is implemented

Question 11 – Are there any additional matters to those listed in paragraphs 121–122 that we should consider regarding arrangements to establish the proposed Commission?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

See response to question 8. Also, as the role of Welsh Language Commissioner is a relatively new one perhaps there is a need now for a period of stability in order to establish the role and to avoid unnecessary change which could be a distraction to the work of language promotion, and regulation, as well as the provision of important support to bodies and regulation?

Question 12 – Do you agree with our proposal to move the requirement on the Welsh Government to produce a Welsh language strategy from the Government of Wales Act 2006 to the new Welsh Language Bill?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None

Question 13 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should report to the Assembly on the Welsh language strategy every five years instead of annually?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Some more significant projects will take time to develop and to demonstrate progress. This may not be apparent if reporting on an annual basis.

Question 14 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should publish a plan setting out how it will implement the strategy every five years instead of annually?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

It makes sense to publish these documents once in every Assembly term and is better use of resources

Question 15 – Do you agree with our proposal to abolish the Welsh Language Partnership Council and provide the Welsh Government with a power to request advice from the proposed Welsh Language Commission?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

If the proposed Welsh Language Commission is established then under the proposals in the Consultation Document this body would have the necessary skills and expertise to provide this advice.

Question 16 – Do you have any further comments on Part 2 of the White Paper?

No

Part 3: The Welsh Language Standards

Question 17 – We propose that a reformed model of the Standards (Option 2) should be adopted as the best way to ensure people's rights to receive Welsh language services. Do you agree with this proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any further reforms you would like to see made to the current system, or any alternative approaches you think we should consider.

For some there was nothing wrong with the previous system of Welsh Language Schemes. The weakness was in the legislation because there was no way to compel bodies to meet the commitments in their schemes as mentioned in the consultation document (section 143). There is a real need to simplify the process of imposing the standards on organisations and reduce the bureaucracy surrounding the process of imposition. The process has been unhelpful at times. For example following presenting challenges to standards that came into [Di-enw/Anonymous] on 30.3.2017 it took nearly 6 months for North Wales [Di-enw/Anonymous] to receive a decision on whether a number of challenges to the requirements of the standards were valid. There needs to be less standards and any standards that do not have any significant impact on improving quality of experience to the Welsh speaking service user should be withdrawn. The focus should be on improving genuine language choice in the provision of services and information to the public and staff. Standards relating to record keeping and supplementary matters should be reduced and simplified. Some flexibility could be built into some of the standards so that they can be better absorbed into the processes and procedures of [Di-enw/Anonymous]. There is little purpose in requiring that documents that are rarely read in any language to be translated on principle. Money spent on this would be better inverted in supporting initiatives to support staff to develop their competence and confidence to use Welsh at work. More statutory codes of practice or guidance are required to assisted language practitioners and organisations to work towards compliance with the required standards. Standards should provide clarity to both the service user and the body regarding the provision of language choice. A period of stability is required rather than to change the system again. However, the system as it stands is not right. It needs to serve the needs of [Di-enw/Anonymous] and other bodies.

Question 18 – We have based our preferred proposal for reformed Standards (Option 2) on the grounds of the clarity, capacity for improvement and the costs of change associated with each option (paragraphs 163–165). Do you agree with our analysis?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any other factors we should take into account in making any final proposals.

See response to question 17 above

Question 19 – Do you agree with the proposal to abolish the current classes of Standards and differentiate between 'Standards' (which would relate to services) and 'language planning duties' (which would relate to corporate duties)?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

It is important to establish language planning duties as corporate duties in order to help [Di-enw/Anonymous] to introduce cultural change and to work to becoming bilingual organisations in a planned way. If this is developed and monitored correctly the requirements of the language regulations would fall naturally into place.

Question 20 – Are you of the opinion that provisions relating to the Welsh in Education Strategic Plans should be included within the new legislation as language planning duties?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

None

Question 21 – Are there any other matters which you believe should be included in the new legislation as language planning duties?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

Sectors such as [Di-enw/Anonymous] could be required to produce a 5 year Welsh language strategy with aims and objectives with a supporting implementation plan to ensure progress in a consistent manner.

Question 22 – Do you agree that the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies meet their Welsh language duties, which would include both the Standards and the language planning duties?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

It is important to ensure a consistent approach for all of the proposed standards and language planning duties.

Question 23 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should monitor and support bodies in relation to their language planning duties, rather than enforce them?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

[Di-enw/Anonymous] should be supported in order to be able to develop as bilingual organisations and to improve the provision of language choice. This is far more than ensuring compliance with specific standards. More support and practical assistance is required. The balance at the moment is not right.

Question 24 – Do you agree with our proposal for the Welsh Government to be responsible for imposing Standards on bodies either through a compliance notice or other mechanism?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

There is a real need to simplify the process for bodies and to reduce the bureaucracy involved in the process. It adds no value to the process. Time that could be better spent by limited staff resources on language promotion over the recent period has been lost due to the need to focus on ensuring compliance with the standards.

Question 25 – Do you agree with our proposal that all regulations to make Standards should be subject to a full public consultation before seeking the approval of the Assembly?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

This will ensure transparency and raise awareness of the expectations

Question 26 – Do you agree with our proposal to abolish Standards Investigations?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Standards investigations appear to be bureaucratic and lengthy processes. What are their purpose? They seem to add little value to the important work of promoting and encouraging bilingualism and more use of Welsh in public life.

Question 27 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should be given powers to issue codes of practice or guidance relating to the Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

More advice and guidance needs to be provided to bodies in order that they can work towards compliance in a constructive and consistent manner. It would be helpful to [Di-enw/Anonymous] to receive codes of practice and guidance relating to the requirements of the Standards rather than to have to try to interpret these themselves or to have to seek more advice and guidance from the Commissioner's staff

Question 28 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should have a power to impose Standards on all the bodies in a sector directly through regulations without the need for a compliance notice or other such mechanism?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including your views on the factors we should take into account in drafting Standards to be imposed directly on bodies within a sector, whether individual bodies should retain the right to challenge the imposition of a Standard, and whether there should be an enhanced consultation process.

It makes sense that there is a consistent approach within a particular sector. Consultation could then take place with the sector rather than individual bodies.

Question 29 – What factors should we take into account or what procedure should we follow in order to ensure the process for imposing Standards on the Welsh Government is fair and transparent?

Supporting comments

As well as giving the Assembly a role in the process of imposing Standards on the Welsh Government consultation could on the proposed standards for the Welsh Government could also take place with forums including chief officers of public bodies.

Question 30 – Do you agree with our proposal that complaints should have to be dealt with through the relevant body's complaints procedure first before the proposed Welsh Language Commission can investigate an alleged failure?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Most definitely. Dealing with complaints for the Commissioner is lengthy, time consuming bureaucratic and not the best use of resources. [Di-enw/Anonymous] should be able to resolve complaints themselves in the first instance before the complaint is referred elsewhere. This would ensure a far more efficient process. Only if a customer is not satisfied with the response to a complaint should it then be escalated to the regulator.

Question 31 – Do you agree with our proposal that bodies must adhere to an approved complaints procedure, such as the Model Concerns and Complaints Policy?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None

Question 32 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should only take further action regarding a complaint if it believes the alleged breach of a Standard or complaints procedure is serious?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on our definition of a ‘serious breach’ in paragraph 219.

A ‘serious breach’ might be one where a body has made no or little effort to provide language choice to a service user, where this is happening repeatedly in a particular area or where there is a systematic failure.

Question 33 – Do you agree with our proposal to allow the proposed Commission to conduct an investigation of its own initiative?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

However, as per the response to question 30, the body should be able to try to resolve any complaints itself in the first instance

Question 34 – Do you agree that the actions set out in paragraph 225 provide an effective range of enforcement action?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any thoughts on alternative enforcement actions that have been rejected or not considered in the White Paper.

None

Question 35 – Currently, the Commissioner has powers to impose a civil fine of up to £5,000 and in some circumstances to request a court order to require a body to comply. Do you agree with our proposal that these powers should be retained?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on the maximum civil fine that the proposed Commission should be able to impose (if at all).

These powers should be retained. There needs to be some form of sanction or penalty as a final step in the process.

Question 36 – Do you agree with our proposal to retain the Tribunal's role in relation to the proposed Commission's decisions regarding enforcing bodies' compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None

Question 37 – Do you agree with our proposal that the Tribunal should also deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None

Question 38 – We propose to introduce a mandatory first stage for the Tribunal in relation to appeals against the proposed Commission's decisions concerning enforcing Standards. The first stage would require the Tribunal to give permission on the grounds that an application has a reasonable chance of success or another compelling reason why the application should be heard. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

None

Question 39 – Do you believe that the proposed mandatory first stage should apply to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

None

Question 40 – Do you have any further comments on Part 3 of the White Paper?

[Di-enw/Anonymous] have argued previously that the concept of Welsh Language Schemes worked if organisations took their responsibilities seriously and that the weakness was in the previous legislation and lack of enforcement powers available to the regulatory body. However language regulations in the form of standards have now arrived after a number of years of discussion and debate. Unfortunately the process of imposing standards on [Di-enw/Anonymous] has been cumbersome and bureaucratic. Some of standards are repetitive. Others do not consider the operational requirements of [Di-enw/Anonymous]. Whilst a period of stability is required there is a need to review the value and purpose of some of the standards, especially those that relate to record keeping. The standards are bureaucratic and sometimes confusing. They need to be simplified and focus on the provision of services and information to the public and staff in order to enhance opportunities for more use of Welsh in civic life. There is also a need for language planning duties as well to ensure that organisations work to introduce cultural and linguistic change over a period of time. Standards should be reviewed periodically in order to ensure that they are fit for purpose. They could also be designed for an entire sector such as [Di-enw/Anonymous] and should ensure that they do not conflict with operational and other legal requirements. Bodies should have an opportunity to deal with and resolve complaints about the standards in the first instance before the Welsh Language Commissioner becomes involved. Otherwise they become involved in lengthy and bureaucratic complaints investigations for relatively small matters that could be quickly resolved.

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Dim sylw

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Dylai unrhyw newid arfaethedig adeiladu ar y gwaith y mae'r Comisiynydd wedi'i wneud wrth weithredu, rheoleiddio a hyrwyddo'r Safonau Cymraeg. Mae rôl y Comisiynydd wedi chwarae rhan bwysig yn llwyddiant gweithredu'r Safonau ac wedi helpu i gael dealltwriaeth gyhoeddus o statws swyddogol yr iaith a rhyddid siaradwyr Cymraeg i ddefnyddio'r iaith os dymunant wneud hynny. Mae canfyddiadau diweddar yn dangos bod gwasanaethau Cymraeg a'u hansawdd yn gwella. Dylai unrhyw newid arfaethedig adeiladu ar y gwaith da hwn a chanolbwyntio ar barhau i wella ansawdd, cysondeb ac argaeledd gwasanaethau yn yr iaith Gymraeg.

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Bydd llywodraethiant y corff yn gofyn am graffu annibynnol ar bolisiâu a phenderfyniadau er mwyn sicrhau atebolrwydd a thryloywder cyflawni amcanion er budd cyfleoedd cynyddol i ddefnyddio'r iaith ym mhob maes cyhoeddus a phreifat, gan roi dewis ieithyddol go iawn i'r cyhoedd sy'n siarad Cymraeg yng Nghymru.

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Mae rôl y Comisiynydd yn dal i fod yn weddol newydd ers ei sefydlu yn 2012. Ers hynny bu newid cadarnhaol yn y defnydd o'r iaith Gymraeg wrth i'r Safonau gael eu gweithredu. Mae'r Comisiynydd wedi gweithio gyda'r cyhoedd sy'n siarad Cymraeg yng Nghymru ac wedi annog siaradwyr Cymraeg i ddefnyddio'u hiaith a mynegi'u barn pan nad oeddent yn teimlo'u bod yn gallu gwneud hynny. Mae'r Comisiynydd wedi ennill hyder y cyhoedd a gan weithio hyd braich oddi wrth, ac yn annibynnol o, Lywodraeth Cymru, wedi sicrhau bod pob sefydliad cyhoeddus gan gynnwys Llywodraeth Cymru yn cynyddu eu gwasanaethau Cymraeg ac yn cydymffurfio â'r Safonau. Gallai fod gwrthdaro buddiannau o bosibl pe byddai unrhyw opsiwn a ffeirir yn cael ei ystyried i fod â pherthynas waith / atebolrwydd agosach â Llywodraeth Cymru. Mae unrhyw newidiadau mewn tueddiadau ieithyddol yn cymryd cryn dipyn o amser ac mae nod Llywodraeth y Cynulliad o gael 1 miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 yn darged uchelgeisiol, un a fydd yn gofyn am osod rhagor o Safonau a rheoleiddio llym er mwyn sicrhau bod siaradwyr Cymraeg yn gallu defnyddio'u sgiliau ieithyddol ym mhob agwedd o'u bywydau ac nid wrth ymdrin â'r sector cyhoeddus yn unig.

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Gweler y sylwadau uchod

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	✓
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☒	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	-------------------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Dim sylw

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Mae'n cymryd nifer o flynyddoedd o gynllunio a chynnydd ieithyddol cyn i unrhyw newid yn y defnydd o iaith ddod i'r amlwg, felly byddai adrodd bob pum mlynedd yn rhoi canlyniadau mwy mesuradwy na'r rhai a ddarperir yn flynyddol.	
--	--

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Fel y nodwyd yn sylwadau 13 uchod.

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Dim sylw

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Dylai unrhyw newid adeiladu ar y gwaith da a wnaed yn ystod yr ychydig flynyddoedd diwethaf i sicrhau bod gwasanaethau Cymraeg yn fwy cyson yn y sector cyhoeddus ledled Cymru a dylai'r gwaith hwn barhau i ymgynhyrchu i'r sector preifat lle bo hynny'n rhesymol.

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opswn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Mae'r Safonau wedi rhoi statws swyddogol i'r iaith Gymraeg a dylid cymryd gofal nad yw unrhyw fodel diwygiedig a fabwysiedir yn gwanhau statws yr iaith a rhyddid siaradwyr Cymraeg i ddefnyddio'u hiaith ym mhob agwedd o'u bywydau. Dengys yr adroddiad sicrwydd a gyhoeddwyd gan y Comisiynydd yn ddiweddar bod gwasanaethau Cymraeg yn cynyddu a bod eu hansawdd yn gwella o ganlyniad i weithredu'r Safonau. Dylai unrhyw ddiwygiadau yn y dyfodol adeiladu ar y gwaith da a wnaed eisoes ac ehangu'r gwaith hwn yn wir ysbryd Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, sef y dylai person allu byw eu bywydau trwy gyfrwng y Gymraeg neu'n ddwyieithog os ydynt yn dymuno gwneud hynny.

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opswn 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

Dylai unrhyw newid sicrhau bod gwasanaethau Cymraeg yn parhau i wella ac i gynyddu mewn meysydd a fydd o fudd i'r cyhoedd, a gydag amser, weithio tuag at fwy o gysondeb yn y sectorau cyhoeddus a phreifat ledled Cymru lle bo hynny'n rhesymol.

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Mae hyn angen ystyriaeth a chynllunio gofalus. Mae cynllunio ieithyddol yn dal yn eithaf newydd a bydd cyrff angen cefnogaeth, arweiniad a hyfforddiant yn y maes hwn er mwyn sicrhau eu bod yn cyflawni eu dyletswyddau. Bydd angen monitro agos er mwyn sicrhau bod cyrff yn datblygu a chynyddu sgiliau iaith Gymraeg eu gweithlu fel eu bod yn gallu gweithio'n ddwyieithog yn y dyfodol.

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	✓
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	---

Sylwadau ategol

Gall hyn helpu sefydliadau sydd â blaenoriaethau busnes o ran y Gymraeg ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod, wrth ddatblygu neu wella systemau/gwasanaethau sydd eisoes ar waith. Yn debyg i'r Cynlluniau Gweithredu sydd mewn Cynlluniau Iaith Gymraeg.

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	✓	Ansicr	☐
------------	--------------------------	----------------	---	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

--

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Byddai angen i unrhyw gynnig a gytunwyd fonitro sut mae cyrff yn gweithredu eu dyletswyddau a chynnig cymorth ac arweiniad lle mae posibilrwydd o beidio â chydymffurfio.

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Fel y sylwadau yng nghwestiwn 22

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Dim sylw

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Dylid diwygio'r system gosod Safonau. Dylid gosod safonau yn unol â'r ymrwymadau y mae sefydliadau wedi'u gwneud yn y Cynlluniau, gyda mesurau mewn lle er mwyn i'r gwasanaethau hynny gynyddu a datblygu. Gydag amser, bydd hyn yn cynyddu

gwasanaethau Cymraeg sefydliadau, a dylai'r mesurau gael eu hadolygu a'u monitro'n rheolaidd er mwyn sicrhau bod gwasanaethau Cymraeg yn cynyddu ac yn gwella.

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Byddai codau ymarfer neu arweiniad yn ddefnyddiol pan fo gofyn am i gyrff sy'n gweithredu gwahanol Safonau weithio gyda'i gilydd, er mwyn sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r rhan berthnasol o'u hysbysiadau cydymffurfio'u hunain.

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai cyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Ar gyfer cyrff sy'n darparu gwasanaeth/dyletswydd debyg, ar ôl ymgynghori byddai'r cyrff perthnasol hynny yn eu tro yn cynnal eu hymgyngoriad mewnol eu hunain er mwyn canfod eu gallu i gydymffurfio â'r Safonau arfaethedig. Yn y rhan fwyaf o achosion, gallai ymgynghori gyda'r sector ar gynnig amlinellol ddileu'r angen am her pan osodir y Safonau.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

O dan y system gyfredol, mae cael Comisiynydd sy'n annibynnol o Lywodraeth Cymru wedi sicrhau bod y Safonau a osodwyd yn deg ac yn dryloyw. Os ystyrir opsiwn arall, er mwyn sicrhau proses deg a thryloyw heb unrhyw wrthdaro buddiannau, dylid ystyried bod corff annibynnol megis y Cynulliad a awgrymwyd yn goruchwyllo'r broses a sicrhau bod Llywodraeth Cymru yn dilyn yr un gweithdrefnau â phob corff arall. Hefyd byddai angen i'r Cynulliad fonitro cydymffurfiaeth.

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	---	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Dylai sefydliad gael cyfle i ddatrys unrhyw gŵyn yn uniongyrchol gyda'r achwynydd yn yr un modd ag unrhyw gŵyn arall a dderbynnir gan y corff, gan ddilyn y prosesau a'r gweithdrefnau cwyno sydd ganddynt mewn lle. Byddai hyn yn caniatáu i'r corff weithio gyda'r achwynydd gan ddatrys y broblem ac adeiladu ymddiriedaeth a pherthynas gwsmer dda ar gyfer y dyfodol. Byddai hyn hefyd yn caniatáu i'r corff ddatrys unrhyw ddiffyg cydymffurfiaeth a adroddwyd mewn byr amser a rhoi mesurau ar waith yn fewnol er mwyn atal y posibilrwydd o hyn yn digwydd eto.

Mae yna gostau i'w hystyried o ran Comisiynydd y Gymraeg a'r corff dan sylw wrth ymchwilio i gŵyn a allai gymryd sawl mis i'w datrys o ran amser ac arian.

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	---	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae gan bob corff cyhoeddus weithdrefn gwyno ar waith sydd naill ai'n debyg neu'r un fath â'r model a grybwyllwyd uchod.

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chŵyn?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	---	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Dylai achwynydd allu codi materion sydd heb eu datrys neu faterion difrifol gyda'r Comisiwn arfaethedig a, thrwy drafodaeth gyda'r corff perthnasol, dylai mesurau gael eu rhoi ar waith er mwyn cwrdd â gofynion y Safon(au) dan sylw. Ar gyfer materion sy'n parhau i fod heb eu datrys, neu Safonau sy'n cael eu torri'n rheolaidd neu eu torri'n ddifrifol, dylai'r Comisiwn arfaethedig gymryd y camau priodol yn unol â'r tramgwydd dan sylw.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	---	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cytuno ar gyfer achosion difrifol o dorri'r Safonau.

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Dim sylw pellach

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Nid cosb sifil yn gymaint, ond y cyhoedduswydd negyddol a'r niwed i enw da'r corff o fethu â darparu gwasanaeth i gwsmeriaid yn eu dewis iaith.

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Dim sylw

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Dim sylw

Cwestiwn 38 – Rydyn ni’n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Dim sylw

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	-------------------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Dim sylw pellach

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	✓	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	---	-----------	---	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Dim sylw

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
--------	---	-----------	---	---------------------------------	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Gyda nod Cymraeg 2050 o gael 1 miliwn o siaradwyr Cymraeg, bydd angen dod â busnesau'r sector preifat i mewn i'r drefn Safonau, yn enwedig y busnesau preifat hynny sy'n darparu gwasanaethau i ganran fawr o'r boblogaeth. Bydd hyn yn helpu gyda'r gallu i wneud busnes gyda'r busnesau hyn yn Gymraeg a chynyddu'r cyfleoedd i ddefnyddio'r iaith yn y sector cyhoeddus a'r sector preifat, sydd eto'n un o nodau Cymraeg 2050.

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
--------	---	-----------	---	---------------------------------	---

Sylwadau ategol

Gweler y sylwadau uchod

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmpas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	✓	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	---	---------	---	--------	---

Sylwadau ategol

Dylai'r holl gyrff sy'n cael eu hariannu'n gyhoeddus ac sy'n darparu gwasanaeth i'r cyhoedd yng Nghymru fod o fewn cwrdd deddfwriaeth yr iaith Gymraeg. Bydd hyn hefyd yn helpu i unioni'r holl wasanaethau cyhoeddus er mwyn darparu gwasanaeth Cymraeg mwy cyson.

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Dim sylw pellach

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Byddai'r cynigion yn cynyddu'r cyfleoedd ar gyfer yr unigolion hynny sy'n dymuno defnyddio'r iaith yn eu bywydau bob dydd. Byddai'r cynigion yn helpu i normaleiddio'r defnydd o'r iaith fel ei bod yn cael ei chlywed a'i gweld yn ysgrifenedig mewn mwy o leoedd ledled Cymru, gan helpu i wneud Cymru'n wlad wirioneddol ddwyieithog ar gyfer y dyfodol.

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Fel y sylwadau uchod

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i) fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii) fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Fel y sylwadau uchod

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Dim sylw pellach

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

Part 1: Promoting the Welsh language

Question 1 – In paragraphs 49–54, we have set out the role we propose the Welsh Government should play in promoting the Welsh language, i.e. the Government promotional functions. Do you agree with our proposal?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	✓
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	---

Supporting comments, including whether any fields should be added or taken away from the list in paragraph 53.

Question 2 – In Table 1 we have outlined the resources related to general promotional functions which we think should be available to any body or bodies involved in promoting the Welsh language and monitoring and enforcing compliance with Standards. Do you agree with our proposal?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	✓
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	---

Supporting comments

Question 3 – Do you agree with our preferred option (Option 4) to have a single body responsible for promoting the Welsh language as well as monitoring and enforcing compliance with Standards?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	✓
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	---

If not, please state which option (including options we have not discussed in the White Paper) you believe we should consider.

Supporting comments

Question 4 – We have based our preference for a single body on the grounds of clarity, synergy and value for money. Do you agree with our rationale?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	✓
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	---

Supporting comments

--

Question 5 – What other relevant issues should we consider in making our final proposal as to which body or bodies should carry out work to promote the Welsh language and monitor and enforce compliance with Standards?

Supporting comments

No comment

Question 6 – Do you have any further comments on Part 1 of the White Paper?

Any proposed change should build upon the work which the Commissioner has done in implementing, regulating and promoting the Welsh language Standards. The role of the Commissioner has played an important part in the success of implementing the Standards and helped in gaining public understanding of the official status of the language and the freedom of Welsh speakers to use the language if they so wish. Recent findings have shown that Welsh language services and their quality are improving, any proposed change should build on this good work and focus on continuing in improving quality, consistency and availability of services in Welsh.

Part 2: Governance and accountability

Question 7 – In paragraphs 93–95 we have set out some general requirements regarding the body's governance and accountability arrangements. What are your views on these general requirements, and are there other checks and balances you believe should apply to the proposed body?

Supporting comments

The body's governance will require independent scrutiny of policies and decisions to ensure accountability and transparency that objectives are met for the benefit of increasing opportunities to use the language in all areas both public and private, giving the Welsh speaking public of Wales a real language choice.

Question 8 – Do you agree with our preferred option (Option 3), to establish a Welsh Language Commission to promote and facilitate the use of the Welsh language and monitor and enforce bodies' compliance with Standards?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	✓
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	---

Supporting comments

The role of the Commissioner is still fairly new having been established in 2012, since that time there has been a positive shift in the use of the Welsh language with the implementation of the Standards. The Commissioner has worked with the Welsh speaking public of Wales and has encouraged Welsh speakers to use their language and to speak out when they have felt unable to do so. The Commissioner has gained public confidence and working at arms length independently from Welsh Government has ensured that all public organisations including the Welsh Government are increasing their Welsh language services and compliant with the Standards. There could possibly be a conflict of interest should any preferred option considered have a closer working/accountable relationship with Welsh Government. Any change in language trends take a significant long time and the Welsh Governments aim of having 1 million Welsh speakers by 2050 is a high achieving target, one that will require the setting of more Standards and strict regulation to ensure that Welsh speakers are able to use their language skills in all aspects of their lives not just when dealing with the public sector.

Question 9 – What are your thoughts on the analysis we have provided which supports our preference for Option 3? Are there any other considerations we should take into account in making any final proposal?

See comments above

Question 10 – Do you believe Option 3 provides sufficient safeguards in relation to the independence of the proposed Commission in exercising its functions in monitoring and enforcing bodies' compliance with Standards?

Yes	☐	No	☐	Unsure	✓
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	---

Supporting comments

See comments above

Question 11 – Are there any additional matters to those listed in paragraphs 121–122 that we should consider regarding arrangements to establish the proposed Commission?

Yes	☐	No	☒	Unsure	☐
------------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 12 – Do you agree with our proposal to move the requirement on the Welsh Government to produce a Welsh language strategy from the Government of Wales Act 2006 to the new Welsh Language Bill?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

No comment

Question 13 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should report to the Assembly on the Welsh language strategy every five years instead of annually?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

Language planning and progress takes a number of years to show any shift in language use, reporting every five years would provide more measurable results than those provided annually.

Question 14 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should publish a plan setting out how it will implement the strategy every five years instead of annually?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

As stated in comments in 13 above.

Question 15 – Do you agree with our proposal to abolish the Welsh Language Partnership Council and provide the Welsh Government with a power to request advice from the proposed Welsh Language Commission?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

No comment

Question 16 – Do you have any further comments on Part 2 of the White Paper?

Any change should build on the good work which has been done over the last few years to ensure that Welsh language services are more consistent across the whole of Wales in the public sector and that this work should continue reaching out into the private sector where reasonable.

Part 3: The Welsh Language Standards

Question 17 – We propose that a reformed model of the Standards (Option 2) should be adopted as the best way to ensure people’s rights to receive Welsh language services. Do you agree with this proposal?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any further reforms you would like to see made to the current system, or any alternative approaches you think we should consider.

The Standards have given an official status to the Welsh language and care should be taken with any reformed model adopted not to weaken the status of the language and Welsh speakers freedom to use their language in all aspects of their lives. The recent assurance report published by the Commissioner has shown that Welsh language services are increasing and their quality improving following the implementation of the Standards. Any future reforms should build upon the good work already done and widen this work in the true spirit of the Welsh Language (Wales) Measure 2011 that a person should be able to live their lives through the medium of Welsh or bilingually if they so wish.

Question 18 – We have based our preferred proposal for reformed Standards (Option 2) on the grounds of the clarity, capacity for improvement and the costs of change associated with each option (paragraphs 163–165). Do you agree with our analysis?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any other factors we should take into account in making any final proposals.

Any reform should ensure that Welsh language services continue to improve and increase in areas which will benefit the public, in time, working towards more consistency in the public and private sectors where reasonable across the whole of Wales.

Question 19 – Do you agree with the proposal to abolish the current classes of Standards and differentiate between ‘Standards’ (which would relate to services) and ‘language planning duties’ (which would relate to corporate duties)?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

Needs careful consideration and planning, language planning is still quite new and bodies will need support and guidance and training in this area to ensure they fulfil their duties. Close monitoring will need to be carried out to ensure that bodies are developing and increasing Welsh language skills of their workforce in order to be able to work bilingually for the future.

Question 20 – Are you of the opinion that provisions relating to the Welsh in Education Strategic Plans should be included within the new legislation as language planning duties?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

This may help organisations with business priorities for the year ahead with regards to Welsh language in developing or improving systems/services in place. Similar to Action Plans as found in Welsh Language Schemes

Question 21 – Are there any other matters which you believe should be included in the new legislation as language planning duties?

Yes	☐	No	☒	Unsure	☐
------------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

Question 22 – Do you agree that the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies meet their Welsh language duties, which would include both the Standards and the language planning duties?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

Any agreed proposal would need to monitor how bodies are exercising their duties and offer support and guidance where there is a possibility of non compliance.

Question 23 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should monitor and support bodies in relation to their language planning duties, rather than enforce them?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

As per comments in question 22

Question 24 – Do you agree with our proposal for the Welsh Government to be responsible for imposing Standards on bodies either through a compliance notice or other mechanism?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 25 – Do you agree with our proposal that all regulations to make Standards should be subject to a full public consultation before seeking the approval of the Assembly?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

No comment

Question 26 – Do you agree with our proposal to abolish Standards Investigations?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

The system of setting Standards should be amended, Standards should be set on the commitments organisations have already made in their Schemes in place, with measures in place for those services to increase and develop. Overtime this will increase the Welsh language services of organisations, those measures should be reviewed and monitored regularly to ensure that Welsh language services are increasing and improving.
--

Question 27 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should be given powers to issue codes of practice or guidance relating to the Standards?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

Codes of practice or guidance would prove useful when bodies who are operating different Standards are required to work together to ensure that each is compliant with the relevant part of their own compliance notice.
--

Question 28 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should have a power to impose Standards on all the bodies in a sector directly through regulations without the need for a compliance notice or other such mechanism?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including your views on the factors we should take into account in drafting Standards to be imposed directly on bodies within a sector, whether individual bodies should retain the right to challenge the imposition of a Standard, and whether there should be an enhanced consultation process.

For bodies who provide a similar service/duty, following consultation those relevant bodies, they in turn would carry out their own consultation internally to ascertain their ability to comply with the proposed Standards. Consulting initially with the sector on an outline proposal could eliminate the need for challenge when Standards imposed in most cases.

Question 29 – What factors should we take into account or what procedure should we follow in order to ensure the process for imposing Standards on the Welsh Government is fair and transparent?

Supporting comments

Under the current system in place having the Commissioner who is independent from Welsh Government has ensured that the Standards imposed are fair and transparent. If another option is considered, to ensure a fair and transparent process with no conflict of interest an independent body should be considered such as the suggested Assembly to oversee the process and ensure that Welsh Government follow the same procedures as all other bodies. The Assembly would in turn also need to monitor compliance.

Question 30 – Do you agree with our proposal that complaints should have to be dealt with through the relevant body's complaints procedure first before the proposed Welsh Language Commission can investigate an alleged failure?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

An organisation should be given the opportunity to resolve any complaint directly with the complainant following the same process as any other complaint received by the body, following their complaint processes and procedures in place. This would allow for the body to work with the complainant in resolving the issue and build trust and good customer relationship for the future. This would also allow the body to put right any reported non-compliance in a short time and to put measures in place internally to stop the likelihood of this happening again.
There are costs to consider for both the Welsh Language Commissioner and the body concerned in investigating a complaint which could take several months in time and money to resolve.

Question 31 – Do you agree with our proposal that bodies must adhere to an approved complaints procedure, such as the Model Concerns and Complaints Policy?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

All public bodies have a complaints procedure in place which is either similar or the same as the above mentioned model.

Question 32 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should only take further action regarding a complaint if it believes the alleged breach of a Standard or complaints procedure is serious?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on our definition of a ‘serious breach’ in paragraph 219.

Complainant should be able to raise unsolved or serious issues with the proposed Commission and through discussion with the relevant body, measures put in place to attain the requirements of the Standard(s) in question. For issues which remain unresolved, repeated or serious breach of Standards then the proposed Commission should rightly take appropriate action in line with the breach in question.

Question 33 – Do you agree with our proposal to allow the proposed Commission to conduct an investigation of its own initiative?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Agree for serious breach of Standards.

Question 34 – Do you agree that the actions set out in paragraph 225 provide an effective range of enforcement action?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any thoughts on alternative enforcement actions that have been rejected or not considered in the White Paper.

No further comment

Question 35 – Currently, the Commissioner has powers to impose a civil fine of up to £5,000 and in some circumstances to request a court order to require a body to comply. Do you agree with our proposal that these powers should be retained?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on the maximum civil fine that the proposed Commission should be able to impose (if at all).

It is not so much the civil penalty, but the negative publicity and reputational damage for the body of failing to provide a service for customers in their language of choice.

--

Question 36 – Do you agree with our proposal to retain the Tribunal’s role in relation to the proposed Commission’s decisions regarding enforcing bodies’ compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

No comment

Question 37 – Do you agree with our proposal that the Tribunal should also deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

No comment

Question 38 – We propose to introduce a mandatory first stage for the Tribunal in relation to appeals against the proposed Commission’s decisions concerning enforcing Standards. The first stage would require the Tribunal to give permission on the grounds that an application has a reasonable chance of success or another compelling reason why the application should be heard. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

No comment

Question 39 – Do you believe that the proposed mandatory first stage should apply to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 40 – Do you have any further comments on Part 3 of the White Paper?

--

No further comments

Part 4: The scope of bodies covered by Welsh language legislation

Question 41 – Do you agree with our proposal to remove the constraints in the Measure so that the Welsh Government has the power to make Standards applicable to any body within the Assembly’s legislative competence?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

No comment

Question 42 – Do you agree with our proposal that private sector businesses should only be liable to comply with Standards that relate to the services they provide to their customers?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments, including your views on any limits that should be placed on the powers to impose Standards on private businesses.

With the aim of Cymraeg 2050 of having 1 million Welsh speakers, there will be a need to bring private sector business into the Standards regime especially those private businesses who provide services to a high percentage of the population. This will help in the ability of being able to conduct business with these businesses in Welsh and increase the opportunities to use the language in both the public and private sector again one of the aims of Cymraeg 2050.

Question 43 – Do you agree with our proposal that Standards should only be imposed on private businesses as part of a wider package of promotional and awareness raising initiatives?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

See comments above

Question 44 – If the Welsh Government is given powers to impose Standards on any body within the Assembly’s competence, do you believe that Standards should be imposed on any body or sector that is not currently within the scope of Welsh language legislation?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

All bodies which are funded publicly and provide a service to the public of Wales should fall within the scope of Welsh language legislation. This will also help in bringing all public services in line and provide a more consistent Welsh language service.

Question 45 – Do you have any further comments on Part 4 of the White Paper?

No further comments

Part 5: Assessing the impact of our proposals

Question 46 – We have assessed the impact of our proposals on equality, children, young people and their families, and the Welsh language. Do you have comments on any of these assessments?

The proposals would increase opportunities for those individuals who wish to use the language in their daily lives. The proposals would help in normalising the use of the language so that it will be heard and seen written in more places across Wales, helping in making Wales a truly bilingual country for the future.

Question 47 – We would like to know your views on the effects that the proposals in our White Paper would have on the Welsh language, specifically on:

- i) opportunities for people to use Welsh
- ii) treating the Welsh language no less favourably than the English language.

What effects do you think there would be? How could positive effects be increased, or negative effects be mitigated?

Supporting comments

As per comments above

Question 48 – Please also explain how you believe the proposed options could be formulated or changed so as to have:

- i) positive effects or increased positive effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language
- ii) no adverse effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language.

Supporting comments

As per comments above

Question 49 – We have asked a number of specific questions. If you have any related issues which we have not specifically addressed, please use this space to report them.

No further comments

Responses to consultations are likely to be made public, on the internet or in a report. If you would prefer your response to remain anonymous, please tick here:

☐

Rhagarweiniad

Agored Cymru yw'r corff dyfarnu o ddewis yng Nghymru ar gyfer darparwyr addysg a hyfforddiant yng Nghymru.

Rydym yn elusen gofrestredig ac yn fenter gymdeithasol, felly rydym wedi ymrwymo i sicrhau bod dysgwyr o bob oed a gallu yn gwneud y gorau o'u potensial.

Rydym yn cynnig dros **400** o gymwysterau gyda sicrwydd ansawdd sy'n cael eu cydnabod yn genedlaethol mewn amrywiaeth eang o bynciau, o [Sgiliau Hanfodol](#) i [Gynaliadwyedd](#).

Rydym wedi ymrwymo i gefnogi a hyrwyddo Agenda Iaith Gymraeg Llywodraeth Cymru. Rydym yn falch ein bod yn cynnig ein holl gymwysterau yn Gymraeg ac rydym wedi buddsoddi yn y gwaith o ddatblygu cymwysterau yn y Gymraeg. Yn 2016, roedd mwy na 50% o'n staff yn siarad Cymraeg neu'n dysgu Cymraeg.

Ar hyn o bryd, rydym yn gweithio gyda dros **200** o [ganolfannau](#) ledled Cymru sy'n cynnwys ysgolion, prifysgolion, colegau, elusennau, cymdeithasau tai a busnesau i ddatblygu a darparu cymwysterau a dyfarnu credyd i ddysgwyr. Mae'r canolfannau hyn yn aelodau o Agored Cymru.

Rydym yn rhoi'r cyfle i bobl o bob oed fanteisio ar ddysgu gydol oes, boed nhw mewn addysg amser llawn o hyd, yn gweithio, neu'n chwilio am waith.

Ymateb Agored Cymru i Fil y Gymraeg

Hyrwyddo'r Gymraeg

Cwestiynau 1 a 2 yr Ymgynghoriad

Ar y cyfan, mae Agored Cymru yn cytuno â'r cynigion a nodwyd o ran swyddogaeth Llywodraeth Cymru yng nghyswllt hyrwyddo'r Gymraeg. Dylai Llywodraeth Cymru gael mwy o bwerau i lywio'r cyfeiriad o safbwynt darparu addysg cyfrwng Gymraeg yn y sector addysg ôl-orfodol a hyfforddiant (PCET). Mae angen dull gweithredu ar draws Cymru ar gyfer addysg cyfrwng Gymraeg er mwyn sicrhau dull gweithredu cyffredin yng nghyswllt cael addysg orfodol cyfrwng Gymraeg a/neu ddwyieithog o ansawdd uchel yng Nghymru.

Os ydym am gyrraedd nod uchelgeisiol Strategaeth Gymraeg 2050 o gael miliwn o bobl yn siarad Cymraeg erbyn 2050, mae angen mwy o fuddsoddiad ar bob cam o'r drefn addysg yng Nghymru i sicrhau bod unigolion yn gallu parhau â'u sgiliau iaith Gymraeg gydol eu bywyd. Mae risg y bydd pobl ifanc yn rhoi'r gorau i ddefnyddio'r iaith Gymraeg, neu o leiaf yn defnyddio llai arni, wrth iddynt adael addysg orfodol.

Mae Agored Cymru yn cytuno â'r data sydd wedi'i nodi yn Nhabl 1.

Opsiynau Cwestiynau 3-6 yr Ymgynghoriad

Yn nhermau'r opsiynau sydd wedi'u nodi yn y Papur Gwyn, mae Agored Cymru yn nodi'r argymhelliad i ddewis Opsiwn 4. Fel y nodwyd uchod, mae angen digon o fuddsoddi yn y sefydliad newydd i hyrwyddo ymwybyddiaeth o'r iaith Gymraeg a'r defnydd ohoni.

Mae Agored Cymru wedi cydweithio'n agos ac yn gadarnhaol â Chomisiynydd yr Iaith Gymraeg a'i swyddfa ac yn ddiolchgar am y gefnogaeth rydym wedi'i chael. Roedd Agored Cymru yn falch o ddarparu ei Farc Ansawdd ar gyfer y gynhadledd fawr a gynhaliwyd yn ddiweddar ar gyfer Comisiynwyr Iaith o bob cwr o'r byd a ddaeth i Gymru i rannu eu profiadau ac arferion da wrth hyrwyddo eu hieithoedd. Mae'r Marc Ansawdd yn gydnabyddiaeth allanol bod digwyddiad wedi cyrraedd safon uchel.

Bydd Safonau'r Gymraeg yn parhau i gael effaith gadarnhaol ar hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg ym mhob maes busnes, addysg ac iechyd yng Nghymru.

Byddai Agored Cymru yn falch o weithio gyda'r Comisiwn newydd. Dylai fod yn gyfrifol am gyflawni'r swyddogaethau hyrwyddo cyffredinol yn ogystal â monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau.

Bydd yn bwysig sicrhau bod y corff newydd yn gallu cydbwysu'r berthynas rhwng cefnogi a monitro cydymffurfiaeth sefydliad â Safonau'r Gymraeg a hyrwyddo'r iaith Gymraeg o fewn y cyd-destun ehangach ymysg y cyhoedd yn gyffredinol.

Bydd yn bwysig iawn sicrhau bod y sgiliau, y profiad a'r arbenigedd sydd gan swyddfa Comisiynydd y Gymraeg ar hyn o bryd yn cael eu cynnal. Felly, mae angen trosglwyddo'r staff presennol i'r Comisiwn newydd.

O ran sylwadau pellach, dylid adolygu perfformiad y Comisiwn newydd yn rheolaidd i sicrhau ei fod yn cyflawni ei gylch gorchwyl i safon uchel.

Bydd angen bod yn ofalus yn ystod y cyfnod trosglwyddo i'r sefydliad newydd o ran sicrhau nad yw gwasanaethau'n dioddef yn ystod y cyfnod hwn.

Llywodraethu Cwestiynau 7-10 yr Ymgynghoriad

Mae Agored Cymru yn elusen ac yn gwmni cyfyngedig drwy warant. Rydym yn diwygio'r Bwrdd ar hyn o bryd er mwyn sicrhau bod yr aelodaeth yn seiliedig ar amrediad priodol o sgiliau ac arbenigedd.

A chymryd bod penderfyniad yn cael ei wneud i sefydlu Comisiwn (opsiwn 4 uchod), byddai Agored Cymru yn cefnogi sefydlu Bwrdd annibynnol ar gyfer y Comisiwn a fyddai'n cynnwys unigolion wedi'u penodi gan Lywodraeth Cymru ar sail eu profiad a'u sgiliau ar ôl cynnal proses benodi gyhoeddus dryloyw ac agored

(opsiwn 3 ym mharagraff 108). Dylai'r Bwrdd benodi prif weithredwr a bod yn gyfrifol ar y cyd am bennu cyfeiriad a strategaeth ar gyfer y sefydliad newydd, gan fonitro ei berfformiad a sicrhau ei iechyd ariannol. Dylai hefyd baratoi amcangyfrif o'i incwm a'i wariant ar gyfer Llywodraeth Cymru.

Yr hyn sydd ddim yn glir yw a fyddai aelodau'r Bwrdd yn cael eu talu fel yn achos y Byrddau Iechyd, neu ddim yn cael eu talu yn ôl y drefn arferol yng nghyswllt llywodraethwyr colegau AB a phrifysgolion. Nid oes yn well gan Agored Cymru y naill ddewis na'r llall, ond bydd angen gwneud penderfyniad.

Trosglwyddo staff, eiddo ac atebolrwydd Cwestiwn 11 yr Ymgynghoriad

Fel y nodwyd uchod, mae'n bwysig cadw'r staff sy'n cael eu cyflogi ar hyn o bryd gan swyddfa Comisiynydd yr Iaith Gymraeg. Maent wedi rhoi gwasanaeth gwerthfawr i sefydliadau yng Nghymru.

Dyletswyddau Deddfwriaethol Llywodraeth Cymru. Cwestiynau 12-16 yr Ymgynghoriad

Dim sylwadau

Safonau'r Gymraeg Cwestiynau 17-18 yr Ymgynghoriad

Ar y cyfan, mae Agored Cymru yn cytuno ag Opsiwn 2, sef diwygio'r system bresennol yng nghyswllt Safonau'r Gymraeg drwy newid graddol. Dylid diweddarau a diwygio'r Safonau er mwyn ystyried y cyd-destun yng Nghymru, sy'n newid.

Mae angen sicrhau cydbwysedd priodol rhwng annog pobl mewn modd cadarnhaol i ddefnyddio'r Gymraeg a rhoi sancsiynau yn sgil methiant i fabwysiadu'r Safonau. Gobeithio y bydd y pwyslais ar y dull cyntaf yn hytrach na'r olaf.

Dosbarthiadau Safonau Cwestiynau 19-23 yr Ymgynghoriad

Mae Agored Cymru yn cytuno â'r cynnig i ddileu'r dosbarthiadau safonau sydd gennym ar hyn o bryd ac i wahaniaethu rhwng 'Safonau' a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' cyn belled bod hawl y cyhoedd a gweithwyr i gael gwasanaethau yn Gymraeg yn cael ei warchod. Yn gyffredinol, mae Agored Cymru hefyd yn cytuno â'r gofyniad i ddarparu cymorth ychwanegol i sefydliadau at ddibenion datblygu eu hymdrechion o ran cynllunio ieithyddol. Dylid cael cynrychiolaeth o blith cyrff dyfarnu sydd wedi ymrwymo i'r iaith Gymraeg, fel Agored Cymru, ar unrhyw weithgorau a gaiff eu sefydlu i fwrw ymlaen â'r cynigion.

Bydd yn bwysig cael diffiniad cliriach o'r hyn a olygir wrth ddyletswydd cynllunio ieithyddol a nodi ffyrdd y byddai gan y Comisiwn y pŵer i gefnogi a monitro sefydliadau yng nghyswllt eu dyletswyddau cynllunio ieithyddol.

Pennu a Gosod Safonau ar Gyrff Cwestiynau 24-27 yr Ymgynghoriad

Mae Agored Cymru yn nodi'r camau sydd wedi'u rhestru ym mharagraffau 186-196. Dylid cynnal ymgynghoriad cyhoeddus eang ar reoliadau Safonau cyn iddynt gael sêl bendith y Cynulliad. Fodd bynnag, rydym yn creu bod angen rhoi mwy o ystyriaeth i'r cynnig i ddileu Ymchwiliadau i'r Safonau.

Pennu a Gosod Safonau ar Sectorau Cwestiwn 28 yr Ymgynghoriad

Mae Agored Cymru yn nodi'r cynnig y dylai bod gan Lywodraeth Cymru'r pŵer i osod Safonau ar sectorau yn hytrach na chyhoeddi rhybudd i gydymffurfio. Er mwyn tegwch, dylid ymgynghori ar y rhybudd i gydymffurfio ymlaen llaw a dylid sefydlu trefn apelio.

Safonau sydd i'w gosod ar Lywodraeth Cymru a Safonau yng nghyd-destun cydweithio rhwng gyrff a diwygio llywodraeth leol. Cwestiwn 29 yr Ymgynghoriad

Dim sylwadau.

Cwynion Cwestiynau 30-31 yr Ymgynghoriad

At ei gilydd, mae Agored Cymru yn cytuno y dylid cyfeirio cwynion at sylw'r sefydliad perthnasol yn y lle cyntaf. Byddai hyn yn rhoi cyfle i'r sefydliad gywiro'r sefyllfa a sicrhau bod eu cwsmeriaid yn cael y gwasanaeth Cymraeg maent yn ei ddymuno.

Dim ond os nad yw'r achwynydd yn fodlon ar y ffordd y mae'r sefydliad yn delio â'r mater y dylid pasio'r gŵyn ymlaen i'r Comisiwn.

Mae Agored Cymru yn cytuno y dylai gyrff lynu wrth drefn gwynion gymeradwy.

Cwynion i'r Comisiwn (neu i'r Comisiynydd) Cwestiynau 32-33 yr Ymgynghoriad

Mae Agored Cymru yn cytuno mai dim ond os yw o'r farn bod y toriad honedig yn ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gymryd camau pellach mewn perthynas â chwyn ac y dylai'r Comisiwn allu cynnal ymchwiliad ar ei fenter ei hun.

Camau Gorfodi yn dilyn ymchwiliad Cwestiynau 34-35 yr Ymgynghoriad

Mae Agored Cymru yn cytuno â'r camau gorfodi sydd wedi'u nodi yn y Papur Gwyn

ac, yn gyffredinol, mae hefyd yn cytuno y dylid cadw'r pŵer i roi dirwy a gwneud cais am orchymyn llys.

Apelio i Dribiwnlys y Gymraeg Cwestiynau 36-38 yr Ymgynghoriad

Mae Agored Cymru yn cytuno y dylid cadw Tribiwnlys y Gymraeg. Mae'n ddull mwy hygyrch a llai costus o gael cyfiawnder nag adolygiad barnwrol yn yr Uchel Lys.

Dylai'r Tribiwnlys ddelio ag apeliadau yn erbyn a yw penderfyniad i osod Safonau ar gorff yn briodol.

Cwmpas Cyrff y mae Deddfwriaeth iaith Gymraeg yn berthnasol iddynt Cwestiynau 41-49 yr Ymgynghoriad

Dim sylwadau ar baragraffau 41-47 a 49.l

Cwestiynau 47 a 48 yr Ymgynghoriad

Mae ymgyrch farchnata integredig yn gyfle i dynnu sylw at y cyfleoedd a'r manteision sydd eisoes ar gael ac mae Agored Cymru yn awyddus i gefnogi sefydliadau perthnasol ac i weithio mewn partneriaeth â nhw i ddatblygu syniadau marchnata creadigol ar gyfer hyrwyddo mwy ar wasanaethau Gymraeg i blant a phobl ifanc.

Casgliad

Mae Agored Cymru wedi ymrwymo'n llwyr i darged Llywodraeth Cymru i gael miliwn o bobl yn siarad Cymraeg erbyn 2050. Byddai Agored Cymru yn croesawu'r cyfle i gydweithio'n agos â'r Comisiwn newydd, os caiff ei benodi, i sicrhau bod cymwysterau yn parhau i fod ar gael yn Gymraeg ac yn ddwyieithog. Mae Agored Cymru wedi mwynhau perthynas weithio ardderchog â Chomisiynydd yr Iaith Gymraeg a byddai'n dymuno i berthynas o'r fath barhau o dan y trefniadau newydd arfaethedig.

Yn benodol, hoffai Agored Cymru bwysleisio mor bwysig yw bod y rheini sydd wedi cwblhau hyfforddiant ac addysg gorfodol yn cael cefnogaeth yn yr iaith Gymraeg. Mae'n rhaid i gyrsiau yn yr iaith Gymraeg, a chefnogaeth yn yr iaith Gymraeg, fod ar gael iddynt gydol eu bywydau.

Bydd Agored Cymru yn falch o gyfrannu at unrhyw ymchwiliadau a/neu ymgynghoriadau eraill a fydd yn cael eu cynnal yn y dyfodol mewn perthynas â'r mater hwn.

PG-244 - Asiantaeth Sicrwydd Ansawdd Addysg Uwch /
Quality Assurance Agency for Higher Education

Part 1: Promoting the Welsh language

Question 1 – In paragraphs 49–54, we have set out the role we propose the Welsh Government should play in promoting the Welsh language, i.e. the Government promotional functions. Do you agree with our proposal?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments, including whether any fields should be added or taken away from the list in paragraph 53.

--

Question 2 – In Table 1 we have outlined the resources related to general promotional functions which we think should be available to any body or bodies involved in promoting the Welsh language and monitoring and enforcing compliance with Standards. Do you agree with our proposal?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 3 – Do you agree with our preferred option (Option 4) to have a single body responsible for promoting the Welsh language as well as monitoring and enforcing compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

If not, please state which option (including options we have not discussed in the White Paper) you believe we should consider.

Supporting comments

--

Question 4 – We have based our preference for a single body on the grounds of clarity, synergy and value for money. Do you agree with our rationale?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 5 – What other relevant issues should we consider in making our final proposal as to which body or bodies should carry out work to promote the Welsh language and monitor and enforce compliance with Standards?

Supporting comments

The Welsh Government should consider the demands made on organisations based outside Wales but offering a service to Wales in order to ensure that the standards are proportionate and reasonable; most especially that the use of Welsh is encouraged and the costs of embracing the Welsh language do not disincentivise the delivery of services to people in Wales or lead to reduced services as a result of the additional costs of offering services in more than one language.
--

Question 6 – Do you have any further comments on Part 1 of the White Paper?

No further comment

Part 2: Governance and accountability

Question 7 – In paragraphs 93–95 we have set out some general requirements regarding the body’s governance and accountability arrangements. What are your views on these general requirements, and are there other checks and balances you believe should apply to the proposed body?

Supporting comments

Para 93 bullet 6 states two areas where the WG should not be able to direct the body but is otherwise open ended. We believe that it would be good practice to set out the typical circumstances through which the Welsh Government might direct the body (e.g. through annual ‘remit letters’); indicate that direction would be designed to guide the strategic planning of body, respect its expertise and independence and its own governance arrangements, and refrain from direction at a more operational level. Such qualifications would help ensure that the power to direct did not conflict with the body’s ability to fulfil the requirements in paras 94 and 95 to build trust and confidence of stakeholders and the public and to engage extensively with them.

Question 8 – Do you agree with our preferred option (Option 3), to establish a Welsh Language Commission to promote and facilitate the use of the Welsh language and monitor and enforce bodies’ compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 9 – What are your thoughts on the analysis we have provided which supports our preference for Option 3? Are there any other considerations we should take into account in making any final proposal?

It is important that the impact of the ambitions of Cymreg 2050 and of the Standards on organisations outside Wales are taken into account. Organisations outside Wales who deliver, or would hope to deliver, services in Wales are stakeholders with a particular set of considerations.

Question 10 – Do you believe Option 3 provides sufficient safeguards in relation to the independence of the proposed Commission in exercising its functions in monitoring and enforcing bodies’ compliance with Standards?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

--

Question 11 – Are there any additional matters to those listed in paragraphs 121–122 that we should consider regarding arrangements to establish the proposed Commission?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☐
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

No response

Question 12 – Do you agree with our proposal to move the requirement on the Welsh Government to produce a Welsh language strategy from the Government of Wales Act 2006 to the new Welsh Language Bill?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

Question 13 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should report to the Assembly on the Welsh language strategy every five years instead of annually?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

So long as progress and ambitions are being actively monitored and there is the option to report on an ad hoc basis when required, moving away from annual reporting should reduce the overall burden of reporting.

Question 14 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should publish a plan setting out how it will implement the strategy every five years instead of annually?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 15 – Do you agree with our proposal to abolish the Welsh Language Partnership Council and provide the Welsh Government with a power to request advice from the proposed Welsh Language Commission?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 16 – Do you have any further comments on Part 2 of the White Paper?

No

Part 3: The Welsh Language Standards

Question 17 – We propose that a reformed model of the Standards (Option 2) should be adopted as the best way to ensure people's rights to receive Welsh language services. Do you agree with this proposal?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any further reforms you would like to see made to the current system, or any alternative approaches you think we should consider.

We would strongly support the kinds of simplification proposed in para 151 especially: the removal or simplification of standards which impose burdens but do not contribute directly to improving services; the removal or simplification of standards where cost of implementation produces little public benefit (e.g. extensive corporate or technical documentation); and more leeway for the exercise of judgement.

Simplification would be welcome especially where supplementary standards have been added, while they may have been developed to clarify a particular circumstance – in practice they become confusing.

We would encourage exploring whether aspects of option 3 could be incorporated with the preferred option. A smaller number of more general standards would help both the public in understanding what they can expect and organisations in endeavouring to meet their obligations.

Question 18 – We have based our preferred proposal for reformed Standards (Option 2) on the grounds of the clarity, capacity for improvement and the costs of change associated with each option (paragraphs 163–165). Do you agree with our analysis?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any other factors we should take into account in making any final proposals.

We are not as convinced by the arguments re cost – change may bring costs in itself, but the extensive nature of the standards and the level of detail means that the system as it stands is means that it is complex and costly to operationalise and to monitor. Constrained public finances are a reason to seek simplification and clarity not a good argument for the status quo.

Question 19 – Do you agree with the proposal to abolish the current classes of Standards and differentiate between 'Standards' (which would relate to services) and 'language planning duties' (which would relate to corporate duties)?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

We agree with the proposals as they apply to organisations and service providers based in Wales. However, the consultation document gives little explicit consideration of the impact on organisations outside Wales, especially for small and charitable organisations who aim to work UK-wide and we would encourage explicit consideration of the proportional impact on different categories of bodies to which the standards apply.

Question 20 – Are you of the opinion that provisions relating to the Welsh in Education Strategic Plans should be included within the new legislation as language planning duties?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
-----	--------------------------	----	--------------------------	--------	-------------------------------------

Supporting comments

Question 21 – Are there any other matters which you believe should be included in the new legislation as language planning duties?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
-----	-------------------------------------	----	--------------------------	--------	--------------------------

Supporting comments

See response to Q 19

Question 22 – Do you agree that the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies meet their Welsh language duties, which would include both the Standards and the language planning duties?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
-------	--------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

We would support this where such examinations by the Commission were intended to be supportive and developmental rather than fault-finding or punitive. For us 'why' and 'how' are more important than 'what' the commission has the power to do in this regard.

Question 23 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should monitor and support bodies in relation to their language planning duties, rather than enforce them?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
-------	-------------------------------------	----------	--------------------------	----------------------------	--------------------------

Supporting comments

Yes, this is really important. Engaging with the Welsh language when cast in the language of compliance and enforcement engenders a legalistic and mechanistic response – rather than encouraging enthusiasm and engagement and seems more about what an organisation may

fail to do than what it is seeking to achieve.

Question 24 – Do you agree with our proposal for the Welsh Government to be responsible for imposing Standards on bodies either through a compliance notice or other mechanism?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

We do not agree that the Welsh Government itself should be issuing compliance notices on individual organisations and bodies. The Welsh Government should indicate which standards apply to which organisations/bodies/service providers and in what contexts.

Question 25 – Do you agree with our proposal that all regulations to make Standards should be subject to a full public consultation before seeking the approval of the Assembly?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 26 – Do you agree with our proposal to abolish Standards Investigations?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 27 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should be given powers to issue codes of practice or guidance relating to the Standards?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

We do not have a view on whether the Commission or the Welsh Government should be responsible for developing and publishing codes of practice and guidance but do strongly agree with the need for codes of practice and guidance – and that these should be written in plain language for a general readership, be easy to understand and follow.

Question 28 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should have a power to impose Standards on all the bodies in a sector directly through regulations without the need for a compliance notice or other such mechanism?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including your views on the factors we should take into account in drafting Standards to be imposed directly on bodies within a sector, whether individual bodies should retain the right to challenge the imposition of a Standard, and whether there should be an enhanced consultation process.

Question 29 – What factors should we take into account or what procedure should we follow in order to ensure the process for imposing Standards on the Welsh Government is fair and transparent?

Supporting comments

Question 30 – Do you agree with our proposal that complaints should have to be dealt with through the relevant body's complaints procedure first before the proposed Welsh Language Commission can investigate an alleged failure?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 31 – Do you agree with our proposal that bodies must adhere to an approved complaints procedure, such as the Model Concerns and Complaints Policy?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 32 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should only take further action regarding a complaint if it believes the alleged breach of a Standard or complaints procedure is serious?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on our definition of a ‘serious breach’ in paragraph 219.

Yes, we believe that the Commission should only investigate complaints where there is prima facie evidence of serious or systemic breaches.

Question 33 – Do you agree with our proposal to allow the proposed Commission to conduct an investigation of its own initiative?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

On the basis of para 223 we would agree with this proposal and on the expectation that this would be an unusual action to take (i.e. not become a routine activity) and would have a clear evidence base.

Question 34 – Do you agree that the actions set out in paragraph 225 provide an effective range of enforcement action?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any thoughts on alternative enforcement actions that have been rejected or not considered in the White Paper.

Yes, para 225 indicates a series of progressively more serious actions and is reasonable in its range; we would hope that most enforcement actions would be in the range a-c.

Question 35 – Currently, the Commissioner has powers to impose a civil fine of up to £5,000 and in some circumstances to request a court order to require a body to comply. Do you agree with our proposal that these powers should be retained?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on the maximum civil fine that the proposed Commission should be able to impose (if at all).

While we would hope a positive culture and supportive approach should avoid the need to take either of these two actions, it is not unreasonable for the Commission to have such powers to use.

We agree that £5000 should be the maximum civil fine available.

Question 36 – Do you agree with our proposal to retain the Tribunal’s role in relation to the proposed Commission’s decisions regarding enforcing bodies’ compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 37 – Do you agree with our proposal that the Tribunal should also deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 38 – We propose to introduce a mandatory first stage for the Tribunal in relation to appeals against the proposed Commission’s decisions concerning enforcing Standards. The first stage would require the Tribunal to give permission on the grounds that an application has a reasonable chance of success or another compelling reason why the application should be heard. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 39 – Do you believe that the proposed mandatory first stage should apply to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

--

Question 40 – Do you have any further comments on Part 3 of the White Paper?

--

Part 4: The scope of bodies covered by Welsh language legislation

Question 41 – Do you agree with our proposal to remove the constraints in the Measure so that the Welsh Government has the power to make Standards applicable to any body within the Assembly’s legislative competence?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 42 – Do you agree with our proposal that private sector businesses should only be liable to comply with Standards that relate to the services they provide to their customers?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including your views on any limits that should be placed on the powers to impose Standards on private businesses.

Question 43 – Do you agree with our proposal that Standards should only be imposed on private businesses as part of a wider package of promotional and awareness raising initiatives?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

Question 44 – If the Welsh Government is given powers to impose Standards on any body within the Assembly’s competence, do you believe that Standards should be imposed on any body or sector that is not currently within the scope of Welsh language legislation?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

Question 45 – Do you have any further comments on Part 4 of the White Paper?

Given the ambition to increase the use of Welsh and the accessibility of services in Welsh then it is not logical for different expectations to apply to organisations such as banks and supermarkets that would widely be seen as providing services to the public.

There is logic to having reduced expectations on small and medium sized enterprises and on new starts as well as charities/voluntary and not-for profit organisations.

Part 5: Assessing the impact of our proposals

Question 46 – We have assessed the impact of our proposals on equality, children, young people and their families, and the Welsh language. Do you have comments on any of these assessments?

Question 47 – We would like to know your views on the effects that the proposals in our White Paper would have on the Welsh language, specifically on:

- i) opportunities for people to use Welsh
- ii) treating the Welsh language no less favourably than the English language.

What effects do you think there would be? How could positive effects be increased, or negative effects be mitigated?

Supporting comments

Question 48 – Please also explain how you believe the proposed options could be formulated or changed so as to have:

- i) positive effects or increased positive effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language
- ii) no adverse effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language.

Supporting comments

Question 49 – We have asked a number of specific questions. If you have any related issues which we have not specifically addressed, please use this space to report them.

Responses to consultations are likely to be made public, on the internet or in a report. If you would prefer your response to remain anonymous, please tick here:

☐

Part 1: Promoting the Welsh language

Question 1 – In paragraphs 49–54, we have set out the role we propose the Welsh Government should play in promoting the Welsh language, i.e. the Government promotional functions. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including whether any fields should be added or taken away from the list in paragraph 53.

The Health Board agrees with the role the Welsh Government proposes in relation to promoting the Welsh language. The Health Board recognises that in the future it might also be appropriate for other bodies to take the lead in some of the specific areas identified within paragraph 53.

In relation to the Corpus, the Health Board agrees that Welsh Government would be best placed to co-ordinate and support the work of national institutions, as listed.

Question 2 – In Table 1 we have outlined the resources related to general promotional functions which we think should be available to any body or bodies involved in promoting the Welsh language and monitoring and enforcing compliance with Standards. Do you agree with our proposal?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board believes that the proposal outlined in Table 1 does not take sufficient account of the financial resource that would be required for bodies such as health boards and other public services to implement the Standards. These are outlined in the Regulatory Impact Assessment (RIA) document that was requested by Welsh Government and submitted by the Health Board as part of the original Standards consultation process.

Question 3 – Do you agree with our preferred option (Option 4) to have a single body responsible for promoting the Welsh language as well as monitoring and enforcing compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

If not, please state which option (including options we have not discussed in the White Paper) you believe we should consider.

Supporting comments

The Health Board agrees that no change is not a viable option and has, therefore, discounted Option 1. The Health Board believes that if the current arrangements continue, the Commissioner's promotional work will be increasingly limited to activities directly related to the imposing and enforcing of the Standards system.

The Health Board believes there is some merit to Options 2 and 3, however, there is a risk of fragmentation, which could, in turn, make the Commissioner's role untenable.

The Health Board supports a less bureaucratic approach that provides the right balance between challenge, regulation and support. Whilst Option 4 appears to offer this, some staff have expressed reservations that there is a risk in relation to the independence of the body described in Option 4 and would seek reassurance that there would be no slippage in the progress already made.

Question 4 – We have based our preference for a single body on the grounds of clarity, synergy and value for money. Do you agree with our rationale?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board agrees with the rationale, particularly in relation to the importance of reducing bureaucracy and increasing efficiency.

Question 5 – What other relevant issues should we consider in making our final proposal as to which body or bodies should carry out work to promote the Welsh language and monitor and enforce compliance with Standards?

Supporting comments

The Health Board recognises the large amount of work involved in establishing a new body and would welcome early engagement in relation to how this could best be achieved for mutual benefit.

Question 6 – Do you have any further comments on Part 1 of the White Paper?

The Health Board has nothing further to add.

Part 2: Governance and accountability

Question 7 – In paragraphs 93–95 we have set out some general requirements regarding the body's governance and accountability arrangements. What are your views on these general requirements, and are there other checks and balances you believe should apply to the proposed body?

Supporting comments

The Health Board agrees with the general requirements set out in paragraphs 93 – 95 in relation to governance and accountability arrangements. The Health Board particularly welcomes the emphasis on a co-production approach that will ensure all stakeholders are engaged sufficiently.

Question 8 – Do you agree with our preferred option (Option 3), to establish a Welsh Language Commission to promote and facilitate the use of the Welsh language and monitor and enforce bodies' compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board agrees with the preferred option (Option 3), to establish a Welsh Language Commission.

Question 9 – What are your thoughts on the analysis we have provided which supports our preference for Option 3? Are there any other considerations we should take into account in making any final proposal?

The Health Board believes you have provided sufficient analysis to fully support Option 3.

Question 10 – Do you believe Option 3 provides sufficient safeguards in relation to the independence of the proposed Commission in exercising its functions in monitoring and enforcing bodies' compliance with Standards?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board believes that providing the safeguards identified are implemented, the Commission should have sufficient independence to effectively exercise its functions.

Question 11 – Are there any additional matters to those listed in paragraphs 121–122 that we should consider regarding arrangements to establish the proposed Commission?

Yes	☐	No	☒	Unsure	☐
------------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board believes that paragraphs 121 – 122 adequately reflects the practical matters that will need to be taken into consideration to establish the proposed Commission.

Question 12 – Do you agree with our proposal to move the requirement on the Welsh Government to produce a Welsh language strategy from the Government of Wales Act 2006 to the new Welsh Language Bill?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board fully supports this proposal.

Question 13 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should report to the Assembly on the Welsh language strategy every five years instead of annually?

Agree	☐	Disagree	☒	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--------------------------	-----------------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board believes that initially, it would be advantageous for the Welsh Government to report to the Assembly more frequently than every five years.

Question 14 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should publish a plan setting out how it will implement the strategy every five years instead of annually?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board believes this would be advantageous and would support longer term planning within public bodies.

Question 15 – Do you agree with our proposal to abolish the Welsh Language Partnership Council and provide the Welsh Government with a power to request advice from the proposed Welsh Language Commission?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	--	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board believes there should be sufficient expertise within the proposed Welsh Language Commission and that the Welsh Language Partnership Council should be abolished.

Question 16 – Do you have any further comments on Part 2 of the White Paper?

The Health Board has no further comments on Part 2 of the White Paper.

Part 3: The Welsh Language Standards

Question 17 – We propose that a reformed model of the Standards (Option 2) should be adopted as the best way to ensure people's rights to receive Welsh language services. Do you agree with this proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any further reforms you would like to see made to the current system, or any alternative approaches you think we should consider.

The Health Board would, in particular, welcome greater clarity with the Standards, a reduction in the number of Standards and any work that would make the Standards more accessible and user friendly for our patients and staff.

Question 18 – We have based our preferred proposal for reformed Standards (Option 2) on the grounds of the clarity, capacity for improvement and the costs of change associated with each option (paragraphs 163–165). Do you agree with our analysis?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including (if relevant) any other factors we should take into account in making any final proposals.

The Health Board welcomes the retaining of the Standards and strongly supports the need to reform the existing approach.

Question 19 – Do you agree with the proposal to abolish the current classes of Standards and differentiate between 'Standards' (which would relate to services) and 'language planning duties' (which would relate to corporate duties)?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board agrees that it would be beneficial to abolish the current classes of Standards so that it is clear which Standards relate to services and which to language planning duties.

Question 20 – Are you of the opinion that provisions relating to the Welsh in Education Strategic Plans should be included within the new legislation as language planning duties?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board agrees that this integration would be beneficial in helping to achieve the aspirations of Cymraeg 2050.

Question 21 – Are there any other matters which you believe should be included in the new legislation as language planning duties?

Yes	☐	No	☒	Unsure	☐
------------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board has no further comment.

Question 22 – Do you agree that the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies meet their Welsh language duties, which would include both the Standards and the language planning duties?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board agrees that the proposed Commission should have the powers described.

Question 23 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should monitor and support bodies in relation to their language planning duties, rather than enforce them?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board agrees that it would be beneficial for the Commission to monitor and support bodies in relation to the language planning duties, rather than enforce them. This would support a much more proportionate approach and as such is welcomed.

Question 24 – Do you agree with our proposal for the Welsh Government to be responsible for imposing Standards on bodies either through a compliance notice or other mechanism?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board agrees that the Welsh Government should be responsible for imposing Standards on public bodies through a compliance notice if that is deemed to be the least bureaucratic approach. It would be beneficial to explore other options to reduce the administrative burden of this task.

Question 25 – Do you agree with our proposal that all regulations to make Standards should be subject to a full public consultation before seeking the approval of the Assembly?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board strongly believes that public consultation is an essential element in fostering support for the Standards and the understanding of the public in relation to what the Standards are aiming to achieve.

Question 26 – Do you agree with our proposal to abolish Standards Investigations?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board agrees that the current system is lengthy and time consuming and would welcome a more streamlined process as described in the consultation document.

Question 27 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should be given powers to issue codes of practice or guidance relating to the Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board believes this would be beneficial and would be very much welcomed.

Question 28 – Do you agree with our proposal that the Welsh Government should have a power to impose Standards on all the bodies in a sector directly through regulations without the need for a compliance notice or other such mechanism?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including your views on the factors we should take into account in drafting Standards to be imposed directly on bodies within a sector, whether individual bodies should retain the right to challenge the imposition of a Standard, and whether there should be an enhanced consultation process.

The Health Board would support the proposal that the Welsh Government should have the power to impose Standards on all the bodies in a sector directly through regulation rather than a Compliance Notice, however, we believe it is essential that the individual circumstances of the Health Board is taken into account such as its geographic location, its size and the existing numbers of Welsh speakers within the workforce and within the community it serves. The Health Board believes this should be taken into account when considering if a Standard should be imposed.

Question 29 – What factors should we take into account or what procedure should we follow in order to ensure the process for imposing Standards on the Welsh Government is fair and transparent?

Supporting comments

The Health Board's expectation would be that the Standards would be imposed in an open and transparent manner and agree that it may be useful for the National Assembly to have a role in approving the Standards that Welsh Government should comply with.

Question 30 – Do you agree with our proposal that complaints should have to be dealt with through the relevant body's complaints procedure first before the proposed Welsh Language Commission can investigate an alleged failure?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board strongly supports this proposal. Welsh language related complaints should be dealt with in line with the Health Board's existing procedures for managing concerns/complaints with the person having the option to take their complaint to the proposed Commission if they remain dissatisfied. In this circumstance our expectation would be that that the proposed Commission would only take action if they believe our decision making has been unreasonable or that we have not followed the concerns/complaints process correctly.

Question 31 – Do you agree with our proposal that bodies must adhere to an approved complaints procedure, such as the Model Concerns and Complaints Policy?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board would strongly support using the existing 'Putting Things Right' process that is used by NHS Wales. This would assist greatly with consistency and by using a more 'mainstream' approach we believe this would help drive a better awareness amongst a greater range of our workforce in relation to improving our services for Welsh speakers.

Question 32 – Do you agree with our proposal that the proposed Commission should only take further action regarding a complaint if it believes the alleged breach of a Standard or complaints procedure is serious?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on our definition of a 'serious breach' in paragraph 219.

The Health Board agrees that the proposed Commission should only take action in response to a serious breach of a Standard or complaints procedure. The Health Board recognises, however, that the list may not be exhaustive. The Health Board agrees with the descriptions given in the consultation document of what could constitute a 'serious breach'.

Question 33 – Do you agree with our proposal to allow the proposed Commission to conduct an investigation of its own initiative?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board agrees that there may be times when it is wholly appropriate for the proposed Commission to instigate an investigation on its own initiative and not just as a result of an issue raised by a complainant. The Health Board would look to fully support any investigations undertaken in the interests of improving services and continuous learning and improvement.

Question 34 – Do you agree that the actions set out in paragraph 225 provide an effective range of enforcement action?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any thoughts on alternative enforcement actions that have been rejected or not considered in the White Paper.

The Health Board believes the proposal presents a reasonable and proportionate range of options in relation to enforcement action.

Question 35 – Currently, the Commissioner has powers to impose a civil fine of up to £5,000 and in some circumstances to request a court order to require a body to comply. Do you agree with our proposal that these powers should be retained?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments, including any comments on the maximum civil fine that the proposed Commission should be able to impose (if at all).

The Health Board accepts that the option of a financial penalty can play a useful part in the continuum of escalation measures available to the proposed Commission but wish to strongly support the assertion that this would need to be on a 'last resort' basis only.

Question 36 – Do you agree with our proposal to retain the Tribunal's role in relation to the proposed Commission's decisions regarding enforcing bodies' compliance with Standards?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board believes that retaining the option of a 'Tribunal' that would enable appeals from both the public and individual bodies allows for a more accessible and pragmatic approach. Without this in place a judicial review would be the only option, which would be much less accessible and more expensive.

Question 37 – Do you agree with our proposal that the Tribunal should also deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board supports this proposal.

Question 38 – We propose to introduce a mandatory first stage for the Tribunal in relation to appeals against the proposed Commission’s decisions concerning enforcing Standards. The first stage would require the Tribunal to give permission on the grounds that an application has a reasonable chance of success or another compelling reason why the application should be heard. Do you agree with our proposal?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board would support this proposal. The introduction of a mandatory first stage will support a reasonable and proportionate approach.

Question 39 – Do you believe that the proposed mandatory first stage should apply to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Yes	☒	No	☐	Unsure	☐
------------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board has no further comment to make.

Question 40 – Do you have any further comments on Part 3 of the White Paper?

The Health Board has no further comment to make.

Part 4: The scope of bodies covered by Welsh language legislation

Question 41 – Do you agree with our proposal to remove the constraints in the Measure so that the Welsh Government has the power to make Standards applicable to any body within the Assembly's legislative competence?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments

The Health Board received mixed feedback in relation to this issue and to reflect this has chosen the 'neither agree nor disagree' option. Given the understandable complexity of new legislation, some staff felt strongly that it would be useful to build this option in from the start, rather than try to revisit this at a later date, which could be costly and time consuming. Other staff expressed equally strongly that they would have reservations regarding this and feel that any changes in relation to extending the Standards to other bodies within Welsh Government's legislative competence must be subject to public consultation and as such, would seek assurance that even if the powers were included from the start, that public engagement and consultation would take place before this would be enacted.

Question 42 – Do you agree with our proposal that private sector businesses should only be liable to comply with Standards that relate to the services they provide to their customers?

Agree	☐	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☒
--------------	--------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Supporting comments, including your views on any limits that should be placed on the powers to impose Standards on private businesses.

The Health Board received mixed feedback in relation to this issue and to reflect this has chosen the 'neither agree nor disagree' option. The diversity of views reflected included those that felt this approach would be beneficial and those that felt the administration, support and monitoring involved may detract from the focus and resources that would be better spent on public services.

Question 43 – Do you agree with our proposal that Standards should only be imposed on private businesses as part of a wider package of promotional and awareness raising initiatives?

Agree	☒	Disagree	☐	Neither agree nor disagree	☐
--------------	-------------------------------------	-----------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------

Supporting comments

The Health Board recognises the potential advantages of some Standards being extended to private businesses on a voluntary basis. The principles of reasonableness and proportionality must be applied if goodwill toward the Welsh language is to be fostered and economic considerations not compromised.

Question 44 – If the Welsh Government is given powers to impose Standards on any body within the Assembly’s competence, do you believe that Standards should be imposed on any body or sector that is not currently within the scope of Welsh language legislation?

Yes	☐	No	☐	Unsure	☒
------------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Supporting comments

The Health Board is unsure of the potential implications of this.

Question 45 – Do you have any further comments on Part 4 of the White Paper?

The Health Board has no further comment to make.

Part 5: Assessing the impact of our proposals

Question 46 – We have assessed the impact of our proposals on equality, children, young people and their families, and the Welsh language. Do you have comments on any of these assessments?

The Health Board has noted the impact assessments undertaken and welcome the need identified to put mitigating actions in place in relation to addressing the difficulties experienced by some people who use screen readers.

Question 47 – We would like to know your views on the effects that the proposals in our White Paper would have on the Welsh language, specifically on:

- i) opportunities for people to use Welsh
- ii) treating the Welsh language no less favourably than the English language.

What effects do you think there would be? How could positive effects be increased, or negative effects be mitigated?

Supporting comments

The Health Board believes the proposals will deliver improved structures to promote the Welsh language and will better ensure the right to use the Welsh language.

Question 48 – Please also explain how you believe the proposed options could be formulated or changed so as to have:

- i) positive effects or increased positive effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language
- ii) no adverse effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language.

Supporting comments

The Health Board has no further comments to make at this time.

Question 49 – We have asked a number of specific questions. If you have any related issues which we have not specifically addressed, please use this space to report them.

The Health Board wishes to thank you for the opportunity to comment as part of the consultation process.

Responses to consultations are likely to be made public, on the internet or in a report. If you would prefer your response to remain anonymous, please tick here:

☐

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cwestiwn 1 – Ym mharagraffau 49–54, rydym wedi amlinellu'r rôl yr ydym yn cynnig y dylai Llywodraeth Cymru ei chwarae i hybu'r Gymraeg, h.y. swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys p'un a oes meysydd y dylid eu hychwanegu neu eu tynnu o'r rhestr ym mharagraff 53.

Mae'n amlwg fod gan Lywodraeth Cymru rai cyfrifoldebau mewn perthynas â'r Gymraeg. Fodd bynnag, dim ond nifer bychan iawn ohonynt sy'n rhai na all ond y Llywodraeth eu hysgwyo.

Cytunwn fod gan y Llywodraeth rôl yn y cyfrifoldebau isod, er y teimlwn y gellid/dylid rhannu hyd yn oed rhai o'r rhain gyda chorff arbenigol sy'n gyfrifol am y Gymraeg:

- paratoi strategaeth genedlaethol (ar y cyd â chorff arbenigol)
- gosod polisiau cenedlaethol (Llywodraeth yn gorfod gosod, ond corff arbenigol yn gallu bod yn rhan ganolog o'r broses llunio)
- cynnig a chreu deddfwriaeth (ar sail polisiau wedi'u datblygu ar y cyd â chorff arbenigol)
- darparu adnoddau i gefnogi'r Gymraeg (ond ariannu cyrff penodol ar sail argymhellion gan gorff arbenigol)
- cynnal cysylltiadau rhynglywodraethol â gwledydd ac ardaloedd eraill sydd â phryderon o ran eu hieithoedd lleiafrifol (ond rôl i gorff arbenigol yma hefyd, yn enwedig o ran cynnal y cysylltiadau gyda chyrff hyd braich, trydydd sector, cymdeithas sifig ac ati)
- bod yn atebol i'r Cynulliad (wrth reswm; ond gall corff arbenigol yn ogystal fod yn atebol i'r Cynulliad am ddyletswyddau a ddirprwyir iddo gan y Llywodraeth)

Yn ychwanegol at yr uchod, mae'n rhaid i Lywodraeth Cymru:

- sicrhau fod y Gymraeg yn ystyriaeth ganolog wrth lunio polisiau ar draws pob un adran, a bod yr arbenigedd i wneud hynny'n bresennol ar draws y Llywodraeth; hynny yw rhaid i'r Gymraeg fod yng ngwead pob polisi, nid yn gwestiwn atodol (lled symbolaidd) ar derfyn ymgynghoriadau cyhoeddus

Teimla UCAC fod y cynigion yn y Papur Gwyn yn mynd yn sylweddol rhy bell o ran crynhoi cyfrifoldebau yn nwylo'r Llywodraeth, ac y byddai'n fanteisiol i rai ohonynt gael eu hysgwyo gan gorff arall neu gyrff eraill, gan gynnwys:

- sefydlu trefniadau ymarferol ar gyfer gweithredu'r strategaeth genedlaethol
- monitro perfformiad cyrff sy'n helpu i weithredu'r strategaeth, ac adolygu'r strategaeth o bryd i'w gilydd

Mae sawl rheswm dros ddweud hynny.

Yn gyntaf, mae Llywodraeth Cymru, wrth ei natur ddemocrataidd, yn greadur cyfnewidiol. Mae'n bodoli ar ffurf benodol ond am gyfnodau byr - ac, yn nhermau cynllunio ieithyddol, cyfnodau aneffeithiol o fyr. Mae'n anodd cynnal gweledigaeth a

phwyslais cyson dros y mathau o gyfnod a fydd yn angenrheidiol i wireddu'r uchelgais a amlinellir, ac yn naturiol, mi fydd blaenoriaethau a gweledigaethau gwleidyddol yn newid. Mae'n wir hefyd bod personél allweddol cyrff yn newid, ond un ffocws fyddai gan gorff arbenigol, ac ni fyddai'r Gymraeg yn gorfod brwydro am ei lle yn y bydysawd polisi ehangach, fel sy'n anorfod o fewn y Llywodraeth. Tybiwn y byddai'r blaenoriaethau a'r weledigaeth yn llawer mwy tebygol o bara dros amser.

Yn ail, er bod gan Lywodraeth Cymru arbenigedd mewn llunio strategaethau, nid yw wedi profi ei hun o ran ei gallu i'w gweithredu'n effeithiol. Nid yw'r job wedi'i gwblhau unwaith fydd y strategaeth wedi'i lansio.

Yn drydydd, nid yw Llywodraeth Cymru, gan gynnwys y gwasanaeth sifil, wedi gallu profi bod ganddi'r lefelau angenrheidiol o arbenigedd, a hynny er gwaethaf dau ddegawd o weithredu yn y maes. Nid oes arbenigedd o ran cynllunio ieithyddol yn gyffredinol; o fewn nifer helaeth o adrannau'r Llywodraeth nid yw'r Gymraeg yn ymddangos hyd yn oed ar gyrion eithafol eu radar; ac mewn adrannau ble ddylai fod y Gymraeg yn un o'r ystyriaethau canolog, nid oes na'r ddealltwriaeth o'r sefyllfa wirioneddol ar lawr gwlad, na'r ysfa i'w deall hi i allu gweithredu'n effeithiol.

Mae un o'r enghreifftiau a gynigir o 'swyddogaethau'r Llywodraeth i hybu'r Gymraeg', sef 'Datblygu rôl y Gymraeg mewn technoleg' yn enghraifft yn profi'r pwynt. Oes, mae rhinwedd i'r Llywodraeth fod yn rhan o'r drafodaeth gan fod ganddi'r awdurdod a'r statws i weithredu. Ond nid yw fel petai wedi gweithredu yn y maes hyd yma (ble mae'r Gymraeg ar systemau gweithredu ein ffonau symudol – pan mae Basgeg, Catalaneg, Galisieg a Gwyddeleg wedi bod yn opsiynau ers rai blynyddoedd), ac nid hi sydd â'r ddealltwriaeth orau o'r hyn sydd ei hangen ar ddefnyddwyr.

Yn olaf, mae ymdeimlad cryf o'r 'tŵr ifori' yn perthyn i'r Llywodraeth. Nid yw'n ddigon 'agos at y bobl' i allu ymgymryd â'r rôl yn effeithiol, o ran deall yr anghenion, nac o ran cyfathrebu'n effeithiol ar lawr gwlad. Ni fyddai'n fuddiol i ffyniant a dyfodol y Gymraeg gael ei gysylltu'n rhy agos, yn y canfyddiad cyhoeddus, gyda'r sefydliadau amlwg Llywodraethol eu natur.

Gan hynny, ni theimlwn mai'r Llywodraeth fyddai'r corff fwyaf priodol ac effeithiol i ysgwyddo'r dasg, yn sicr dros y tymor hir, er gwaetha'r ewyllys da a diffuant ar hyn o bryd. Ni ddylem adael i naïrwydd ac optimistiaeth wleidyddol ein harwain i greu strwythurau na fyddant yn wirioneddol effeithiol dros y Gymraeg at y dyfodol.

Cwestiwn 2 – Yn Nhabl 1, rydym wedi amlinellu'r adnoddau mewn perthynas â'r swyddogaethau cyffredinol i hybu'r Gymraeg yr ydym o'r farn y dylent fod ar gael i unrhyw gorff neu gyrff sy'n helpu yn y gwaith o hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Mae'n anodd iawn mynegi barn am hyn heb (1) fod penderfyniadau wedi'u gwneud ynghylch yr union drefniadau sefydliadol a dyraniad swyddogaethau (2) wybod pa swyddogaethau a chyllidebau eraill sydd i barhau o fewn y Llywodraeth a sut maent yn cydgysylltu.

Mae'r symiau unigol a ddangosir a'r cyfanswm yn edrych yn fach iawn yng nghydestun y gwaith sydd i'w wneud a'r heriau sydd i'w wynebu.

Cwestiwn 3 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffefrir gennym (Opsiwn 4), sef un corff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Os ydych yn anghytuno, nodwch pa opsiwn (gan gynnwys opsiynau nad ydym wedi'u trafod yn y Papur Gwyn) y dylem ei ystyried yn eich barn chi.

Sylwadau ategol

Opsiwn 1: ni fyddai UCAC am weld y sefyllfa bresennol yn parhau gyda'r cyfrifoldebau hybu a hyrwyddo, gan fwyaf, yn nwylo'r Llywodraeth. Yr unig ffordd o gyfiawnhau'r opsiwn hwn fyddai'r model a ddisgrifir ym mharagraff 65, sef trosglwyddo cyfrifoldebau hybu a hyrwyddo ynghyd â chyllid priodol i Gomisiynydd y Gymraeg, gydag unrhyw addasiadau fyddai eu hangen i drefniadau llywodraethu ac atebolrwydd (ni fyddem yn gweld yr addasiadau hyn yn orchwyl anorchfygol, fel yr awgryma'r Papur Gwyn).

Opsiwn 2: gwrthwyneba UCAC yr opsiwn hwn; os am gael corff arbenigol ag annibyniaeth oddi ar y Llywodraeth, nid yw Asiantaeth o'r math hwn yn mynd i allu cyflawni'r gofynion.

Opsiwn 3: mae'r opsiwn hwn yn un atyniadol, gan ei fod yn dirprwyo'r gwaith hybu a hyrwyddo i gorff annibynnol, arbenigol; mi fyddai manteision o fod ar wahân i'r Comisiynydd o ran gallu meithrin perthynas wahanol gyda'r cyrff perthnasol, ac osgoi gwrthdaro buddiannau posib. Yn amlwg, mi fyddai angen cysylltiadau agos rhwng y 3 chorff – Y Llywodraeth, y Comisiynydd a'r corff newydd – er mwyn cydlynu a sicrhau bod pob un ohonynt, yn ei faes ei hun, yn gweithio tuag at yr un nodau ehangach cyffredin.

Opsiwn 4: gwelwn apêl yr opsiwn hwn yn ogystal o ran cyfuno swyddogaethau mewn llai o fannau gwahanol, er y byddai angen sicrhau, mewn modd strwythurol, na fyddai gwrthdaro buddiannau rhwng yr 'adran' rheoleiddio/cydymffurfio ar y naill law, a'r adran 'hybu a hyrwyddo' ar y llall. Mi allasai fod darbodion maint, a'r cyfle i rannu gwybodaeth ac arbenigedd mewn ffordd fwy hwylus. Ni fyddem yn gweld y model hwn yn arwain o reidrwydd at ddileu swydd Comisiynydd y Gymraeg, sy'n rhoi proffil defnyddiol iawn i'r rôl ac i'r dyletswyddau.

Beth bynnag fydd y model, cytunwn yn llwyr fod angen i'r ochr reoleiddio lywio i ryw raddau yr ochr hybu, drwy adnabod meysydd ble mae angen cefnogaeth bellach ar sefydliadau er mwyn cydymffurfio â'r disgwyliadau sydd arnynt. Mae UCAC o'r farn y gallai hynny ddigwydd yn hwylus dan opsiynau 3 neu 4 (neu 1, dan yr amodau a ddisgrifir ym mharagraff 65).

Cwestiwn 4 – Rydym wedi seilio ein dewis, sef un corff, ar sail eglurder, cydnawsedd a gwerth am arian. A ydych chi'n cytuno â'n sail resymegol?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Rydym wedi rhoi ein dadleuon, â'n rhesymeg gerbron yn yr ateb i'r cwestiwn blaenorol (cwestiwn 3).

Cwestiwn 5 – Pa faterion perthnasol eraill y dylem eu hystyried wrth wneud ein cynnig terfynol ynghylch pa gorff neu gyrff ddylai hybu'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 6 – A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar Ran 1 y Papur Gwyn?

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Cwestiwn 7 – Ym mharagraffau 93–95, rydym wedi nodi rhai gofynion cyffredinol yn ymwneud â threfniadau llywodraethu ac atebolrwydd y corff. Beth yw eich barn chi am y gofynion cyffredinol hyn, ac a oes yna fesurau monitro a ffrwyno eraill a ddylai fod yn weithredol ar y corff arfaethedig?

Sylwadau ategol

Os mai corff annibynnol (Comisiwn) sydd dan sylw, mae'r rhan fwyaf o'r cynigion hyn yn ymddangos yn rhesymol, a heb fod yn arbennig o ddadleuol.

Byddai UCAC yn tueddu i ffafrio strwythur Bwrdd neu Gomisiwn a Phrif Weithredwr, yn hytrach nag unigolyn gyda bwrdd goruchwyllo, er mwyn tynnu ar fwy o arbenigedd, ac i fod yn agosach at fodelau arferol o fewn y sector cyhoeddus a'r trydydd sector.

Cwestiwn 8 – A ydych chi'n cytuno â'r opsiwn a ffeirir gennym (Opsiwn 3), sef i sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	---

Sylwadau ategol

Cwestiwn 9 – Beth yw eich barn chi am y dadansoddiad rydym wedi'i ddarparu sy'n cefnogi ein dewis ni, sef Opsiwn 3? A oes unrhyw ystyriaethau eraill y dylem eu hystyried wrth wneud unrhyw gynnig terfynol?

Cwestiwn 10 – A ydych chi'n credu bod Opsiwn 3 yn diogelu annibyniaeth y Comisiwn arfaethedig yn ddigonol yng nghyd-destun arfer swyddogaethau ar gyfer monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 11 – A oes unrhyw faterion ychwanegol i'r rhai a restrir ym mharagraffau 121–122 y dylem eu hystyried wrth ystyried trefniadau i sefydlu'r Comisiwn arfaethedig?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☐
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	--------------------------

Sylwadau ategol

Dywedir na ragwelir dileu unrhyw swyddi, ond cymerwn y byddai Opsiwn 3 yn golygu dileu swydd Comisiynydd y Gymraeg. Ni chyfeirir at unrhyw ddarpariaethau fyddai'n berthnasol i sefyllfa o'r fath.

Cwestiwn 12 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i symud y gofyniad ar Lywodraeth Cymru i lunio strategaeth ar gyfer y Gymraeg o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i'r Bil y Gymraeg newydd?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 13 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae problemau ymarferol gyda'r cynnig hwn, er y deallwn y rhesymeg y tu ôl iddo. Yn sicr mae angen adroddiad llawnach, mwy manwl bob pum mlynedd, ond mi fyddai bylchau o bum mlynedd rhwng adroddiadau'n llawer rhy hir. Yn y cyfamser, bydd angen i'r sawl sy'n gyfrifol am y Strategaeth ac am ei gweithredu,

gadw llygad ar gynnydd – o ran sut y gweithredir y Strategaeth, ac o ran ei heffeithiau. Nid unwaith bob pum mlynedd y gwneir hynny, tybiwn, ond yn barhaus. Bydd angen iddynt allu fod yn hyblyg i ymateb i newidiadau mewn amgylchiadau, i unrhyw dueddiadau newydd neu annisgwyl, ac i wneud yn fawr o unrhyw gyfleoedd.

Felly gofyn digon rhesymol fyddai diweddariad blynyddol o ran:

- sut gafodd y strategaeth ei gweithredu dros y flwyddyn a fu
- beth fu'r canlyniadau (o bosib yn erbyn mesuryddion penodol)
- sut y bwriedir gweithredu'r strategaeth dros y flwyddyn i ddod
- y canlyniadau a ddisgwylir/bwriedir

Mae angen cydbwysedd rhwng yr angen am gynllunio tymor hir (cynllun strategol) a monitro a gweithredu tymor byr (cynllun gweithredu). Mae'r cynllunio tymor hir yn neilltuo o bwysig – ni fydd llwyddiant hebdo – ond rhaid peidio gwneud hynny ar draul gweithredu a monitro tymor byr. Drwy gyfuniad o'r ddau y daw strategaeth effeithiol.

Cwestiwn 14 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Gweler y sylwadau dan gwestiwn 13 uchod.

Cwestiwn 15 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg a rhoi'r pŵer i Lywodraeth Cymru geisio cyngor gan y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Os symudir ymlaen â'r cynnig i sefydlu Comisiwn, cytunwn y byddai'n synhwyrol i ddileu Cyngor Partneriaeth y Gymraeg.

Os mai un o'r opsiynau eraill caiff ei weithredu yn y pen draw, mae'n bosib y byddai achos i'w wneud dros ail-ystyried.

Cwestiwn 16 – A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar Ran 2 y Papur Gwyn?

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Cwestiwn 17 – Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsiwn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg. A ydych chi'n cytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ddiwygiadau pellach yr hoffech eu gweld i'r system bresennol, neu unrhyw ddulliau gweithredu eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi.

Opsiwn 1: Teimla UCAC fod y Papur Gwyn wedi bod yn or-negyddol ynghylch y posibilrwydd o beidio newid. Mae'r system - fel y cydnabu'r ddogfen - prin yn ddeunaw mis oed, ac ond yn dechrau ymsefydlu ac ymwreiddio. Mae pwylllo a rhoi cyfle pellach (cyfnod penodol) i'r gyfundrefn yn opsiwn sy'n werth ei ystyried. Mi fyddai'n osgoi unrhyw fwlch a'r angen am bontio rhwng un gyfundrefn a'r llall, ac yn osgoi'r boen i gyrff sydd newydd fod trwy broses feichus o orfod ail-edrych ar y cwbl eto.

Opsiwn 2: Deallwn yr ysfa i symleiddio trefn y Safonau; mae'n ymddangos i UCAC fel trefn weinyddol drom a hirfaith (o'r gosod cychwynnol i'r ymchwiliadau'n dilyn cwynion); mae'n bosib y gellid lleihau ar y Safonau mewn mannau, ond byddem yn rhybuddio rhag rhoi gormod o ryddid i ddibynnu ar 'grebwyll' y cyrff dan sylw; holl bwrpas y Safonau yw eu bod yn glir, yn gytunedig, ac yn orfodol. Mae'r cynnig i wneud defnydd ehangach o godau ymarfer yn un cadarnhaol iawn, ac mae'n werth ystyried rôl canllawiau statudol, er na fyddai UCAC am weld pentyrru haenau ar ben haenau o ofynion statudol. Mae UCAC yn ffafriol iawn i'r cynnig i gynnwys darpariaethau i sicrhau gwelliant dros amser wrth ehangu a datblygu capasiti; ond byddem yn awgrymu adolygu ar ôl 5 mlynedd yn hytrach na 10 sy'n teimlo'n gyfnod llawer rhy hir ac yn awgrymu diffyg brys i wella; mi allai corff fod wedi cynyddu ei gapasiti'n sylweddol – o weithredu'n fwriadus – dros gyfnod o bum mlynedd. Mae'r 'egwyddor gydggyfeirio' yn gwbl gymeradwy ym marn UCAC. Byddai'r gallu i ddechrau gweithredu ar yr opsiwn hwn heb orfod deddfu ymhellach yn fantais aruthrol.

Opsiwn 3: Er bod rhywfaint o rinwedd i'r egwyddor, nid yw'r opsiwn hwn yn ymddangos yn weithredadwy. Mae'r rhinwedd yn deillio o system symlach gyda llai o Safonau a'r rheiny'n rhai mwy cyffredinol; gwelwn anawsterau gyda'r system bresennol sy'n gorfod disgrifio a rhestru pob senario posibil, ac sy'n gallu gadael bylchau na fyddai wedi bod yn rhesymol eu rhagweld ar adeg gosod y Safonau (e.e. gwarant i wasanaeth eirioli yn y Gymraeg, gwasanaeth y cyfeirir ato yn y Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg; am na chyfeirir yn benodol at wasanaeth eirioli yn y Safonau ar gyfer Awdurdodau Lleol, nid yw'n glir a yw'r Safonau'n gwarantu'r gwasanaeth yn y Gymraeg ai peidio). Fodd bynnag, ar lefel ymarferol, cytunwn y byddai anawsterau wrth osod y Safonau mewn deddfwriaeth sylfaenol, fel y noda'r Papur Gwyn, gyda'r angen o bosib i amrywio gyda threigl amser. Mi fyddai llunio a chytuno ar yr eithriadau'n waith aruthrol, a'r newidiadau yn sylweddol i gyrff sydd eisoes wedi bod trwy broses drom o osod Safonau.

Opsiwn 4: Ni fyddai UCAC yn ffafrio'r opsiwn hwn; cytunwn â'r dadleuon yn y Papur Gwyn, ac ychwanegwn yn ogystal na fyddem am roi cymaint o rym ag yr awgrymir yn nwylo'r cyrff unigol, gyda dyletswydd (drom) ar Lywodraeth Cymru i sicrhau cysondeb.

Opsiwn 5: Cytuna UCAC ag awgrym rhai rhanddeiliaid y gellid ystyried gosod ambell i hawl gyffredinol yn y ddeddfwriaeth sylfaenol (e.e. yr hawl i addysg Gymraeg, neu i ofal meithrin yn y Gymraeg) gydag is-ddeddfwriaeth yn pennu'r manylder, gan gynnwys cynnydd dros gyfnodau penodol.

Nid yw pob un o'r opsiynau uchod yn *mutually exclusive* ac mi ellid ystyried cyfuniadau o wahanol elfennau ohonynt. Y prif egwyddorion o safbwynt UCAC yw:

- sicrhau bod hawliau cryf a chlir yn parhau
- bod mecanweithiau penodol i sicrhau gwelliant dros amser
- nad yw'r prosesau eu hunain (nac unrhyw broses o newid) yn or-fiwrocrataidd ac yn llyncu gormod o amser ac adnoddau

Cwestiwn 18 – Rydym wedi seilio'r cynnig rydym yn ei ffafrio i ddiwygio'r Safonau (Opsw'n 2) ar sail yr eglurder, y capasiti ar gyfer gwella a'r costau newid sy'n gysylltiedig â phob opsiwn (paragraffau 163–165). A ydych chi'n cytuno â'n dadansoddiad?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys (os yn berthnasol) unrhyw ffactorau eraill y dylem eu hystyried wrth lunio unrhyw gynigion terfynol.

Cwestiwn 19 – A ydych chi'n cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol)?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Nid yw UCAC wedi bod yn or-hoff o'r dull o gategoreiddio'r Safonau hyd yma; ni theimlwn fod y categorïau yn hunanesboniadol nac yn reddfodol o ran eu rhaniad a'u dosbarthiad. Gallem gytuno felly i broses o ailedrych ar y dosbarthiadau presennol er mwyn sicrhau mwy o eglurder, ar yr amod na fyddai hynny'n broses fyddai'n amharu'n ormodol ar gyrff ble mae'r Safonau eisoes wedi'u gosod.

Cytunwn yn ogystal, bod modd gwahaniaethu rhwng Safonau sy'n rhoi hawliau i ddefnyddwyr ar y naill law, a Safonau sy'n fwy strategol eu natur ar y llall.

Fodd bynnag, ein prif bryder ynghylch y cynnig yn y Papur Gwyn yw faint o rym fyddai y tu ôl i'r Safonau arfaethedig hyn. Cytunwn yn llwyr â'r pwyslais ar 'gefnogi cyrff i ddatblygu'r gallu sydd ei angen arnynt i gyflawni eu dyletswyddau'n effeithiol'; fodd bynnag, ni fyddem am weld hynny'n digwydd ar draul grym gorfodi pan fydd angen hynny. Byddem yn ystyried unrhyw gam i wanhau'r grym gorfodi yn un â'r potensial i fod yn beryglus.

Cwestiwn 20 – A ydych chi o'r farn y dylid cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â Chynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Ydw	☐	Nac ydw	☐	Ansicr	☒
------------	--------------------------	----------------	--------------------------	---------------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Ni theimlwn fod digon o fanylder yma i ddod i farn derfynol.

Byddai UCAC yn fwy na pharod i ystyried ac i drafod y mater ymhellach gyda rhagor o wybodaeth a chynigion mwy penodol wrthlaw.

Cwestiwn 21 – Oes yna unrhyw faterion eraill y dylid, yn eich barn chi, eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth newydd fel dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Oes	☐	Nac oes	☐	Ansicr	☒
-----	--------------------------	---------	--------------------------	--------	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cymerwn fod materion megis datblygu capasiti a chynllunio gweithluoedd yn faterion sy'n cael eu cynnwys dan y pennawd 'cynllunio ieithyddol a hybu'r iaith o fewn y gwasanaethau cyhoeddus', ond enwn y ddau yma er mwyn cael sicrwydd, gan eu bod yn faterion mor greiddiol.

Cwestiwn 22 – A ydych chi'n cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i gynnal ymchwiliadau i sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai'n cynnwys y Safonau a'r dyletswyddau cynllunio ieithyddol?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	-------------------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cytunwn, dim ond bod pwerau gorfodi wrth gefn yn ogystal.

Cwestiwn 23 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol, yn hytrach na'u gorfodi?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cytunwn â'r cynnig y dylai'r Comisiwn arfaethedig fonitro a chefnogi cyrff mewn perthynas â'u dyletswyddau cynllunio ieithyddol. Ond ni ddylai hynny fod ar draul cadw pŵer i orfodi os/pan fydd angen. Gweler yr ateb i gwestiwn 19 uchod.

Cwestiwn 24 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i roi cyfrifoldeb am osod Safonau ar gyrff i Lywodraeth Cymru, p'un ai drwy hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	-------------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cytunwn yn llwyr ac yn frwdfrydig â'r angen i symleiddio a chyflymu'r broses o wneud a gosod Safonau ar gyrff. Fodd bynnag, ni all UCAC gyd-fynd â'r cynigion ar gyfer gwneud hynny.

O safbwynt

- arbenigedd yn y meysydd perthnasol
- y gallu i fod yn effeithlon o ran amser ac adnoddau
- annibyniaeth oddi wrth ddylanwadau gwleidyddol cyfnewidiol

dadleuwn y byddai'r gwaith o lunio'r Safonau (ac unrhyw ymgynghori â'r gyrff perthnasol) yn eistedd orau gyda'r rheoleiddiwr.

Byddai rôl, wrth reswm, gan Lywodraeth Cymru o ran llunio a chyhoeddi'r rheoliadau, a rôl gan y Cynulliad Cenedlaethol i bleidleisio arnynt.

Mae'n debyg mai'r rheoleiddiwr fyddai'r person/corff fwyaf addas i'w gosod wedyn – ar ffurf hysbysiad cydymffurfio, neu ar ffurf arall - ac wrth gwrs, nhw hefyd fyddai'n monitro cydymffurfiaeth ac yn gorfodi.

Cwestiwn 25 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai pob un o'r rheoliadau i wneud Safonau fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus llawn cyn gofyn am gymeradwyaeth y Cynulliad?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae gan UCAC amheuan cryf ynghylch y cynnig hwn, ar y sail y gallai ychwanegu cyfnodau sylweddol at yr holl broses, yn gyfan gwbl groes i fwriad y cynigion yn ehangach.

Cwestiwn 26 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddiddymu Ymchwiliadau Safonau?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Nid oes gan UCAC wrthwynebiad i hyn mewn egwyddor.

Cwestiwn 27 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid rhoi pwerau i gyhoeddi codau ymarfer neu ganllawiau mewn perthynas â'r Safonau i Lywodraeth Cymru?

Cytuno	☐	Anghytuno	☒	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cytunwn â'r cynnig i wneud defnydd o godau ymarfer mewn perthynas â'r Safonau – teimlwn y gallai hynny gynnig goleuni i nifer o gyrff ar sut i fynd ati i'w gweithredu, ac

mae'n cynnig cyfle i rannu arfer dda.

Fodd bynnag, anghytunwn yn gryf iawn â'r cynnig mai Llywodraeth Cymru fyddai'n eu llunio. Yn ddiau, gyda'r rheoleiddiwr y mae'r arbenigedd yn y maes.

Cwestiwn 28 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai Llywodraeth Cymru gael pŵer i osod Safonau ar yr holl gyrff mewn sector yn uniongyrchol drwy reoliadau, heb fod angen hysbysiad cydymffurfio neu drefn arall gyffelyb?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓
--------	--------------------------	-----------	--------------------------	---------------------------------	---

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ar y materion y dylem eu hystyried wrth lunio Safonau i'w gosod yn uniongyrchol ar gyrff o fewn sector, p'un a ddylai gyrff unigol barhau â'r hawl i herio Safon sydd wedi'i gosod arnynt, a ph'un a ddylid cael proses ymgynghori fwy trwyadl.

Cwestiwn 29 – Pa ffactorau y dylid eu cymryd i ystyriaeth neu pa weithdrefn y dylid ei dilyn er mwyn sicrhau bod y broses o osod Safonau ar Lywodraeth Cymru yn deg a thryloyw?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 30 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid gorfod delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig?

Cytuno	☐	Anghytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
--------	--------------------------	-----------	---	---------------------------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae'r mater yn un fwy cymhleth nag y mae'n ymddangos, ac nid yw'r atebion yn rhwydd.

Deliwn yn gyntaf â'r dull o wneud cwyn, o safbwynt defnyddiwr gwasanaeth. Cytunwn ei fod yn gyffredinol arferol bod gofyniad i ddisbyddu prosesau lleol cyn mynd â'r gwŷn i lefel uwch. Fodd bynnag, teimlwn yn achos cwynion ynghylch y Gymraeg bod ffactorau cymdeithasol-ddiwylliannol sy'n gallu ei gwneud hi'n anodd iawn i wneud cwyn yn uniongyrchol i gorff ynghylch ei (ddiffyg) defnydd o'r Gymraeg. Mae hynny'n arbennig o wir mewn perthynas â gwasanaethau critigol (e.e. meddygol), ble mae'r defnyddiwr yn llwyr ddibynnol ar y darparwr, ac nad yw am godi gwrychyn, rhag peidio derbyn gwasanaeth, neu dderbyn triniaeth lai ffafriol. Credwn yn gryf, yn ogystal, bod angen i'r broses o wneud cwyn fod mor glir a syml â phosib, waeth pwy yw'r corff sy'n destun y gwŷn.

Trown wedyn at y dull o ymdrin â chwyn. Cytunwn yn llwyr fod y broses o gynnal ymchwiliadau ar hyn o bryd yn rhy hirwyntog, ac o'r herwydd, yn rhy drwm ar adnoddau (y gellid eu defnyddio'n well), ac yn rhy araf o ran unioni'r sefyllfa y cwynir

amdani. Felly, cefnoga UCAC yr awydd i ddiwygio'r drefn bresennol. Ni theimlwn fod bob un cwyn yn haeddu'r un lefel o fanylder o ran ymdriniaeth, ac y dylai bod modd gwahaniaethu rhwng cwynion yn sgil lefel eu difrifoldeb, ac o bosib, amllder yr un math o gwynion yn erbyn yr un corff. Mae angen camau o ddifrifoldeb, a throthwyon er mwyn pasio i'r lefel nesaf.

Awgrymwn fod cyfaddawd yn bosib, sef:

- 1) bod anogaeth i fynd â'r gwŷn yn y lle cyntaf at y corff sy'n destun cwyn; gallai'r rheoleiddiwr ddarparu cymorth i'r unigolyn i wneud hyn petai angen; os na unionir y sefyllfa, neu os nad yw'r ymateb yn foddhaol mewn unrhyw ffordd, cyfeirir y gwŷn at y rheoleiddiwr
- 2) bod hawl, er hynny, i gyfeirio'r gwŷn yn uniongyrchol at y rheoleiddiwr, a bod y rheoleiddiwr yn llywio'r gwŷn drwy broses gwyno'r corff perthnasol; os na unionir y sefyllfa, neu os nad yw'r ymateb yn foddhaol mewn unrhyw ffordd, cyfeirir y gwŷn at y rheoleiddiwr am ymchwiliad

Yn y naill achos a'r llall, bydd angen ystyriaeth i'r prosesau sydd ynghlwm wrth ymchwiliad, i sicrhau eu bod yn gymesur, gan gynnwys sylw i wahanol lefelau o brosesau yn dibynnu ar ddifrifoldeb yr achos.

Cwestiwn 31 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig fod yn rhaid i gyrff gadw at weithdrefn gwyno sydd wedi'i chymeradwyo, fel y Polisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 32 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond os yw o'r farn fod yr achos honedig o dorri Safon neu weithdrefn gwyno yn un ddifrifol y dylai'r Comisiwn arfaethedig gael cymryd camau gweithredu pellach mewn perthynas â chŵyn?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ar ein diffiniad o 'achos difrifol' ym mharagraff 219.

Gweler ein sylwadau dan gwestiwn 30 uchod.

Cwestiwn 33 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ganiatáu i'r Comisiwn arfaethedig gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 34 – A ydych chi'n cytuno fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw syniadau ynghylch camau gorfodi eraill a wrthodwyd neu nad ydynt wedi cael eu hystyried yn y Papur Gwyn.

Ychwanegwn, efallai dan bwynt d) ii, y posibilrwydd o roi cymorth a/neu gyngor ynghylch sut i sicrhau gweithdrefnau neu gapasiti priodol yn y dyfodol er mwyn osgoi ailadrodd y sefyllfa.

Cwestiwn 35 – Ar hyn o bryd, mae gan y Comisiynydd bwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 ac, mewn rhai amgylchiadau, i ofyn am orchymyn llys i'w gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylid cadw'r pwerau hyn?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys unrhyw sylwadau ynghylch y ddirwy sifil uchaf y dylai'r Comisiwn arfaethedig allu ei gosod (os o gwbl).

Cwestiwn 36 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i gadw rôl y Tribiwnlys mewn perthynas â phenderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 37 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig y dylai'r Tribiwnlys hefyd ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cytunwn y dylai'r Tribiwnlys ymdrin ag apelau yn erbyn penderfyniad i osod Safonau ar gorff, ond yr ydym wedi datgan uchod yng nghwestiwn 24, nad yw UCAC yn ffafrio

sefyllfa ble mae'r Llywodraeth sy'n ysgwyddo'r cyfrifoldeb o osod y Safonau.

Cwestiwn 38 – Rydyn ni'n cynnig cyflwyno cam cyntaf gorfodol ar gyfer y Tribiwnlys mewn perthynas ag apelau yn erbyn penderfyniadau'r Comisiwn arfaethedig ynghylch gorfodi Safonau. Byddai'r cam cyntaf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Tribiwnlys roi caniatâd ar y sail bod siawns rhesymol y bydd y cais yn llwyddo neu pan fo rheswm cryf arall pam y dylai'r cais gael ei glywed. A ydych chi'n cytuno â'n cynnig?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 39 – A ydych chi o'r farn y dylai'r cam cyntaf gorfodol arfaethedig fod yn gymwys i apelau yn erbyn penderfyniad gan Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar gorff?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Cytunwn â'r egwyddor, ond ailadroddwn ein pryder ynghylch lleoli'r cyfrifoldeb dros osod safonau gyda Llywodraeth Cymru.

Cwestiwn 40 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 3 y Papur Gwyn?

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i ddeddfwriaeth y Gymraeg

Cwestiwn 41 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig i ddileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru'n meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad?

Cytuno	☒	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐
---------------	-------------------------------------	------------------	--------------------------	--	--------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 42 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond mewn perthynas â'r gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi i'w cwsmeriaid y dylai busnesau yn y sector preifat fod yn agored i orfod cydymffurfio â Safonau?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol, gan gynnwys eich barn ynghylch unrhyw gyfyngiadau y dylid eu rhoi ar y pwerau i osod Safonau ar fusnesau preifat.

Cwestiwn 43 – A ydych chi'n cytuno â'n cynnig mai dim ond fel rhan o becyn ehangach o weithgarwch sy'n hybu'r Gymraeg ac yn cynyddu ymwybyddiaeth ohoni y dylid gosod Safonau ar fusnesau preifat?

Cytuno	☐	Anghytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☒
---------------	--------------------------	------------------	--------------------------	--	-------------------------------------

Sylwadau ategol

Cwestiwn 44 – Os rhoddir pwerau i Lywodraeth Cymru i osod Safonau ar unrhyw gorff o fewn cymhwysedd y Cynulliad, a ydych chi o'r farn y dylai Safonau gael eu gosod ar unrhyw gorff neu sector nad yw ar hyn o bryd o fewn cwmipas deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg?

Ydw	☒	Nac ydw	☐	Ansicr	☐
------------	-------------------------------------	----------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Sylwadau ategol

Mae llawer fawr iawn o gyrff yn rhan o fywydau pobl Cymru, pobl sy'n dymuno byw eu bywydau drwy'r Gymraeg gymaint â phosib.

Mae nifer fawr a chynyddol o'r rhain yn y sector breifat e.e. cwmnïoedd ffonau symudol.

Mae categori arall hefyd sef sefydliadau cyhoeddus (a lled-gyhoeddus) Prydeinig neu sefydliadau y Goron y mae'n ofynnol ymwneud â nhw ar wahanol adegau ym mywydau unigolion, neu yn sgil gofynion proffesiynol pobl. Dyma rai enghreifftiau:

- DBS (Disclosure and Barring Service)
- UCAS
- Student Loans Company
- Teachers' Pensions
- Universities Superannuation Scheme
- General Register Office
- HM Passport Office
- Cyrff sy'n ymwneud â budd-daliadau

Mae'r cyflwyniad i'r Papur Gwyn yn cyfeirio (ac yn wir yn gresynu) at y diffyg defnydd o wasanaethau Cymraeg gyda chyrrff fel y DVLA a'r Asiantaeth Safonau Gyrru. Ond os teipiwch chi'r naill neu'r llall i Google, a chlicio oddi yno i'r dudalen we, ni welwch unrhyw beth sy'n awgrymu bod gair o Gymraeg yn unrhyw le ar y wefan, heb sôn am fod modd ymwneud â'r corff drwy'r Gymraeg a chael gwasanaeth Cymraeg.

Mae ffordd bell iawn i fynd o ran sicrhau bod cyrrff Cymreig a Phrydeinig fel ei gilydd

yn darparu gwasanaethau Cymraeg, a bod y cynnig yn un rhagweithiol, nad oes angen ei fynnu, neu nad oes angen bod â gwybodaeth arbenigol i gael hyd iddo.

Cwestiwn 45 – A oes gennych unrhyw sylwadau ychwanegol ar Ran 4 y Papur Gwyn?

Rhan 5: Asesu effaith ein cynigion

Cwestiwn 46 – Rydym wedi asesu effaith ein cynigion ar gydraddoldeb, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, a'r Gymraeg. A oes gennych chi sylwadau ar unrhyw un o'r asesiadau hyn?

Cwestiwn 47 – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynigion yn ein Papur Gwyn yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar:

- i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol neu liniaru effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Cwestiwn 48 – Eglurwch hefyd sut gellid ffurfio neu newid yr opsiynau arfaethedig:

- i) fel eu bod yn cael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ii) fel nad ydynt yn cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

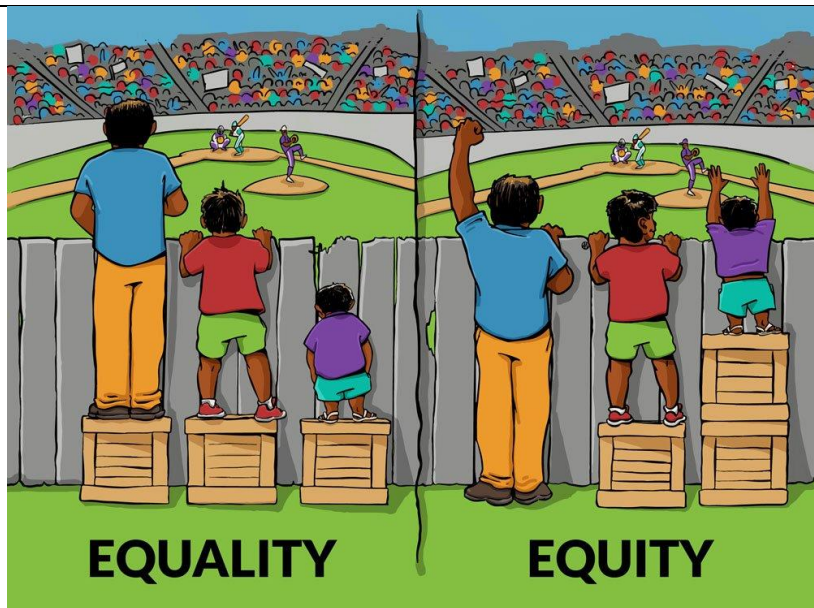
Mae gan UCAC bryder ynghylch ieithwedd deddfwriaeth ynghylch y Gymraeg, ac yn benodol yr egwyddor o 'beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg'.

Teimlwn ei fod yn bryd i ni symud ymlaen o'r isafswm hwnnw, i ddeddfwriaeth sy'n cydnabod sefyllfa leiafrifol y Gymraeg a realiti ymarferol y sefyllfa honno, sef bod y Gymraeg dan anfantais sylweddol iawn, yn bron a bod pob cyd-destun, a bod angen gweithredu i unioni hynny. Yn fyr, nid yw'r cae yn un gwastad, ac nid yw 'peidio trin yn llai ffafriol' yn creu gwastadedd.

Mae angen creu cyd-destun deddfwriaethol ble mae modd rhoi blaenoriaeth i'r Gymraeg, rhoi fwy o hwb iddi nag i'r Saesneg, a chreu rhagdybiaeth o'i phlaid mewn rhai cyd-destunau penodol.

Dim ond drwy greu cyd-destun o'r fath y gellid creu unrhyw beth tebyg i gae gwastad.

Atodwn lun i ddarlunio'r pwynt:

Mawr obeithiwn, wrth symud ymlaen at Bil drafft, y cymerir hyn i ystyriaeth.

Cwestiwn 49 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

1. Mae hi wedi bod yn destun pryder i UCAC o'r cychwyn mai Llywodraeth Cymru sy'n penodi Comisiynydd y Gymraeg. Rydym yn gryf o'r farn mai'r Cynulliad fyddai'r corff fwyaf priodol i wneud penodiad o'r fath, ac i'r Cynulliad hefyd y dylai fod yn atebol. Byddai hyn yr un mor wir a pherthnasol yng nghyd-destun Comisiwn.
2. Rhaid peidio gadael naill ochr statws a rôl y Gymraeg o fewn Llywodraeth Cymru, er ein bod yn cydnabod nad tesun deddfwriaeth fyddai hynny. Mae angen sicrhau fod llais a chynrychiolaeth gref, a lefelau staffio digonol, gan yr Adran/Is-adran sy'n delio â'r Gymraeg, ac yn ychwanegol at hynny fod y Gymraeg yn brif ystyriaeth ar draws pob Adran a phortffolio, a hynny mewn modd gwirioneddol ystyrlon, ac nid adendwm symbolaidd. Rhaid felly wrth swyddogion ag arbenigedd a dealltwriaeth briodol ar draws y Llywodraeth, ac sydd â lefel briodol o awdurdod.
3. Ni fyddai UCAC am weld dargyfeirio unrhyw egni ac adnoddau oddi wrth weithredu strategaeth 2050, ac yn arbennig felly ym maes addysg, wrth fwrw ymlaen â'r camau nesaf mewn perthynas â'r Papur Gwyn.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngwrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

BY EMAIL

UnedlaithGymraegWelshLanguageUnit@gov.Wales

Welsh Language Bill Team

Welsh Language Division

Welsh Government

Cathays Park

CARDIFF

CF10 3NQ

Npower Limited
Windmill Hill Business Park
Whitehill Way
Swindon
SN5 6PB

31st October 2017

Dear Sir / Madam

Striking the Right Balance: Proposals for a Welsh Language Bill

Please find attached our response to the above consultation, submitted on behalf of npower Ltd

npower, part of the npower Group plc, is one of Britain's leading energy companies, and we serve around 4.9 million residential and business accounts with electricity and gas across the UK. We would be very happy to discuss any aspects of our consultation response with you; including the recent research we commissioned.

Please let me know if you have any queries regarding our response.

Yours faithfully

A handwritten signature in black ink that reads "Kate Garth".

Kate Garth

Customer Policy Manager
npower Ltd

npower response to the “Welsh Government White Paper – Striking the right balance: proposals for a Welsh Language Bill”

PART 1 – PROMOTING THE WELSH LANGUAGE

Question 1 - In paragraphs 49-54, we set out the role we propose the Welsh Government should play in promoting the Welsh language – i.e. the Government promotional functions. Do you agree with our proposal?

Agree.

Question 2) in table 1 (page 18) we outlined the resources related to general promotional functions which we think should be available to any body or bodies involved in promoting Welsh language and monitoring and enforcing compliance with Standards. Do you agree with our proposal.

No comment.

Question 3) Do you agree with our preferred option (option 4) to have a single body responsible for promoting Welsh language as well as monitoring and enforcing compliance with Standards.

We agree that option 4 is the best option outlined in the White Paper. We note the comments made in paragraph 81 – under the **Synergy between promotion and enforcement functions**, we firmly agree that there are significant issues relating to Labour market constraints (availability of Welsh speaking staff across a variety of disciplines) as well as the current capabilities of bodies to influence and change people’s behaviour relating to the Welsh language.

We would note these labour market issues will likely be especially exacerbated for those obligated bodies that are not physically based in Wales. Option 4 must ensure that there is a clear flow of information and data from the broader Welsh language monitoring (on both the supply and demand front) and the timing of any new Standards imposed on hitherto non-obligated bodies (particularly private companies), to ensure that any new regulations or Standards are reasonable and proportionate.

It will be important for the future body responsible to note that private companies operate within the competitive market across the UK with very different levels of market share within Wales). Within the energy sector this is particularly relevant, given the continuous increase in the number of new suppliers entering the market. There cannot be a one-size all fits approach across the sector, given the very different market shares (and hence impacts) on the different suppliers.

Question 4) We have based our preference for a single body on the grounds of clarity, synergy and value for money. Do you agree with our rationale.

Agree.

We would reiterate the importance of ensuring value for money (in terms of monitoring and compliance); and that calculation should also take account of the likely benefit to the individual in terms of widening access to Welsh language services and those which would likely provide most support for the Cymraeg 2050 strategy, given the increasing number of bodies required to comply with Welsh language Standards and the current labour market constraints.

Question 5) What other relevant issues should we consider in making our final proposal as to which body or bodies should carry out work to promote the Welsh language and monitor and enforce compliance with Standards.

No comment.

Question 6) Do you have any further comments on Part 1 of the White Paper?

We reiterate our previous comments regarding the importance of proportionality and reasonableness regarding the development and imposition of Welsh language Standards. The new body that will be responsible for both the promotion of the Welsh language (at the front end) and the monitoring and compliance of those bodies who are obligated to comply with Standards must be transparent and provide clear information as to the level of effectiveness of Welsh language promotion and uptake of the language.

We support the change in emphasis, from promotion and encouragement of the Welsh language focusing on the areas that will make the biggest differences to support the learning and usage of Welsh, rather than the arrangements that focus on the current costly, prescriptive and administrative approach.

Given the proposals to significantly amend the existing arrangements and Standards, we do not believe it would be appropriate for new Standards to be legislated for and compliance notices issued until the relevant legislation has been changed and the new body set up, and we would welcome clarity on the likely timings to deliver the proposed level of change.

PART 2 – GOVERNANCE AND ACCOUNTABILITY

Question 7) In paragraphs 93-95 we have set out some general requirements regarding the body's governance and accountability arrangements. What are your views on these general requirements and are there other checks and balances you believe should apply to the proposed body?

We have no specific comments, although we would highlight the need (and benefit) for the body to have information pertaining to likely speed and introduction of Standards and on which bodies in order to provide it with the means to accurately plan monitoring of and enforcement on standards. This would / could also provide more information to organisations likely to be obligated under future Standards for the purposes of planning / understanding their obligations. Please also note our response to question 6.

Question 8) Do you agree with our preferred option (Option 3) to establish a Welsh language Commission to promote and facilitate the use of the Welsh language and monitor and enforce bodies' compliance with Standards?

Agree.

Question 9) What are your thoughts on the analysis we have provided which supports our preference for option 3? Are there any other considerations we should take into account in making any final proposal?

We agree with the assessment rationale provided. We agree it is very important that there is a clear separation between the Commission, who would set the body's strategic plan and enforcement policy and the CEO, responsible for the day to day operational decision making and staff appointment.

Question 10) Do you believe Option 3 provides sufficient safeguards in relation to the independence of the proposed Commission in exercising its functions in monitoring and enforcing bodies' compliance with Standards?

Disagree – whilst we welcome the clarity on the separation of powers, we note the proposal to delegate functions of the Commission to individual members of the Commission, which could include the delegated responsibility for monitoring and enforcing compliance with Standards resting with one specified Member. We would be concerned that the powers could reside with one individual without a clear mechanism for ensuring agreement by the full Commission in areas where there are disputes, potentially regarding the means with which the monitoring and enforcement of Standards are undertaken.

Question 11) Are there any other additional matters to those listed in paragraphs 121-122 that we should consider regarding arrangements to establish the proposed Commission?

No comment.

Question 12) Do you agree with our proposal to move the requirement on the Welsh Government to produce a Welsh language strategy from the Government of Wales Act 2006 to the new Welsh Language Bill?

No comment.

Question 13) Do you agree with our proposal that the Welsh Government should report to the Assembly on the Welsh language strategy every 5 years, instead of annually?

Agree.

Question 14) Do you agree with our proposal that the Welsh Government should publish a plan setting out how it will implement the strategy every five years instead of annually?

Agree.

Question 15) Do you agree with our proposal to abolish the Welsh Language Partnership Council and provide the Welsh Government with a power to request advice from the proposed Welsh Language Commission.

No Comment.

Question 16) Do you have any further comments on Part 2 of the White Paper?

No.

PART 3 – THE WELSH LANGUAGE STANDARDS

Question 17) We propose that a reformed model of the Standards (Option 2) should be adopted as the best way to ensure people's rights to receive Welsh language services. Do you agree with this proposal?

Agree / Disagree / Neither

Supporting comments, including (if relevant) any further reforms you would like to see made to the current system, or any alternative approaches you think we should consider.

Option 2 – reform the current system. (paragraphs 151 - 153)

We agree that out of the options presented, option 2 seems the most appropriate:

We firmly agree that standards which impose burdens, but which do not improve services should be removed or amended.

We would like to better understand the likely ramifications for the proposed reform to the current Standards set out clearly, so that the public and those bodies that will be required to comply with the reformed Standards can implement the reforms in the most cost effective and timely manner.

We note the importance of ensuring upfront and ongoing dialogue with any new bodies (particularly those within the private sector) regarding the potential requirements, associated costs and impacts that imposing Standards would have and also the expected beneficial outcomes that would be delivered.

It will be important to know and understand how success will be delivered, for example, Standards may be imposed that require services x to be delivered in Welsh. However, if the service is made available in Welsh but receives little or no uptake; (we note the figures presented in paragraph 16 of the consultation regarding the low uptake of Welsh language services to both Swansea council and the low proportions of tax discs renewed in Welsh), then it is unclear as to how reasonableness or proportionality will be able to be determined, if the future emphasis for Welsh language Standards will be to delivering the changes that make the biggest difference.

Without a clear understanding of the ranges of services provided, the costs and associated benefits of implementing changes to deliver services in Welsh, we remain concerned as to how proportionality and reasonableness will be determined. We would hope that incremental changes, in line with the long term vision of the Cymraeg 2050 strategy would be considered a positive step forward, rather than seeking to deliver a “big bang” approach, that is likely to be costly and unlikely to deliver the change that people in Wales want. Clarity on the success factors / criteria for any future Standards imposed will be critical.

This is very important given the ambiguity relating to the judgements assumed in relation to the decision to impose Standards that are reasonable and proportionate, given the identified issues of the limited number of Welsh speakers and constraints on Welsh skills within the labour market (and by inference), the likely scale and incremental increase in the demand for Welsh language services.

We would seek clarity that for organisations, particularly those private businesses that may become obligated to comply with certain Welsh Language Standards in the future are required to comply with the Standards developed under a reformed system, rather than seeking to implement an administratively complex and expensive process, which will likely be subsequently amended. We are reassured at the suggestion (in paragraph 171), that previous draft Standards published for water and sewerage service providers should be reviewed prior to laying the regulations before the Assembly, and trust that a similar approach will be taken into account before any new regulations are drafted and consulted upon. Please also see our response to question 6.

Question 18) We have based our preferred proposal for reformed Standards (Option 2) on the grounds of the clarity, capacity for improvement and costs of change associated with each option (paragraphs 163-165). Do you agree with our analysis.

Agreed – although noting this is on the basis of expectation of costs, rather than firm figures presented in an accompanying Impact Assessment.

Question 19) Do you agree with the proposal to abolish the current classes of Standards and differentiate between “Standards” (which would relate to services) and “Language planning duties” (which would relate to corporate duties).

Whilst we accept the rationale behind the proposal to abolish the current classes of Standards and to differentiate between Standards and Language Planning Duties, we remain concerned that the scope of the revised Standards could impact schedule 8 bodies (as set out in the Measure) requiring them to comply with additional Standards or to deliver language planning duties that could extend beyond the likely requirements associated with the record keeping standards. Clarification that there will not be any “scope creep” in terms of future requirements would be welcomed.

Question 20) Are you of the opinion that provisions relating to the Welsh in Education Strategic Plans should be included within the new legislation as language planning duties.

No Comment.

Question 21) Are there any other matters which you believe should be included in the new legislation as language planning duties?

No Comment.

Question 22) Do you agree that the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies met their Welsh language duties, which would include both the Standards and the language planning duties?

Please also note our response to question 19. Whilst we accept the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies met (or will meet) their language duties (including Standards and language planning duties), this must respect the reduced requirements for those organisations (service delivery and record keeping standards only) listed on Schedule 8 of the Measure.

Question 23) Do you agree with our proposal that the proposed Commission should monitor and support bodies in relation to their language planning duties, rather than enforce them?

Agree. In general, we support the approach that seeks to monitor and support bodies’ language planning duties, rather than a focus on enforcement. We would support an approach that focused on improving outcomes, rather than seeking to identify and punish failure to comply, (please also see our comments in relation to question 22).

Question 24) Do you agree with our proposal for the Welsh government to be responsible for imposing Standards on bodies either through a compliance notice or other mechanism.

We agree that it should be the Welsh Government that is responsible for imposing Standards on bodies (through a compliance notice or other mechanism), however we are concerned at the lack of process detail that would clarify how (and on what basis) the Welsh Government would have access to the relevant information required to ensure that the compliance notice (or other mechanism) is proportionate and reasonable, given the clear differences that can exist between organisations, even if they are nominally within the same sector.

Question 25) Do you agree with our proposal that all regulations to make Standards should be subject to a full public consultation before seeking the approval of the Assembly.

Agree. We fully agree with this proposal, the consultation should also include an outline of the intended outcomes anticipated through the imposition of Standards. This will be required to provide clarity for both the public and the obligated organisation of the likely time, cost and other resource requirements required to deliver the proposed outcomes, so that those activities most likely to deliver the desired outcomes can be

prioritised, rather than setting unachievable Standards, which then do not meet the expectations of the public nor deliver value to the customer.

The consultation process itself must be fair and transparent, and take account of the commercial confidentiality associated with private companies who operate within the competitive market. This is unlikely (yet) to have been a major consideration for the Standards hitherto imposed, given that they have mainly been imposed upon public sector bodies.

If in future any Standards are imposed upon the energy sector, consideration of the costs that will be borne by customers outside of Wales will also need to be considered.

Question 26) Do you agree with our proposal to abolish Standards Investigations?

In principle yes. We note (that in relation to the Standards Investigation into energy suppliers and related companies), there was little engagement with the organisations likely to be impacted and the failure of many organisations to respond, set out a worrying perception that for many companies, the potential imposition of Welsh language Standards in the future has not been clarified or explained fully.

Furthermore, we believe the dual consultative nature of the standards investigation to be flawed, noting the extremely low response rates* from the public, which likely risked providing a skewed vision of the expectation / need and desire for Welsh language services within this sector. Despite the low response rate, the answers provided were used to illustrate a clear majority preference for Welsh language Standards to be imposed.

- * The Welsh Language Commissioner's Standards Report – Section 64 Welsh Language (Wales) Measure 2011, Schedule 8: Qualifying persons who are licensed electricity suppliers confirmed 21 responses were received from the public (this is less than the number of electricity suppliers who responded (25).
- * The Welsh Language Commissioner's Standards Report – Section 64 Welsh Language (Wales) Measure 2011, Schedule 8: Qualifying persons who are licensed gas suppliers confirmed 21 responses were received from the public (this is less than the number of gas suppliers who responded (22).

However, we are unclear as to what would replace the Standards investigation process, and this needs to be clarified, given that the information provided (as at present) through the standards investigation, sets out the scale of Welsh language provision available and the likely scale of any changes that would result from the imposition of Standards, which should be crucial information in terms of assessing the likely reasonableness and proportionality of any Standards being imposed on specific, individual organisations via the compliance notice process.

This clarification will become more pressing if additional private sector organisations are brought into scope of the Welsh language Measure.

Question 27) Do you agree with our proposal that the Welsh Government should be given powers to issue Codes of practice or guidance relating to the Standards.

In principle we agree, that said, given the differing capabilities of different organisations within the same industrial sector, we are concerned that the content within a code of practice may be too general. We would welcome additional guidance, particularly on the criterion to be used to determine the proportionality and reasonableness of any future compliance notice (or alternative mechanism) to require a schedule 8 organisation to comply with Welsh language Standards.

Question 28) Do you agree with our proposal that the Welsh government should have a power to impose standards on all the bodies in a sector directly through regulations without the need for a compliance notice or any other such mechanism.

Disagree. We are concerned that were the Welsh government enabled to impose Standards on all bodies within a sector directly through regulations; without the need for a compliance notice or an alternative mechanism it would reduce the ability for the proportionality and reasonableness of the approach to be assessed. Under the proposed approach, the Standards that we would be required to comply with would be the same as those ex monopoly incumbent suppliers who have significant Welsh speaking staff, are based within Wales, and who continue to supply the majority of Welsh energy customers.

It will be critical to ensure individual bodies retain the right to challenge the imposition of a standard given there is not a one-size fits all approach across different sectors.

We would also note the current ambiguity regarding the potential imposition of Standards on bodies that deliver services to the non-domestic market. We wish to flag concerns that if the imposition of Standards is seen to be too onerous, then many suppliers could decide to withdraw from the supply market within Wales, which would be a bad outcome for consumers.

It would be helpful to understand how the Government considers any future obligation on providers of services to non-domestic customers, and whether these are within scope of the proposals. If they are in scope, we would question whether the experiences of those bodies already obligated (who predominantly provide services to residential / domestic customers) would provide a reasonable reflection of the business community. Understanding the likely scope and uptake for any future Standards must be clarified.

Question 29) What factors should we take into account or what procedure should we follow in order to ensure the process for imposing Standards on the Welsh Government is fair and transparent?

No comment.

Question 30) Do you agree with our proposal that complaints should have to be dealt with through the relevant body's complaints procedure first before the proposed Welsh Language Commission can investigate an alleged failure.

Agree. If the relevant body is not made aware of the issue first, then they will be able unable to investigate and potentially rectify a problem. However, it will be critical to ensure there is transparency and clarity around the Welsh language Standards that apply to each relevant body, given the current framework (of compliance notices) that may be different for similar organisations / sectors. We would welcome clarification that in the event that the customer contacts the Welsh Language Commission without having raised the complaint with the relevant body first, will the Commission direct the customer back to the obligated body, will the body have the option to dispute an investigation if the customer has not followed the approved complaints procedure first?

Question 31) Do you agree with our proposal that bodies must adhere to an approved complaints procedure, such as the Model Concerns and Complaints Policy?

Agreed. Yes we have a complaints procedure available on our website which we could apply to any complaint. In the event of Standards being imposed upon us, it will be critical to ensure that any complaints relating to the Welsh language Standards are treated within the existing complaints procedure and processes, and not

duplicated. Energy suppliers are required by law, through (The Gas and Electricity (Complaints Handling Standards) Regulations 2008 to have such a process in place.

Question 32) Do you agree with our proposal that the proposed Commission should only take further action regarding a complaint if it believes the alleged breach of a Standard or complaints procedure is serious?

Agree; but only on the basis that the definition of a serious breach is clear, transparent and objective, and relates to the relevant body's individual compliance notice (or alternative mechanism).

Question 33) Do you agree with our proposal to allow the proposed Commission to conduct an investigation on its own initiative?

Disagree. Whilst we accept the proposed Commission will be monitoring the relevant bodies' compliance with the Standards, which would provide information as to the degree of compliance or otherwise. Any legislation must clarify the parameters for action, in the event that the regular compliance monitoring identifies an issue. We are concerned with the proposals as set out, as these seem too vague and open-ended and could result in "fishing" trip to look for fault, rather than act upon intelligence received (either through a referred complaints process or through their standard monitoring). It is important to ensure full clarity on the Standards placed on each relevant body, ensuring that they are at all times proportionate and reasonable.

Further clarity on the potential difference between a request for information and a formal investigation would be very helpful.

Question 34) Do you agree that the actions set out in paragraph 225 provide an effective range of enforcement action?

Agree – although we would note in relation to paragraph 225 d) – ensures that steps required to remedy the failure are proportionate and reasonable and take account of the issues highlighted at the start of the White Paper (those in paragraph 81, including labour market constraints and the ability for different sectors, within different parts of Wales to meet Standards). We note; as a potential relevant body, that we do not have offices or staff located in Wales, and therefore any future requirement to adhere to Standards in future will be further constrained by wider labour market issues.

Question 35) Currently, the Commissioner has powers to impose a civil fine of up to £5000 and in some circumstances to request a court order to require a body to comply. Do you agree with our proposal that these powers should be retained?

Yes on the understanding that a civil fine or request for a court order would only be applied when a full investigation, with the opportunity for us to respond, had taken place, please also note our response to question 34.

Question 36) Do you agree with our proposal to retain the Tribunal's role in relation to the proposed Commission's decisions regarding enforcing bodies' compliance with Standards?

Agree, although we note that our agreement is caveated on the basis of a full consultation constructive dialogue having taken place prior to any Standards being imposed (please also note our response to question 17).

Question 37) Do you agree with our proposal that the Tribunal should also deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Unsure – we agree that the Tribunal should definitely deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body, but it is currently unclear as to what stage this appeal process would apply if the compliance notice process is withdrawn or replaced by an alternative mechanism. Please also note our responses to questions 24 and 25 in relation to this question.

Question 38) We proposed to introduce a mandatory first stage for the Tribunal in relation to appeals against the proposed Commission’s decisions concerning enforcing Standards. The first stage would require the Tribunal to give permission on the grounds that an application has a reasonable chance of success or another compelling reason why the application should be heard. Do you agree with our proposal?

Disagree.

Question 39) Do you believe that the proposed mandatory first stage should apply to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

No – absolutely not. We are very concerned as to what evidence / full impact assessment will be used to determine how in future the Welsh Government will be able to impose Standards on a body, particularly those organisations within the private sector that may become newly obligated.

We are very concerned with the evidence that was gathered through the Standards Investigation and we believe that inserting a first stage approach to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards could reinforce any sectoral bias or assumption that if one organisation within the same sector can comply with Standards, all organisations within that sector could comply. This approach would not take account of any different costs or impacts on an individual body as to whether or not it was proportionate or reasonable for those Standards to be imposed and if so, the implementation timescales.

We believe it is vital that decisions need to be fair and transparent, and we believe it would be unfair to require an expectation of a reasonable chance of success as first tier approach, particularly if the challenge was raised by a newly obligated body / sector.

Question 40) Do you have any further comments on Part 3 of the White Paper?

No.

PART 4 – THE SCOPE OF BODIES COVERED BY WELSH LANGUAGE LEGISLATION

Question 41) Do you agree with our proposal to remove the constraints in the Measures so that the Welsh Government has the power to make Standards applicable to anybody within the Assembly’s legislative competence?

Agree – it seems sensible that the Welsh Government should have the power to make Standards applicable to anybody within the Assembly’s legislative competence, but we would continue to urge caution on the expansion of additional language responsibilities, given the current economic uncertainty of Brexit (as highlighted within paragraph 245) and also the wider availability of Welsh language workforce and other labour market constraints (as highlighted within paragraph 81).

Question 42) Do you agree with our proposal that private sector businesses should only be liable to comply with Standards that relate to the services they provide to their customers?

Unsure – we agree that private sector businesses should only be liable to comply with the Standards that relate to the services provided to their customers, but we would like further clarity as to the scope of the

definition of customer (does this mean domestic customers only, which would seem more in keeping with the provision of services and ability to communicate within the medium of Welsh) or would it extend to services provided to any non-domestic customers?

We would also like further clarity on the definition of customer. Will any future regulations or Standards define “customer”, for example what about potential customers who want to discuss a change of supply, customers whose supply we have taken in error (for example, Erroneous Transfer or Cross Metering issues), consumers who might want to make a complaint, for example about an npower meter agent driving or a marketing activity. What about Feed in Tariff customers whose licenced supplier is not the same as their domestic electricity supplier? It is also worth noting that the “The Gas and Electricity (Consumer Complaints Handling Standards) Regulations 2008 applies to consumers rather than customers. (These regulations provide for the complaints handling process referenced in question 31).

The energy supply sector (particularly the electricity sector) is highly complex, with multiple agents and processes. Any obligations imposed under future Standards will need to be carefully worded, to ensure only those services with the greatest benefit to consumers are required to be offered in Welsh.

Question 43) Do you agree with our proposal that Standards should only be imposed on private businesses as part of a wider package of promotional and awareness raising initiatives?

We agree that any Standards imposed on private businesses should be part of a wider package of promotional and awareness raising initiatives. It is also critical to ensure that the imposition of any Standards will not distort the competitive market within which private sector businesses operate, this is particularly important in the situation where some of those impacted private sector businesses operate on a national basis, and may not be physically located within Wales compared to others who may be physically located within Wales and have existing Welsh language speaking staff.

Question 44) If the Welsh Government is given powers to impose Standards on anybody within the Assembly’s competence, do you believe that Standards should be imposed on any body or sector that is not currently within the scope of the Welsh language legislation?

Yes – please see also our response to question 43. It will be important to ensure that any Standards imposed on a body that is not currently within the scope of the Welsh language legislation is done so on the basis of a clear impact assessment and evaluation of how the imposition of such Standards will support the development of the Cymraeg 50 ambition and importantly, how realistic it will be to impose Standards (i.e. will there be sufficient Welsh medium speakers, to what degree to the customers of those new bodies prioritise the delivery of Welsh services over those (provided by bodies already obligated under Compliance Notices etc). In many cases, we would expect a voluntary approach to be more successful, as it is likely to provide a service that customers want / seek out and would enable competitive differentiation, which would be more likely to prioritise delivery of services that the customer wants, rather than a general requirement to offer certain services in Welsh, potentially to the cost of other investment in products and or services.

Question 45) Do you have any further comments on Part 4 of the White Paper?

No.

PART 5 – ASSESSING THE IMPACT OF OUR PROPOSALS

Question 46) We have assessed the impact of our proposals on equality, children, young people and their families, and the Welsh language. Do you have comments on any of these assessments?

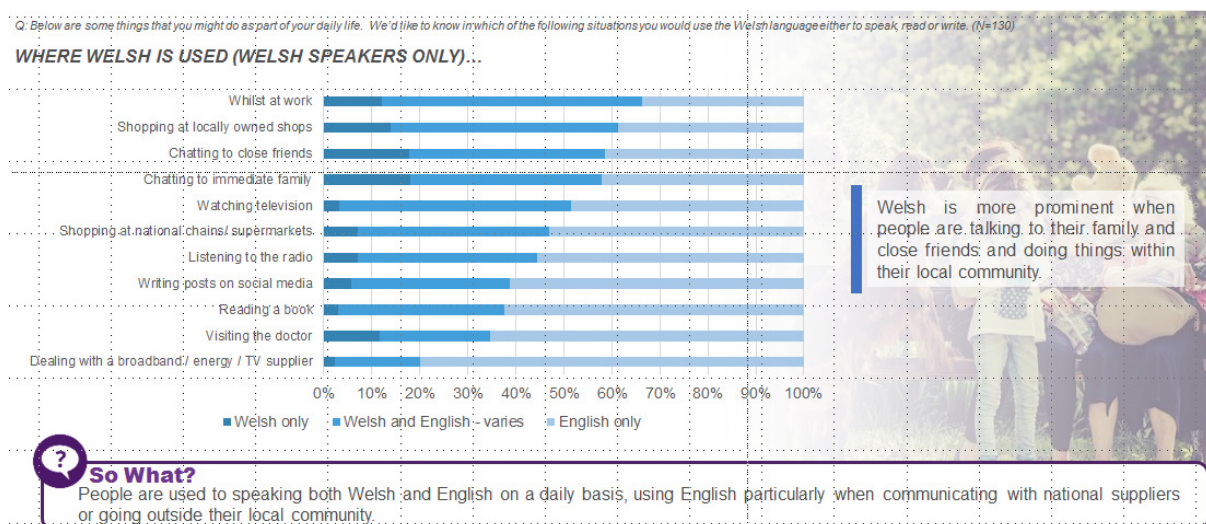
We are unclear on the impact of these proposals on the identified groups. The impact assessment that was published alongside the consultation suggested that additional research would be commissioned that would feed into the Regulatory impact Assessment that would be published with the proposed legislation, Without sight of either the research or regulatory impact assessment we are unable to comment. We would note that the current Impact Assessment does not provide any numerical value for the different options outlined or the expected benefits / savings that moving to a simplified solution would or could deliver.

47. We would like to know your views on the effects that the proposals in our White Paper would have on the Welsh language, specifically on:

i) opportunities for people to use Welsh;

We agree that this proposal does increase the opportunities for people to use Welsh, however it is unclear to us, whether there is a belief / expectation or intent that increasing the opportunities to use Welsh more generally would lead to customers feeling confident enough to enter broaden their use of Welsh outside their family, close friends and local community. In the context of energy supply, we are unsure that developing sufficient competence and confidence in Welsh language ability would enable and or encourage future customers to contract for a Service such as gas and electricity using Welsh and to fully understand what they have signed up for.

npower recently commissioned research¹ into Welsh language usage, take up, and perceived cultural importance. We would welcome the opportunity to discuss these findings with you. One of the key insights was that Welsh speakers commonly use both Welsh and English in their daily life and are used to receiving communications in English only from suppliers, of the Welsh speakers questioned, more than half of the Welsh speaker respondents confirmed that they only read English communications if they receive communications in dual languages.

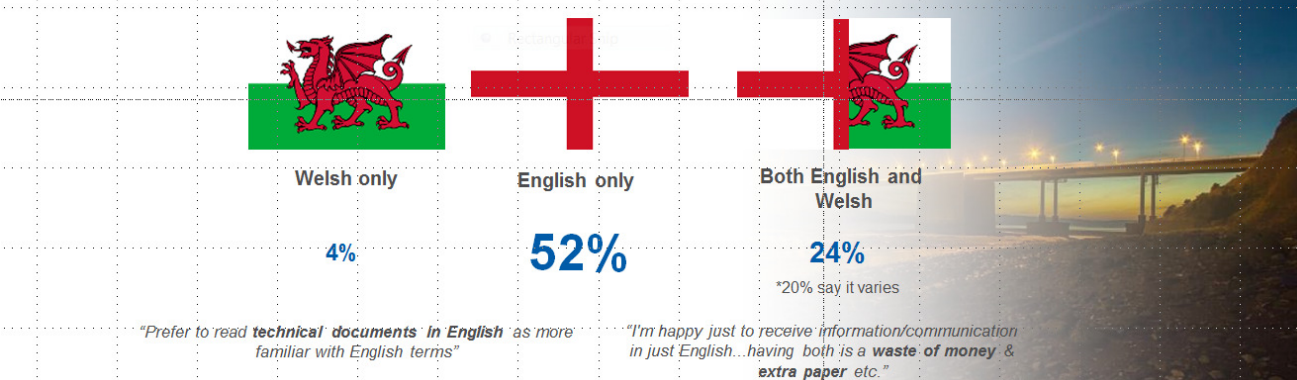

In the Utility sector, Welsh speaking customers who receive information in both English and Welsh also tended to read only the English version mainly due to a lack of understanding of technical words/jargon.

¹ External research conducted during August / September 2017, of 1000 people living in Wales, 13% were Welsh speakers (classified as better than basic use) were surveyed online (available both in Welsh and English). There was 0% take up of the Welsh version of the survey. The respondents did not need to be npower customers.

Q: You said companies communicate with you in Welsh and English. If you receive paper documentation in both Welsh and English, which do you read? (N=119)

WHICH LANGUAGES WELSH SPEAKERS READ...

We therefore support an incremental increase in the use of Welsh services slowly, rather than opting for the "big bang approach, approach, as the research shows such investment would unlikely be of benefit to the customer or increase the uptake of Welsh.

ii) treating the Welsh language no less favourably than the English language.

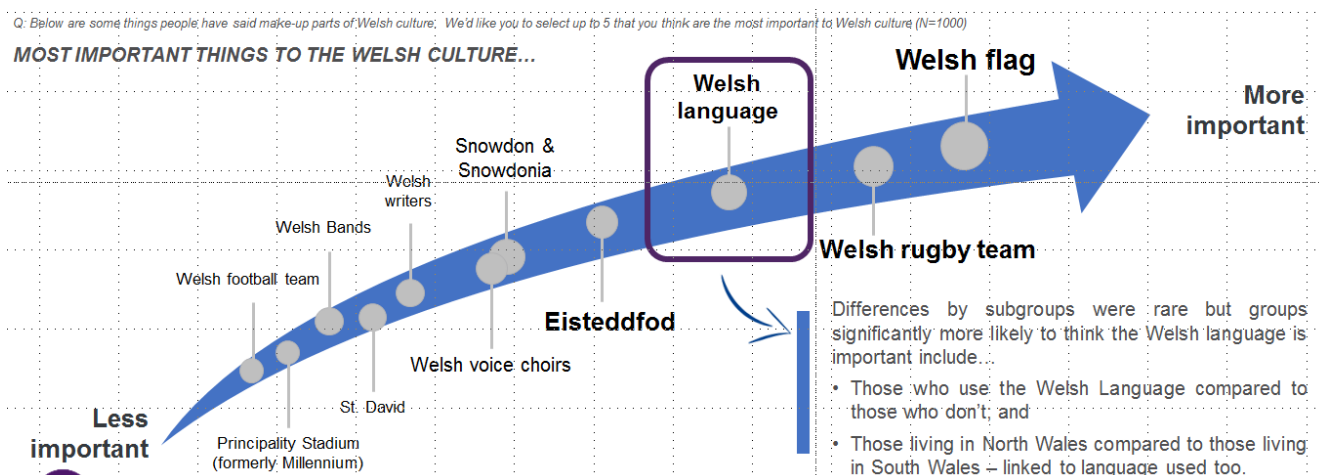
The infrastructure required by private organisations such as ours to put this in place would be costly and disproportionate to the number of customers that benefit, so further clarification is needed on how the government will seek to apply proportionality. We would also want to understand if this would be seen as detrimental under our Standards of Conduct obligations to our other customers whose first language is not English.

It is unclear how these proposals will be managed or applied to private businesses who may be based outside Wales, with the particular impacts of the known labour market constraints, and therefore to what extent they can be seen to have an impact (positively or negatively).

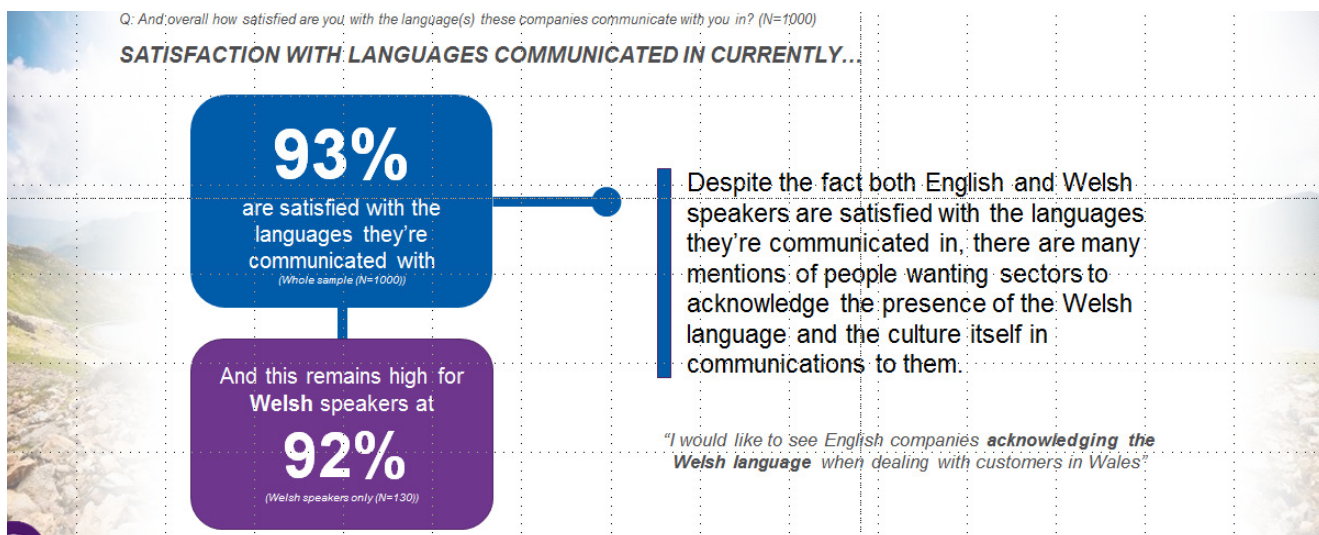
What effects do you think there would be? How could positive effects be increased, or negative effects be mitigated?

Please also note our response to question 17, regarding the low uptake and low usage of Welsh language pages recorded by Swansea Council in June 2017 and DVLA suggests that there may be a need for incremental steps rather than big bang approach in terms of how future language Standards are managed, alongside support for businesses and other organisations to be encouraged to do the small, but important things in Welsh.

The research we commissioned was clear that for respondents including those non-Welsh speakers, there is significant pride and importance attached to the Welsh language in relation to Welsh culture and heritage.

However, this did not translate to dissatisfaction with the services currently received, or a clear demand for more services to be available in Welsh.

Minimising the cost to Welsh (and UK) consumers continues to be critical at this juncture with the ongoing BREXIT negotiations and economic outlook. We believe the negative impacts of enforcing additional Standards at cost are best mitigated through a clear assessment of what the critical services are and will be in future.

We remain concerned that there appears little research or data availability regarding the take up of Welsh services and how successful (or otherwise) the imposition of Standards within the first 3 tranches of bodies obligated has been. Given that the majority of those bodies are within the public sector we are concerned that there is a less of a direct read across to private sector organisations working within the competitive market.

Cymraeg 2050 is a long term strategy and any changes will only occur slowly. Therefore how best to engage with private organisations outside Wales needs to be considered differently to those based in Wales and the review of the adoption of Public Services to the Standards should be used to help amend draft standards for private organisations. Also worth noting that the Utility Industry is very complex and inhabits a totally different space to the cohorts impacted so far

48. Please explain how you believe the proposed options could be formulated or changed so as to have:

i) positive effects or increased positive effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language;

Companies need to have the structures in place to be able to allow people to use the Welsh language and for the Welsh language to be treated no less favourably than the English language. This would require significant system changes and significant translation expenses (resource and costs changes) which would take time for an organisation to implement. It is critical to ensure that key services that deliver the most value are prioritised, and there will need to be clear evidence to determine what these are and how these might change over the medium term.

To help achieve Cymraeg 2050, we would like to be involved in discussions around any future Standards for utility companies so that we can help identify which Standards could be progressed easily (quick wins) and those which would take longer to implement so that we are working with the Welsh Government to understand how best to apply Standards in an achievable way.

It is also worth noting that there are utilities who offer Welsh services already, so if a Welsh speaker feels very strongly about receiving their bills and other communication now in Welsh, they already have the option to change Supplier to one who offers these services. This is the critical difference to the current and future obligated bodies – there is a clear consumer choice available, and Welsh customers are able to switch to an energy supplier of their choice. This is not the case for the provision of public services from local authorities or if obligated, water companies.

ii) no adverse effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language.

We agree that when applying the Standards, a proportionality assessment is important as to whether an organisation has to adopt a required Standard, however it may be difficult for a customer to understand which ones will or will not apply for certain organisations. Thought should be given as to how the public are made aware of these distinctions.

49. We have asked a number of specific questions in this White Paper. If you have any related issues which we have not specifically addressed, please use this space to report them.

As noted in our responses, we request additional clarification on the following points:

- The likely timings for delivery of the proposed changes as set out in the White Paper, including the transition from the current Welsh Language Commissioner Office (and role) to the new proposed Welsh Language Commission.
- How dialogue will be improved between the Welsh Language Commission, Welsh Government and any private organisations regarding their use of Welsh and potential obligations under future Standards will be managed and developed.
- What will replace the current Standards Investigation process (i.e. what the mechanism will be to facilitate the information provision against which Standards may be legislated for) and thereafter what the mechanism and associated timings would be for the compliance notice (or alternative mechanism) would be.
- Whether services offered / provided to non-domestic customers are intended or likely to come under the remit of the Standards, and if they are so, what the intended benefits of such an approach would be.

27 October 2017

Dear xxx

FSB Wales welcomes the Welsh Government's consultation on the Welsh Language White Paper. At this stage our comments on the proposals are limited in scope, but we look forward to engaging with the Welsh Government on the path towards a Bill and an Act.

In general FSB Wales welcomes the approach towards promotion proposed in the White Paper, and we have welcomed steps the Welsh Government have taken to increase Welsh uptake and provision of support to promote the Welsh language in the SME community.

FSB Wales has 10,000 members, running SMEs across the geography of Wales, operating in all sectors of the economy. As one would imagine, a significant proportion of our membership operate through the medium of Welsh, or bilingually and are serving the Welsh speaking communities of Wales on a day to day basis. We feel this contribution should be recognised and celebrated.

It is essential that key components of the Welsh Governments business support apparatus are available in the medium of Welsh. We would welcome increased engagement between the Commissioner(s) and bodies such as Business Wales and Banc to ensure that Welsh Language provision, support for promotion of the Welsh language, and understanding regulatory obligations is clear.

Where our membership do not use Welsh, there are clear opportunities to support take up, by presenting the real commercial benefits operating bilingually can bring. For instance, survey work undertaken by the Welsh Language Commissioner in 2013 suggested use of the Welsh language in business services varied significantly with around 27 per cent of businesses using it for signage where that's appropriate compared to only 10 per cent for Welsh language websites and around 3 per cent for social media activity.¹

Whilst these figures may have changed since 2013, it is interesting to note there are several areas where further promotion could be fruitful. For many taking part in this survey who use the Welsh language, it was for reasons of customer service. Furthermore, around 60 per cent of respondents were supportive of using the Welsh language in their business in either a formal or informal setting.

At present, we have no clear preference as to the structure of the body tasked with regulating and promoting the Welsh language. Our experience with the existing office of the Welsh Language Commissioner has been positive and we have been consulted on a number of their projects including the production and dissemination of the Cynllun Hybu'r Cymraeg – the Commissioner's support mechanism for business who voluntarily want to improve their Welsh language services.

¹ Welsh Language Commissioner. 2013. SME Welsh Language Use Survey. [Online]. Available at: [http://www.comisiynyddygymraeg.cymru/English/Publications%20List/J11264%20SMEs%20Welsh%20Language%20Survey%20-%20Technical%20Report%20\(English\)%20-%20v2.pdf](http://www.comisiynyddygymraeg.cymru/English/Publications%20List/J11264%20SMEs%20Welsh%20Language%20Survey%20-%20Technical%20Report%20(English)%20-%20v2.pdf) (accessed 27th October 2017).

Arbenigwyr mewn Busnes
Experts in Business

Any new or reformed body should design its communication and engagement mechanisms with the vast majority of Welsh businesses, namely SMEs, in mind and we would as a minimum expect a similar level of dialogue to continue around the support for SMEs who wish to use the Welsh language.

As part of any governance changes, a Commission should look to reflect the wider business community in its appointments process, with a specific emphasis on SMEs.

Should you require any further information on the above comments then please do not hesitate to get in touch.

Yours sincerely

Janet Jones
Wales Policy Chair
Federation of Small Businesses Wales

**Ymateb Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy i'r Ymgynghoriad ar y Papur Gwyn –
Taro'r Cydbwysedd iawn: cynigion ar gyfer Bil y Gymraeg**

Croesawn y cyfle hwn i ymateb i'r ymgynghoriad ar y Papur Gwyn - Taro'r Cydbwysedd iawn: cynigion ar gyfer Bil y Gymraeg, ac yn wir, cytunwn yn llwyr bod hwn yn gyfnod cyffrous yn hanes yr iaith Gymraeg. Dyma gyfle euraidd i ddatblygu ar lwyddiannau'r gorffennol, i sicrhau bod y Gymraeg yn ffynnu a dwyieithrwydd yn digwydd heb orfod brwydro amdano, yn dod yn norm, ac wrth gwrs sicrhau bod Cymraeg 2050 yn dod yn realiti.

Croesawodd y Cyngor ddyfodiad y Mesur yn 2011, a'r Safonau a ddeilliodd ohonynt hefyd, oherwydd eu bod yn rhoi'r cyfle i ddatblygu'r Gymraeg ymhellach na'n Cynllun Iaith Gymraeg ac, ar y pryd, yr oeddem yn tybio eu bod yn cyflwyno un Safon i Gymru fel y byddai'r cyhoedd yn gwybod yn union beth i'w ddisgwyl wrth ddod i gysylltiad ag unrhyw un o'r Cynghorau lleol.

Mae gwir angen taro'r cydbwysedd iawn rhwng hybu a rheoleiddio, felly cytunwn yn llwyr, mewn cyfnod o lymder ariannol ac ansicrwydd economaidd, nad oes modd cyfiawnhau trefn fiwrocataidd, sy'n gostus ac yn bygwth tagu ewyllys da tuag at yr iaith. Yn wir, mae'n rhaid sicrhau ein bod yn dewis ein brwydrau'n ofalus a chytunwn mai'r hyn sy'n bwysig yw ein bod yn medru canolbwyntio ein hymdrechion ar bethau sy'n mynd i wneud gwahaniaeth yn y pendraw.

Ymlawenhawn yn y wybodaeth am gynllunio ieithyddol - tybiwn bod yr awydd gan nifer o sefydliadau, gan ein cynnwys ninnau, i weld yr iaith yn ffynnu ac yn datblygu, ac un o'r pethau a nodom dro ar ôl tro (ac a glywsom gan sefydliadau eraill hefyd mewn amryw o gyfarfodydd ac ati) ers dyfodiad y Safonau yw bod angen canllawiau a hyfforddiant ar Swyddogion Iaith i fynd i'r afael â'r dasg bwysig hon. Gyda dyfodiad y Safonau, mae posibilrwydd bod 22 fersiwn wahanol o rai strategaethau/canllawiau/adnoddau, lle efallai nad oedd angen 1 fersiwn. Nid yw hyn yn gost-effeithiol nad yn helpu'r cyhoedd i wybod am yr hyn sydd ar gael.

O ran rhwydweithio, roeddem yn arfer gweld gwerth mawr yn Rhwydiaith, oedd yn dod â swyddogion iaith o bob cwr o Gymru ynghyd i drafod syniadau, datrys problemau ac ati, ond nid oes yr un cyfarfod wedi'i gynnal ers tro bellach, sydd yn golled fawr.

Hefyd, teimlwn bod elfen werthfawr wedi'i cholli wrth ddiddymu Bwrdd yr Iaith sef y cymorth a'r cyngor a gafwyd gan staff Bwrdd yr Iaith os oeddem mewn cyfyng-gyngor neu angen cymorth i ddatrys rhyw fater neu'i gilydd.

Mewn perthynas â'r ochr gyfieithu, fel y gwyddoch rwy'n siŵr, mae Cyngor Conwy yn cyfieithu i Gynghorau Sir Ddinbych, Sir y Fflint a Wrecsam, a drwy'r cydweithio yma, gallwn ddweud i sicrwydd nad oes angen i'r gwaith cyfieithu fod yn broblem i unrhyw un – mae'n gwasanaeth cyfieithu ni wedi ffynnu ers i ni ddechrau cydweithio gyda'r siroedd allanol 4 blynedd yn ôl, a byddem yn fwy na bodlon trafod y gwaith cyfieithu gydag unrhyw awdurdod sy'n cael trafferth gyda'u gwaith cyfieithu neu gynnig cyngor

iddynt. Yn hynny o beth, rydym yn credu y byddai ail-sefydlu gwasanaeth tebyg i'r hyn oedd yn arfer cael ei gynnig gan y Llinell Gyswllt yn ddefnyddiol iawn i'r cyhoedd a sefydliadau sydd heb wasanaethau cyfieithu i'w rhoi ar ben ffordd am gyfieithiadau, ac yn ei dro, byddai hynny hefyd yn sicr o helpu i gryfhau'r defnydd a wneir o'r Gymraeg, ac ar yr un pryd, sicrhau ei fod yn gywir. Roedd toreth o wahanol sefydliadau yn arfer defnyddio gwasanaethau'r Llinell Gyswllt, ac mae'n bryder o le maen nhw'n cael eu cyfieithiadau rŵan, sydd yr un mor hwylus i ddod o hyd iddynt. Gwyddom am sawl cwmni sydd wedi cysylltu â'n Gwasanaeth Cyfieithu ni ar ôl i'r Llinell Gyswllt ddod i ben, i geisio cyfieithiadau, ac mae'n bryder nad ydym yn medru eu helpu, gan mai'r ateb a gawn gan rai yw eu bod yn troi at Google Translate, ac rydym i gyd yn gwybod pa broblemau allai godi wrth ddefnyddio'r teclyn hwnnw!

Er ein bod yn ymfalchïo mewn cael bod yn rhan o'r Safonau fel ag y maent ar hyn o bryd, ac yn gweld eu gwerth o ran helpu i'r Gymraeg ffynnu, rydym yn cytuno bod angen newidiadau. Yn hynny o beth, rydym yn cytuno gyda phrif gynigion y papur gwyn, a nodir hwy yma er hwylustod â'r broses ymateb o fewn y Cyngor:

- i. Dylid sefydlu un prif gorff i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau.
- ii. Y corff hwnnw fydd Comisiwn y Gymraeg ac felly dylid diddymu Comisiynydd y Gymraeg.
- iii. Dylai Llywodraeth Cymru fod yn gyfrifol am strategaeth genedlaethol y Gymraeg, polisi cenedlaethol, rheoli a chyllido rhai cyrff sydd o arwyddocâd cenedlaethol, a rhai meysydd gwaith penodedig. Dylai Llywodraeth Cymru drosglwyddo'r gyllideb a'r adnoddau ar gyfer gwaith penodedig arall y mae'n ei wneud ar hyn o bryd i hybu'r Gymraeg i Gomisiwn y Gymraeg.
- iv. Dylid cadw cysyniad Safonau'r Gymraeg.

Dim ond i wasanaethau y dylai'r Safonau fod yn berthnasol. Dylid galw dyletswyddau corfforaethol eraill sy'n rhan o system y Safonau ar hyn o bryd, nad ydynt yn creu hawliau gorfodadwy ar gyfer unigolion, yn 'ddyletswyddau cynllunio ieithyddol' a dylent fod yn ddyletswyddau statudol ar gyrff a nodir yn y ddeddfwriaeth.
- v. Dylid adolygu'r Safonau y mae gofyn i gyrff gydymffurfio â nhw o bryd i'w gilydd a, lle bo'n briodol, dylid gosod Safonau ychwanegol ar gyrff neu gael gwared ag eithriadau a ganiateir i gyrff ar hyn o bryd.
- vi. Dylai Llywodraeth Cymru fod yn gyfrifol am greu a gosod Safonau ar gyrff, ac am gyhoeddi canllawiau a chodau ymarfer. Dylai'r Comisiwn fod yn gyfrifol am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau.
- vii. Dylai fod yn ofynnol i'r cyrff eu hunain ddelio â chwynion mewn perthynas â'r Safonau yn y lle cyntaf. Dim ond mewn achosion difrifol y dylai'r Comisiwn ymchwilio i gwynion.

- viii. Dylid cadw Tribiwnlys y Gymraeg. Dylai cyrff allu apelio i'r Tribiwnlys yn erbyn bwriad gan Lywodraeth Cymru i osod Safon arnynt.
- ix. Dylid gallu cymhwyso'r Safonau i unrhyw gorff, cyn belled â bod y gofynion yn rhesymol ac yn gymesur ac o fewn pwerau Cynulliad Cenedlaethol Cymru ("y Cynulliad") (sy'n cynnwys y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol).

Rhan 1: Hybu'r Gymraeg

Cytunwn gyda'r hyn sy'n cael ei gynnig o ran rôl Llywodraeth Cymru i arwain y ffordd i hybu'r Gymraeg ym mharagraffau 49-54. Byddem yn cefnogi bod Llywodraeth Cymru yn parhau i arwain ar ddatblygu polisiau cenedlaethol, i ddatblygu'r ddarpariaeth addysg Gymraeg, ac i sicrhau cynnydd o ran nifer y siaradwyr Gymraeg a thuag at Gymraeg 2050.

O ran y datblygiadau eraill, byddai unrhyw ddatblygiadau gyda'r Gymraeg mewn technoleg yn ddefnyddiol iawn, ac yn ddatblygiad y byddem yn ei groesawu. Cefnogwn yr hyn sy'n cael ei nodi o ran ariannu sefydliadau allweddol fel yr Urdd, Mudiad Meithrin ac ati hefyd, a byddai'n wych medru gwirioneddol weithio ar y cyd â'r sefydliadau hyn wrth gydgyssylltu eu gwaith gyda'n strategaeth hybu'r Gymraeg ein hunain. Rydym yn cytuno y dylai'r adnoddau sy'n cael eu crybwyll yn Nhabl 1 fod ar gael i unrhyw gorff sy'n helpu gyda'r gwaith o hybu'r Gymraeg.

Rydym yn cytuno'n llwyr gydag Opsiwn 4, sef un corff (Comisiwn) i fod yn gyfrifol am hybu'r Gymraeg ac am fonitro a gorfodi cydymffurfiaeth â'r Safonau. Rydym yn gweld y byddai hynny'n gwneud synnwyr, ac yn rhywbeth yr ydym wedi'i grefu ers dyfodiad y Safonau oherwydd pan ddiflannodd Bwrdd yr Iaith, fe grëwyd bwlch yn y ddarpariaeth oeddem ni'n arfer ei chael o ran hybu a chefnogi. Mae gwir angen hyfforddiant, adnoddau a chanllawiau arnom gyda rhai meysydd/elfennau penodol o'r Safonau, er mwyn medru rhoi'r gwasanaeth mwyaf effeithiol a defnyddiol i'r cyhoedd, a mynd ati i wneud gwahaniaeth. Byddai unrhyw hyfforddiant / canllawiau o ran cynllunio ieithyddol hefyd o fantais fawr i ni, a byddem yn eu croesawu.

Rhan 2: Llywodraethiant ac atebolrwydd

Ar ôl ystyried yr opsiynau'n ofalus, rydym yn cytuno mai Opsiwn 3 sef sefydlu Comisiwn y Gymraeg i hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg a monitro a gorfodi cydymffurfiaeth cyrff â'r Safonau yw'r opsiwn gorau, ac rydym yn croesawu'r syniad o gael aelodau annibynnol yn aelodau o'r Comisiwn. Rydym hefyd yn cytuno â'r cynnig o gael Prif Weithredwr fel rhan o'r Comisiwn hefyd er mwyn medru gwahanu'r swyddogaethau. Tybed a fyddai hi'n syniad cael unigolion ar y corff sydd â phrofiad o roi'r Safonau ar waith ar lawr gwlad hefyd - rhywun a fyddai'n medru defnyddio eu profiad i lywio rhan o'r gwaith o ran yr hyfforddiant/adnoddau ac ati efallai? Neu efallai drwy ryw fforwm debyg i Rhwydiaith efallai? Teimlwn weithiau nad yw llais y swyddogion iaith, sy'n ceisio rhoi'r Safonau ar waith bob diwrnod yn ein gwaith bob dydd yn cael ei glywed bob amser. Wedi dweud hynny, mae'r cyfarfodydd diweddar

gyda Llywodraeth Cymru wedi bod o fudd mawr i gael rhoi ein barn ar amrywiol rannau o'r Safonau. Rydym yn teimlo y byddai'n gwbl ymarferol ac yn synhwyrol i Lywodraeth Cymru adrodd i'r Cynulliad ar strategaeth y Gymraeg bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn, ac yn sicr byddai posib rhoi mwy o gig ar yr asgwrn wrth wneud hynny. Byddai'n synhwyrol hefyd felly i Lywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun yn nodi sut y bydd yn gweithredu'r strategaeth bob pum mlynedd yn lle bob blwyddyn.

Rhan 3: Safonau'r Gymraeg

Rydym yn cynnig y dylid mabwysiadu model diwygiedig o'r Safonau (Opsiwn 2) fel y ffordd orau o sicrhau hawliau pobl i dderbyn gwasanaethau Cymraeg.

Croesawodd Gyngor Conwy ddyfodiad y Safonau, gan eu bod yn rhoi pwyslais gwirioneddol ar hyrwyddo a datblygu gwasanaethau sydd ar gael i'r cyhoedd. Roeddem ni, drwy ein Cynllun Iaith blaenorol, yn cydymffurfio gyda chyfran helaeth o'r Safonau eisoes, a drwy ddyfodiad y Safonau, rydym yn teimlo bod y ddarpariaeth sydd gennym wedi datblygu a gwella dros y ddwy flynedd ddiwethaf oherwydd y gwaith yr ydym wedi'i wneud, ac rydym yn parhau i wneud, i sicrhau cydymffurfiaeth â'r Safonau, ac i roi'r gwasanaeth gorau posib i'r cyhoedd yng Nghonwy yn eu dewis iaith.

Wedi dweud hynny, un peth sydd wedi'n taro ni dros y ddwy flynedd ddiwethaf yw'r ffaith nad yw'r Safonau'n safonol, h.y. ni ellwch ddisgwyl cael yr un Safon ym mhob cwr o Gymru gan fod y Safonau sydd wedi'u rhoi i Gynghorau Cymru yn amrywio o Gyngor i Gyngor. Mae hynny'n peri dryswch i'r cyhoedd gan eu bod yn disgwyl cael yr un safon dim ots ym mha sir bynnag maen nhw'n byw ynddi, yn gweithio ynddi neu'n teithio iddi.

Perodd rai o'r Safonau newydd gryn anhawster i ni yng Nghonwy, oherwydd diffyg eglurder, ac, oherwydd nad oedd posib cael cyngor na chymorth i'w dehongli gan Swyddfa'r Comisiynydd, gwyddom fod rhai o'r Safonau yn cael eu dehongli'n wahanol ledled Cymru. Ni all hyn fod yn beth da yn yr ymgais i sicrhau bod y cyhoedd yn gwybod beth i'w ddisgwyl!

Byddwn felly yn cytuno â'r cynnig y dylid mabwysiadu model ddiwygiedig o'r Safonau, sef Opsiwn 2. Byddwn yn cytuno bod angen eglurder o ran y Safonau. Hefyd, byddai hi'n well o lawer buddsoddi amser ac arian yn gwella gwasanaethau Cymraeg a hybu'r gwasanaethau hynny na'r holl fiwrocratiaeth sydd ynghlwm â'r Safonau fel ag y maent ar hyn o bryd, yn enwedig o ran cadw cofnodion a'r safonau, sydd yn y bôn, yn golygu gwaith gweinyddol enfawr, ond sy'n cyfrannu ychydig os nad dim o ran gwella'r ddarpariaeth Gymraeg. Wedi dweud hynny, oherwydd y camau breision sydd eisoes wedi digwydd oherwydd y safonau, byddai angen sicrhau nad ydym yn llesteirio dim ar y gwaith da sydd wedi'i wneud hyd yn hyn. Oherwydd yr eglurder i'r cyhoedd a grybwyllwyd uchod, byddem yn cytuno â'r cynnig i ddiddymu'r dosbarthiadau presennol o Safonau, a gwahaniaethu rhwng 'Safonau' (a fyddai'n berthnasol i wasanaethau) a 'dyletswyddau cynllunio ieithyddol' (a fyddai'n berthnasol i ddyletswyddau corfforaethol), oherwydd fe gredwn y byddai

hynny'n gwneud y Safonau yn llai dryslyd i'r cyhoedd, ac yn wir i staff y cynghorau sy'n rhoi'r Safonau ar waith.

Fel y soniom uchod, byddem yn gwerthfawrogi unrhyw gymorth o ran cynllunio ieithyddol, ac felly byddem yn cytuno y dylai fod gan y Comisiwn arfaethedig bwerau cyffredinol i fonitro sut mae cyrff yn cyflawni eu dyletswyddau o ran y Gymraeg, a fyddai hefyd yn cynnwys, fel y nodir ym mharagraff 184, darparu rhaglenni cymorth ymarferol i'n helpu i ddatblygu sgiliau cynllunio ieithyddol.

Mewn perthynas â chwynion, cytunwn yn gryf iawn y dylid delio â chwynion drwy weithdrefn gwyno'r corff perthnasol cyn y caiff y Comisiwn arfaethedig, sef Comisiwn y Gymraeg, ymchwilio i fethiant honedig. Dyma'r broses gyda chwyn ym mhob maes arall cyn belled ag y gwyddom, ac nid ydym yn gweld unrhyw fantais i gŵyn am y Gymraeg gael ei thrin yn wahanol. O brofiad o ddelio â chwynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn fewnol yn unol â pholisi'r Cyngor ers blynyddoedd maith, fel arfer, mae posib datrys tarddiad y gŵyn yn y fan a'r lle ac o fewn cyfnod byr o amser wrth ymdrin â hi'n fewnol yn y lle cyntaf. Nid ydym yn cytuno â'r broses gyfredol lle bo Comisiynydd y Gymraeg yn medru cychwyn ymchwiliad i'r gŵyn heb i ni wybod amdani a chael y cyfle i'w datrys gyntaf. Mae nifer o'r ymchwiliadau hyn yn golygu llawer iawn o waith ychwanegol i'r Cyngor wrth ddarparu tystiolaeth swmpus mewn amserlen dynn iawn, ac maent yn medru cymryd misoedd lawer i ddod i gasgliad. Rydym o'r farn y byddem yn medru ymdrin â rhai o'r materion yn llawer mwy effeithiol ac effeithlon yn fewnol petaem wedi cael y gŵyn dan sylw yn uniongyrchol. Rydym bob amser yn nodi unrhyw gwynion a gawsom, eu natur, a'r camau a gymerwyd i'w datrys yn ein Hadroddiad Blynyddol. Rydym hefyd yn rhoi ymgyrchoedd/prosesau ar waith lle bo angen yn fewnol er mwyn sicrhau nad yw'r un gŵyn yn codi eto.

Credwn fod y camau gweithredu a ddisgrifir ym mharagraff 225 yn darparu amrywiaeth effeithiol o gamau gorfodi ac hefyd yn swnio'n synhwyrol iawn. Rydym yn credu y dylid cadw'r pwerau i osod dirwy sifil o hyd at £5,000 os yw pob cymorth/cefnogaeth/llwybr arall wedi golygu nad oes newid wedi digwydd i ddatrys y broblem a bod diffyg cydymffurfiaeth yn parhau.

Rhan 4: Cwmpas y cyrff sy'n ddarostyngedig i Safonau'r Gymraeg

Rydym yn cytuno y dylid dileu'r cyfyngiadau yn y Mesur fel bod Llywodraeth Cymru yn meddu ar y pŵer i wneud Safonau'n gymwys i unrhyw gorff o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad. Byddai grym o'r fath yn siŵr o helpu gyda'r dasg o wneud y Gymraeg yn iaith sy'n cael ei gweld a'i chlywed yn ehangach bob dydd. Er mwyn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol, ac i Gymraeg 2050 lwyddo, mae angen i Lywodraeth Cymru fedru sicrhau bod sefydliadau ehangach megis banciau ac archfarchnadoedd yn defnyddio fwy ar y Gymraeg wrth gynnig gwasanaethau i'r cyhoedd.

Part One – Promoting the Welsh Language

1. In paragraphs 49-54 we have set out the role we propose the Welsh Government should play in promoting the Welsh Language, i.e. the Government promotional functions. Do you agree with our proposal?

N/A to us directly.

2. In Table 1 we have outline the resources related to general promotional functions which we think should be available to any body or bodies involved in promoting the Welsh Language and monitoring and enforcing compliance with standards. Do you agree with our proposal?

Neither agree nor disagree – it would be helpful to have more information on ‘Promoting the use of Welsh by businesses’ mentioned in the table.

3. Do you agree with our preferred option (Option 4) to have a single body responsible for promoting the Welsh Language as well as monitoring and enforcing compliance standards.

We agree with Option 4. Having a clear first point of contact for Welsh Language related matters would be helpful for businesses, and the emphasis on clarity, advice and support would be extremely positive. This approach seems to be more balanced in terms of carrot and stick, and provides constructive and practical help including training, workshops, resources and forums to assist bodies with compliance with Standards. We would also welcome collaboration between bodies on a local and national level, as this would increase the sharing of good practice amongst organisations from the same field who would face similar challenges. It is also positive to have acknowledgement that Standards should be reviewed periodically, to reflect the fact that language in Wales is very much a living and changing being, that is growing stronger amongst younger generations, and something that will grow over time.

4. We have based our preference for a single body on the grounds of clarity, synergy and value for money. Do you agree with our rationale?

We agree with the rationale, especially in terms of clarity, to improve communication and contact, especially when looking for advice and guidance.

5. What other relevant issues should we consider in making our final proposal as to which body or bodies should carry out work to promote the Welsh language and monitor and enforce compliance with Standards?

Having a single body as a focal point for Welsh Language development is a positive thing, to ensure maximum clarity for stakeholders, who would benefit from having a specific and easily contactable body of support for all Welsh Language-related advice and information. It is also extremely important to publicise this single body, to increase awareness of Welsh Language-related issues amongst the public.

6. Do you have any further comments on Part 1 of the White Paper?

No.

Part Two – Governance and Accountability

7. In paragraphs 93 – 95 we have set out some general requirements regarding the body's governance and accountability arrangements. What are your views on these general requirements, and are there other checks and balances you believe should apply to the proposed body?

Our views on general requirements re. governance and accountability of the proposed body:

Paragraph 94: "...it is essential that the body is able to build the trust and confidence of stakeholders and the public. It will be required to lead change, reach out to new and different groups and build goodwill towards the language." This consciousness of the importance of encouraging goodwill towards the Welsh Language is essential in context of the last few years where the emphasis has been on investigations with no concrete timetables to enable efficient planning, enforcement with very little support, and time consuming bureaucratic processes. Increasing positivity and goodwill towards the language can only make Welsh Language-related changes within businesses easier. More publicised activity across the UK media would also help increase awareness amongst stakeholders that operate UK-wide so they are more prepared for the changes ahead and more aware of the culture surrounding the Welsh Language in Wales.

Paragraph 95: "We propose that the legislation will make provision to require the body to engage extensively with the public and stakeholders on its key decisions and policies..."

Broadening public engagement is essential, as the Commissioner generally gathers public opinion via lengthy consultation documents which appear on the website for individuals and organisations to respond to. This means that only an extremely narrow and limited sector of the public with specific interest in Welsh Language-related matters are responding to these consultations. This does not by any means reflect a true representation of customers and service users in Wales who are going to be affected by these Standards, and who should have their say.

8. Do you agree with our preferred option (Option 3) to establish a Welsh Language Commission to promote and facilitate the use of the Welsh Language and monitor and enforce bodies' compliance with Standards?

We agree that Option 3 is the best option. Having a body of members with a breadth of experience and skills that represent a variation of stakeholder views and perspectives would ensure a balanced opinion from all sectors – private and public – and maximise feasibility, practicality, reasonableness and proportionality. A genuine understanding by the Commission of the working and operating practices of all sectors affected is especially important. There is such great variation amongst these sectors that different types of business and organisations would obviously face very different challenges. It is also important to prioritise support and help as much as the enforcement of requirements.

9. What are your thoughts on the analysis we have provided which supports our preference for Option 3? Are there any other considerations we should take into account in making any final proposal?

We would especially emphasise the importance of ensuring that there is a breadth of experience, skills and knowledge within the body in order to acknowledge, understand and represent the variation of bodies affected by the Standards.

10. Do you believe Option 3 provides sufficient safeguards in relation to the independence of the proposed Commission in exercising functions in monitoring and enforcing bodies' compliance with Standards?

Unsure.

11. Are there any additional matters to those listed in paragraphs 121-122 that we should consider regarding arrangements to establish the proposed Commission?

The effectiveness of the new Commission will be significantly impacted by the way in which the Commission is resourced both in terms of the scale of the staff team and the skills and experiences of the individuals. We would encourage the Commission to think broadly about the breadth of that skills set and experience and to invest in training to ensure the team understands and is in touch with the realities of both the wider public sector and the business community. In developing this common understanding, there is an improved likelihood of affecting change across the whole of Welsh society.

12. Do you agree with our proposal to move the requirement on the Welsh Government to produce a Welsh Language strategy from the Government of Wales Act 2006 to the new Welsh Language Bill?

This proposal seems sensible in order to ensure the relationship between the strategy and delivery of its priorities by the Commission is clear.

13. Do you agree with our proposal that the Welsh Government should report to the Assembly on the Welsh Language strategy every 5 years instead of annually?

See reply to Question 14.

14. Do you agree with our proposal that the Welsh Government should publish a plan setting out how it will implement the strategy every 5 years instead of annually?

It makes sense for Welsh Government to report on Welsh Language strategy and implementation every 5 years instead of annually, as progress in any language related developments tend to be rather slow and only evident over longer periods of time.

15. Do you agree with our proposal to abolish the Welsh Language Partnership Council and provide the Welsh Government with a power to request advice from the proposed Welsh Language Commission?

We agree with the proposal to abolish the Welsh Language Partnership Council and provide Welsh Government with a power to request advice from the proposed Welsh Language Commission, as long as there is a varied and balanced representation of different sectors within the Commission, to ensure the provision of unbiased and practical advice.

16. Do you have any further comments on Part 2 of the White Paper?

No.

Part Three – The Welsh Language Standards

17. We propose that a reformed model of the Standards (Option 2) should be adopted as the best way to ensure people's rights to receive Welsh Language services. Do you agree with this proposal?

We agree that this is the best way to ensure people's rights to receive Welsh Language services. We agree that it would be helpful to remove standards that don't relate directly to services and that the costly translation of extensive corporate and technical documentation that is not widely read is unnecessary and wasteful of resources. Bodies should definitely be provided with more opportunity to exercise reasonable judgement in relation to particular Standards. Undertaking assessments to determine whether there is demand for a service in Welsh is a practical way of avoiding wasteful resourcing. Demand is a particularly important consideration for private sector businesses, as there is a need to provide a business case for increased resourcing before this can be justified. The ambitious target of Cymraeg 2050 for increasing Welsh speakers needs balancing against the Standards remaining reasonable and proportionate.

18. We have based our preferred proposal for reformed Standards (Option 2) on the grounds of clarity, capacity for improvement and the costs of change associated with each option. Do you agree with our analysis?

We agree with Option 2 and the analysis, and would welcome a less bureaucratic, costly and time consuming process.

19. Do you agree with the proposal to abolish the current classes of Standards and differentiate between 'Standards' (which would relate to services) and 'Language planning duties' (which would relate to corporate duties)?

We neither agree nor disagree with this proposal. It's more practical for the emphasis to be on customer facing activity, and concentrate resources where changes would affect service users directly, and practical support from the Commission for bodies to fulfil their language planning duties effectively would also be welcome. However, Record Keeping Standards were the only other category of Standards applicable to us, other than Service Delivery, therefore this wouldn't make a huge difference to the requirements facing [Di-enw/Anonymous].

20. Are you of the opinion that provisions relating to the Welsh in Education Strategic Plans should be included within the new legislation as language planning duties?

N/A- WESPS are not applicable to us.

21. Are there any other matters which you believe should be included in the new legislation as language planning duties?

Unsure.

22. Do you agree that the proposed Commission should have general powers to conduct examinations into how bodies meet their Welsh Language duties, which would include both the Standards and the language planning duties?

We agree, as long as the proposed practical support is provided by the Commission, and as long as it's done in a way where bureaucracy is kept to a minimum, in order to fit in with one of the main general aims of this exercise.

23. Do you agree with our proposal that the proposed Commission should monitor and support bodies in relation to their language planning duties, rather than enforce them?

We absolutely agree with this proposal and would welcome a greater emphasis on support, positive encouragement and practical advice. A greater understanding and insight into the working practices of the bodies affected, especially within the private sector, would also maximise the efficiency and value of this support.

24. Do you agree with our proposal for the Welsh Government to be responsible for imposing Standards on bodies either through a compliance notice or other mechanism?

We agree that this would be much less bureaucratic and time consuming, and would avoid the lengthy delays between each step of the Standards Investigation process that is currently rather complicated. This proposal would also hopefully mean that a concrete timetable could be put in place at the early stages, allowing plenty of notice for any required changes.

25. Do you agree with our proposal that all regulations to make Standards should be subject to a full public consultation before seeking the approval of the Assembly.

We absolutely agree. However, this consultation needs to be well publicised in a broader and more user friendly way. Large consultation documents on the Commissioner's website will only be responded to by a tiny cross-section of the public – namely those with a specific interest in the language or those who work in a relevant field. Gathering public opinion in a much wider, simpler and more concise way would lead to a truer and more genuine reflection of what people actually want and expect in relation to Welsh Language services.

26. Do you agree with our proposal to abolish Standards Investigations?

We agree that this is too time consuming and complicated. Having responded to the Gas and Electricity Supplier questionnaire last year as part of the Standards Investigation consultation, we are aware of the time and resources that are necessary for a body to invest in order to present a full and detailed response. It would also be helpful to have a definite timetable in place to enable us to forward plan and ensure enough time is allowed for any required changes.

27. Do you agree with our proposal that the Welsh Government should be given powers to issue codes of practice or guidance relating to Standards?

Codes of practice would be very helpful, to increase clarity and ensure that some of the finer points within Standards are not open to interpretation. Sharing good practice would also be useful.

28. Do you agree with our proposal that the Welsh Government should have a power to impose Standards on all the bodies in a sector directly through regulations without the need for a compliance notice or other such mechanism?

This seems reasonable as long as consultation on Regulations remains thorough, and the requirement for Standards to be reasonable and proportionate still applies. This would be made easier by an increased understanding of the sectors affected and the way they operate. Individual bodies should retain the right to challenge the imposition of a Standard, due to the huge variation in

working practices, bilingualism of staff and geography of bodies even within similar sectors. These will all have an impact on issues faced when implementing Standards.

29. What factors should be taken into account or what procedure should we follow in order to ensure the process for imposing Standards on the Welsh Government is fair and transparent?

This process should indeed be fair and transparent, and Welsh Government could be used as an example of good practice as they impose Standards on other sectors. It seems reasonable to consider giving the Assembly a role in the process of imposing Standards on the Welsh Government so that there is a degree of separation when approving compliance notices.

30. Do you agree with our proposal that complaints should have to be dealt with through the relevant body's complaints procedure first before the proposed Welsh Language Commission can investigate an alleged failure?

We agree – many companies like [Di-enw/Anonymous] have mature complaints procedures in place so this should be the first port of call. This would also contribute to a reduction in bureaucracy for the proposed Welsh Language Commission.

31. Do you agree with our proposal that bodies must adhere to an approved complaints procedure, such as the Model Concerns and Complaints Policy?

See reply to Question 30.

32. Do you agree with our proposal that the proposed Commission should only take further action regarding a complaint if it believes the alleged breach of a Standard or complaints procedure is serious?

Yes, to ensure that there is a balance between resources used and benefit to the customer.

33. Do you agree with our proposal to allow the proposed Commission to conduct an investigation of its own initiative?

Yes, in serious cases where it's proportionate.

34. Do you agree that the actions set out in paragraph 225 provide an effective range of enforcement action?

We agree. There should be an emphasis on the provision of assistance and advice as referred to in step b).

35. Currently, the Commissioner has powers to impose a civil fine of up to £5,000 and in some circumstances to request a court order to require a body to comply. Do you agree with our proposal that these powers should be retained?

We disagree that powers to impose civil fines should be retained. An approach of more 'carrot' and less 'stick' with positive encouragement, advice and practical assistance would be more effective to ensure compliance from bodies. This would also help to increase goodwill towards the Welsh Language generally.

36. Do you agree with our proposal to retain the Tribunal's role in relation to the proposed Commission's decisions regarding enforcing bodies' compliance with Standards?

Yes – there should be a system in place to challenge compliance with Standards that are not reasonable or practicable from a body's perspective. We also agree that whilst the Tribunal should be accessible, it should be retained for substantial cases at a high level rather than lower level disputes.

37. Do you agree with our proposal that the Tribunal should also deal with appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Yes, we agree that the Tribunal should also deal with appeals against decisions by the Welsh Government to impose Standards on a body.

38. We propose to introduce a mandatory first stage for the Tribunal in relation to appeals against the proposed Commission's decisions concerning enforcing Standards. The first stage would require the Tribunal to give permission on the grounds that an application has a reasonable chance of success or another compelling reason why the application should be heard. Do you agree with our proposal?

Unsure - the definition of 'compelling reason' would need to be clarified to ensure that applications that should be heard do not slip through the net.

39. Do you believe that the proposed mandatory first stage should apply to appeals against a decision of the Welsh Government to impose Standards on a body?

Unsure - see reply to question 38.

40. Do you have any further comments on Part 3 of the White Paper?

No.

Part 4 – The scope of bodies covered by Welsh Language legislation

41. Do you agree with our proposal to remove the constraints in the Measure so that the Welsh Government has the power to make Standards applicable to any body within the Assembly's legislative competence?

It would be helpful to know more about the rationale behind identifying sectors / bodies on which to enforce Standards. [Di-enw/Anonymous] has already been identified with other gas and electricity providers so this wouldn't make a difference to us directly.

42. Do you agree with our proposal that private sector businesses should only be liable to comply with Standards that relate to the services they provide to their customers?

Yes. This in itself is a huge undertaking when considering the geography of UK-wide companies such as [Di-enw/Anonymous] who predominantly operate outside of Wales, working practices, staff and distribution of expertise, and bespoke systems that would take years and great expense to tailor to bilingual needs. Albeit, only service delivery and record keeping Standards apply to energy companies.

43. Do you agree with the proposal that Standards should only be imposed on private businesses as part of a wider package of promotional and awareness raising initiatives?

Again, it would be helpful to know more about the rationale behind identifying sectors / private bodies on which to enforce Standards. [Di-enw/Anonymous] has already been identified with other gas and electricity providers so this wouldn't make a difference to us directly. It is essential however to note the importance of fostering goodwill towards the Welsh Language as mentioned in paragraph 247 and to support businesses in the development of Welsh Language services.

44. If the Welsh Government is given powers to impose Standards on any body within the Assembly's competence, do you believe that Standards should be imposed on any body or sector that is not currently within the scope of Welsh Language legislation?

As we have already been identified, this would not make a direct difference to us, although the current economic climate is something that should be considered when imposing further requirements on bodies that would need significant resourcing.

45. Do you have any other comments on Part 4 of the White Paper?

No.

Part 5 – Assessing the impact of our proposals

46. We have assessed the impact of our proposals on equality, children, young people and their families and the Welsh Language. Do you have comments on any of these assessments?

N/A to [Di-enw/Anonymous]

47. We would like to know your views on the effects that the proposals in our White Paper would have on the Welsh Language, specifically on:

i) opportunities for people to use Welsh;

ii) treating the Welsh Language no less favourably than the English language.

What effects do you think there would be? How could positive effects be increased, or negative effects be mitigated?

i) Demand is extremely low for Welsh Language services amongst our customers in Wales. Between 500 and 600 of approximately 650,000 customers or 0.09% of customers in Wales have opted to receive Welsh Language bills, and we receive an average of 13 calls a week to our Welsh Language phone line. Although increasing Welsh Language services would provide more opportunities for less than 1% of our customers to use the Welsh Language, this would make little difference in the grand scheme of opportunities for people to use Welsh generally. There seems to be a gap between the use of Welsh by school leavers from Welsh medium schools at 16 or 18 years old and the continued use of the Welsh Language into adulthood and the workplace. We have witnessed this first hand where call centre staff who attended Welsh Language medium schools are often reluctant to admit that they can speak Welsh Language, or are unwilling to speak it in a work context or at all. It appears that there is a need to bridge this gap between leaving school and adult life in the context of use of the Welsh Language. It's also important to understand that whilst an individual's freedom to use Welsh Language should not be interfered with, they may not be comfortable or indeed willing to

speaking the Welsh Language, so this principle applies both ways and it should not be assumed that the ability goes hand in hand with willingness.

ii) Until the numbers of Welsh Language speakers are more equal to non- Welsh Language speakers, this will always be a challenge, especially within the private sector where demand has to be used as a business case for resourcing Welsh Language-related changes / extra provision. Cymraeg 2050 will help raise awareness of the relevant issues but it will obviously be several decades until we see any true impact.

48. Please explain how you believe the proposed options could be formulated or changed so as to have:

i) positive effects or increased positive effects on opportunities for people to use the Welsh Language and on treating the Welsh Language no less favourably than the English language?

ii) no adverse effects on opportunities for people to use the Welsh Language and on treating the Welsh Language no less favourably than the English language?

As mentioned throughout our response, the issue of fostering goodwill towards the Welsh Language – which is spoken by less than a quarter of the population - is extremely important in order to increase positivity generally surrounding the Welsh Language. This needs to be done on a UK level too, so that multi-national companies have greater understanding and awareness of Welsh Language expectations and requirements. Less emphasis on enforcement and more focus on encouragement with support and practical assistance would also be welcome.

49. We have asked a number of specific questions in this White Paper. If you have any related issues which we have not specifically addressed, please use this space to report them: